

A

10

—

—

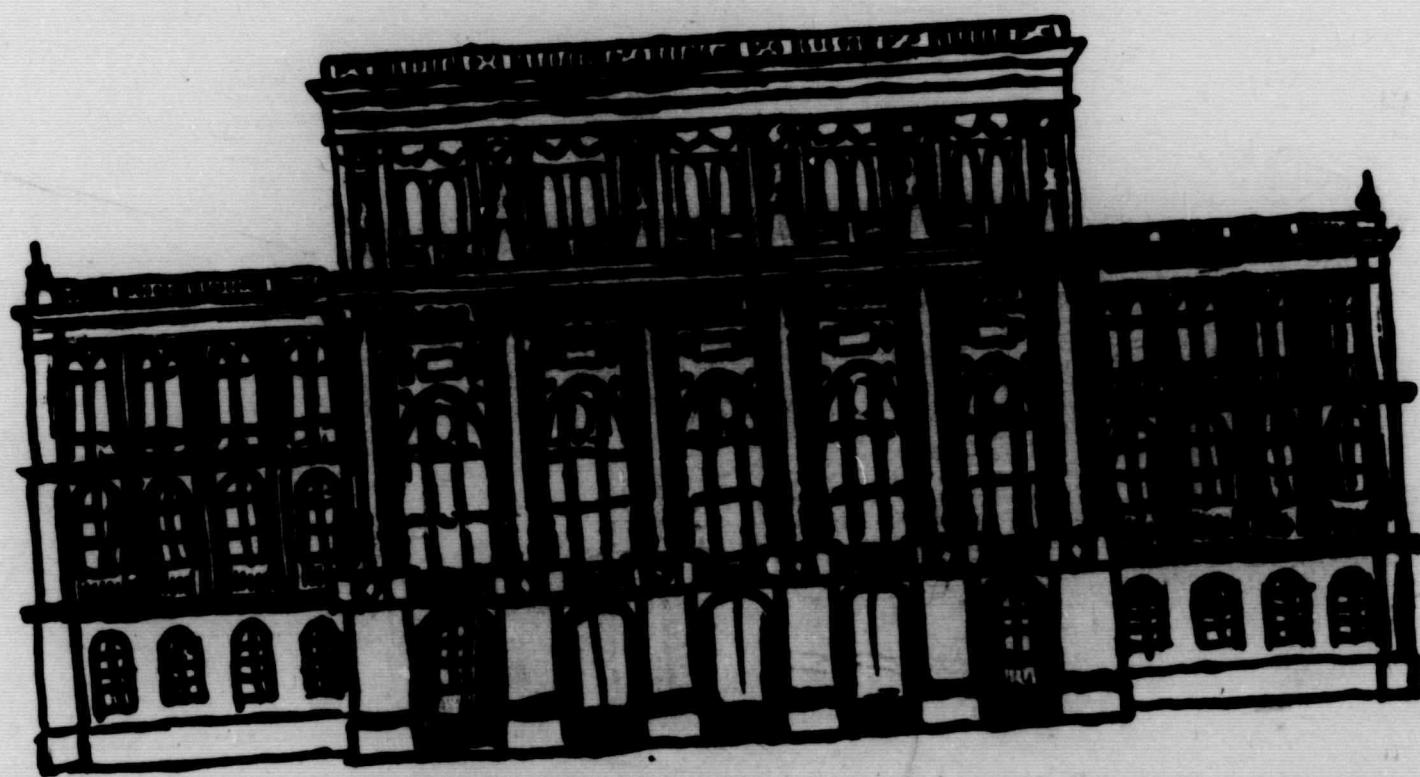
V

.

—

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA
MIKROFILMTÁR
KÖNYVTÁRA *
BIBLIOTHECA
ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

BUDAPEST

FOTO:
S.E.

1959

MTA KÖNYVTÁRA
KEZIRATTAR

DISZMŰVEK 310.

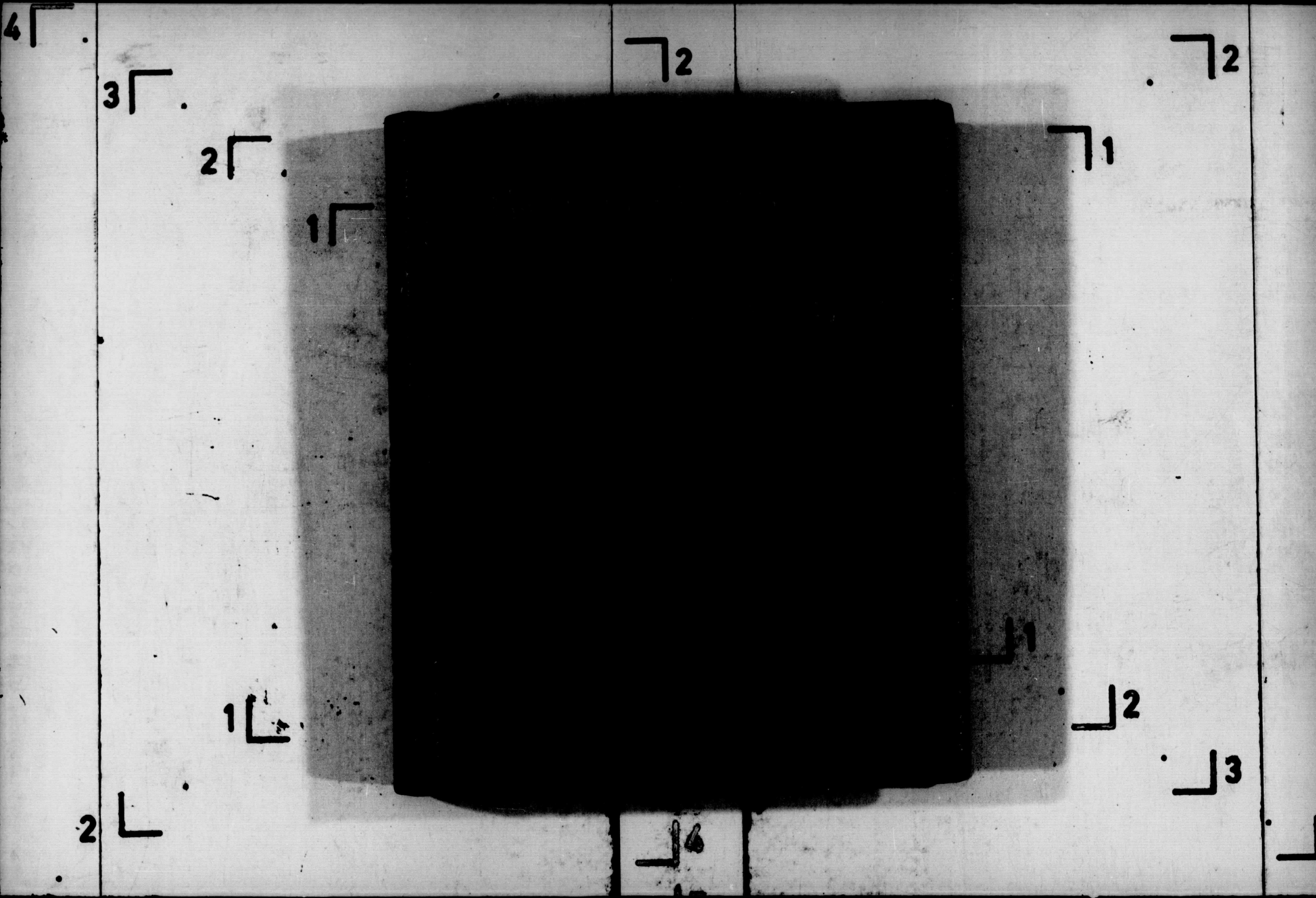
BARABÁS MIKLÓS

ÖNÉLET RAJZA.

KEZIRATOS MÁSOLAT,

BP. 1898. 329 p.

4┐

3┐

2┐

1┐

┐2

┐2

┐1

1└

2└

└1

└2

└3

└4

└

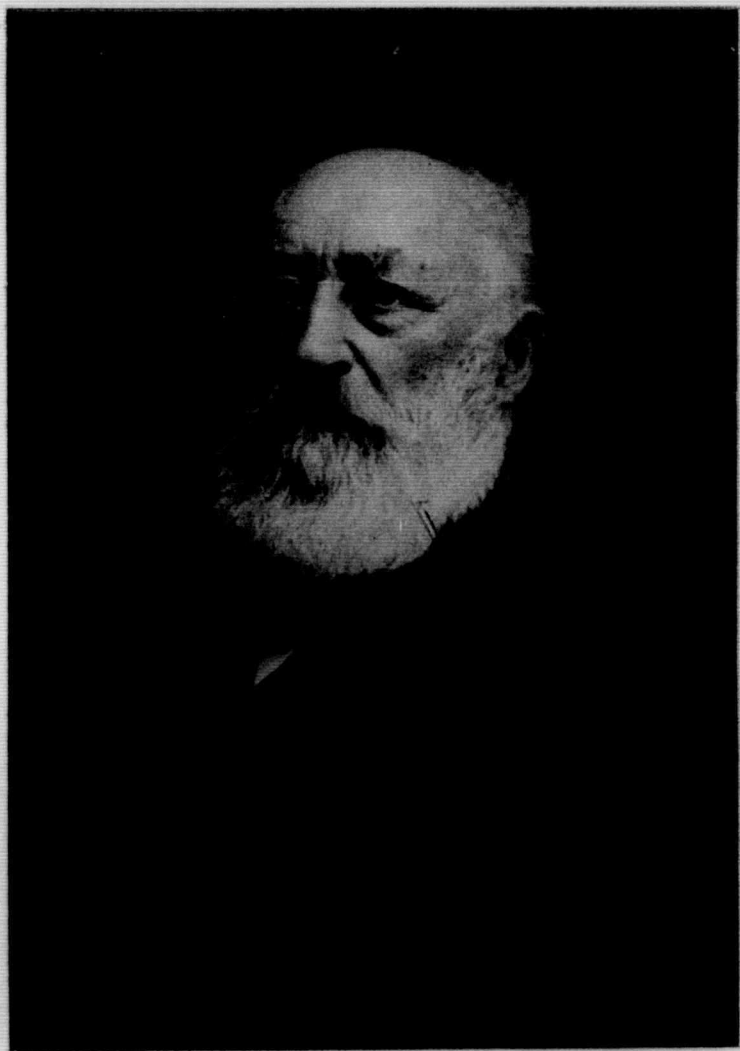

3

Történel.
477. 201

310

Barabás Miklós

A márkosfalvi Barabás család ősi címere.

Márkosfalvi Barabás Miklós
festő-művésze

Életrajza.

Sajátkezű feljegyzéseiről leírott
hiteles másolat.

Boldogult idejében 1897-ben
örökösöltek és a leírás hibáit kijavították.

Budapest 1898-ban

Szeged-Máskor Miklós
Márkosfalvi Barabás Thoma

MAGY. TUD. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

- 1. -

Markosfalvi Barabás Miklós
Önéletrajza.

MAGY. TUD. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Születtem 1810. évi febr. 22-én Markos-
falván, bolygóban Hármaszéken.
Aztán atyám Markosfalvi Barabás
János, edesanyám Dávidkői Sándor
Therézia volt, Dávidkői Sándor István
leányja.

Az öntudatra fejlődésem előtt, mikor
nyolc- és eszményekről, csak edesanyám
és mások előadásai szerint foglalkoztam
fel egyetemen, ezek szerint.

Edes atyám a jobb hírtelen nemesség
köré tartozott, Markosfalván és Feltér-
jén / vagy ugyanevűt Karátján / birt-
ingatlanokat, / Felső-Törjén mint tudom
Felső-Fehérmegyei tartozott akkor.

Az I. Napóleonnali háborúk al-
kalmával, insurgált nemesség köré,
eddes atyám a felső-fehérmegyei-
hez csatlakozott, kik közt főhad-
nagyot rangot viselt.

3. a bokréta tollai széle csüngő volt,
tak, azaz lehajlók, hálszontra kötve,
és egy nagyon hajlongó

Tíz éves koromban mikor nagy-
atyám Gábor István, atyámhoz-
küldött f. Torjára, láttam azon
hárszón megintztető írást, mely-
ben f. fehér megyc megköszöni
járulékaikat és dílokat készí-
váltatott, láttam még ép álla-
potban megörzött tirti csáko-
ját, mely kakastoll / fekete / bok-
rétaiban egy méter-nyi magas
lehetett, olyan hosszú volt a
bokréta:

Az insurgetaknak nem na-
gyon sok plolguk lévén, ettek, ittak,
hátyáztak, mulattak, és okos-
art: hogy mindent annyira meg-
szokta édes atyám, hogy az Insur-
rectio után is folytatta, és a-
nyám látva az exaltali végrom-
lást, valamit az ittas állapotá-
ban illetlen bánást kinémálhat-
ván, hat hónapos koromban engem
előbe véve, Munkosfalváról Dál-

nokba ment egyalog.

Ezre nagyatyám Gábor István megkez-
dette az édesanyám nevében a valóperet,
/ a melyben mint atyám 10 éves ko-
romban néma lettem, alkalmával mon-
dotta, a gyermekek tartási költségeket is meg-
perelte, de ezt nem tudom hogy miké-
ből állott.

Ezen valóper befejezése után nem sokára
édesatyám újra megházasodott, elvett egy
Könczei leányt Torjára, édesanyám pedig a
nagyatyámmal Gábor Istvánnal maradt,
egy év csak arra emlékszem, ami utol-
mára is körülmények között történt.

Harom éves koromban a Dáluoki falu-
si iskolába adtak, olyan kis legény voltam,
hogy félben ha hó esett, ölberett, a nagy-
atyám berese is úgy vitt az iskolába, ki-
seret nélkül nem mehettem, hogy vagy egy-
falubeli komondor fehére falgón. Egy kis
hársfa tábla volt a nyakamba akasztva
körülbelül 11 hüvelyk, 28-29 centiméter hos-
sú és 7 vagy 8 hüvelyk, vagy 20 centiméter
széles, melyen jeni tanulmányok, mert a
papírokat pénz kellett, ha mindeket fele-

~~Amikor István. Talán neves az a fényes kő
hársfa tábla, és kék, sőt a peres, a
az is az a megkülönböztető, egy ró-
don, sőt a falgón is.~~

le lett írva, este üveggel le kellett vakar-
ni, s hogy a tinta bele ne igya magát, a
tükrét megmelegíteni és konyba kötött
sárga viasz darabbal megdörögni; de
nem eszem, mert különben össze futott
rajta az írás; tényleg volt ugyan, / fekete
gyűrűs hejját megfove kis gálacs kö-
vet téve hozzá, sőt a collegiumban ír-
tek török gallesból is a kincsek poze volt;
de Dálnokban emlékszem, sokszor csak az
üstöt megfordították és a fennébe lévő gö-
dörbe egy kis tejet töltötték, a korom-
mal kéverték és azt használ-
tam tényleg helyett.

Egy unoka testvérem László Péter 1887-ik
évében mikor 50 éves, akadémiai tag
szógon jubileuma alkalmával Massák
Vlugo' vezén vezetett életvezetést, azt
írta nekem, hogy ő is szolgálhatott
volna azokatokkal gyerekek korukhoz,
emlékszik arra, hogy 5 éves korukban
atyjával, nagyatyáim testvéreivel ő is
eljött a vizsgára, és engem a padra
állítottak, mert az az tal mégis nem

lelőttam hi s jobban feleltém minden-
re mint a jóval nagyobb kamarakok.

Én is emlékszem ezen kevesen honom-
nak egy keletkezése esetére, mikor a János-
pok-nak elnevezett körös nagy kertben az
egész László család együtt volt szénát
gyűjténi. Péter barátom elkeresztelt egy
népelt dalolni -

"Nagy elmegyek megöltjétek
"Hogy híremet sem halljátok
"Nagy ha híremet halljátok
"Fiatokat siratjátok"

Az az atyjá előkegyütt egy husángot
is jót húzott vele néhányat, a határa -

"Mit? hogy megvárattunk"? Seb.

Azt csak azért húrom fel, hogy azon időben
milyen szigorúak voltak a rehelyre; s
pedig kegyem nem így érte, nem ma-
gánál se, csak a népelt dalolta
munka körben. Ha később láthatna vol-
na nagybátyám hogy milyen gar da
lett fiából, s milyen vagyon is se-
csült nevet szerzett magának, és me-
lett volna benne.

Anyámnak nem volt kellemes helyre-
te mint övégynek az anyai háznál, a leg
kisebb bajnál is azt hányták szemére, miért
nem maradtál a fejednél".

Egykor emlékezem most is elevenen, hogy
elheseredve egy kutyusokat, össze kötve,
ért egyik kerébe, vére, másik kerébe, az én
kerémet fogva, elindult velém a Gátl
István nagyatya házába, azon hatá-
rozott szándékkal, hogy soha oda vis-
sza ne térjen; elszövé magát hogy
inkább szolgálni megye palamere;
a nagyatya házában is két annyi dol-
gorott mint bármelyik család. most is
mely fajdalommal emlékezem azon
kanyarban, mely el engem ártott,
aggódva jöendő soron fölött. Hogy kiher
mentünk a faluba. / hogy ott pöngösölve
mit hozasson el ruhái közül, melyre ruh-
sége lesz és hogy merre vegye útját. /
azt nem tudom, arra nem emlékezem,
mert 4-5 éves lehettem.

De körbe léptek rokonok is jóakörök,
s így nem indulhattunk útba, kiegészítették a
dolgot, és nagy nehezen rávették anyá-
mat hogy visszamentünk.

Hat éves koromban a latin declina-
tiókat és conjugatiókat jól tudtam, és
az precedens, kivonás, sorozás és osztás
is - jóval sem felejtett rósz, mert
mint édes anyámat halottam, 5 éves ko-
romban egy levelet írtam nagybátyám-
nak Gátl Miklósnak, ki akkor tizedi
deák volt. Nagyatya vonakodott és dic-
sőtelt mit írjak, Gátl Miklós tizeden
múltogatta és bosszantotta tanulóitársait,
hogy egy 5 éves gyermek prebben ír mint
ők, mintha senki sem akarta elhinni
hogy azt 5 éves gyermek írta, fagadtak
egy vesor borban, melyet bátyám nyert
meg, mintha a hivati legatusok be-
ragyították, hogy igazán van.

1816-ban jött el, az az máj, augusztus
végén jött 6 1/2 éves koromban Nagy tizedi
re vittek tanulni, hogy ^{Gátl Miklós} nagybátyám, még
egy ívet írtam N. tizeden föltéve, mel-
lette rokjám meg az idegen helyen letet.

Anyámnak nem volt kellemes helyre-
te mint övének, az anyai háznál, a leg-
kisebb bajnál is, azt hányták szemére, miért
nem maradtál, a fejednél".

Egykor emlékezem most is elevenen, hogy
elheseredve egy kutyuskaat, össze kötve,
azt egyik kerébe véve, másik kerébe az én
keremet fogva, elindult vellem a Gátl
István nagyatya házába, azon hatá-
rozott szándékkal, hogy soha oda vis-
szá nem térjek; elcsúszva magát hogy
inkább szolgálni meggyen valamire;
a nagyatya házában is két annyi dol-
gorott mint bármelyik család. most is
mily fájdalommal emlékezem azon
kanyarban, mely elengem, aratott,
aggódva jövőre soron folyt. Hogy kihez
mentünk, a faluba, / hogy ott, ott gondolván
mit hozasson el ruhái közül, melyre ruhá-
sága lesz és hogy merre vegye útját. /
azt nem tudom, arra nem emlékezem,
mert 4-5 éves lehettem.

De hirtelen jötték rokonok is jóakörök,
s így nem indulhattunk utra, kikapcsolták a
dolgát, és nagy nehezen rávették anyá-
mat hogy vissza mentünk.

Hat éves koramban a latin declina-
tiókat és conjugatiókat jól tudtam, és
az precedens, kivonás, sorolás, és astat
is - jártam sem felejtett rósz, mert
mint jédes anyámtól halottam, 5 éves ko-
ramban egy levelet írtam nagy bátyám-
nak Gátl Miklósnak, ki akkor tizedi
deák volt. Nagyatya vonakodott és dic-
sült mit írjak, Gátl Miklós Enyeden
megtörtette és bosszantotta tanuló társait,
hogy egy 5 éves gyermek prebben ír mint
ők, mintem senki sem akarta elhinni
hogy azt 5 éves gyermek írta, fagadtak
egy vesor borban, melyet bátyám nyert
meg, miután a hiveti legatusok beér-
keztek, hogy igazán van.

1816-ban jött el, az az máj, augusztus
végén egy 6 1/2 éves koramban Nagy Enyeden-
re vittek tanulni, hogy ^{Gátl Miklós} nagy bátyám, még
egy ívet írtam N. Enyeden föltéve, mel-
lette pro hiam meg az idegen helyen letet;

Bátyám távolságán)
 Baccamadarosi. Hiss Samuel lett
 magántanár, és maradt az két
 éven át, kinck jártam tanúsított
 jó indulata és atyai bánásmódjára,
 mig elek, hálás elismeréssel kell visz-
 saem lekerem. Minden szombat
 repetitio volt, az az a hűven tanul-
 kott kellett felmondani, és ezen
 kis viasza felének soha sem felve, ha-
 nem örömmel mentem eleje, mert nem
 fenyegtetés jügerelt a szorgalmára, hanem
 az, hogy így szót hoztam Hiss Samuel;
 no chiklós, ha jól mondod fel a repeti-
 tiót, kapsz egy tábla festéket (a mi
 mai pénz szerint 5 kr. tett) az az ak-
 kor ^{négy} váltó garast.

Ezt éves koromban edesanyám férj-
 hex ment masodszor, mert nem volt ké-
 pes elvisehu, azon sok pénzre hűnyást,
 hogy miért nem maradt első férjével, és
 miért vált el.

Ekkor már váltóeni kezdett jorsom,
 mert most már volt edesatyám mostoha-
 anyám és edes anyám, s mostoha anyám;

-9-

színdarab egy edes egy mostoha szülőm;
 én így sem egyikkel, sem másikkal nem
 mehettem, a mostoha atyám nem lett vol-
 na elleneségem; hanem edes anyja, a mostoha
 nagyanyám, olyan fősúly és olyan rossz-
 felkü volt, (ha edes anyámat meglátogot-
 tam, ha csak jünetet jütem is, ha meg-
 látott, bármely távoli részre volt is a se-
 les tárgyas udvarnak, ^{rohant} rohant ott ter-
 met, nehogy edes anyám palamit adhas-
 son nekem.

Egykor, úgy emlékezem Hiss korom-
 ban, bűnösüni mentem edesanyámhoz, ek-
 kor, az öreg anyós a sekérsinben egy gu-
 psajjal a kőkhöz, fonogatott, és majd
 háramor, oly távol volt a konyha ajtótól
 mint, a kapu, a melyen én bejöttem, és
 nem lett két másodperc, hogy hirtelen
 mögött a konyha ajtóban állt, de edes
 anyámnak volt 10 szor annyira se mint
 neki, és egy 5 vörös bankót mit képe-
 volt félre tenni, a ruhája kebelébe tar-
 tott, éppen edesanyát mosogatott, mint a ka-
 pu bejötti látott, mert vár, hogy jöve

és az ajtó felé fordulva mosogatott, le-
dobta a sürgősi füvönnyel, le törülte
hamar a kezét kötényébe, és a bankon
tartotta, mint a konyhába beléptem mint
egy Bosko ply, gyorsan fordulni, az ujjá-
som biliszi sebébe dugta; mire az öreg ass-
zony a kúszóban volt, a talpussal fűrés
kerében mosogatta találta edesanyámat,
minkha semmi sem történt volna; én jól
megértettem edesanyámat, a daczára
nem voltam hangulatomnak, mert bússin-
ni jöttem, hogy aztán álló évig ne lá-
ssam segeim edesanyámat, majd a sze-
mébe nevettem a vénasszonyok felső-
lésén, de hangulatom segítségemre volt
hogy ne nevések.

~~aztán kezdtem a munkát~~

A székely uraságok meg keményítették, és
akkor a gyermekeket, és ha már valami-
re hasznát lehetett venni, a mi munkát
bírt arra felhasználták, nem csak a fű-
ket hanem a kisasszonyokat is a hozzá-
juk illő munkára, t. i. a konyhában
inkább, de sokáig gyűjtésnél rendszeren az

egész család dolgozott, nemcsak gyakran
kellott a nagy kőlovat a petró kivinnéi reg-
geltől estig privát szabadon presstemi a re-
ten, és este megint jönni fűrés és hiba
nélkül haza hozni. Ebben természetesen a
póten segített nagyobb gyermekek segítségemre
voltak, egy kis párka köpenyem volt ha-
rso" talat lenni, az szolgálta nyereg helyett
is, egy kis párson tarisznyában egy kis
asztalkendőben egy darab kenyér, szalonna,
egy pár fej vereshagyma és a szögletében
egy kis só kőre, az volt az ebéd, - jászó
rajta rendszeren elég volt.

Nagyatyáimék késon passoráltak, mert
előbb az aratókat kellett ellátni passorá-
val, hogy azután történt hogy levágtam ott
egy darab harisika pulicekat és egy bö-
gyet az istállóban a kúszóban ^{mind} láthaton júlva,
mikor a szolgáló telenet fejt, a bögyébe
tejtet jütött és én egy kezemben a pulicekat
másikban a bögyet tartva passoráltam,
aztán a család szobájában egy ágy mellett
elaludtam.

10 éves koromban nagyatyám József István

elküldött és atyáimhoz Felső-Torjára,
hol az édes atyáimnak egy kis birtoka és
nemesei Cúrija volt, és ma is ott neje ko-
konai itt laknak, (Könörcsüi, Tócsái)
stb. emlékező tehetségem kifejlődése óta
ekkor láttam először és a páriát és
mostoha anyámat, sanyarú két hetet
töltöttem ott, nem mondhatom hogy kel-
lemesen emlékeznem pisza erre az időre,
és nagyon vágytam volna többet pis-
za menni.

A nyári időszakra 12 éves koromig
a nagyapámhoz Gaál Istvánhoz mentem,
ott volt ha nem éppen pörös, de mégis
legjobb helyretem, (

1822^é júniusától 1825^é júliusáig az
az 15 éves koromig befolyt 3 év volt életom-
nak legsanyarúbb, legtöbb nélkülözések
kel teljes korszaka.

Miklós 1822-ben őszig még nem tud-
ta mi vár rá, szeptemberben jöttem
nagyapám Gaál István levelét, melyben
azt írja, hogy ő betegség miatt átadta gar-
daságát fiának nagybátyámnak Gaál

Miklós-nak, és több több egy hét se vár-
jak, elég nagy vagyok arra, hogy a székelyet
elbírájam és így mint más nagygyermek
segítek és is magamra.

És ~~fajdalmas~~ pillanatokon keresztül jártam,
melyet anyival kevesebb párttam, mert mi-
kor azelőtt nyáron heramentem nagyapám
az Albisi ref. papot - ki ekkor maga jött
K-lucára fia után - birta volt meg, hogy
haza hozzon - ha szabad itt még a haza
szót használnom.

Itt is meg van birtokomban azon levél
a melyben Kábelék, albisi ref. pap írt
most az, azon 5 vitéz - 2 pfr. melyet nagy-
apám neki át adott volt, jött költőig
fejében, és a anyám tetten volt el ezen leve-
let, ^{melynek} határa gyümölcsöket fűsteltet
volt, mert ezen időben csak olyan pa-
pirt adott nekem fűstet, melynek hata-
bé volt írva, egészem tiszta papirt sem
tartottak, és domosnak művészetemhez fel-
áldozni, ezt nem panaszként hoztam fel,
mert nem éretem magam exaltál meg-
sértre, nem voltam olyan követelő mint a

elküldött édes atyáimhoz Felső Torjára,
hol az édes atyáimnak egy kis birtoka és
nemesei Csurija volt, és második neje po-
konai itt laktak, (Könkreine, Pocsáné)
stb. emlékező tehetségem kifejlődése óta
ekkor láttam először édes apámat és
mostoha anyámat, sanyarú két hetet
töltöttem ott, nem mondanom hogy kel-
lemesen emlékeznem vissza erre az időre,
és nagyon vágyoztam volna többször viss-
za menni.

A nyári időszakra 12 éves koromig
a nagyapámhoz Gaál Istvánhoz mentem,
ott volt ha nem éppen pászka, de mégis
legjobb helyretem, (

1822^é júniusától 1825^é júliusáig az
az 15 éves koromig befolyt 3 év volt életem-
nek legsanyarúbb, legtöbb nélkülözések-
kel teljes korszaka.

Miklós 1822-ben jött még nem tud-
va mi vár rá, októberben jöttem
nagyapám Gaál István levelét, melyben
azt írja, hogy ő betegség miatt átadta gar-
daságát fiának nagybátyámnak, Gaál

Miklós nak, és több több egy hét se vár-
jak, elég nagy vagyok arra, hogy a cseréket
elbirajom és így mint más pogány gyermek
segítek én is magamnak.

Ex ~~fajdalmas~~ fellépésem csapásait hatott rá, melyet
anjival kevesebb várta, mert mi-
kor arcolti nyáron karamentem nagyapám
az Albis ref. papot - ki ekkor maga jött
St. Kyrórc fia után - birta volt meg, hogy
haza horeon - ha szabad itt még a haza
szót használnom.

Ha is meg van birtokomban azon levél
a melyben Gaál Elek, albisi ref. pap fia -
most az, azon 5 rfitól - 2 pfr. melyet nagy-
apám neki át adott volt, jött költőig
fejében, édes anyám tetto volt el ezen leve-
let, melynek határa gyűjteményeket festettnek
volt, mert ezen időben csak olyan pa-
pirt adott nekem festeni, melynek hirta
bevolt írva, egészen tiszta papirt sem
tartottak, és demesnek, művészetemhez fel-
áldozni, ezt nem panaszként horeon fel,
mert nem írtam magam mellett meg-
sértve, nem voltam olyan követelő mint a

szétesen hogy ősszel a Collegiumba szegényesen mentem vissza, — azt is kérték tőlem, hogy miből ruházkodtam? bizony nagy galában nem mentem jártam, és a még Dáuskából hozott ruháim voltak, melyek a magyaráim és nagybátyaim elvett ruháikból teltek ki, spanyol ruha mellett és magyar nadrág, mely meg volt felélve, természetesen megélő: de már magával tehetetlen nagyanyámnak gondosságából, az ületén kettős felvétel; hogy ha megvonnak ne fájjon ruha, ha fenekeim vagy térdem megnyúlt, lyuk lett, a láb szándékát vágtam egy kis darabot — mert az a csizmában lévő nem látszott — és arról feloldottam meg őrü magam a térdet, meg az illet, az ujjam minden oldalról látható lévén, az nem liferálta a maga foltját, melyet fogva annak foltja fene néha tagadta az ujjassal való patyafiságot. — kevesebbé lévén került.

Ekkor 1823 Sept. 1. vissza jöve a kutyáimhoz, azon jó interkedés volt hogy szegény fű is elbőgélhetett, lakás lévén a Collegiumtól és az oldalig is már jött Collegium csipő: vagyis mint pseudo-sen maundtuk kollegium csipő, bizony sorány kórt volt — ekkor poézist hallgattam, tanu-

tónk Csásár Sigmund volt, ügyes születésű, kinet kórtja születés volt, megajánlta, és azt mondta hogy beszélt az anyjával, hozzájuk járhatok ebédre és vacsorára, azért jhatok, neki vagyis másolhatok Benke Transylvaniát; ekkor elég jó dolgom volt vagy négy hónapig, természetesen nagyobb szenvedélyem volt rajzolgatni, mint írni, vagy három hónap múlva nem látva arról a mit írtam megfizetve a kórtamot, egykor csak azt veti oda nekem felvétel, nálunk kitelt a kórtod, nem lévén mit szolgát hozzá, kecskénen vettem tudomásul. Csásár Sigmund maga is rajzolgatott valami keveset, én pedig arcképet Terézcsétől nem próbáltam volt rajzolni, Csásár Sigmund birtatott is ő volt az első aki állt nekem, természetesen hogy kérés gyarlóan jött ki, második a mennyire emlékezem Balogh István barátom volt.

Az iskola címe pétefele, Vadas István — ki az iskolában napi tramban ment, fűlei men-
teltek, vagyons volt, és gondolnoka koreltó jó-
szágát, egy fűre círel idősébb volt mint én
és felsőbb iskolába is járt — maga is szerettem

papjolgatni meg szánt és maga mellé vette, az
 ebédjéből annyi maradt hogy az inasával — Albise Oskk
 és József-fel, ki később Brachon mint ügyvéd proce-
 pelt — ketten eléggé jól lakhattunk belőle,
 nyári szünidőre is magával vitt Solymosra,
 mely Déva városával szemben áll, a Haros má-
 sik partján, együtt papjolgattunk, és egy más
 papjait bírálgattuk.

A Hegedűs sokáig levein hogy a poézis halga-
 tók az ügyben tartott vizsgálalmával a hall-
 gatók termet / Auditoriumot / priágokkal
 fel díszítették, többi társaim priágok után
 jártak; de engem arra küldötték ki, hogy
 egy A. Hegedűs névű Selcke nevű szoba festő-
 nek segítsék.

Másuk velem azt állítja hogy az predatilog
 francia volt és Lilleque (neve ~~neve~~ de Angoulon
Selcknek hívták)

Selckkel ketten festettük meg öt nagy-
 ságban, enyves festékekkel a 9. műsát, pas-
 tag tábla papírra (paspapírral) fes-
 tettük, és kulcsra alakban lecsereket pro-
 sitattuk; ezek az Auditoriumban priágok

kört voltak felállítva, én örültem ezen,
 mert megtanultam a nyers festékek nevét,
 valamint az enyves festők keresési módját.

824-825 iskolai évben, Vadas István jó-
 ságából tölthető volt helyzetem, próbál-
 gattam egyik másik tanuló társaim aze-
 kéjét, de nehezen ment, az ott végén meg-
 pajzolom.

A Collegiumunk palatái úgy gondoltam
 ajánlásokba adta volt, az I. Napoleon által
 kiadott rendelt, perimetreit másolatait,
 az akkor Párisban összegyűjtött művészi pe-
 mekeknek — melyeknek aron példányai,
 melyek Illusztrációból kordattak össze,
 Napoleon leveretése után megint nagy-
 részben oda vissza kerültek —

Párisi Múzeum pinen — gondoltam Mu-
 sée de Paris — két kötetet nagy felir, alak-
 ban, a Collegium könyvtára tulajdonában
 megvolt, és azt Hegedűs Sándor A. Hegedű
 professor magához vette volt, mert fia-
 nevelője Viki István másolatott belőle-
 tussal. Ekkor nekem is megengedettett
 hogy egyet másat azokból másolhassak,

szabad életet persze is fordítottam, Termé-
szetes en a Viki István iskolájában, a He-
gedüs professzor vállán; mert a drága
könyvet magamhoz a Collegiumba nem vi-
hettem, melyre nem is vágytam, mert a fe-
lölősséget nem vállaltam volna magamra.

Ezen könyvekben a Classicus festmények
szép képmetszetekben voltak virágolva; gyönyö-
rűen volt metszve Ráfael kénsfigurái.
Oja, melynek predetiét Rómában a Vati-
cánban láttam. Ezekről másolhatni nagy
jóánomra, de nagy költségbe is szolgált,
mert egészen más képmet nyertem a képe-
ről, mint a melyek képeket St. Eusebius
nemely háznál láttam, vándorló képáru-
soktól másolt, színnel kimáskolt tél,
tavas, nyár, ősz-féle máskolásokról ad-
digi nyertem.

Hegecius Lánivel az újabb tanakok
körül való volt, szélesebb látkörrel bíró,
szelid, nagyon megnyerő, mosdori, áldott
jó szíve, nemes jó lelke ember volt; a mi-
vészetet nagyon szerette, és nagyon molo-
gú tudta az embert buzdítani a jó írásáért.

szógra, nem ritkán történt meg, hogy ha del-
félő, vagy este félő nyugvást meglatott Viki
Istvánnal megbeszélte, hogy maradjak ott ebédelni,
vagy vacsorázni.

824 lev. Gróf Bethlen Ferencz kitűzött
egy 20 pfst = 50 váltóforintból álló díjat,
nagy versenyre, és akkor versenyem nem mar-
tam, de 825 tavaszán mindenképpen bíztatott
hogy versenyezzek, és neki bitoritva verse-
nyertem, Viki is én is a Párisi múzeumból
másoltunk, ő a szent család egyiptomi me-
nekülsőt, én egy tájképet, mindkettőt pus-
tal, a bíráló bíróság, azt ítélte, hogy két-
félő őszak, Vikié 30 futót, nekem 20 futót
adjanak belőle — itt meg kell jegyezni,
hogy ez csak problémileg is, de elég való jutu-
lom volt; mert én soha abból a 20 váltófut-
ból egy futót sem láttam. 829 lev. mikor
Kolozsvárat arcképeztettem, megöröklítettam
Gróf Bethlen Ferenczét, hogy kiemelt adta a
pénzt; mert én nem kaptam egy levet abból,
azt felelte, hogy hiszen ő, az csak Vikié ad-
ta. Akkor az 50 futót Viki kapta meg.

825 Lev. végül megérttem, és az ügyemre-
ket gymnasiumi tanulmányokat, hogy

ajánl togás diák legyen;

Ekkor Vadas István is elhagyta arisko-
lát; így én sem mentem hozzá nyaralni,
hanem egy rokonom lévén Klatona Rósi-
munka hiv. kormányozék, tanácsos, jószág-
igazgatója Gáál Mikály, ex His Lúdasan
lakott, melynek fele Klatona Rósi munká-
vált, fele pedig palami Rosenfeld, nevű
szár földbirtokosa; kitől ezt Gáál Mi-
kály bátyám házonbérbe bérelte, hogy egye-
dül legyen is a faluban.))

~~Feljegyzés a 22. oldalról.~~

825-ben tanácsosul ismerekedtem meg
Telepy György is Udvarhelyi Miklós pri-
mesekkel, kik László István tanuló társam
stúlei házában az udvarhelyi két sorsát
foglalták el.

Udvarhelyinek perczet vásároltam, az eis-
jűgyen firtam, a színházba, mindeket on kora-
mentem, és vele mentem, s ott hán pítör-
ködöt, és egy Carbonari koppenyeggel takar-
ta magát, lévén a meggyezés a hal játszat-
tak a harmadik ^{hár} lakásukhoz.

Telepy színpaditványokat festett, és kör-

be körbe olaszfalat / spanyol falat / enyves
festékekkel, én szerettem volna időzni hogy
hássam az enyves festékek keresletét, egyszer
mint egy olaszfal körbe két fájkeppel
pasta, a kép palatit fés meg márványosva,
örült hogy a mint megvárta a ház küldi,
és kap pita stb. pítöröt, / b. pengő / míg meg-
várta, ki mentem vele a kúthoz és tölts-
tem neki pítet a kerébe, míg megvárta az
píteteket.

Adóig a kis fiarskaja a 3 éves Sándorka,
előret egy esztet melyet egy festékes es-
porban feledett volt; és az alyat a márvai
nyozást kiragasztatta, képrőlhetni az apa di-
két, mikor meglátta a kis pítetű műnkáját.

Itt az esztet hogy én pít voltam és pít angyala
píttem Sándorkának, köréjök állattam, és
elharítottam az apját, hogy a szegény gyerme-
nem a hibás, ő nem tudja mit pítált stb. míg
az apja dühbe pítelt, aztán ő is nevetet pítta.

((Egyen-
társaival
együtt))

~~Feljegyzés a 22. oldalról.~~

Sokszor voltam nála pítitásban, sivesen
látott. Rendszeren egy oláh Pólyai Phelemon,
nevi barátammal mentem oda a szomszéd

Saluba, itörvényszerűen, és onnan át His Ludas.
na, raudesieu gyalog, néha átmentünk bátyain-
mal D. Bogátra, néha jk jötték, át, egyszer az
őrsz. Helemau hársi elővette azt a replicáját, a
melyet ő Boer piktor mellett, vagyis előleketben
nyújtott át, a charos. város helyi tanácsának, a
mikor ő, p. i. Helemau, - Cancellista volt,
Boer által ífestetett volt mint stánciokat és azt
kritikálták, ífelolvasa nekem a már művész-
sámba menő gyermekeknek, a művészi példal-
mat, csak arra emlékezem belőle, hogy a ki
képet akar látni, annak a színész perverbe-
natiojával és repercussiojával is meg-
ismernek kell lenni, csak úgy bámultam
a még nem hallott műszavakat.

Gaal Mihály bátyámmal, mint a Rosen-
feld kastély bitorát, láttam a falon egy
plafonban festett tájképet, Neuhauser st. He-
lemau papstauar töl, mely Rosenfeldnek egy
másik barátját ábrázolta, a mely nekem
megteterte. G. M. bátyámmal mondtam
hogy szeretnék Neuhausernél tanulni. Ha
módom lenne hozzá. Kintin elmondott
tam volt, hogy N. Langeren nyertem húsz-

váltoforint. fitalmat; de azt úgy látom
csak jóval előrelé ki, azt ífelolto, hogy
beviszem ő engem Hebeube, a mi költség
lesz azt ő előlegre nekem, és aztán mi-
kor pénzem lesz, vissza fizetem neki.
Mgy lett, Gaal Mihály bevitt engem
Hebeube, elmentünk Neuhauser ház és ő
el is vállalt tanítványul egy hónapra tíz vált-
tóforintért - 4 kr. és 10 sz. - délután 2 ora-
tot 4 óráig nálá rajzoltam, tussal
rajzoltatott, prelatu lemmisoltam vagy
6 egész alakot Füger után köré raj-
zolt ábrákat. -

A tanítás nem sokat ért, mindössze
egy két órát bele nyúltam mikor kén-
völtam és megdicsért; sok óráig ott honu-
sem maradt, csak oda nézett és elment
hazulról, délelőtti órákban elmentem gyak-
ran a képtárba - melyet D. Brucken-
thal alapított volt, és nemileg memo-
rizáltam a szép festményeket.

Katauer Frigmond Sub: tanácsosnak
volt egy hónap N. Hebeube a tenetó ut-
szában.

Amek utcai része földszintes volt, az udvari részén egyik szarú egyemeletes, a másikon istálló volt, ezen emeleten egy szobácska volt feltartva N. Sigmund udvari tisztjének, mert N. S. Sigmund is volt néje utai laktóka. — hogy ha Lieben. be nem mehet ne helyen valólegőbör költökezni. Ezen szobában volt két ágy egymással együtt, egy lágyfa asztal, és egyen olyan szék, egy vörös korso, egy mosdó, azaz, egy üveg flaska, egy pohár, és egy bródy gyertyatartó, egy kis maskalyha.

Az utcai földszintes részben koressema volt, a koressemarasnál pendelt Gaál Mihály bátyám nekem reggelit, ebédet, vacsorát. Terenget természetesen; de nem nem is voltak nagy igényeim, csak egy hányag voltam Liebenben mert a második hányaga idősem volt már.

Mindez került együtt 8 pengő fele = 20 váltóforint. Gaál Mihály arról tőlem kívánt, melyről én végkép megfeledeztem, minthát az ennek fedezetére alapul szolgáló 20 fut.

magyaros díjat soha meg nem kaptam, és így egyhamar vissza fizetni tudtam nem volt. / 1835-ben Rommiban vettem és a Gyántót levelet, melyben írja hogy Gaál Mihály meghalt, és hagyatéka közt találta a 20 váltóforintot, azaz, azon kérdésenre hogy kinak jutott osztályrésztartóasom, hogy fizessen meg? nem kaptam választ. / erre meg visszatértem, mert 1827 nyarán meg kegyesen helyetben költöttem a kérem egy pár forint. Mennyit, nem tudom de az csak négy beti kört volt, és talán csak fele, mert gyakran voltam ebédre hivatalos.

Ekkor 1825-ben N. Sigmund vissza mentem, mint ekkor a 9 osztályt végzett tagok, csak lettem, az a kérdés állott előttem, hogy ha a 20 fut megkapom, abból fogat — reverendát — csináltassak és vagy Gaál Mihályt küldjem? Terencre pedig nagy anyám Gaál Istváné, ki szegény már néhány év óta beteg volt, honnan honnan nem, nem tudom, a párnája alatt dugdosva gyűjtött össze 16 váltóforintot = 6 fut és kártya pengőjével.

ben. Ezt elküldte, ebből pinnáltattam egy sze-
gyes reverendát, így a változó forintot,
mint papírpénz díjját soha meg nem kap-
tam, Gárdi Mihályt sem fizettam ki.

Ekkor ~~az~~ arcképeim jobbat váltak
mint azelőtt, és egy egy arcképet, ~~ami~~
egy változó forintot, szívesen adtak.

Ekkor jött el Sincos László, első feje me-
gyei Főbíró, azt az ajánlatot tette, hogy a
fiát kaligraphiában oktassam, ezért e-
gész éven át kassát, az, t. i. ebédet, va-
csorát, meggelé volt Collegiumi prajom,
és mellette leg többször egy ~~frankó~~ ^{frankó} ~~vörösk~~ ^{vörösk} i.
Egy hat a kassalás megzúnt és hals. ~~Ami~~
deu hatónak, lemaradt a napi rendben.

Ezen őzi ugynevezett dislocatio kor
Makoldy Lászlóval kerülttem egy szoba-
ba, ki Brassóban megismerkedett volt La-
bó László, arcképfestővel, kit rendszeren La-
bó pictarnak neveztek, Makoldy arra figye-
lertetett, hogy Labó pictor egyenlő paprol-
ja az arcképeket, mert így tökéletesebbet
lehet előállítani, mintán ezt kilehet kényer-
léllel szedni, a javítás lehetősége sokkal

előnyösebbé teszi a tús rajzolás.

Ekkor egyenlő kezdettem papralni az
arcképeket, de N. Gyedon csak nagyon pl-
csó és nem szép fekete egyenlő lehetett kapni,
így csak egyenlő paproltam, Hunioldóhoz is
Sincosékkal mentem Diódra. Szorgalmasan
arcképezgettem, Sincos főbíró egy igen jó szí-
vű nevelő volt és finom modoru ~~szí~~ ^{szí} volt,
családja is, két ~~felvidült~~ ^{felvidült} ~~Szerepa~~ ^{Szerepa} és eluna-
leánya; nagyon finom modoru nyájás maga-
viselési kísárazatok voltak, annyira hogy
a szünidőben Diódou jobban pthov éretem
magamat, mint, Saluokban, a nagyapám
házában. Diódou a Miksa, és Vas család-
okkal is közelebbi ismeretségre jutottam,
valamint N. Gyedon is meggyűlésék, al-
kalmaival, a főbíróval a megye előkelőségei
jeleneim meg, ebédelen is, már mint regény
gyermek folyton előle előjék hívt Horagtan,
melyből azon előim volt más tanuló társaim
jöltek, hogy folyton nagy részben már kapas-
cist, tapasztalt, higgadt előkelő urak hívt
foragra is holárottaab lettam, a Collegiummon
kívül fevő társ adolomban mozgást és ma-

gámviseletét illetőleg.

826 tavaszán Bácska mardasasi Károly József
már az edispán is Imersnél ebédelve, a
béd után hovára jött, és fejére téve ke-
rés azt mondta, né Sörre a nyári szün-
időre fere hovára — ezt akkor pende-
sen Vakationak mondták. — Egy billiárd
szobát építtettem, fessék annak fülkéjébe
palanit, festettem pedig az a Nagy oval
egy hüvelyknyi mélységű fülkébe.

1.) Egy alvó proslant, mely család, crimine
volt, az jött alá, „Nemo me impune ca-
cessit.”

2.) A fülkébe mint a nagy hóbeut egy meg-
szentesedett tőkébe, közlebe egy böcs nyugod-
tan nézi, tudva hogy a szentes tőke nem vet
lágyot.

3.) Ubo. Szűz utat kövében egy nyúl hűs-
dott meg, fölötte egy sas repdes, de nem
szállt le, így magyarázta: hogy a mai a
Constitutio, a sas nem ereskedhet le a mai
köré, mivel annan nem hisz falamalkodni,
felrepuhá.

Károly József elment fürdőre néhány hét.

A halál
a nád a
lat meg
mest a sa

re, mikor haza jött, egy este — Önem vacs-
pált — hanem nekem adottak vacsorát, oda
jött az ebédlőbe holt én vacsoráltam, se-
tált fel és alá a szobában, kérderte „Socré”
hogy voltál a nyáron, hogy volt kórtam ebé-
dem stb. — nem volt kórtam, mőtlen em-
ber volt — én elmondtam, hogy a tiszt
tartója Bácska mardasasi József, a ne-
zőre is a szakácsné azt mondta hogy nem a-
dott neki pénzt pogyeline. Az öreg úr elker-
dett engem befásán dorgálni, hát székef-
gyerek vagy te, hát olyan elhetetlen egy
székef fia: hogy nem tud magán segíteni.
stb, egy szoval, az ambitionat sértette; én
aztán bevallottam hogy azt mondtam a sa-
kácsnénak honiszert a festék közétjeit
kell kevernem, és a célra egy fél kupa
tejszavau sükségem. Ennek felét megajtottam
nem éppen felét pedig a festékhez kever-
tem.

Mikor még végül N. elyede mentem 20-
cruss forintot, ajándékozott nekem.

826-827 Collegiumi év elején, — mert már
megkerdettem volt elcsúsztaontra minia-
turt festeni vízfestékekkel, — Adorjánus

hi, a deákok közül korcsokat tartott, azt
az ajánlatot tette, hogy fesseu le a család-
ját miniatűrben, és ennek díjába járjak hár-
szó, az egész iskolai évben ebédre, vacsorára,
és nekem olyan szép ajánlat volt, hogy egy-
részt halálra is tartozom etc.; sorba lefes-
tettem a család tagjait.

Ezen évben festettem a ma is meglevő
Quodlibet-et, melyre Hisfaludy Sándor pregi-
ből, Hisfaludy Károly Aurorájából sat. a mely
jobb rajzokat láttam vagy jobb képmetszetek
ből készítettem tussal másolatokat, azon ki-
vül több tanulmány, arcképeket emlékezet-
ből, valamint saját arcképeimet is rajta-
vau. — végeztetem.

Agy valaki; de hogy ki volt arra nem emléke-
zem, azt mondta volt nekem, hogy az nem nagy-
művészet, illetni valakit és így lefesteni;
az igazán művészet csak megmérni az embert, a
rutin haza meg is emlékezetből lefesteni,
nem emlékezem hogy ki volt; de olyan ember
volt kirol tudtam hogy utarot, látott, és én ad-
tam a szavára, pedig később átláttam, hogy
ha jól is valaki, elég művészet, arcképet

festeni. De ennek mégis sok hasznát,
vettem, mert folytatósan abban gyakoroltam ma-
gamat, hogy egy olyan arcképet a ki érdekelt, vagy
prodnesebb kitűnőbb ember volt, annak min-
den arcképeit könnyű nélkül meg tanuljam.
Egy minden professort lerajzoltam, így a quodli-
betbe is néhányat.

Ennek olyan híre terjedt mint a tatár fu-
tárnak. Ezen időben 2 pengő forintot vettem egy
crayonnal megfestett arcképet. 5 = váltó forint.

827 tavaszan József arcképet St. Lujzosi kere-
től utarván, Kátana Kőzművelődési Körmény-
széki tanácsos meghalt a Collegium foga-
dójában, magához hívatta vacsorára a
professorokat, kösörűsködött, hogy van e
az ifjúságban hajlam a szép iránt, mutatko-
zik e ^{szépség} ~~hajlam~~ reneszánsz iránt, — érdek lődött
ez iránt, mint széles lútkörű, több évet
külföldi akadémiákon töltött tudományos
műveltségű ember. — Mikor a professorok
mondták neki; hogy van itt egy ekkora, —
ekkor a kicsiny ségét ~~kerik~~ kezük felemelésével
mutatták — kis állak; megmérni az embert és
lerajzolja; erre azt mondta, hogy szeretné

latni a kis deákot, mire aztán Hegedűs Sámuel tanár úr arannyal kihivatott a kollegiumból, és bennutatott.

A Consiliarius úr, nagyon szívesen, és rokonszenvesen fogadott, díszes hazlatommat elolvasolt, hogy vedegedjem magamat eltávoztatásról a pályáról, ha azt mondják is, hogy nálunk nem becsülik meg a művészt, ha itt nem tudnék megélni, megélek külföldön is ott is a nagygyarunk valható becsületére és többi. Majd egy negyed óráig beszéltem, kérdésként egyet mást, beszélte kioldott, magas ember volt, alig bírtam a szemébe nézni, de azért jól végignéztém arcát, és igyekeztem minden arcvonását megjegyezni magamnak. Másnap lerajoltam, Vasi Istvánnak, ki a tanár úr fia tanítója volt, megmutattam, ő meg arannyal referálta Hegedűs professornak, a ki mindjárt értené kioldott, hogy mutassam meg a rajcomat, mikor látta hogy a hasonlatosság felismerhetlen, feloldott hogy ajándékozta neki. Ezt én nagyon szívesen megadtam, és pedig másnap egy úr által ki arany pulvert Kolozsvárra, elküldte Kátóna Sigmundnak.

Kátóna Sigmund egy szép alkalommal mikor több vendége volt, az asztalán be mutatva vendégeinek, kérdezte hogy ismerik-e, mindenki prógán fölismerés, és nagyon jóval találta.

Mikor a Consiliarius úr monolta, hogy ezt ilyen kis diák rajcolta, — kerek mutatva magasságomat, még pedig csak egyet látott, monda és akkor is csak gyertyánál, — mindenki csodálkozott rajta.

Véletlenül Gaál Mihály bátyám is ott volt, és nevem hallván feloldott, hogy ez neki rokona. Kátóna Sigmund erre azt mondta prefektusának Gaál Mihály bátyámnak, mi annak a fiának, a nyarat K. Hebenben kell töltetni, ott van képtár is és ott tanulhat.

Gaál Mihály nem gondolva erre, hogy talán neki is kell egy kis példortot hozni, prógán megírta nekem hogy, a Consiliarius úr azt parancsolta, hogy a nyarat Hebenben kell töltened, jere hozdán, én majd bevizlek oda. Még nagy 3 hónap fevén, a szünidőig, alig vártam míg az idő eljő.

A Heben K. Chyeden markális-ock volt, /megye gyűlés/ a Diákok is szoktak oda nekini, én is elmentem, természetesen sok munká publicum, és meszre fevén a főispántal ki elnökelt — D. The-
mény Simon — csak egy kis egy csövé ^{szóval} ~~szóval~~ ^{szóval} ~~szóval~~

vehettem szemügyre, de jól megfigyeltem, hova
menve lerajzoltam, megmutattam Hegcolius pro-
fessornak, ki ezt is elkérte tőlem hogy adjam ne-
ki, de nem volt sürgetőbb dolga, minthogy elvigye Bá-
nó Hemeny Linwnnének.

Később mint ki akartam menni a Collegium
kapuján, szembe jött velem B. Hemeny Janoskos,
— az új, nagy ar. Ministeriumban úgy emlekedtem
Vegh Károly elöl állau tiskai^{ra} — és kalapomat fe-
pőre fűrtellett el akartam kerülni, de ő uta-
mat állotta, ezen szavakkal: „magához indul-
tam Parabas.” kivetett egy levelet borítékot és i-
de nyújtotta, hogy edes anyja küldi, ebben
10 pengő forint volt, a minék én nagyon meg-
örültem, mert éppen egy rendbeli tisztességes pu-
tát kaphattam volt meg; hogy akár hol illo-
lag jelenhessek meg.

Nagyon ezen időtást volt az, hogy St. György
egy igen híres szépségű éppen virágzó korában lo-
ró kisasszony özvegy, edes anyjával és idősbb nő-
péccével dívat jellel birtak, ezen családokai és
is megismerkedtem, gyakran látogattam meg há-
zi asszonyakat, az orvagy stantánét, elgondolva
hogy nehezen feladat lehet egy ilyen szép arcot úgy
lefesteni, hogy elég szép is legyen, s jól is hasonlít-
son. Megkértem stantánét néjém hogy csekély öls-
ki, hogy egy pár vasárnap délután jöjjen nekem, a kő-
m-

hogy fessem le miniatúrába.

Ezre nagyon szívesen jóla állott, és Karutho'ne-
nél jött nekem meg lefestettem, elefant csontok
miniatúrában. Szép nagy eleven kék szemek voltak,
kicsimor orra, kis kerek szája, szép fehér tisz-
ta arcbőre, kelő gyöngy fűzős ággal, és tisz-
ta fekete, duzt hajzata, vékony fekete szemöl-
előre; egy szíves szeméjű szép feje volt, nővére
kifogástalan, ezen kívül okos, melód kifejezése,
magaviselete is egészen kifogástalan; neve
Mutili Rózi volt. Természetesen az arca képet
mikor kérem volt neki ajándékozta, semmi
fogalmam nem lévén, azt birtokomban meg-
tartani, csak tanulmány volt előttem és vagyan.
De ő is sokkal finomabb tapasztalt volt, mint
hogy ezt tőlem ingyen elfogadja, vagy hogy
pénzt küldjön; hanem küldött nekem 6 drb. ré-
pénz hintett előlmeget ajándékban, mely akkor
olivas volt, nekem is kedvesebb, mint a fixetér,
melyet nem szívesen fogadtam volna el, de
pénz megkötözve vissza utasítottam volna, de
ezt vissza utasítani nem lehetett, és értéke-
sebb is volt, mint egy akkori díjja egy álta-
lisan festett arcképnek, ezen arcképet főleg,
azért említem fel, mert későbbi dolgokkal
össze függőben van.

Vége eljött a nyári pünkösd és el kellett utaz-
nom Vár-Ludassa Gábor Mihályhoz.

De ehkor nem tudom mi okból nem mehettem a
regébb módra Helenné barátságmal, nem volt
már tanuló vagy mi.

Egy kis ügyedí jött tanuló társaságba kellett,
meg pedig gyalog megtenni az utat, ha persé már
gyakorlat tette meg gyalog, így mindan rövidítő gya-
lom, siveint jól mert, dicsőbb ruháimat szépen
beésmagolva batyuba kötve, és összekötve ruhák-
ba bújva, mint bádkorleg én indultunk meg.
Batyunkat hátunkra kötve, collegiumi orjót és
egy kis malonát vittünk utra.

Dél tájt a hegyek közt egy juk akollwa jött-
unk, — Istina — a juhászok a déli fejszát ad-
ták nekünk juktejet, túró, és és ordát, melyet
meg kóstolva, kis pihenés után tovább indultunk,
estére Vérés egyházig értünk, de mielőtt a faluba be-
mentünk volna, haditáncosok tartottunk, hogy hol
halunk, — a helységben tudtuk, hogy nagyon gonosz
kutya van, nem mertünk bemenni, — mi is
híres erről Vérés egyháza. — A helység előtt volt ép-
pen a temető, én azt vélelményortem, hogy legjobb
lebbe, ha a temetőbe bemennék, szép derült jöl volt,
már levein kileg sínes, szapor vagy más egyébe nem
fegyezetett, jüti társam jén állt hogy ott haljunk,
be mentünk a sírok közé, orjót egy kis malon-
nát elfogyasztva, batyunkat fejünk alá téve,
hamar elaludtunk, nem félve hogy oláh ejjel be-
jén jönni a temetőbe, és ellopja a batyunkat,

nem is lehetett beünnöket a sírok közt az utat
látni.

Másnap korán reggel felvettük a sátorfát
és a falut megkerülve folytattuk utunkat, tük
szakkor délelőtt értünk aron, magas dombra, a
konnian kis tanydát és kis Ludast is látni lehet-
tett, itt már én is tudtam le az utat, és egy má-
nak jó csenkeget kívánva, a jobbra és balra in-
dultunk. Horákor értünk kis Ludasra Gyab-
Mihály batyainhoz, ki mikor meghátolt, avval
fogadott, „jókör jösz, mert a tükttartó ebéd u-
tan maggyen Hebebe, és te mindjárt vele mehetsz.

Megörülttem rajta, hogy nem kell falun sem-
mit tevéssel vertegetnem az időt.

Nem soká ebédhez jöttünk, alig pihenhettem ki
magamat, ebéd után mindjárt elc állt a batyain
kérésje, vártam hogy rendelkezik a batyain, de mikor
láttam hogy ez irányba nem nyilatkozik; kérdéstem,
hogy hát Hebebe hogy lesz mint lesz? Láttam hogy
batyainat meglepte ez a kérdés, mert jöve hirtelen
remoldjót arlam azt kérdőre, hát minek jöve?
Az a keresi, meg engemet lepett meg, azt feleltam
hogy ha jöve volna magam tudnám mit to-
gyék, meg azt a nagy utat sem tettem meg vol-
na gyalog, úgy ha Hebebe magam jöve mehet-
tem volna, nem is erre jötte volna, mert tanyd-
ról egyenesen Hebebe más az irányít, és kén-
szel

~~megbízott~~ ~~szabottam~~ ~~valam~~ ~~alkalmatosságot~~.

De én arra a kifejezésre jöttem ide, hogy a consiliarius Mr. parancsolta, mely szót az én prózám-
ra vonatkozhatónak semmi esetre sem írhatom.

Ezre beírólította a tisztartót és beírta vele;
én gondolva, hogy tudni fogja fecudaját olyan mo-
don végre, hogy én abba bele nyugodhatom, ~~sz~~
gond nélkül indultam. Gondoltam hogyha sokba
kerül neki hát 20 vállóforintot kiállítható. 8
ezüst forint, ennyi áldozatot hozhat a Consiliari-
us nevében mondott parancsolta szót, kosztam-
ra hiány legfőbb 6 ezüst forintot exultam, és 2 ezüst
forintot papjainkra, exultációt nem nagy
áldozat, mert szállásom úgy sem kerül pénzbe,
ha oda szállásol háva 125-ben szállásolt, t. i.
a Consiliarius házába, a tiszti szállásra.

Most kében kérdetem a tisztartót hogy mikép
kezelte bátyám? Elmondta a koszt és száll-
ást illetőleg, a hogy gondoltam, de mikor azt kér-
dettam, hogy hát papjainkra stb. nem adott sem-
mit? „Senmit” volt a válasz, hogy t. i. semmit
sem adott a tisztartónak.

Tudtam hogy takarékos bátyám, de hogy olyan pró-
vóny és lelkiismeretlen legyen, hogy engem úgyrol-
va tétlenségbe oda engedjen, nem gondoltam,

kertem a tisztartót hogy adjon ő legelőbb 2 pen-
gő forintot, hiszen én ~~szabottam~~ ^{szabottam} itt mulatni,
talán színházba is járni bátyám költségén,
csak éppen egy pár jó Velin papírra való meg egy pár
Crayonra való kell, hogy ne éppen nek is semmi pénz-
nélkül jöttem legyen, a tisztartó azt felelte, hogy
nála semmi pénz nincs. Nekem 8 válló ~~forint~~ ^{forint}
volt zsebemben, egy ruhadarabkára 15 vkr. egy jó
Velin papír 50 vkr. nagy egy ezüst huszas.

Gondoltam mit tegyek, itt maradjak-e így
hogy időmet nem használhatom fel exultációra, vagy
meggel visza menjek a tisztartóval kis-Ludasa-ra.
Elgondoltam hogy az utolsót terem, bátyám pre-
gyenkere nagyon hosszú lenne, melyet fogva ne-
kem sem lenne kellemes az ottlét, arra határoztam
magamat, hogy semmi esetre visza nem megyek,
meggelig volt időm tervezgetni. Elgondoltam hogy ki-
sétálok gyakran a városba kirúgni az országútra mel-
letti vendéglőbe és ott tudakozódni az idegenek
után, nagy ország-út volt és nagy forgalom. Itt
és Brassó közt, majd akadt valami alkalmam, mely-
lyel elmehetek Brassóba, ottan könnyen eljutok
Bálorokba és az anyáimhoz, kit már jó ide nem
láttam, és ki pita volt és, hogy most hozzá járha-
tok; mert hársia anyósá már nem él, a mostoha

atyám pedig azt mondta hogy ő engem sívesen lát.
 Deu meggelig meg írtelt terven^{nek}, búcsútam, el a
 tisztartól, herte hogy mondja meg bátyámnak, mi-
 szerint törtélem és sajátom hogy a parancs sőt mai-
 kép írtelnestem, mint bátyám, mert ha tudtam vol-
 na hogy így bánunk el velem, sőttem ságabam sem
 lett volna neki alkalmatlanokodni.

Első láthatlank az Isten utai!!

Mindian a tisztartó kihajtatott a kapum elkerd-
 tem gondolkodni, tervezetü.

Első gondolatom volt hogy merre alkalmam után, és
 mennyek hirta, magyis Valnokba az edes anyamhoz,
 de ezembe jutott Hóteles Samuelt tanácsomnak
 mandata, periculum est in mora; sed diabolus in
 omni festinatione."

Nagyon sietni okom nincs, hirtam szállásom le-
 ven valódi szükségem nem sevedek, így legjebb
 lesz itt maraduom, míg az időt előtérüem feltudom
 használni tanulmányozom legalább menwriter, a
 Bruckenthal-féle képtárt, míg bele fáradok.

Ezembe jutott hogy hallottam, mi szerint egy Biely
 nevű úr könyomdat állított, és láttam is egy pár
 környot, mely omnan kértülte ki. Elmentem tehát
 azt felkeresni, hogy lássam miképen nyomják a

képeket, mert az érdekelte; le állattam volna, és
 mertem hogy megvizsgál a követ sívárossal, sőt-
 tán egy hangor segítségével bekent festékekkel, sőt
 teszt a papírt, lecsukják a gépet, és áthúzzák
 alatta stb.

Szerettem volna tudni hogy min alapozták, hogy
 a festék csak a rajtot, vagy irást fogja meg; Láttam
 stb egy csinos kárpizú irat, hogy egy kör megforditva
 ír majd olyan sebességgel mint pendesen írunk sáron
 különbséggel, Kalligraphiai szabályi betűket is.
 Magyarok kinevise levele, megkerdertem hogy nem
 magyaros? mikor igennel felelt, megörültem, tör-
 tem nagyon egy kiesel a minciét, de mégis job esett
 a magyar szó, és bírodalmasabbam is mertem kikér-
 dexni a könyomdat alapvezetői körül. — Az az úr
 Barra Gábor volt, ki kértülte Holovánt a ref. kollé-
 giáimnál könyv és könyomdat állítatott fel. —
 Péntutattam magamat, hogy Gyevi Deák vagyok, és
 hogy mint papoló ember példaközlőim iránta, minden
 kérdésünre sívesen adott felvilágosítást. Mikor
 megörültem a könyomdászati alapjait, mondottam
 hogy szeretnék megpróbálni valamit kör papolni,
 sívesen ajánlotta fel hogy egy követ csiszoltat nekem
 és szállásomra küldi, egy quart papir magyarság

követ másnap el is küldötte — kőre rajokhoz hasonló — adott egy pár púd lithografiai kőre is, melyre gyártatva, hogy miként kell a követ elbírni, és írtas-
tani.

Egy fejet papírtartó, melyet se is nyomtatott és elég jól sikerült; sajnálom hogy nem tettem, de később raj-
kaimra nagy sulyt nem fektettem. Barriának nagyon megtetszett, kérdezte hogy fordítottam-e termineteket az érkezők? válaszoltam hogy abból elég már el-
nyeltem. Fel kért, hogy rajzoljam le őt, én erre igen szí-
vesen vállalkoztam, kérdezte hogy világoz-e lakásom,
mert neki csak egy kis udvari szobája van, a nyolcad
közeliében, a 20 fut havi fizetésből nem telik nagyobb
szállás, és az egész napot joggal az üdölközésben tölti;
nekem szép világoz és szobám volt, elmondtam neki,
hogy engem mi minden hártak és hagytak itt Szekesbér-
en és hogy nekem sem aranyom sem papírom nincs, fo-
hat hárson magával crayont és papírt. Vasárnap
reggel eljött hárson — hétköznap hivatala miatt
nem jöhetvén — hozott egy nagy és finom Velin
papírt és két francia Conté-féle crayont.

Vasárnap délelőtt a fejet elvígáztam és délután a
ruhát, este magával is vitte a rajot, ebédre is
együtt mentünk egy vendég lóba, hol az ő vendége vol-
tán. —

Most már gazdagnak értem magamat, akkora ké-
pessé, mert egy quart papírból kitelt a kép és fél ar-
yuból, volt már nagy quart papírom és 1 1/2 aryonom.

Másnap a képtárba mentem tanulmányozni, és
hivataloztani is, hogy mit fogok rajolni, mikor
este haza mentem, Barra perrel állott be hozzám,
hogy Szentpáliné, egy előkelő földesvitakasszony, ki Se-
benben a csempe tartozott, tívesen lát holnap a
kedve, fájékhozra palamivel 12 óra előtt és együtt
megyünk; mert ő is ott fog ebédelni, Szentpálinénak
— övegy — volt egy fejéhez mehető szép leánya Pe-
pi [Josephin] — ezt tanította Barra megismerésére.

Téhat másnap Szentpálinénál voltam igen finom
ebéden, igen nyájas kitüntetéssel fogadtak, és ebéd
után felkért, hogy rajzoljam le a leányt, kit más-
nap délelőtt juttattam és finomul kidolgoztam a ké-
pet — ter méreteresre hogy mindkétkez az ebédel-
tém. Második nap délután késő is lett a kép.

Szentpáliné nagyon meg volt elégedve és szépen
megköszönte. Másnap este Barra hozott egy levélket,
melyet Szentpáliné küldött, 10 váltófut volt benne.

Egyen nem párt kedves fordulatot épen nem
volt okom elsielni Szekesbér.

Másnap este felső be kispograt hozzám palatki,
mint herceint mondok, pengis egy elegáns íri —

ember, és azt mondta hogy ő Barabás urat keresi, mon-
 hogy én vagyok; a meglepetés arckifejezését láttam,
 hogy ő nem egy ügyről van győződhet keres, mit az is
 kíváncsított, hogy végig mérve engem, azt kérdezte, az
 én poizolta Szentpál Péter? mikor azt feleltem, hogy
 én! magától arckifejezése, és nagyon barátságosan
 mondta, hogy a * komisszió tiszteltette és ő is látni látnak
 ebédre. Itt is az volt az eredmény, hogy lerajzoltam
 Wachsmann komisszió felsejéről fényét, Lotit, így ha-
 jonszor az is ebédelt, mindig előre való hívásra ma-
 radván ott, itt is 10 ufat kapván egy rajzomért,
 de az is nagy elnyomó volt hogy sok előkelőséggel
~~is~~ ismerkedtem meg, t. i. a központi iroda s-
 láttam látogatókkal, kiknek rendszeresen bemutatattam.

Meg lettem ezzel kés, egy ár főt hoztam, hogy
 Benedek ~~hely~~ provinciális komissziósnak, ő is látni
 lát holnap ebédre, mind Benedek ~~hely~~ magát, mint
 nejt lerajzoltam, mindenütt előre meghívta
 hogy a központi iroda után ő is látni látnak p-
 sédre, így már két alatt 40 ufat együtt volt. #

Így a nyár vége közeledvén, híradítottam, hogy az
 edes anyámat egy pár napra meglátogassam,
 mennyi időre van szükségem, és alkalmatosságot után
 néztem hogy Brassóba jussak, onnan könnyű levele
 sekeret kapni Báluokba, ott éve nem látnak volt #

a komissziósnak meg bejelenem, és meg nem
 ebédre kint, így főt kifizet és is bevélt kifizet.

edes anyámat, vágytam már látni magyom.

Augustus hó közepén főt elhagytam Szécut, egy ólós
 alkalmatossággal. Porumbák sekeressel ki terhet
 szállított; de nekem elég jó jövedelmet tudott csinál-
 ni sekerem. Báluokba a falu közepén látnak ve-
 lem szemben jönni nagy atyámat, Báluok Gábor
 István, közelebb jöve hozzá, megállítottam, ő sekeret
 és daczára hogy ő már ott is jött végkép levette ró-
 lam a keret, leszálltam és kötelesség szerint köre-
 ledtem hozzá keret csodolni, de ő nem is merve nézni,
 keret hátra hirta, egészen kavarkba jöve, - mert
 csinosan voltam öltözve, - kezdte hogy kiker-
 van sekereséje? mondtam hogy unokája vagyok. -
 Ott is alatt voltam vele is, nem is úgy voltam álló-
 ve, mint mikor ő látott, nagyon meglepett, hisz kur-
 ta dereku ujjastam, hanem kabátba is jött töllebe,
 - kérde az én unokám? Barabás kiki? mondtam
 hogy a vagyok, és folytatva beszédem - nehogy
 azt gondolja hogy neki seker, alkalmatlanságára,
 - mondtam majd, átjövök tiszteletem tenni, eb-
 ből is az útjából is látva hogy nem hozzá jövök,
 megnyugtatta elváltunk egymástól.

Deleg edes anyámat, nem kellett mondanom hogy
 ki vagyok, mint meglepett sokára jött eleim, és köny-
 nyeivel, ártatva előre vissza csodolt. Mostoha atyám-

utak
tudva hogy senmit sem kerek tőle, szivesen látott ve-
dnye voltam.

Vákuoban töltöttem körülbelül két hetet. Híre-
letem az is holai is kezdete, én is a többi ~~he~~ hely
iffakkal, edes anyámmal keserű bánat hullatásai
köré lecsuszva el, elutartam N. Gyedre.

Mi alatt Gyedre fővöl voltam nagy hódításokat
tett számamra a Mutili Róssi arcoképe. N. Gyedre
volt a város esáros Lőrinc huszároknek állomása,
[slat] a híres szép divatárúsné körül esibongtak
a tiszt urak, Grófok, bárók. De itt meg kell azt fe-
gyvernem, hogy az egykori divatárú leány, oly szépen
viselkedett, is oly ügyesen tudott minden ostranost pl.
lensúlyozni, hogy a legkajánabb iriggyel sem tudott
jellemben feltett találni, tiroleket keltett min-
denki benn szép jelleme is kifogástalan magavise-
lete, jól is ment fejehez, egy vagyons jeles ügyvéd-
hez Ljoshor, kívül példás boldog életet élt.

Még Kebeben feltetttem volt magamban hogy min-
tán ott onként 4 futra, az az 10 pfutra találta krei-
ta papjaimat, nem fogok, érem alatt papjaim seukit, mi-
nint 5 pf. festettam. A huszártisztek a Mutili Ró-
ssi képe után már nevetet, jönnöve Gyedre pikertem
után arannal felkerestek, is többet lezajrollatták ma-
guhat, sőt némelyeket miniatúrában is festettam.

MAGYAR
KÖNYVTÁR
SZENTPÉTER

Lezajrolltam Gróf Wolkensteint, Gróf Vráskovicsot,
Mitis Rechnungs-führert. Melles alexredest Ab.
Nagy Sándor külföldi rokonsággal volt irántam, Pketti-
vel Vrákóbau is mekeortam volt meg. Nagy Sándorral
aróta — akkor hadnagy volt — 1849 ben találkoztam, mi-
kor az ő deudára a Budai pákat bevette; meg igen
rokonsággal emlekerett, aram időrre, p. adott nekem
egy remeletet is, hogy bataros korsijaim a lánc hídou
at mehessek, — érem iránt mint Nagy Sándor saját
kérinését Lulagyi Sándor jönnöve ajándékoztam; —
csak katonaságnak, az az csak hamedségnek volt sza-
bad a meg nem kész lánc hídou járnia. —

1847 September övéu tették le immepélyesao egy ujomnan
kezdett Collegium alaplatát, mint lapistaka betü.
ket legjobban is, engem szallitottak fel prera
ment meginni, az alapko üregébe seudo emlek.
iratot, melyet, az öreg Memegpi mint legöregebb pro-
fessor fogalmurott, is a professorok elimertek hogy
palosagos ciceroi latinsággal volt megírva. A kö-
visebb fogalmuorámt Nagy Sándor kermetere is fö-
lig medeg robrán metrette seink tabla-ba. Mind-
ketten Mivselon dolgoztunk, hogy a sok látogató
ne ravarjan; minden reggel a Collegium piseltartója
adott lovat, hogy ne kelljen gyalogolnunk. De, ar em-
lekiratot magammal is seirtam, is az eredeti pisora

MAGYAR
KÖNYVTÁR
SZENTPÉTER

adottam a Rector professornak, a magam példányára s mindenik professor nevét, s saját irásukat utánuva /
főispábol alája írtam.

Miután az alaphövet lexáltak, magyis rida falat rak-
tak, az eredeti irat elvették, pedig kerették volna em-
lekit a Collegiumunk megtartani, megtudták hogy
mekem megvau, elkérték tőlem, hogy leírás alkák de
azt soha nem ^{nem} írták; mikor aláírásaikat
látták, kérdéste mindenik a másikat, hogy mikor í-
rák ok ért alá? mert csak a pergamenteu levőt
írták alá.

1826. Sept. 27. Jún. körti iskolai évben Neme-
gyeinek leírkeit kellett volna járnom, de én a görög
és a zsidó nyelvvel sajnáltam az időt, vertegetem, in-
kább arcképekgettem, azon idő alatt, az exameneu mi-
kor a nevenre került a sor, fel volt: "domine Para-
bas, domine Parabas, / mert így nevezik, / hadis
lassuk mit tud? tud-e valamit? mert nem emlékezem
hogy egyir évben láttam volna, egy kis váradkór u-
tán megint szólítva, mondják tanuló társaim, "
micsitt "no, azt mondja legalább consequens p. i.
hogy ~~hogy~~ leírkeire nem jártam, vizsgára sem jöttem
el.

1827 őzén már inkább voltam festés mint deak, egyet-
volt megrendelésu, s, Kereing Linnam's is, többeket

megsoltatott Szabo' piktör után.

A huszár törtéke folytonosan, az ringták a fülemb, sőt
mások is, hite egy kicsit utartak, mit vertegeti
az úr az idejét az iskolában, az úr most már olyan
jó arcképeket csinál, hogy sok olyan ki az akadé-
miába járt, nem képes olyan csinálni, pap akar
lenni? egy kis felubau, vagy 12-15 évi choro haru-
vapius cancellista stb. így nekem is volt képpen som-
mi más pályára, nagy kezem nem leveu is csak a raj-
olásban találva örömet, teljesen megérlelődött az
eszmé, hogy kizárólag erre adam magamat, és elha-
tároztam magamat, hogy a mint el-nyesem bevesedök
a minkai Lebeube megyek, mert ott már ismerős pa-
gyok az első körökben, és ott lesz piactom van.

Novemberben egy hideg este benyitok egy szobába és
látva hogy ott pucosznak, hamar berántam az aj-
tot; de meg láttam is utána a kiáltottak, hogy jő-
jek vissza, én meuskultam; de het diák utána
palastá és elfogtak, vissza jitték, ott kellett e-
gyütt pucosoznom éjféltáig; így reggel mert
vasárnap is volt, s örök meg agyban bevertam,
mikor beállit hozzám Foris, Nemgyei prof: inas,
felém jöve mondja hogy a professor úr kivessen lát-
ma lebedre, én rida bántam, mert Nemgyei
csak arakat prerte hite görögül tanultak;

Flaviusor mandtau Torisnak hogy félre írtette
lesz, mert engem a professor nem is ismer, a vi-
gán akart megismerkedni velém, de nem voltam
ott; de miután nem tagitott, hogy ő jól írtette, azt
feleltem neki hogy lesz szerencsém, de ha hiba van
megnézndom neki hogy nem én vagyok a hibás;
mert én Flaviusor fíggelmértettem Torist.

Vélben beállitattam a professor hírhöz, természet-
tesen megmondta hogy mi a nevem, a professor
is nagyon szívélyesen fogadott, én csak be-
széltam hogy csakugyan engem hívatott, —
a legjobb borait ~~valóban~~ ~~valóban~~, a legfinomabb gyi-
mölcsöket pakta elém, a fekete kávénál maga-
töltött nekem pipát, mandtau hogy kösönös, de
nem elég vele; én csak társalogtam, hogy hová
lyukadt ex hi, mert ex a túl nyájas előrehajlás,
túlhaladja a professor és a tanítvány közti viszonyt.

Fekete kőrét után ki derült a dolog, ő nagy tu-
mányja általi érdemcséit nemességét kapott, két
fia, volt, az kívánta hogy szép lapidár vással ma-
solja le a nemességét, hogy a, azt hiteléssel hesse,
és így mindkét fiának meglegyen, a pergamentes
meg is vette pálcá húrta. — Természetesen én azt
nagyon szívesen megtettem, így ha a tanítvány vis-
gajakor, valószínűleg nem nagyon bírelgő calen-

lust tett is, a nevem után, de mikor egy éjszaka,
hogy az iskolát elhagyta, egy barátommal a biro-
nyitványomat hívtam, a kaligraphus, a héber
nyelvű és a görögű első eminens volt; de az ő
szellem megyűgytatására kijelenthetem, hogy én őt
Görög és héber nyelvtudományomat soha nem comp-
paritáltam.

Karácsony felé megjelent nálam öv. Miskine, fiú.
Franius, történetje, hogy ő magyaráz peretű legaj-
zoltatni családját, melynek fogva nekem diplomát
küld, hogy karácsonyi ünnepekre legátus legyek; de
én elgondoltem volt Szatthvára Barok bánya-
gazgatóhoz, hol arcképekből reméltem jövedelmet;
artúrentem, hogy ünnepekre elvagyak ingerkerve; de
prünidő előtt eljöhettek Horoládra egy hétre; így is
lett, Hegedű volt rektor/professor, adotta engedélyt
és lezajoltam Miskine-t, atyát Franiust - a nevelő
Flitschet, ki később Miskine fejé lett, és így hertem
a /feria/ prünidő első napján délre, mert egy szerda
d. u. kezdődött a prünidő; Hegedű érkezi; korán
akartam ott lenni; de mintha minden teraszra
lett volna kicsinálva; /melyről ma is azt hiszem hogy
így volt mind a későbbiekben is kitiűnk /mi okból,
miből nem, késleltették, a levek befogatását, hogy
csak délfelől jötem Hegedű.

Aminc megérkeztem, minolcsfelé azt hallottam, miserint 10 órákor /mint neveik egyfelől felolvasai-
kor/ az én nevemet a vastak felé mint. Miskinc le-
gatusait. Barokk meggel már elutaztak volt, te-
hát sejeu ott hagytak bele nyugodva helyetem-
be, sűrűen montem volna kősládra, mert ott na-
gyon jól is kedves családai körben, elegy ott havi p-
kertem magamat, himentem a collegium figatolá-
ba, hol meg éppen elédelt a tisztartó kivel sejeit.
tem Angedre, es mondtam neki, hogy én vagyok a
Meltóságos asszony legatusa.

Flammaradnap állit be a tisztartó — aubar meg
kardossany 8-9 nap volt, — hogy tegyek egy pár pre-
dicatiót a zselemben is jőjjet kősládra, bannulva
nextem a tisztartóra is kerdertem, hogy nem mo-
solygott-e a Meltóságos asszony, mikor ext mond-
ta? a tisztartó nemmel felelt, erre, a volt pála-
szon, hogy ilyen esetben majd más küldöke be-
lyettam, lévén eleg diák ki sűrűen elmegey pre-
dicatión, ilyen jó legatiónba.

Erre elherelttem kerdészösködni, ki menne el
helyettem, a felelet a volt, hogy akárhányan, de
nekem nincs jogom hogy más küldöke, mert ha
én exen jogommal nem élek, az öregebb deákok
joga az atvenni; elmentem a Seniorhoz, kivel

az a hatóságai heretbe tartozott, a Senior azt
mondta, hogy itt a rector professor joga nyolcelkerui.

Ekkor elmentem a rector professor Hegedűs Sa-
muel úrhoz, ki mosolygra hallgatta végig előadaso-
mat, egy óra negyedig nem humorral megjelölve papa-
citált hogy milyen szép hivatal, egy orkócsi, tani-
tást tartani, az is felhőrt, „hogy leltja én is predi-
calok;” Erre már én is elmentem magamat, no mon-
dom már most éppen nem predicatlok, ha ilyen ma-
gára nérek, akkor a hatóságom éppen az inamba állt,
bucdely mosag első hitványok, ki oly méltósággal tudja el-
mondani, nemcsak pallásos, de költőileg is szép tanait,
hogy a hűgatókra úgy hatnak, mintha magának a Kri-
stusnak szájából hullanék, én meg nyugodtan egy-
mek, egy más által vit predicatiót, a kősládra be-
nyagolva, olyan öreg urak és dámaik előtt, kikkel egész
nap tréfásan társalgok, kamoly arccal azt hiszem
nevetéyesen néznek ki stb. —

A professor Mr. mosolygra azt felelte, no hát jól van,
ne predicatljak, azután horka tette, hogyo fog a. Hegedűs
Samuel professorom Karácsony Ünnepein Szt. János Gros Beth-
len Jánosnál isteni törtéletet tartani, a hol Miskinc
is ott lesz. — a két falu annyira van egymáshoz,
hogy egy jó ködös egyike falu préleint, a másikat dob,
majd mint mondják, az egyik sejeu álló embert, a más

szék pegeről, a kutya megugatja. — Brutus így folytatta „Groß Bethlen Imre egy pár nap mulva utasított küld, kérésit vagy szívat az előjárás szerint, és akkor én immár személyesen tudom, akkor hozzám jöj eléd, de utra kérem, hoz magával néhány elefántcsontot és festéket s más hasznos dolgokat, hogy néhány arcképet festhessem is, rajzalhassam is, akkor jöjve jön Let Imre, és ha Miskéné Karácsony másnapján predicationt akar, át küldöm Groß Bethlen Imre két legátusának egyikét, azok elvannak közülük egy két predicationra.

Így néhány nappal utánok elött hívat, a professorok, hogy jöjjenek utra kérem elédre, delután jöj negy szükelelővel, személyesen elutartunk, negyestőlünk, a szívatunk, a professor, Barcsay Siga, én és Vári István a professor fia barátja, mint egyik diplomával ellátott legátus.

Karácsony másnapján át jött Miskéné is, Hegedűs predicationt, és mint felszentelt pap ő osztotta, az úr unokáját is, este fele mikor előhívták a Miskéné kocsi, előallattam, hogy bevigyem Miskénének a hivatalos legátusi iratokat melyet deákok nyelven csak Conceptusnak neveztek, mint a nagy rendőrgloba prék, melyen keresztül kellett mennem, éppen átmenvén volt a nagyobbik Groß

kis asszony, mint meglát mosolyogva felém jött, kérdi mit akarsz? mondom hogy én a Miskéné legátusa vagyok, és megakaram kérdegni, hogy parancsol-e velem, erre meglátja a Conceptus kezében, ki kapja azt mandát, hogyis ne maga itt maradjon, maga hozzám jöj, ezzel becsalad, vive a Conceptus; pár perccel alatt hallom hogy kemény nevetnek, erre jött ki a Contesse nevetve, mondja, csak menjem folytatni mulatozámat, megmondtam hogy maga itt maradjon. — Ki a tisztelt tonál, anecdote váltunk, némelyek kártyáztak. Utánna pedig anélkül hogy precocallan volna, elküldte Miskéné a legátusi pendes honorariumot.

Után Hegedűs barátom vissza ment Gyedre kíséretével együtt, én meg egy hétig ott maradtam. Let Imre, lefestettünk a két gróf kisasszonyt, miniatűrbe, Somogyi huszárhadnagyos, az előzőből gróf kisasszony Róza nőlegényét, és Barcsay Sigit, ki később a fiatalabbikat vette el. — Somogyi pestmegyei birtokos volt, Lukács Moricsnak rokona volt, első neje Bethlen Róza egy tudom korán halt el, és aztán 2° nőül vette tudom kit vette el. —

1828-ban ujra után vissza mentem Gyedre, akkor kirendelték a felér, vizsgák, én már inkább arckép festés, mint deák voltam, erre felébeem, vagyis 4 hóbau. — A vizsgákat kívánni? már elebb el levek határozza a

gésere a művészi pályára lépni, és így ezen árt tanul-
mányaimat — az iskolaiakat — egészen elhanyagolva,
nem tartottam magam hű illoéknak a vizsgákra megjelenni.

Így 250 vftal, Hebenben, saloni ruhával fekete vonó-
vel tisztességesen felszerelve, mindössze pingó ágaimmal
együtt, egy fedelesekorsin 1858 január 5-én /mondolom/ egy
csútorlókon reggel utunk indultam Hebenbe.

Éppen a piacon közelemben haladtunk, mikor meghívták
a Collegium magyarszengelyűjét, mely karangnak négyen
beillett, csak ennyi ifjú tudta, azt keutautakra konyat-
ni. Az adott felt a diligencia megnyitására, és le-
kerre, meg a clavisokba menetelés.

Azon érelni lehet melyek ezen csengelyű szóra szíve-
nem is felkeltetve, at mentek, avatottak tollal ^{festék} képek,
tudva leírni kellőleg. Elváltam örökre azon iutéróttól,
melyben bei feléves korantól 18 éves koramig töltöttem
időmet, gondtalan ifjúsággal körülveve, gyermekekori
barátain közt, a hol, ha volt is három pangari csu,
de élveztem sok kellemes órát. Is, hol magam a
szükségből kihúzódtam a hol ügyelőre az egész
város színe javát ismertem, és a hol majd minden
házuat szívesen látott vándig veltam, elváltam örökre
mindentől, mit tízezer is fel ér, alatt megosztam,
akaratom ellenére úgy hangzott a csengelyű, mintha
vándiratot olvastak volna fel előttem, hogy nem megyek

kerhére.

~~Először~~ jart azon aggodalom hogy mit hoz a jövő, mely
siker fogja a koromaimi fáradságomat, lábaimat tart
évidaugyalom? vagy földre süjt balsorsom, hatarocottam
kitörött utam vidám lemekegy vidékeken veret, vagy cor-
dou kopár és veséves tájakon; egyedül magamra hagyat-
va legkisebb támasz, vagy még talán jó támasz nélkül is.

Egy mást vállaltak fel lelkemben a sötét és remény-
teljes gondolatok; úgy késtem magamat vigasztalni az-
kal, hogy ha a mindenható első küdelurcimbem eluam
hagyott, segítségemre lesz kevés is, mint Kolescy mondja,

Úgyát keress ha kezüd körül,

Levedj ha nincsen hova vonulni,

fordulhat a szél.

Ezt meritettem minden kétkedő érzelmem ellenében, a-
zon gondolatból, hogy a sötét fellegek meg nincse-
nek olyan közel, mert most nem ^{csak} kmel jundu-
lok Hebenbe, hanem 250 ftal lassankint kez-
dettem a felkértetemet a multtól elvannai, és a
jövő felé irányítani, kezdettam a magam pályá-
ját a másokival összehasonlítani, a más pályá-
kani jövőre kilátást meilegelni, meg pedig egy-
szen tárgyilagossá. Hebenben már többekkel ismer-
kedtem meg, keiderős ködtam a dicasteriumokná-
li körülmenyekről, láttam hogy ott sem fényes

a jövő, megismerkedtem ~~eljárni~~ kőműves 12 éves szol-
gált fizetés nélkül, meg csak remélték hogy egy
pár év múlva fog fizetéshez jutni, és pedig 500 ft
évi fizetésbe [4 ft]. Hallottam hogy a gubermiurnál
Vologszkát 600 rft, az is 12-14 év múlva érhető el,
összehasonlítotam hogy én az utolsó 6 hó alatt, de-
crára annak, hogy edes anyámnálj látogatásom
az uttal 3 hetet veti igénybe, és magam fizet-
ségem felruházta, nem megőrzésem, hanem
felre tettem annyit, mint egy kincstári hivatal-
noknak 12-14 évi juttatás szolgálat után várható
félévi fizetése. Ugy találtam hogy az én pályám
keresete sokkal birtatóbb volt, mert, arannyal ke-
veset képes voltam, nem csak 12 év múlva, a-
rankivül még azt is tekintetbe véve, hogy én ha-
zából segélyt nem kapván, ilyen hivatalokra
nem is mehetek, nem félek, miközben éljek, no meg
lett volna, pap, ügyvéd, gazdatiszt, erre egyre sem
volt kedvem, de annál is inkább sem hajlandóval fog-
va sem; a paplás volt egyedül, a mely nemcsak
nem volt terhese, hanem élvezet volt, így mind
jobb és jobb megnyugodtam sokamban,
melyre egy idő óta kívánság nem emelhettem.
Sőt még a néhány kímélő és revételre is,

mely ritkaság volt juttatni, de nem hiányozott, meg-
nyugvást kelthetene azon tapasztalatban, hogy
engem kereső hivatalnokoknál sokkal inkább
kitüntettek.

Igy azon időmre, melyet a jött, hogy elváltam
sok régi ismerőseimtel, emelhettem, azon évek, hogy
Szerebenben sem vagyok én idegen, nem csak az első
vagy felső körökben már ismerős volt, nemcsak, és se-
melyen, hanem a velük egyenlőben körök is, azaz
a kis külföldi emberek, hogy ismerősök, nem csak de-
kák voltak, hanem hivatalnokok, kiknek évi szalma,
majd mindeniknek két anyja volt, mint az én p-
veimé; de én már N. Luyden is sokat ^{littel} fogtam
az utolsó pár évben, idősebb és nagyobb emberekkel,
mint én valék; melynek számomra való előnyül
már akkor tudtam méltányolni.

Szerebenben egy vasárnap délfelől érkeztem. Nem
szálltam vendéglőbe, gondolva hogy egy úras szálla-
sán senki sem terhes, nem félek, ha egy hirtelen jön
a konsiliaris Urnak, két ügy leírni, az én talá-
ról elfér; ha ketten jönnek, a mi nem szokott megtör-
tenni, így nem is van, legnagyobb esetben a földet
teríték magamnak ágyat; de ilyen eset nem for-
dult elő, bátyám egész ott lettem, alatti nem járt Szere-
benben.

Kisebb kisse' penolt szedtem magam, néhány ruhá-
mat a fogásra akasztottam, a többi ládákban
hagyta. — ezt a szálkás leírásom elfelejtettem leír-
ni, hogy egy ruha fogas is volt. — aztán ebédelni
mentem egy vendéglőbe, és délután elindultam egy
pár ismerőssel meglátogatni, látok az utcán szíjletem
egy nagy hirdetőmenyt, olvasom, mi van rajta, látom
hogy — ma nagy álarcsos bál lesz, a redoutban. —
Ere kíváncsi voltam; mert tudom, a deákoknak
tiltva volt a nyilvánuos bálba menni. — mentek u-
gyan titokban alarcban, de a bál is az éltesebbek
közül; de én gyermekesb is voltam, mint hogy ál-
arcban menni vagytam volna. — Elhatároztam
tehát hogy este bálba megyek, azt is olvastam hogy
kerdetek sorakor természetesen én is, így vettem
mint a színházi hirdetőmenyt, kamolyan. Este
pont sorakor beállítottam a táncterembe, csodál-
koztam hogy senkit sem látok más a kungó-
nagyteremben, mind két szolgafelcumben, az
egyik a gyertyákat kereste gyújtogatni, a ma-
sik nem tudom mivel foglalkozott, kérdem hogy
mikor kezdődik a bál. mert én úgy olvastam hogy
sorakor, mosolyogva mondta hogy igazam van
de a közösség csak a óra felé szokott gyülekezni,

mosolygott mikor látta bálgyakorlatom tagomat,
akkor a nagyterem közepén állva láttam hogy egy
mellekterem már megvan világítva is abban
egy kis sürgős mozgás van, arra mentem is lát-
tam, hogy sok fiatal van megterítve, nem nagy
sejtőre kellett volna kitalálni hogy az mire való,
kérdem a pincéret hogy lehet-e már vacsorálni? i-
gennel felelt, nem lehet, más dolgom, sem porteni
valam a látványosságok, kényelmesebb megvacs-
orálta. —

Értekezésszerűt gyűlékezett a közösség levein
már, mit lássak én is a nagyterembe mentem.

Alig jártam egy pár sor körül a tánctermet —
akkor folyt éne és tánc — egy borotvált képi bajusz-
talam elegáns úr közeledik felém és némesül
meg szólít, „Ugye nem valódom arckép festés
az úr? erre én igennel feleltem — kerestem volt már
meglehetése törni a német nyelvet — „az úr sapit-
ta Wachsmann Lotlit? — mondottam én, „Én is szerettem
magamat lerajzoltatni, nevem Dausdorf Fährich,
lellem szíves az úr, ezt megtanít. — Készen mondom,
az a hivatalos, mondta hogy hol van székem stb. —
Mamap már lerajzoltam, az volt akkor Lebauben
első képe, Dausdorf Fährichnél meg egy Kovács
nevű hasonló Fährich — rávilágított, — az is felkelt

hogy rajzoljau le.

Tízceu első napou – hogy Lebenbe értem – tartott. Ba-
lon már megrendelest kaptam, és pár nap alatt tudta
egész Leben hogy ott vagyok, pár hét alatt jögyözölva
ottham találtam magamut, egyet lerajzoltam, látta
annál hisz harmada, a rajomut, olvasta alatta és
hallotta meomet. Főbet kellett berövelne, németül
mint magyarul, minél többet fejtene rajta, a nyelve-
met, annál jobban esüszött rajta, a német pró, ennek
is örültem, mert elgondoltam ha Döste megyek az
akademiára, ott több hasznát veszem én magam
annak, mint a német Schulverein.

Megismerkedtem a Benigni családjal, ki hadi
korhangzósaigi titkár volt. / Kriegssecretär / két
fia és két leánya volt, exeket mind lerajzol-
tam, Louis, Heinrich, Clarise, és Ida. – exeknél
mindenkésem Fene quartette volt, részt vett a quar-
tettekben Hirschner, / se 50 és exekben Budapesten
rendör Rausas, Policzirath / – ex nagyon szép
grólonk azott, ennél a családdal nagyon szives-
sen látott vendég voltam; igen jóiam társalgás
lévén exek közt, nagyon ottham exertem maga-
mat, magyarul egy sem tudott körülöke és nekem
att csak németül társalognom nagyon is hasznos volt.

Thas ki a központi nagy templamban predicator
volt, – hinek arcképe, valamint leányai is ma is
megvan rajzau közt, olyan szívesen volt iri-
nyomban, hogy a Bruckenthal, által elapított
jeles képtár és könyvtár felügyelője lévén, ha reg-
gel oda akartam menni a képtárba hogy rajzoljak,
át adta nekem a kulcsokat, annyira megbírt
bennem, ő maga pedig csak később jött oda.

Sok előkelőségek rajzoltam le, többek közt
Gróf. Steiner Jánosné, B. Bruckenthal József, Ge-
neralis. Kismachert, hinek a hercegsorrai harsas,
hisz medve halandja volt, / ki. nem mert bejárni, elég
közébe medvét, hanem korán lőtt vele szemből, de
a lövés a medve bundáján elcsúszott, ekhor eldob-
ta puskaját és szaladni akart, de a medve utól-
ért és megfogta, az egyik oldal felállított oldal
puskájá exre jögy elvertette felék jelen létét; hogy el-
dobva puskaját, oda szaladt, megfogta a medvét,
hirten hátra felé, a mürk, oldalán volt oldal puska
nem vertette el ^{élet} jelen létét, de távalról nem mert
láni, nehogy a hársu hirtelkodo körül ^{vagy} Genor-
list, nagy az oldalot löve meg, hanem oda szaladt
és oldalba közeliől látta át a medvét, így tün-
hető his sebekből menekült meg a táboruk ut.

de mindhágya sem csak a mindre kőveit, hanem az ipost
seget is megölylette. Sokakat lerajzoltam Hebeuben
hat hó alatt.

Nagyobbreire kép vázlatban megvan nekem. Mert
art lattam volt egy alkalommal János Károly profes-
sorommal kinnél Szabo pictor székbe volt, hogy egy
kis kényre lerajzolta az illetőket darabosabb mo-
dorbau, azután más papíra rásírosabbau kidol-
gozta, és én art utána csináltam, mely szerint még
a sebénikkel art gyakoroltam, de már Halvsvárs
abba hagyta; mert lattam, hogy a műveléssel min-
dig veszt a husulat; de előzetts fáradságnak
is tartottam, valamint nagy idő vesztésének.

1828 nyarán Hebeuból is sokan távoztak az előkelő-
bbek, ki falura, ki földre, én is haza mentem édes
anyáimhoz.

Majd eljődém megemlitem, hogy a mint nagy a-
járom Szabolcsban meghallotta, hogy én elhagytaam
az iskolát, egy menydörgős levelet írt nekem He-
beubé, hogy arammal menjek vissza Gyedre és
folytassam a tanulást. Ugyan ezen idő tájt /~~Hebeu~~
vél körül / János Károly professorom Hebeuben jött,
a sétányon találkoztunk, gondoltam hogy meg kér-
dem véleményét, ha ő is mint távoztam és okos

ember helyesli eljárásonkat, az nekem nagy megnyug-
vásomra szent. Art mondta: ha az ember egy pályá-
nak melyet kedvel, a nehezebbesre is tud eszt, és
már sikert is arat rajta, nem lenne helyes egy új
is merészen pályára lépni, a melyet nem ismer, és
melyen kétes a siker; meg kísáratam megnyug-
tató nyilatkozatát.

A nagyapám semmiivel sem fejegethetett ha neki
art nem fogadot, nem írtam vele ^{együtt} tanulmányi la-
tolgattam, ~~együtt~~, srepem febre lettem levelét. —

Válutbbau is, nagyatyám igyekezett lebeszélmi
elhatározásomról, de ő nem is merészen avilágot, soka
Háramszékről kinnem uxorulva; de a fia Szabolcs
Miklós édes anyám testvére, szélesebb látkörrel be-
látó, velem tartott, melynek fogva édes anyámat
mindig arat nyugtatta meg, hogy az én helyem-
ben ő semmi esetre mást nem lenne, mint én tényleg.

Márkos faluban meglátogattam Barabás Ását -
bátyámat, édes atyám Testvér bátyját, ki nekem
sokú szóra art mondta, „Az én fiamból sem lesz
semmi, art hittem belőled sem, valamint /~~plussz~~
fogva, mert sem mentem a guberniumhoz belőlem
sem semmi. / Ártel N. Gyedre mentem, ott
a Collegiumba álltam, ekkor b. Vémány Lőrinc

misoltatott több kretu rajot János Jánosra juttat.

Itt a Comboradi B. Henning Simon családjáról meg kell említkennem, mert énem család janyon-
ban jogg viselkedett mindig, hogy mai napig csak legősrintebb törtélettel és halálával kell Comboradra említkennem.

Maros Szt. Mikályos ref. pap volt Bartha László; kinck neje nagyvénű volt, ide én gyakran jártam ki ügydől, mert nem messze volt, sőt egy egy forrást ott találtam; felszerült leányai voltak, fia velam közel egykorú tanuló társam, Comboron a szántártó-
nak Réthynek két szép leánya Ester és Theresia, a két családbeli leányok barátuk voltak, hol ezek a Zohort, hol azok ezeket látogattak meg; volt Réthynek egy fia is, ez egy évvel körülbelül fiatalabb volt mint én, én a szántártókhöz gyakran sétáltam fel Com-
borra, mert Szt. Kiváltás egy jó meggydőlési helyiség volt.

B. Henning István és György voltak a B. Henning Simon legifjabb gyermekei. István valamivel talán józsebb, György valamivel ifjabb mint én, István már komo-
lyabb természetű volt, komoly tekintetű. de azért ba-
rátságos és jószívű, őt játék nem mulattatta, ő már

akkor az istállóban, a gazdaság körül forgolódott.
György kezelegesebb, szeretett mint, gyermekek játszani,
volt négy kecskéje, betanítva hámbar egyetemen felre-
kelve, mint a lovak és korsi horda, együtt kocsin.
Jutok a parkba, a kecskékhöz hordattuk a gyepet
a kertészek egy nagy zöld kaspóhoz, melyet a park-
ban a patak mellett hírtett.

Mikor a bársin, ottam volt mindenkori fent velük
kellett nekem is ebédelnem, máskor a szántártók-
nál mert azoknak voltam vendégük.

Henning István, mikor jókedvében volt megtette az
a tréfát, hogy egy agár fülebe, úgy enckelt mint mi-
kor a kutya vanyit, a menyő kutya volt mint seült
és saanyitni kezdett. Volt a kutya közt egy szelidítés
farkas, mint kis kölyköt fogtak volt el, hogy szeli-
ditettek meg nem tudom, de a kutyaikkal a legjobb
együttélésben élt. Egykor mikor szántártóknak ebé-
delünk, valami melior kezdő nyomon a jobb váll-
mat, mint arra nekik látnak a farkas nagy fejét,
szerecsenre a jobb lábát az asztalra tette, külső-
ben a pulgatót az asztal alá csúszolva, és min-
den tekintetű melkűt elvette a táltól a munkahust
és arat odabállt. — En megijedtem tőle, hogy
egy pót sem szálltam neki, a többi sem szállt neki

vala nőték, ezt az illetlenséget, mivel elfelejtették
volt neki délbe emni adni, vagy nem elegit, o'husárossan
requirált, ott volt őrizg békében, mint hallottam mikor
az első hó veti eltiút és többé nem látták.

1828 őzén voltam a táborban Kanabordou, ekkor Loraj-
Zoltan a barátnét is csejennel, egy alkalommal a mű-
vészet körül paltos ermet az egész család, az akkori
munkájuk az ifjú Barokk, Vajda Dániel kisbaba
M-Wasárhelyi professor; az állitatta hogy a tökélete-
sen laicus itél leghelyesebb a művészetben, én
azt mondtam, hogy ha az ilyen tanulatlanság vagy mű-
veltség ember is megismer egy arc képet, jels hogy
az jó, de ha nem ismeri meg, az még nem dántó; azt
még nem lehet figyelembe venni; erre b. Kémény Do-
mokos bíróként egy oláhok, kérdés ki ez? az oláh
csak masochyag, no mond meg kéfé. ismétli a bírós-
Damon Shirostasz - a Virok - felele, az oláh, egy
ifjabbító női arcra; de Vajda azért nem hitte el,
mit az oláh mondott. - Őzén őzén jünem Lombor-
dot nem láttam; de azért mindig kedves emlékei-
ben van. Lebeben megismerkedtem volt Hor-
vath Lázárral, ki engem nagyon hívott Kolozsvarra,
és birtatott hogy ott jó dolgom lenne.

1828 őz végén Gyedest elhagyta és Kolozsvárra

mentem, Petricsovich Horvath Lázár beemutatott
édes atyjának Horvath Dánielnek, a ki szivélyesen
is fogadott, Kolozsvárt akkor divat volt, hogy két
három vendégnek külön terítették; alig volt olyan
elakelo ház, hogy ott egy-két guberniumi cancellista
ingyen kaptott ne kapott volna, Horvath Dániel is i-
lyen nyilt házat tartott, és meghívott jallandó ven-
dég inek eladójához; Lékely Dániel, Lékely Bertalan
nak édes atyja, kiink gróf Kun Sengelynek ingyen
lakása volt, egy udvari festője, meghívott hogy jöj-
jek hozzá, ne lakjam vendéglőben; hozzá költöztem.
Lékely Dániel egyoláh ifjat járatott magához, ki
kiszolgálásra, ki magyarul jól tudott, és a Lyceum-
ban tanult, ezt én firettém. / Lékely Dániel ekkormég
firetis melküli cancellista volt /

Ugy emlékszem hogy ezen év tavaszán költöztem el
a Gy. Kun G. szállásáról, mely a magyar utcában volt,
a belső Farkas utcába a Radnótfáy házához, Lékely
Dánielnek ki engem még Gyedest ismert, kevés éré-
ke volt a rajzolásról. Gyereken magozolt, "hallja maga
Barabás, én mondtam, valamin magának; de maga
olyan fejér hogy nem vészreimbe a mit más mond;
erre én azt feleltem, hogy én figyelembe veszek minden
minden / ekkor figyelembe vettem, mert én magamat

minden tudniat sokasodó tartottam, és ma sem tar-
tam.

Ezre őt azt mondta, hogy ha neki nem hiány, mégis
megcikkalattam, hogy neki igazán van, "minden
arcképemnek egyik oldala példés, mint a másik,"
hogy erre jól nevettem, hirtágudott, én azt mondtam
hogy mertek szempontjából igazán van, de művészi
tekintetben nagyon kudarát állt, melyre tudta meg-
érteni, hogy egy moráben sembe álló arckép, míg
egészen az arckép elfordul a két arckép, arányai
folytán változnak, míg az egyik arckép oldal egészen
sembe fordul a másik pedig egészen eltér.

Amikor kevesre becsülte a művészetet, hogy folyta-
nosan arra azzal ösztönözni, miszerint álljék en be-
gyaroroknál, az országos építészeti hivatalba - az
állás directiohoz. - Én erről tudni sem akartam,
ő mindig azt hangosította, hogy, "barátoskám mi
egy pictor," én meg azt hogy, "Hát mi egy honvári-
us gubernialis Cancelliata," így eltűnt mi szép
egyetértésben. Ő nem kevesebb mint 15 évig volt ho-
novárius, míg Graf Felcký József lett a kormányzó,
és Graf Degenfeld ott mint a kormányzó sógora őt
firatához juttatta.

Az idöben volt Holov vár, egy olyan festés Gen-

tilianus nevére, hi cink és langora tanítással
is foglalkozott; ezt láttam először olajban festeni,
és eddig csak egykumul rajzoltam, vagy miniatu-
rban festettem, melyben a víz festés a lussal rajzo-
lához hasonlított.

Gentilianus a Bergai - Ljencinbéli lausos házában
lakott, a váran kívül a Staxungár felé kilátással,
Bergai fiaival is moró levele, így akart becsülni Gen-
tilianushoz, és láttam, hogy kell kezeli, az olaj fes-
téket, leginkább az azzal tudtam fejmelni, hogy
kell olajban árnyalni. Ott láttam hogy lehetöleg
minden feint egyre nagy helyre kell lenni, és
medves be kell össe légyitani. -

Láttam hogy milyen jünnek kell lenni a festékek,
hogy kell arakat halyagba kötni; néha segítettem
is neki festékeket könni, láttam hogy kell alapozni a
vásznat - grundolni - azt is hallottam töl, hogy
nyáron levant papírra is lehet festeni olajban.

A festékek nevei a halyagcsakra fel. levele jwa,
arokat magannal leirtam, nyers állapotban a
fürer kereskedésben megvásároltam, és Gentili-
anus megengedte hogy egy nala lévő úveg festék
körön megörjens, minitán a zene volt fő szakma-
ja, nem volt ügy, minden kértére szivesen a -

datt egyenes feleletet is utántart.

En először egyes papírra próbáltam meg egy fejet
szűkbe, egy másikat szűkbe, azután valamit
alapportam, és egyet arra festettem. A negyediket már
fejrét festettem aljban.

Nyár elején 1829-ben a Tordai utcában sembe jött
velém a Dávidi Rector, kit megismertem már távol-
ról, és mint azt, azzal üdvözöltém, ő pedig olyan meg-
lepetett arccal nézett, mintha most látta volna először,
kérdezéskéntem és anyámról, ő is hogy hogy vagyok
nem volt-e semmi bajom? mikor én mondom hogy
hála Istennek én mindig jól voltam, nem voltam
egyszer sem beteg, hát más bajom nem volt-e, én is
láttam hol orvost, hol aggodalmas kifejezést, kér-
dem hogy talán rossz hírt terjesztettek? ekkor elvált ve-
lem, hogy azt beszélte, miszerint is barátot szívtam,
és beaggyok kávé, azért van így meglesetve, hogy sa-
baon és jókedvű lát. — Hoztam és anyám, sokat vit-
t, miatt, mondtam neki hogy nyugtassa meg és a
nyámat, és azt, hogy soha ne legyen hírt elcsúszni
mert Istennek hála én arra nem szívtam, és hogy több
nem is beszélgettem vele, minthogy beszéltem és sa-
baonként kockára tegyem, hála Istennek meg tudom
keresni kegyem, olyan naxlon a mely nekem beszéltem

valik, és már együtt van körül, és szabó pengő felom,
melyet előre Bécsbe, szívtam, monni, hogy az Aká-
demiában tanuljak, mert bocsát, az, hogy mindenki azt
mondja miszerint ez sok egy műveléstől, ha jól raj-
zolok az miedgy, akademián tanultam — vagy saját
gyakorlatom után; több is küldtem levelet és anyám-
nak, de posta útján is, hogy minél előbb megnyugt-
sam, aggodó és anyámat.

1829-ben nyáron Ugrián István guberniumi titká-
r, Székely Dániel útján, arról hírt adott, hogy egy aláírás-
idett fog megnyitni és reménytel miszerint egy pár
száz forint évi segélyt fog nekem gyűjteni, hogy
Bécsben jobban élhesek, és a kifizetésem nemleg e-
melte kifizetésem, gondolván, hogy első évben hi-
vők saját pénzükből, és a második évet kifizetésem költsé-
ni az első és második évi stipendiumból.

Augustus elején Székely Dániel felírta és galantéria
kereskedőtől tanácsot kértém, hogy miként utarhatom
legényesre Bécsbe. Székely azt felelte, tudja mit
mondtam, én lent István napján Péter megyek, ott töltök egy
pár napot, onnan szeptember elejére Bécsbe megyek, meg-
dolgozom, más alkalmatosságra, elviselem én az urat Bécsbe,
az Mr. Lefesti fia, a ki Bécsben van, miniatűrbe, és
ezzel quittel leziunk. Úgy is lett, több Holczoványi keres-

keszle jöve Péter Székely, mint egy karaván, u.
tartott Pestig, innen Bécsbe. Székely mint rendesen szokott
Neudorf-i gyors előzettséggel vitt Bécsbe, hová Szt. I. József
körül jöttünk. 1829 nyarán az orosz török háború alkalmat-
tal az oroszok által egy kis török csapat, vagy 200 fő-
nyi elorakítottak a török hadtestből és Erdély felé pro-
pítottak, hol a határán lefegyverezték és Erdélybe juttatották, ki-
sértetett, hogy a török területre mehesse, melyen oro-
sok nem voltak. Ezeket Holosváron átkiszerve, ott egy
pár nap pihenőt tartottak; és egy pár nappal azelőtt
történt, hogy Bécsbe indulandó valék.

Volt köztük egy Anatóliai születésű püspök, rangú
főúr, igen szép férfi, ennek arca annyira megrá-
pott Gf. Bothlen Ferencet, hogy felszólította, engem
amint lejárására, már csak pár napom lévén Holos-
várt töltendő, egy kámpu rajost, így szólva parlatot.
Késztettem, mely ma is megvan birtokomban, és ezt
magammal vittem Bécsbe, alig juttam vele törökhöz,
és utána juttam magam beülkel. Mehmed Husztafa.

Ezen rajz után egy nagyobbat rajzoltam, Bécsben és Gyu-
lai Sámuel kértem fel, hogy két tábla közé feje, - való-
színű ki Bécsben jár Erdélyből át adja Holosvárra, vi-
fel nézett, [Gyulai p. i. az Erdélyi udvari Cancellariánál
szolgált.]

Gyulai a Fősefvárosban egy hársban lakott Markó
Károly, már akkor jó festészeti, maga is ki Holosvá-
rban, Nagy Sámuel (Károly) szőlő szőlő, mint
felig művész, ismerős volt Markóval, megmutatta raj-
zatát Markóval, ki azt nyilvánította, hogy szeretne
engem megismerni. Gyulai hozzá vezetett és bemutatott
mink.

Markó igen jólelkű, jószívű ember lévén, és már az o-
lasz festésben is gyakorlott, legszívesebben adott pite-
sítést minden kérdésre, Schrotberg is ismerős volt
Markóval, nála is festette le Gyulait és nejét, kinek
mint püspök kérdőre, bele is foglalt, Markó.

W. Székely. / Hegedűs prof. jánár nevelője / már
két éve hogy Bécsben volt a Collegium megalapítására
a Collegium költségén, hogy a könyv és könyvtár-
tani tanuló, hogy kitűnőlvén H. Hegedűs a typographi-
át és lithographiát állított a Collegium pénzére, vagy
is pénzére. Az felhív Bécsbe érkezése után azon-
nal azt kerestem fel, hogy közelében legyenek vállalat, mi-
nerezül teli estékem együtt lehosszunk, ő eddig csak a po-
lytechnicumba járt, de hogy én a festészeti akadémia-
ban jártam, ő sem akart hátra maradni. Az tudva hogy
ő természet után vagyis domború lett után nem tud raj-
zolni, furcsán találtam ambícióját, de nem akartam

megőrtém. /- én tudni i. nem sajnálkoztam, az eleni
osztályokba, rajz utáni rajzolni; hanem, az antiquokhoz
arattam beíratkozni, hol szabó utáni kellett rajzolni
vagy elő, aláról. /

Egy együtt állítottunk be Peter igazgatóhoz, őt is rajzo-
kat, én csayon rajzokat mutattam be. A director is az
avét is az eglmet is elég jókat talált, de igen fin-
mul habírtaknak, és arra utasított, hogy menjünk, a Gel-
hofer prof. osztályába, és rajzoljunk ott egy két fejt, de
néhány modorban, hogy lássa rajzolhatunk-e az Antiquok-
nál. Ezenáután Vízit hozott, hogy tudot én nélesekben, és raj-
zolni, /- mert őt hagyta beírni mint ki jöttam től re-
netül, /- de Vízit hoztam, hogy ne szűlját mert meg-
hagyozit, az az egykét nap úgy sem nagy vesztés. -

Másnap reggel beállítottunk prof. Gelhoferhez, elmond-
tuk hogy, a director is meggyűnt oda küldve, kugyit meg
hogy egy pár fejt ott rajzolhasunk, de ez kurtán is elég
gorombán elutasított minket, "kein Platz", ekkor én is felro-
páltam, mondtam hogy nemcsak egy de több kell hely,
"kein Platz", volt a felelet goromba hangon; erre én
megfarkadtam és az sem mondtam, "bejegress" "ott hagy-
tam a farkémet és elmentem, nem soka Vízit is utána jött.

Tudottam hogy tudot én rajzolni nagy fejt nélesem.
dorbau Gelhofer mellet is.

Láttam volt egy népen öntöt Vénus biertöt egy Bern-
hara női festőmél, kihez Dr. Rüpfy Lászlóval, mil.
Wincelényi Polixena adott volt egy ajánló le-
velet; oda mentem, elkértem adja ide egy pár
napra, hogy rajzoljam le, siveu ide adta, nem
lévén meher, népen magam ölemben fogtam
is hara vittem, befűggönyöztem az ablakom
hogy sebb jelágitást kapjak, a következő két
nap népen kellőleg tanulmányozva lerajzo-
tam, siveu kezele, egész élet magyarázom.

Vízit mind erről nem álltam semmit, ha-
nem kérembe véve rajzomat és iskolai biranyit
vanyomat beállítottam egyedül az igazgatóhoz
Peterhez, ekkor újra parlamentirodára, a null dol-
gorat.

Wo ist Ihr Zeugnis?

előadom, a latínul írt iskolai biranyit ványit Gö-
rögöl Isidórol előt eminem. sbb. persze ebből ő
egy szót sem értett.

Das kann ich nicht brauchen, sondern von einer
Akademie, oder Meisterschule.

Az nekem nincs, mert sehohsem tanultam, Hat
valami rajz?

Avre előadom, adom rajzomat, néni, Wo haben Sie

gelernt? felelet, Nögende.

Wie hat dieses gerechnet? Feh Herr Director.

Wie können Sie so unverschämte lügen? meg nem szoktam volt meg a szolgai magaviseletet mint Vi.

ti, is igazságom irántében is, szépen, vissza feleltetem miszerint azt hiszem nem azért állnak, hanem hogy abból, persze gátlóink melyikünk tud nagyobb gondosbástgot mondani a másikonak. Erre ő is ki-kelt a székéből, s roppant mérgesen azt mondta.

"Wie können Sie das behaupten, dass Sie das gerechnet haben?"

Mert betudom bizonyítani azt tanúval, akik látták, egy szábonál, a mihelyen keresztül kellett szobámba menni, a szoba méje, és 3 legénye bizonyíthatja, hogy míg ezt rajzoltam melynek eredetije meg szállt, soman van, senki engem meg nem látogatott, így nem hogy corrigált volna; de még tanácsokat sem szolgált senki. Negyedik napja itt voltam, ekkor Iselhoff hozu-
tasított, az igazgató fia, az meg gondosbást elutasított, ezért folyamodtam, erre másodszor, tehát betudom bizonyítani.

"Hier gilt kein anderer Beweis, mir hier können Sie es beweisen."

That ha az ur alkalmat nem ad, hogy bizonyít-

sam itt be?

Erre kifogyva argumentumaimból, egy röszke társaságot késztettem, a nyulat felfel, ream ki-
áltott, "Kommen Sie mit."

Erre megindultunk, ő elöl, én utána, elvettett a harmadik terembe, hol az antique feje voltak, kör-
ül néz, nincs egy üres hely sem; mert az első napok.
Kor nem igen maradt ki senki; körül nézi a nagy-
felkőben a rajokat, meg lát egy nagyon gyenge
rajolót, rá rivall, "Was ist das für ein Schmiererei,"
"Machen die Elementar Schule." sajnáltam megint,
de nem tehettem róla.

"Da ist Platz, können Sie ^{Können} zeichnen, welchen Kopf Sie wollen, aber nehmen Sie sich in Acht" erre
illenesen hogy kisse lecsillapítsam, erre a furcsa
ki fejezésre azt felelttem, "Feh weis meine Schuld-
igkeit Herr Director" areal elment ott hagyott.

Nem számítva, arra, hogy aronmal instaláltatom,
nem hortam magammal semmi rajzeszköz, kir-
dettam pseudo-samszondantól, hogy lehet-e a
Schuldiencertót karpni; mondták, hogy amiat min-
dent kapok, mondták hogy Tamék o meze, és meg-
is mitatták a szabályát; vettem mindjárt egy új fel-
festített papírt, s rajzotla elég volt, hogy nem kellett

senkinek azt emmi haza és vissza, cipelni! A grino-
sályu után, vagy természet után, napi fél ó-
ratól, 8 óráig tartott, még csak 1/4 óra lévén, még 2
és fél órát lehetett rajolni azon este, ezt nem alar-
tam elmulasztani, mert arról is megvoltam győződve
hogy az Szargatov engem nemmel fog tartani, tehát már
előtérítve krétával papírral, elfoglaltam helyemet,
és egy fejt, mely az én helyem^{re} volt világítva, eldőltem
előttem elkeröltem rajolni, a mit igen boldocson esle-
kedtem; mert 3ad nap csakugyan utánam nézett
az igazgató.

Azt majd mindenki tapasztalhatta, vagy ha nem,
elképzelheti, hogy ha egy magasabb osztályba egy új
növekedt áll be, a többi és ő is együtt tanul, mind-
oda néztek, kíváncsiak, ki ez? mi ez? hol tanult? hon-
nan jött? mit tud. stb. Mikor a director elhatározott,
mindenkit tudni kívánta mindent, és mikor azt a
feleletet kapták, hogy sehol sem tanultam, isrevettem
a kedvedő posztát, hogy olyan merész vagyok, én is lát-
va hogy egy oem ifjabb nálaammal, ezt nagyon terve-
zetesnek találta. Erre vettem hogy igyekeztem min-
denki, ki valami okból felkelt, oda kukkantani a
rajomra, hogy lássa miféle körülményeket fog majd
oda mutatni az az új borjú, és mikor kezdett előre ha

fordulni a rajomra, és látták hogy bir abból lenni mala-
mi, hogy sem. Hirtallak, „no és miért schen gehen.“
én is oda pillantgattam egyik másik rajára és
gondoltam, hogy ugy mint neki, nekem is miért ge-
hen.

Harmadik este hátra pillantott és látom hogy a-
másik teremben valakivel beszélget az Szargatov-
ir, tudtam hogy most engem alar meg lióslui
látogatásával, azon kegyelesteráudokkal, hogy ha
nem lenn. Kicsigito a rajom hát, ki dob. —

Összefoglalva nyitásgasából tisztán kiemeltem mikor
hátsam mögött megállt, a világot hátra nem né-
tem volna, mintha én most reá sem gondolnék,
azt is jól kiemeltem mikor oldalt arxéltam meg
néztek, hogy valóban én vagyok-e? máskor hátra
néztem volna erre, de őt ignorálni a tartam.

Élt, állt vagy 8-10 percreig nézve rajolásamat
természetesen én is igyekeztem nem bátralgatással
foglalkozni, hanem határozott jellemező vázlatokat
huzogatni, hogy lássa mire jut étem azt a mit
csináltam, és nem más csinalja nekem a javát, végre
megszólított, mintha látta, hogy igazság talán al-
bált velem, és mi alatt kigondolatta: de nem egés-
zülően / hogy mire jut kéjén napi rendszerű így felelt.

Wie heissen sie? erre háttra nérek, és a mint illő fel-
állottam és az igazgató jóanyábam tisztelettel felel-
tem, kiderült mióta vagyok az Akadémia-ban? erre
már majd a képebe neveltem, de mégis egész komo-
lyan feleltem, hogy 3^{ad} napóta, „Wär hatkuen Platz
gegeben?” erre megint bajjal lettem és kemény ágon-
nak, miror mondtam, „Sie selbst Herr Direktor.” kér-
dette hogy be vagyok-e írva, erre azt feleltem hogy persz.
Redl-nek adtam át a Tafelrestelt. és i. hova való
vagyok? hogy hívják? Religion stb. is meretes tudni va-
lókat. /l. i. a promóciának laudatollat reá, hogy ereket is-
jau, le és adjam át az öreg Redl-nak; a ki miror átvette
nem szólt kiderített, hanem bevitt a tanárok szobájá-
ba, és bevitta. A laudis ártor is meretes volt. /

Miror a fenebb említett kérdéssel kérem volt az Igaz-
gató, reá nérett a rapionura, és egy pár helyre mutat-
va mondtá hogy „Hier muss noch ein wenig dünkeler
werden.” erre azt feleltem hogy az meg lesz, még nem
kérz egészen.

Igy szép napfénygel végződött a torverett vihar. Az
hogy ő két napon negy grútoltt mássa, mine arra,
hogy miként fog ő eugen kidobni, napfényrel vilá-
gosabb- így én megmaradtam népen a felső osztályban.
Vixi is horeá meren boldogult, egy ismerőse volt,

hi jóbarátja volt egy művésznek, ki megint jó barát-
ja volt Gelfofernek, mely után per Kopsz felett mű-
kalva Gelfofernek, és errors tudott neki helyett csinál-
ni. ez az osztály volt neki való, ott rajzolt, és leltőtt.
Ként rajzolt után, az elemi osztályban egész délután
volt rajzolás, oda keresték jártak. Az antiquitátnak és
Modellnek telben esti 5 óráig. Sig volt rajzolás,
nyáiban truantól kezdve reggel 6 óráig Sig volt
rajzolás vagy festéskészítő modell után, mert
1^{stör} a felsőbb tanulók a nappalt más művészeti mű-
ködésre használták fel.

2^{stör} mert a rit idő jártak, arókat egy része ott hon
festett, aróképreket stb. vagy leír kékes adott. —

Mindjárt első nap mint promóciának megkötötték
hogy nagyok vagyok, negyedik vagy ötödik promóci-
onura meret, ki nem volt más mint Kics Bálint, ki
már 5 éves tanuló volt ott.

Napról napra ott honosabbban praxtem magamat
az Akadémia-ban, láttam hogy seuri siner at hűtőreket
helyhez kötve, mint a nyáj a legelőn ha egy helyt le-
legelt a füvet, torább megy, így itt is, ki lerajzolta
egyik tárgyat, más tárgy előtt keresett helyet,
mert a sor gypsz alapot, külsőre az egen alapo-
kat. # Második hónapban a másit kerembe, mu-

ide, oda az immi #
Létező mindenképpen, kénye kénye nem

tem rajzolni, hol egyen alarok voltak, első volt egy szép
 Mercure, mikor ezzel kérem voltam kéregetek látszani
 hogy sok alarot rajzoltam-e már? mikor azt mondtam
 hogy ez az első meretlen alar mit rajzoltam; hallot-
 tam hogy kis távolságban ezzel liortelust megpusmog-
 na, ex fűg "minden löb gypor alarot lerajzoltam,
 a másit kerembe mondem az elő modellhoz, elején
 ezetől is csat rajzoltam; mikor a napot hosszab-
 bodtak, és az elő modell reggel borítót szig állott,
 arról olajban festettem róla, korán kellett kelniem hogy
 ott legyet, ki szám ottthon a polettás és ültetnem reg-
 gelvini is. / a Wasserglattin egy pohár tejét kifűvel. /
 Preusseni Horator mit kiugrottam az agyból, hiába, az
 ignat beteg nem lévő, egy leerkés sem mulasztot-
 tam el. Csak egyre jöttém ki, i. i. Kiss Bálint kö-
 zeleben lartam ettör, és ő panaszkolta hogy nem etred
 fel, kért hogy költözem fel, én ezt egyenes meg tettem,
 de 10 percre nyire távolabb lart ^{de Akademiától} mint én, így 20 per-
 cel hosszabb utat kellett tennem, aron kiűit mig ná-
 la a kapush felcsengedtem, őt az agyból kitűnt halltam,
 mig ő lassan feloldozott, mig festérek övre rendelte,
 megkistűit, gonobltam liortelcs becsűit, de azért
 hogy ő is bejarkasson én egy és fél orával korábban nem
 helek, ezzel porára fordant, nem is volt ő löbör a

modellnél.

Kiss Bálint is merő volt egy Miklósy nevű bási
 szerb kántorral, ki festek is, és Krappf kaméraiya
 volt, emet idjain megkapta volt másolai Krappf.
 mar két képekor készült kaméraiya, Affiait
 és Laphot, merem is kedvem jött ezeket másolai.
 Kiss Bálint hoz jártam festeni, mig ezt a kettőt se-
 másolt.

1829 november közepe tájé, megjelent nálam
 egy Lohndienor / kordár / is azt a hírt hozta, hogy
 a Mariahilfen egy óraüvegben, jme lymet neveris
 nem emeltsem / valami kereskedőt vauat, a kito
 volom berélni kivénus, csak este 7 órai kezdve
 találhatom őt ottlwa, mert napközben beva-
 párolni jármat, a földszinti cillerembon fogom
 őt meg találni.

Amint es le 7 óra után oda mentem a Lohndie-
 ner beinulatott engem netit, gyolcsos lótot voblar,
 nagyon barátságosan fogadtak, és lótos kiűit
 kleg jól beréltet magy arul.

Elkerdők Dalnokról berélni, kideret let egyet
 másit, hogy kiűit azt az iűat a patalon luit, a
 nagy galambbugor kapumat? no nem jut esem-
 be a meret. sz; Mikor lállat hogy mindeure

helyesen felelet, ilyen exámen után mondták meg azt, hogy ők nem sejtik hová, melyet edes anyám új levéllel együtt, azonnal át is adott, 4 pengő forintot nagy is 100 forint, kérték pedig haza hogy ők sejtik be-
születtel át-adták, azután mind diszputáltak egy különki hírszerzőre, keményen való szalótát, azon kívül, aratott egy fél szép fehér magyar kenyere, de én az utóbbitól csak kis reggelire valót fogadtam el, hogy még elfogyasztom megvárakozva, egy életre látás finomka torta utánam, ki már kiismer-
te magát Bécsben.

829-830 kora körül volt, miszerint, azt hittem, hogy pünkösd tájéka is lesz még hű, a klasszikus. De egy melegségi és egy meleg szél jött, mely a havi szél el-
olvasztotta, hogy este Kiss Baluiddól haza mentem, fő a Landstrasse-i lárt Wiedener a Schleifmühl-
gasse-ban, boraig jó vízben mentem a belvárosba
át haza.

Mikor Virivel vacorálni mentünk a venetgiában
nélkiben perélték, hogy a Lipót városban, a rendőrség
mind ki költöztette a földszintre és a föld alatti ka-
kókat.

Reggel a kávéházban hallottam a szomszédaitól, hogy
a miniszter meg nem történtét (jórán erre még csak felszám

tételezte, az a rendőrségnek jönni se nem jött, be-
nélték, hogy a huszárok egy fél órára áthozták
a Wiedener, mert a Juna se egész Lipót várost. Leo-
poldcsászár elment, mikor a Rossmann házának
kapuja, bekezdett a víz folyón, az ő víz lövése
lett, mire az elővigyázatból kéne látszott tartott
huszárok lóra ültek és a kaput kinyitották, az ő
örög állott vízben.

A reggelit a kávéházba kerültem, mint Kiss
Baluiddól mentem, ottam láttam mint a kionvót
laditban mentették a riket sehetett.
vagy 700 ember jött a vízbe; harminc naptánál
a víz lenyúlt még én is láttam a pinki lakás-
ban a betört a blatou lenyúlt egy egy lábát
kizárni a némileg apródt, de befagyott vízbe.
fagyókor kik felebredder idejében, kaskereált-
na néhány fejérrel, át vágta a bolt kapját, és
prón át mentek, de ezeket sejtetesen sejteti
nem ide tartott.

Mikor Kiss Baluiddól mentem, lementünk a Ro-
somovsky hídre, mert ott lártt szemben a
Rossumovsky palotával, kezem volt megököti-
teni, amit ott láttam, csinaltam is egy vár lárt
cinyes papírra a Rossumovsky hídre, mely alatt

a Juna Canalison állott a jég, és a Prater egy víz-
ger volt, ma is látni a járat a víz volt magasságát,
az úszó jég megvagdálván az öreg fát kitérte, és 1830
Mártius elején volt.

A teli prallásom port kerítésben nem felelt meg ere-
lomnak, mert uccvari szoba volt, még pedig három e-
meletes lakás a második emeleten, a világhoz nem
egyenest a szabad égől jövő, egy tisztább világhoz a-
gn szobára négytől, de nyugodtabbra is, mert itt
a szobák mindegyike keresztül kellett járnom, és hol itt
hat ember van a szomszéd szobában, nem elég csendes;
véletlenül Kiss Balinthoz mentem lakni a Land-
strasse, a Rumpfangkehrergasseban hogy egy butoro-
sti szoba kiadó. Megnéztem és azt nagyon megfelelő-
nek találtam, ezatta kertes udvar, mert a ház ma-
gas helyen fekvő, messze a szabad kilátásom volt,
köztön ki voltam. Azért is költözököttem hívesen oda,
mert míg a Károlyi képek ma is állnak Kiss Balinttal,
adottig vele mentem ebédelni egy kis olasz vendéglőbe, hol al-
konyán is jót ebédeltam, egy külön kis Győzelemmel
melyben két asztal volt, és az egyiken mi magyarok
foglaltuk el vagy ötven háznál, egy pár orvos növendékkel
debreceni doáttal. — Itt is mekedtem meg egy
magyar művelő, de magyarul nem tudó ifjúval,

Benicthy Lajossal ki is festettam, és a ki virág és
gyímszemes festést színlván, tanítványom lett, és tölc
megint én tanultam meg hogy kell a festő víz fes-
tést / gonachot / kerelni.

Mint kezdő mint mindent festettam arbor. felsorol-
ni annyiban nem érdemes; mert azot köré olyas-
kat is festettam, csak studiium kedvéért, melyet kö-
zül egy nagyobb képet a szabad mentett meg a be-
dolástól, vásárolt mellem egy akkora lizka párnát; egy
igint, melyen egy berekben én rajzolt, Viki pedig egy
ajkhoz támaszkodva áll, Vixiner, ajándékozta, stb.

Akadémiai társaim egy öreg 105 éves invalidus ker-
tész mintámat, össze tették egy egy csúszkával
val modellre való, két nap ültetvük, bele volt ránc-
sát, az arcom, de elég szép öreg fej volt, és Holcs-
vár, tölem J. Försira Miklós vette meg. Jent az első
műegyleti kiállításom budán, belcgykezés melkút
kiállításra, és egy elvár, mely meinte egy lapban
elég oktatással Temmerel hasonlítva össze bíráltam meg
még pedig daczára hogy rajta volt 1830. hogy bírált-
ta, mintha 1840² festettam volna, Temmeret utóbb
joha szembe sem jött /

színlattam több studiiumot, arbor képeket is, ingyen,
kisobb honorariumért is.

A lelt jegyzet szerint tervezgettem, talán ha igazolhatom nem történeti volna, is stipendiumra nem számítgatlan volna, egészén másféleképp járjam volna el, ígyket sem volna is meretvegelek, vinálui, kiállításai fogalásból egy pár miniatúrát, hogy lássák, kegyet munkát, hogy tovább fejtődhassam magamra. Aulich professor megígérte, hogy ha elég Pécsben maradok így, december fele szerex nelem leérkeket, addig nem ígérhetek, mert az utaságod, ki fűrdőn, ki falun van, de nyárban nem tanulhat Pécsben, becsúszhatom, 3 nap egy héten adja le leérket, a többi fűrdő elb. de a sors másképp alakul, gondolok, hogy ha 200 forint kapor is, csak egyre, at-ker igazolsem kevésbé jönnék elni és munkát keresni. Mikor az én végén t. i. az is kelai év végén július vége fele, itam Holcsvára József Dancsiet, hogy a pientem foggatolam van, jó lenne emlíketetni, Ugron István önéletrajzát, hogy kéneket abból az igért stipendiumból, felelet az volt hogy nagyon sajnálja, de náncikén, nem pikerült, csak p. Kovács Miklós adta 20 forint. / az erdő. ly aristocrácia nem birt vagy 200 forint önkéntes adak, a művészet iránti lelkesedéskor nem kell commentarij oris is körszettel velle, így hát reményemmel terveim is fűstbe mentek. / be másor a mossani állapolatot / Fita Lelely Dániel hogy József Redey István applaciu -

dalt nemem is elfelejt, azaz ha elfelejt, jó lenne ha egy
 szép kérelem levelet intérnék a grófhoz; azt válaszolnám,
 hogy ha elküldöd a mit applacidált, mert egy szép kére-
 lem levelek; de nem kérek, ha a gróf akar segíteni, tud-
 ja hogy regény vagyok, vissza nem utasítom, és sokszor
 rebbevis veszi ki magát, mintha kérem is úgy adja,
 kéresemre ~~adja~~ mintha post regénye nemre lenne. ^{adja} Így
 látszik, hogy ezt ismét Székely gondolta így ki, mert ha
 applacidált volna, akkor valószínűleg elis küldték volna.

Titam Groggyai Jánosnak azt hogy küldjön nekem kölcsön.
 De vagy 100 vfrót, ő küldött is, / ezt csak Kolosvárt, tud-
 tam meg hogy neki nem volt, / Kolos helyi kúllor ló kérés,
 melyet Kolosvárt nékünk vissza fizetni / ezzel vára-
 kocásunk alatt egy pár forintot is és is pénzért adó-
 paizaimat fizettem ki, miatt kérésedett Septem-
 ber, tudtam hogy János ekkor Bécsbe já, erre vár-
 tam, hogy majd vele lemegyek Kolosvárra, tudtam
 János hogy a kolos vállai, és tudatosodtam, míg vig-
 re nagy örömmel hallam hogy ott van. János nagyon
 szelídesen fogadott, mondta nekem hogy egy nagy
 kérésem van, kérdete mi az? hát vigye le Kolos-
 várra, ez az egy a másik pedig az, hogy előlegesen
 nekem egy kecskepénz, pontosan vissza fizetnem,
 mennyi kell kérdi? az feleltam, hogy kétféle kérem.

látni párt, a hogy felit, mert tudom hogy ő is uasárolni
parat Bécsben és így colat nem melk ülőhet. Mandtán
hogya egészen pendle alarok jönni, magamat egészen
felserelni, festékeket esztetét aquarellher való' po-
pírokat, minni, keskenyebb, szélesebb alajon váauarlat
nemni, és egy pár képen her hogy jobban merseuer ki,
keretet is csináltatol, arkor 200 ffrt kellenne, de ha ex
nem lehet, arkor ar éppen melk ülőhetes leure elég lesz
50 pfert. majd Kolozsvárról pendeler, arután utaima.

Frabel elővette karcváját, ki samlaltta a 200 pfert
ar asztalra; kezeim adjam egy kis papírt, tollat, hogy
adjar róla irást; Mosolyogva ar felelt, „Miner? ar
ir becsületes ember, ha el tudom megfíres, ha meg-
hat pedig ar irás mellott is a nagy harang fíres!” hogy
ar egy kroltyben leucetű Priney kereskedőtől mitzen
pírp és memervauas, ar felelt leges elemornem, ar el-
hallgatniom hálá pírtelem nem eugesti.

Bévasárolom a mi szükséges, Frabelle le is utar-
tani Kolozsvarra. — Bécsből Burtapestig arat
Frabellel utartau, innen Kolozsvárra memre több
kolozsvári kereskedő; Nivicsán olb, wallakoztat,
így emleksen 3 karsivat voltunk.

Véltük volt Péterfi Albert, ki meglicen hiva N. E.
nyedre professornat, helyét elfoglaltatol, Kolozsvárig

egyit oda való' kereskedővel volt egy kocsiu.

Mikor Bárándra értünk, ar ottani vendéglobau
csat kés vendégszoba lévén, arau kerdtünk tanács-
kozni, hogy hányan fériünk el a két szabáau.
Astor csallagái hallatit, és kés hímő' robog be ar
udvarra, csupa damákkal lele.

Világos volt hogy mi mindnyajau, a reua pad-
láro fogunk aludni, minit ore a szabálót kivo-
miltunk prokat, a damáauat eugedve át. Péter-
fi jut nemem hogy jöjjet vele. Mikor a többiek
távorlunk, jöjjen velem mondja „csinálót én
keltünknek szállás.” Ar illen rector nemem la-
mitoványu volt Debrecenben, elhelyen a minkef.

Ar iskolához jöve, már este felé lévén ott arat egy
Báránykór sípkás paracet gyereket találtunk. Pé-
terfi kéri tőle, hogy a kántor alihau van o? ar a
vált a felelet hogy minem, hol van? kéri Péterfi
leány kiroőu van kieno aláauo.

Kalady hírd haza monója Péterfi - mond meg
hogy Péterfi Albert professor van itt, egy kis idő-
mulva jöve kántor meglehetősen láutorogva,
olkal jobban deuostrálva mitzen a görbe ro-
nal, minit arat hogy mitzen ar egyetuo.

Mikor Péterfi értére, adta, hogy mi korra
jöttünk hálui és vacsorálui, megvalarva fejet,

vastag nyelvével azt adta elő, hogy segéj o' mint
a templom egere, mines neki sem agyméji, sem
nacsorára valója, de azért segéjűt pajta, Elne-
gyint a Biro' uramhoz, uammat jó agyat, o' vár
megyei tisztitást kívánva, el is tártogt' veliint
recturam a biróig, és mintán a biro' uram jó
jóvalutaliba ajánlotta, aláestáros engedelmét,
kér, hogy legyább tisztitást, vőfélségűt, f-
legét tehesse, mintán meriint lovább né mut-
segűt nem volt, de engedelmét megkapván távozott.
A biro' ur mint Göttingában pihent, kalvinista
professzorát, nagyon szűken fogadott, jó papri-
kai, civile vacsora adott, jó puha ágyat, sere-
cse nem volt nagyon meleg ide; mert külföldben
a puha derekafut hő, agyú irradtam volna;
Mikor pihent, már kívánság, a kávé, hogy aru-
tásor korán utra kelhesse.

Nem mandam a biro' urammat hogy nem vagyor
professor, hanem jóctor vagyor, mert attól tar-
tattam, hogy mint jóctoruat, aramat kevesebb
exierem fejez előtte, de nem kellett, sőt ha tudom;
mert Péterfi tartotta át bőven sőt.

Reggel meg kívánság, pihenését, egyrészt várt, jó
kivánság, hogy távozott, és mensiint társai-
hoz, kár, attor mosarodtat o' kútnál.

nem illik példaképnek.

Természetes hogy Bécsben, ruházatra nem volt
kálkálom, hogy a szűkegesebbre jussom és így sár-
gós szűkeg volt. Halottam, mint előbb illő fog fel-
ruházkodtam, hogy előkele' hármatat meg jelen hos-
set, beállítottam tehát Dobrához, ki aratás sa-
jó volt; mandom hogy nem ruha kell, de sem parau-
cshu' való valart, de fejez min, mandom is sár-
ruha kell, erre is, wat levet parauenthu', való vá-
lat, egy sőtval o' mint; teli: és valau ruha loo fcs jelt.

Holottam megint Kéty Dánielhez szálltam,
mert kár szabaja volt, itt is a szalagát és fiedlem
is a kútelő' fcs, így aratam hár meg a kútelő' fcs előg pi-
lagos volt, mindkettő; elég jól festettem hanc.

Kéty festettem ut, azt felhorolui ill felcsloger vol-
na, mert attor egy kámpes, kezdettem veretui, melybe
minden képez mit se akademiából kijöttam u-
tan festettem felirtam.

J. Bánffy Lászlóné, született Wesselenyi Poli-
xena / kisebb Páztne / felarolított, hogy adja veri-
nap is festési leetket, és a Wesselenyi háznál egy
nagy terem fejez, a nagyobb képeret ott festettem,
együtt festettem melia egyor nap. aratag b.

Wesselenyi Józsefné, kint meg 4 perphorad-
scanya volt, és nyilt hákat, és fejez aratall
tartott, felarolított, hogy legyet mindennapos

veendője. t. v. leendő, így egész távossáig minden-
napos veendője voltam háziúrnál.

Az az Rhedci ismétlés is, melyet, a tizen
mindent, majd, és a gróf is megkötött
asztalához, mindemaga vendégnek, melyet
fogva úgy esztottam be, hogy körülmeíjcinhoz
képest jobban talált; t. i. ha dél - vagyis ebéd
előtt többet akartam dolgozni, B. Wesselyi,
néhoz mentem, mert ott egy 4^{ed} sz. kétem
el, oly hosszan tartott az ebéd, ha pedig delu-
tán is festeni akartam, akkor az Rhedci ismét-
lés mentem, így kétem egy óra előtt valami-
vel valószínű, is, akkor be mentem a grófhoz;
oly pedáns pontosság volt ott, hogy a gróf azt so-
ha ebédhez nem hívta, nézett az órára, s mikor
az egyet ütötte indult egyszeresen az ebédőhöz
mindent, a levelet éppen kitérítve kellett
lenni. Gyorsan hordatták fel az ételcset, is fel-
kettőre készt voltunk. Ekor felállt, az asztal-
tól, meghajotta magát vendégeinek is, menta
szóhajálva, nem ^{csak} követele, hanem is akarta,
hogy valaki kövess, ekör magába szeretett len-
ni, az ebéd végével is, nem üdvözlő az asztal-
nál, mint hitta hogy mindent elfogyasztotta

a maga részét, fel kell is ment, így mi is mind is
nyájan részt veszünk.

Egy telt el a tél meglehetősen egyformasághoz, 2
nappal festették, este egy egy látogatást tettek, in-
ebedre is megvoltam néha liiva másikkal, így
p. o. a cancellariéhoz prof. Laxaréhoz, sőt egy
párszor a kormányzó b. Forskinnál is ebédeltünk,
egy egyszer különösen kiarató vallottam a bái-
roué o' Egy hogy két leánykáján archiepét b. Bäu-
ffy Laxlaine' maga festette é' igazán, vagy nagy
részt én festettük, 2 prra hogy én csat pár vourst
huztam bele, azral apostrofálta Tholou secretis-
rius, hogy igen mint a polax urondja az ultimus má-
not. sth.

Tavaszaal rendezem megjárólóm Völözszer, az
aristocrácia ^{száraz} ki falura, ki fűvelre élvezeti, a
jóak láttam nagyára Ecbebe menni, az adósa-
gaim letöllesztetem annyira, hogy ~~száraz~~ belvöl, ma-
radtam adós a pöfét és Dobai székhozat a főtan-
mármat sejtinek.

831 Majis Páru N. Sebeube meretűw, nagyttan
regi pimerőseimre látui, kirestem a Benigni; co-
ládját; de nem találta, azon két is fel cü alatt
oly roppant uáltorais találta, a mely egészen
lehangolt. A Benigni családot mintha a szél

füstet, volna szét, hirt is meg kizúrták, elis hagyta
egy pár Sebest, más ismerősim is, egyet meg-
halt, másit megharagosodott, his fiacokaját vőzet-
re jött vele a szembe, nemely hivatalnokot, a General
Comandósnál is a Thesauriustól is más hová he-
lyezték át, alig felet találtam ismerősimet,
de lassankint meg is hozzá szoktam az új helyet-
hez. Vunderessy Jereux meghívott vagyoninkat, meg-
hírt hogy járjak hozzá ebédre, de aztán én is halál-
ból lefestettem két gyermekét egész alakban, lábba;
mert nem akartam potyát elfogadni.

Arutal nem skáltam a Katarina Leignwald házá-
ba, hanem a his piacra bereltem két földszin-
tes szobát, melyek közül egy szép, világos és tiszta
is volt, a his piacra nyíló ablakkal.

Az öreg Neuhäuser is felhívott hogy jessenek le, ő
nekem egy pár könyvet adott emlékeim. József Beth-
len Jereux meghívott volt, hogy Rákóczi arcz-
képét Kúpeczky után másoljam színdísz a
Buckenthal képtárból, ezt meg festettem és el-
küldtem Jekely Dánielnek Kolozsvárra, meg
kérve őt hogy ezert jaro' 40 pfut és meg miért
20 pfut arra nem emlékszem, de 60 pfut volo
imassalando, ezrel fizesse ki a Gorbeltor
való tartozasomat.

De ezen ügynél nemely szabálytalanságok történnék
Jekely Dániellel, viszonyom végleg megváltak.

Sebenbe érkezésem után néhány hetet, Dobraitól
egy kezeslevelét kaptam, melyben írja, hogy egyet
leánya Sebenben van meglátogatni, itt leánya
jött pár hetet elvált 40 pfut fixet a valójá levéio,
azt egy Gubernialis Cancellistától ki Sebenbe
utazott elküldte, és az elküldtö a pénzre, és nem
íratte ki, most ő a legnagyobb ravaszságon,
most az utaságot falus levéio, nem tud pénzre
bejárnai, kéri egy földre, hogy legyen szives azt
ott minél előbb kifizetni, mely nagyon sürgős
ezen kérelemet, meg azt is hozzá tette, hogy ha
én most nem melkölök betűre, nekem ezt a 40 pfut
legfőbb két hét alatt megküldi. Én minit le-
velét át olvastam le sem jöttem, hanem aramul
vettem halapomat, és mentem a megnevezett inté-
zetbe, és kifizettem a 40 pfut, nyugtat veve róla,
melyet neki forculó pastóval, ajánlott levélben
elküldtem, hogy meg legyen nyugodva, és megvitam,
hogy szivesen tette, és nem szükséges ezt nekem
megküldeni, hanem legyen szives adósságomat
lecsófolni, könyvébe le jegyezni, egy levélben oly
melegen köszi meg mintha ajánlaka ad-
tam volna.

A Hebenben volt egy Meimung nevű gyalgó kapi-
tány, a ki csinosan festett mind díletans, ezzel
megismerkedtem, ki Kincs. Szuaima grófját
huzam perette képeimet megvénni. Bilz a kö-
nyomok tulajdonosa, is többet kik, már 858-ban is-
mertek, nagy elismeréssel voltak azóta tett halála-
sára iránt.

Megismerkedtem egy pár bukaresti Bujárossal
/ Budélyben boerok mar hívták / nyár folyamán egy
bukaresti gyogyozócs. Krinnusdi neje is két lea-
nyával / Krinnusdi elszaladt, neje Brassai szász lány /
erőket az öreg Neuhauser papjának perette huzam
is ismertetett meg velük. Ezek nagyon réá perelték,
de hívált a Bujárossal, hogy jöjjen Bukarestbe, ~~szó~~
mert ott szépen keresheték; a Bujárossal külföldre
nagyon birtattak, hogy ismerteték, ajánlani foghat.
kereltam is érlelni az esküvőt; hogy Bukarestbe
menjen, de csak télre, mert nyárban azot mind
fűdőkbe futtat néi.

Araniosokben a fény képeket nem léteznek
a miniatűr kéteket volt a szerkesztel által fel-
keresve, külföldre a titkos perelmoret, ez az az
számbavehetőleg jövedelmere, de ezzel összeköt-
ve volt, amint veszedelmre, hogyha tulajdonosa nem
jól övite, ismaltari meglatta, nehős volt indokolni

hogy valaki amint a birtokába, nem az eredeti
tudomány és beleegyezésével jutott, most a se-
relveseknek ezen baján a fényképezést segített,
megismerkedtem jövedelmére a miniatűr festés, a fos-
teket ezen kereseti ágát, melyet én 47ben megjö-
vendőttem, ezen jövedelmére 852-ben teljesült,
midőn ~~Archis~~ a lallochumot feltalálta, mely által
a masolatok bármilyen számban készíthetők, és tisz-
ták, most bárki megismerheti bármilyen arca képét,
a nélkül hogy a kép eredetijét bárki is gyami-
sá forghatna.

Akkor a művészek erkölcsi kötelessége volt, nem-
csak hallgatni, hanem sokszor nehős helyre ^{ne}meleg
követelő emberrel szemben. p. o. volt ki magait
/ nem titokban / polegeinek, nagy családjára iránta
na festette, aztán olyan ki követelte, hogy az ille-
tő kinaszony képét, szemébe titokban masoljam,
mikor jövedelmére megtagadtam, hogy az illető
személy tudta és beleegyezése nélkül megtagadom,
haragosan követelte, hogy miért is kinek nézau
it? megbeszélte felettam ha halandó embernek
tartam, ki ha meghalna és hagyatékában meg-
találna egy fényes nő arcképét, amint követke-
nényi ki feamithatna, ha tudta nélkül fest-
tam, jövedelmére érte a felelősség, ha bele-

gyerekek; ez az ő dolga és csak ő felelős érte.
 Az emberek nagyon kíváncsiak, néha úgymérvézt
 hátipilát, firkázók, titkos képeknek az ajtót zár-
 na kellett tartanom, hogy ha meglátom az ajtón
 a képet hamar az asztal fölé tegyem, és egy
 másikat nem titkos kép kellett hogy kérem legyen,
 minirent, minirent dolgozom, hogy az a dolgozom.
 a firkázók, nagy hátipilát néha még is adja az asztal,
 a mind nálam is történet.

Egy szombat nap az előfestettem, egy fejtől olajban,
 nem tudom mi okból az nap nem festhettem be a hát-
 teret, Vasárnap, hogy a hátteret is megadom megak-
 korra mikor a fejtől átfejttem fogam, befestettem
 sötét barnára a hátteret és hogy a por ne lepi
 valamint hogy kezdő állapotban ne bírálgassák
 a polhos támasztottam.

Vasárnap két asszonyt, két kisasszonyt,
 egy Sándi hivatalból, kisérteben meglátogattam;
 az ifjú, és ki felér, nellenget és felér pautalou-
 nal világot, pára kertyével volt vasárnapra
 galára állt a hűvel; nagyon elfoghatta hűvel
 a kisasszonyokat. Én az asszonyokkal disznab-
 gattam. Egyszer ~~meg~~ hallottam ^{meg} voltam az
 egy kisasszonyt, hirtelen megfordulot, látom hogy
 mind a kető az ifjú asszony és hűvel,

Hat látom minirent előnye, mellelye is nad-
 raga fele volt keze a barna festékkel, minirent
 tudtam hogy a képek nyult, mondom, hogy
 lassam a jobb kezét, akkor látta ő is hogy a kez-
 tyi tengre egyen barna festékes, némi a képet,
 hat a kép tetején látom felére mind a négy
 ujja helye, a mint fele markolt, a helyet, hogy csak
 a vakramat fogta volna meg. Az inasom nem
 leírt ottan ott kellett neki felőráig maradnia,
 míg az elment szállására az által adott ruba és
 kezei kezeikkel hogyruhoit hozzon neki.

Egyszer / mintam Bukarestből kijöttam Magyar Szep-
 kes történet / egy falusi, mi ember néte a mellelyen
 egy széken lévő festékes ládát, in berelgető kis-
 kes festettem, nem figyeltam mit művel, egyszer be-
 relgető körbe pátékintek, hat látom hogy a hű nad-
 rágának jobb oldala, majdnem féledig tele van
 felér festékkel, in is meglátam keze, az által,
 nem egyszerre találtam ki hogy hogy történet, de kéder
 ve kéderült, hogy ő látta a festékes hűyagokat, mert
 akkor tudtam, nem leírt for kis ^{hűyag} ~~hűyag~~ Flori-
 le kezdte meg / hűyagokba kötre jattattam az olaj
 festékeket, ő nem értette hogy mi az, legnagyobb volt
 a felér festékes, in neki legir letöbb volt asszony

kezebe, érte hoggalgy, nyomogatta egy kicsit, nem
vívta szíre, és nem is gyantíva, hogy ahul hol a festé-
ket kinyomják belőle megvan lyukasztva, szépen
tele nyomta a markát, a nélkül hogy erre vette
volna. Aztán, madrağa hasítékaiiba dugta a
kezeit, és sétálva pipálva dióculplgatra jól bele-
dörgölte a sinórt, süjtárat köré a festéket. Leve-
tette madragát, szappannal mosták, de a süjtá-
sokat, sinórokat se kellett egyenes fejténi, mert
a süjtárat alól kefével sem lehetett kitisztani stb.

13. nap egy vasárnap történt, az is, hogy a kezeiben
egy hivatalosul délelőt meglatogatott, és egy minis-
térus képen festett, ő közel az asztalom mellett ült,
és magyar tájék pipára gyújtott, új pipa leveles fevő-
kig akarta kicsétni, szita és süjtá is, nem sokat tö-
rődve azral, hogy egész korom halmára hullt a po-
lva padlóra. Egy uastörz lágy eseten feküdt az asztalom
mellettem, melyet festés körben soroktató porolui, az ele-
fánt csontott, kíváncsi volt, mire használok, nem vette
szíre, hogy vele le porolom a képet. Egy okoskodott, hogy
vixeren biranyosan finom legyen leste, bele mártotta
a vixet, és be fopta, de nem lett hegyes, megint bele
mártotta, de mielőtt be szopta volna, kifordult az ujjá körül,
és a pipa korumba esett, ért látván, másodszor nem lévő kedre

ilyen piszkosan be szopta, mert a korom csomó mire esett, a vi-
xet eseten mind rajta maradt: így letette az asztalra;
én ezt bexed és festés körben nem vettem észre, kérem
már gépiesen hozzácsokott volt, hogy elebb jól megráztam,
meg a mutatós ujjammal meg is patlogtattam, hogy a por
mi rá hull kihulljon belőle, a mint megráztam, egyen-
esen is felé végig fejen az egész benne lévő víz azon-
tör elöngyen és fehér mellényen az egész rajta lévő pipa
korommal, "ő rém kiált", mit csinálok" de prattintván
az ujjammal én is éretem, hogy vixet, egymásra bá-
multunk, én is, ő is, nem írtetem, hogy lett vixet az
eset; de aztán megértettük egymást, szerencsére, hogy
le nem mostam és észre nem piszkoltam egy nagy
munkámat.

Néha nagyon nevetséges kíváncsiság győztri az embe-
reket.

Egy grófnak B..... nek, ki agglégány volt lefo-
tettem időközökben egyenként vagy 4 kedveset. Egyszer
art mondja nekem, hogy egy esküvője van, ő éren
aquarelleket szeretné keretbe foglalni, és szeretné a je-
lenlegi kedvesének "jelen" a voltának pedig "mult" szót alá-
írni, természetesen görög nyelven, hogy ne írtse mindent ki,
de már most következetes lenné; hogy egy alatt a legyen
"jövő", de art nem lehet festeni; erre én art feleltem,
"hogya lehet" még pedig úgy, hogy dominóba festenek egy

alakat dominoba lárvával az arexán; a gróf ülését ismerem már, fekete haj, vagy nagyon sötét barna, szem is sötét barna, gömbölyű kar is tett nyak, csinos fül, úgy a szűkséges (= conditio sine qua non) láthatók, a többi takarva, a grófnak nagyon megtetszett az exnium, és meg is festettem 842-ben.

Németh is nagy mulatságra volt olyan látoga-
tónk, ki ne kerderte volna, hogy „ki az a nő” a milyenn
vair volt a kérdés, senkinek sem mondtam el a valódi
historiát, hanem tréfát írtam az emberekkel; azt mond-
tam, hogy kérem bocsássanak meg; nem lehetek olyan
indiscret, hogy megmondjam, hiszen láthatják, hogy a-
xért festeti magát az illető maszkban, hogy ne is-
merjék meg;” elég naiv volt majd mindenik, hogy
szórol szóra elhitte, és sokáig néregetve találgattak,
hogy ki az, több olyan volt, ki hamis huncorgással
mondta, hogy ő tudja ki, én egyet konvolyan bámul-
tam és látáimkat, nem xarastam elcsatamukkal
önmegelégedésüket, csak utólag nevettem ki naivsa-
gukat.

9 Szemben aron elhatározásom után, hogy szeren-
set próbálom Bukarestben, elgondoltam, hogy ott
orosz tíztelekkel is lesz érintkezés, a kíl nem tud-
nak oláhul (én oláhul ferialt alatt jól megismer-
tem volt) el kezdtem szorgalmasan francziául

tanulni, egy igen jó francia mestertől, a ki olasz nyelvemester is lévén, tanultam olaszul is, és már ott Trebenben folyékonyan tudtam mind a kettőn csevegni. [így emlékszem, hogy Trautmannak írták:]

1831. október vége felé, tanácsot kértem egy könyvtáras-
kedőtől Thierrytól, kinek társa volt Lützenbaum, és
kinek tudtam, hogy Bukarestben fiók irátele van,
hogy mely műveket utashatnám in Bukarestbe.

Tülsenbaum art ajánlotta, hogy az ő szekerük november elején Bukarestbe megy, és azon mivel könyves bindákat visz, melyek nagyon súlyosak és így nem sok helyet foglalhatnak, elmehetnék jól, lehet azon jó üzlet csinálni a szekér első felén, viert fessék neki Thierry nejeről egy könnyű aquarellt; az alkun megvált, és nov. 8-a körül utunk indultunk.

Hét úti társam akadt. Az egyik egy öregem tanító,
a ki 100 dft fizetéssel nyomorgott egy családnál, kért,
hogy vigyem magammal; ő magyarországi lévén mincs
ittlevele, legyen olyan jó irassam be inasomnak, hogy
így Bukarestbe juthasson, a General Comandnál
ismerős lévén, nem került semmi nehézségbe az ut-
level, beirattam inasomnak.

A másik egy német nőszabó volt, ez 22-24 év
között lehetett, a tanító 27-30 között, a nőszabó fiatalabb
Thieroxynnek nem tudom mennyit, a másik must

inason volt, meg is tett ő nekem mindent, a mit egy inas tehetett, az uton is. Bunkarestben is egy pár nap, míg egy orosz-neimtel tudó katona tisztulni innai alást kapott, azután is gyakran meglátogatott, nem győzte köszönni, hogy én vele art a jól tettem, nagyon meg volt elégedve sorsával, kevés dolga volt is, és minden hóban 7-8 aranyat takarított meg, mert gardájával sokat kártyáztak az orosz tisztek, itt sok korravalót kapott aróktól, mint kőpenyegeket hátukra adta.

Mint Szebenből elindultunk, délig csak Verestoronyig jutottunk, délután megláttuk az első oláh falut, hol az oláh van is volt, mint az Ott víre melletti hegyek tájultak, le rajzoltam a vidéket.

Hínérből este felé indultunk tovább, mert az időt a várnál eltöltöttük, nem messze Hínertől a hegyek közt, volt egy kis koresma, csak egy kisebb és egy nagyobb szobája volt, a nagyobb szobában 3 ágy volt, kevés ágyneművel, én a magaméból, melyet magammal hoztam vetettem ágyat magammal.

Még nem aludtunk volt el, a gyertyát már kioltattuk volt, mikor hallott valami hegedű csinegését, és körbe valami körbemorgó felvartag hangú ünnegést, elkerderek dörömbögni az ajtón, a koresmarosné gyertyát gyújt, kinyitja az

ajtót, mire beállit két férfi utána két erigány, az egyik férfi 4 láb magas csak, törökösen öltözve, a másik egy 6 láb magas sovány fiatal oláh pap (daskiler) kesken fekete reverendával, együtt, mint a csér a hadarójával, az egyik erigánynál hegedű, a másiknál egy tamburin forrta, egy meg nem lyuggatott bőrrosta, melyen a gardája megnyalozott hüvelykujjával döröszölve végig a bőrön, cum, cum forrta hangzású felhasas hangokat morogtatott.

Hozattak maguknál bort, ittak egyet egyet, egyszer a bakanyista (oratór) mert reggel amakk mondta a koresmarosné: oda szél a erigányhoz, az elkerd hurni egy pár 3 intemű notát, megkísértem leírni

csak azt a három taktust folyton repetálva; a pap is a bakanyista is járt Erdélyben és Verestoronyon 10 napi Contumaciában, meglamultak Keringörni, erre a notára elkerdték Keringörni. A Schneiderben erre fellobbant a német vér, felugrunk a gyákokól, felhúzza a csizmáját, és "egy ingbe gatyába" elkerd a Bakanyistával Keringörni, azután a pap-pal, természetesen, hogy erre kinnáltak borral is itattak míg belefejt, így mulattak közel ijfélig, horeám is körbeledett egyszer a bakanyista, kinnalmi, akkor borral, de én így tettem, mintha aludnam, a pap

vissza hirta a ruhájával fogva „lâxe se dorme” (hagyd aludni) így in is a tanító, ki velem hasonlóan alvónak tette magát, nem vettünk részt a mulatságban.

Másnap a schneider úr a rossz lörétől, melyből jöcskán vett magához, egész nap ebül volt, szörnyű katzenjammere volt, mi csak neveltünk rajta, hogy bírja a nemzeti tánc megtörteltetését.

Másnap ^{sem} ~~is~~ ^{sem} értünk ki egyszeren a havasok körül, egy kocsma-hoz értünk a hol egy nagyobb-ba-ska szoba volt; mikor bemittottam, a hány a földön feküdni elfert annyi fekszt, ki aludt, ki hevert, a mint az ajtót felnyitottam majd leütött a lábamról az a rettentő foghagyma bűz a palin-kasaggal vegyülv, én nem tudtam bemenni, mit volt mit tennem, elég jó meleg bundám volt lefektetem a szobában a szekrény alá, havakni kezdett, tartottam tőle, hogy elfog annak xavar-ni, de szél nem volt, melynel fogva a hó nem xavart álomban, kisebb dállt, egy kis újnyi vastagságú hó esett.

Ezen túl semmi nagyobb baj nélkül utaztunk Bukarestig.

Bukarestben a Hanez Mamukba (vendégfogadó)

szállt a kocsisunk, ez oly ronda szálloda volt, hogy istentem egy szobába bemenni, azonnal felkerestem Ra-mon-diékat, nagyon ismerős család lévén, már a gyógy-szertárnál fogva, hamar reájuk találtam; szívélyesen fogadtak, panaszkolva a vendéglő dolgot, meghittak, hogy ott haljék is ott vacsorálgak, első éjjel tehát ott haltam. Egy kocsák inasuk volt ki oláhul jól tudott, egy oláh nő felesége volt, e volt szakszeme Raimon-dinénál, ettől kezdettünk nem látott e közel valahol szállás kiadó üledulát, véletlen szerencsére a negy-dik háznál volt éppen egy üres szállás, mely szigge megfelelt igényemnek, két egymásba nyíló nagy szoba az egyik 3 és fél öl széles is ugyan annyi hosszú, ez utasár sarkán fekvő szoba volt, első emeleten, egyik oldalon három ablaka másikon hasonlólag, és rossz-szul zárok, gondolkodxni kezdtem mit tegyek vele, mind két utitársam oda jött, véletlen azonnal egy szekér fát befűtettem, a nőrabó segített, vettem egy pár könyv író papírt, és csírt fűtünk a há-xi aszonyommal, a ki szíves volt segédkezni eny-mben, és két utitársammal egész délután ab-lakot ragasztottunk elebb a jalouseit jól becsi-náltuk. 5 ablakot végleg becsináltunk, csak az északi oldalon levő kőzepsőt hagytuk vilá-gosan, a többiit pakoló papírral elcsatitot-

tettük, így ez a szoba műteremnek bé volt rendezve. A nyugati oldalon az egész szoba hosszában egy 50 centiméternyi magas és 120 centiméternyi széles emelvény volt néhány kihúzható nagy fiókkal, mit én ruhásszekrénynek is használhattam és használtam is, a házi asszonyomtól kaptam 3 széklet és egy asztalt, egy rézgyertyatartót - vásároltam egy pár vizes flasket, egy mosdótálat (flasket) s azt a hosszú emelvényt, mely törökös divánnak volt kisértve, bevontam a legkesőbb virágos, színes pamut kelmével, hogy jobban nézzen ki, az agyneműből az egyik végén ággyat csináltam, és szépen betakarítottam, így tehát szépen ki voltam butorokva, a legényemnek való szobában is, az ablak soron egy végig nyitott deszka emelvény volt nagy fiókokkal, ezt behúzhatlan hagytam, nem akasztván éppen parafát ürni, felvettem egy oláh ifjút inasnak, a ki úgy a hogy megtette a szolgálatot.

Raimondine felajánlotta nekem a kosztot, reggelit, ebédet és vacsorát, miért rajz lelkét adottam ifjabb leányának, az idősebbik kisasszony nem rajz művészképpel, hanem zenével foglalkozott, és igen szépen zongorázott, az idősebbik neve Josephine, a tanítványaomé Cecilia volt.

Az egész család igen művelt volt, a kisasszonyok sőt az anyjuk is az oláh és a modern görög nyelven kívül (mely a sultán által oda küldött görög fejedelmeknek fogva az arisztocrácia salon nyelve volt) jól tudtak franczián, olaszul, sőt magyarul is elég jól beszélni, melyet magyar családok és diákoktól tanultak (sok székely család volt Bukarestben, mert jól fizették, és jobb hasznát vették, mint a erigány és paraszt oláh családok, így sok Bujar és Tokona tudott többé kevésbé magyarul).

Egykor néhány hóval később, egy oláh Vledika (piszika) látogatva meg Raimondinét, az egyik kisasszonyt a társalgás oláhul folyt: / azt a véleményét nyilvánította, hogy a magyar nyelv helyett, a mit tud jobban szeretne angolul tudni; mert a székely nyelv, erre én ki elég hallottam angolul beszélni, körbeszóltam, hogy ez éppen nem áll, ha azt mondandó, hogy annak irodalma jobban érdekelné, ez ellen nem temek kifogást; de hogy székely lenni a magyarokkal ezt tagadom. Erre nagy meglepetésemre a Vledika riakomra állott, dicsőítte a magyar nyelv szépségét és bébi-ronyításra, olyan szép és tiszta kéjtessel szavalta el Csokonainak „é remények” ist odáját,

hogy szebben egy magyar költő sem szavalt volna el.

Ezen ma is előttem tiszteletben álló családunk körében, sok kellemetes estét töltöttem el, mely ezen akkor ropogant malmas városban, egy év feléi maradásomat lehetővé tette, halálból lefestettem miniatúrában Raimondinét is férjét meglepetésként karácsonyra a kisasszonyoknak, és kis aranykeretben postfülbe foglaltva adtam át, lefestettem a két kisasszonyt olajban egy képen térdig.

Egyet mást meg elmondando vagyok, de az idő sorrendjét nem akarom izzé vissza xavarui. Előgondom volt az ismerősöket felkeresni, kik megígérték Liebenben pártfogásukat, de ottan nagyon csalódtam, mint sok más ember is, a ki az igéretekre merészel támaszkodni, szívélyesen fogadtak, megkínálták Dulesárával, artan alacsonylagja, egy sem ajánlott senkinek, egyik sem szerzett egy munkát sem, eltelt szejen november, a nélkül, hogy munkám lett volna, úgy hogy már arról kezdtem gondolkodni, miszerint jó lesz akkor tél idején is, előbb vissza menni Erdélybe, minthogy pénzem elfogyva.

Egy este meglátogatta Raimondiekat az Agy (rendőrfőnök) János Philippeska, egy nagyon ügyes és erélyes Bujár, a ki kéjes valami nagyobb kint Kisseleffart mondta, ő az egyetlen Bujár

úgy kiviteltre, ~~itt~~ egyik kisasszony azt kérde tőle, hogy nem tudna-e valami modot arra, hogy engem Kisseleff kormányának bennutasson? Kisseleff az orosz vár adjutánsa, teljhatalmú kormányzója volt Oroszországban és Moldovában, mert meg az 1829-iki hadjárattól kezdve e két fejedelemség az oroszok által volt megszállva, Kisseleff egy nagyon tanult ember volt, Párisban nevelkedett, finom előkelő modora, tudományt, művészetet kedvelő, jeles diplomata, később párisi orosz nagykövet.)

Philippeska azt felelte, hogy nagyon szívesen bennutat, ezzel hozzáim fordult is azt mondta, hogy holnap egy kis negyed órával 9 óra előtt jelenjék meg a kormányzó előszobájában, hozván magammal, valamely magammal hozható miniatúrát, vagy kért rajzot, mert ő pontban 9 órakor meg fog ott jelenni és bennutat.

En egy negyeddel d. e. 9 óra előtt ott voltam és sakknyan bámulatos pontossággal, mint a 9 órát ütötte rohogott be a Philippeska kocsija.

Előtt a lépcsőn feljött nyitották az inasok a két ajtószármagot, mert nagy ur fél ajton nem fér be, és itt ő jobbra balra néve, mint meglát, megfogja a kezemet, minde minden bejelentés nélkül, szét nyilván mindkét ajtó szármagot

az ő Exja fogadóterméket, mindkettő jól befe-
 rtiük rajta, mire Ph. bemutat, nevemet is megmond-
 van ajánl ő Exjának, mint jeles ifjú festőművészt.
 A tábornok Ur nagyon előkelő volt, megmutattam
 néhány miniatúrát és néhány kőra rajzot, mintán
 majd egy negyed óra telt bele, míg azokat néze-
 gette és kikerdezett hová való vagyok, hol tanul-
 tam s a már volt tapasztalatom többször lévén
 alkalman nagy úrról szólui, hogy ne várjam,
 míg mondják, most mehet az ur magamat ő
 Exja kegyes jóindulatába ajánlva, meghajtottam
 magamat, és nem várvá Phillippekorá, eltávoztam.

En nagy reményeket ezen bemutatáshoz nem kö-
 töttem ugyan; de tudtam azért méltányolni annak
 előnyét, hogy egy ilyen urnak tudomása van ar-
 ról, hogy a világon vagyok; családostan abban,
 hogy hamar elfog feledni; mert ezen bemutatás
 nagy előnyöme volt és várattamul gyümölcsözőköt.

Közeledett elliklós napja görög naptár szerezit,
 de nem az enyém, hanem az orosz ezár neve nap-
 ja; melyre Thiersleff fényes estélyt adott a ezár
 költségen a nagy vedout termében. Bálanya
 hercegy Bankrationné volt (Thiersleff neje
 Párisban volt:) a meghívók kíséretével az én

Phillippekorá volt meghívva. Engem is meghívott,
 hogy lássam együtt a Bukaresti crenket.

Természetesen legfőbb érdeklőmben volt annak
 el nem maradni.

A nagy terem majd egy órával az előtt, hogy a
 tábornok megjelenését gondolták, már tele volt
 a legelőkelőbb urakkal, dámaikkal, orosz tábor-
 nokokkal és főbb tisztekkel, őrnagy volt a leg-
 késebb. En is e körben csak irogtem fogtam
 fogtam a nagy tömegben.

Egyeser csak szájról-sájra jár a szó, "vinye
 generalu" (jő a tábornok:) erre kezdének so-
 ralkozni, toszigálokni, hogy a főbejárattól szá-
 bad utat készítvén, hogy a tábornok kinyel-
 mesen mehesen az ő és a bálanya s ert környe-
 ző dámaik számaira készített tribunkre. Engem
 mulatott az a jelenet és respect, melylyel
 ezen ut kísült, nem lévén az keskenyebb
 3 övel, ezen toszigáladás nélkül mehetett
 a tribunkör, mely után ezen ut összeráult
 és meglehető tolongással a tribune körül egy kö-
 rülbelöl 8 méter sugarú félkör képrökött, s
 mintán én nem keresztel helyet; de mindenké
 a második sorban kívánt lenni, én az ar al-
 tal az első sorba sodortattam.

Egyes kis idő múlva, mikorben herceg Bankrationnéval beszélgetett a tábornok ur, látom, hogy engem kend szemével fixirozni, aztán int. En nem mertem magamra venni, gondolván, hogy ilyen nagy ur 2 hét óta megfellekített lesse rólam, körül nézek nem áll-e vagy egy orosz tábornok hátam mögött és másféle néze nem veszi észre az intést, mikor visszafordítottam fejemet úgy rémlett nekem, a fejem is intve ekkor mintha azt mondaná hogy „neked intetem”. Erre oda siettem a nagy felkőrön keresztül, gondolván, hogy ha nem nekem int majd megmondja, ha pedig nekem intett nagyon örülhetek rajta. Hirdem, hogy velem parancsol-e Ő Császárt felelte hogy „nekem intett”, igen szívélyesen érdeklődött irántam, kirdete, hogy van-e sok dolgom? megismerkedtem-e főúrrakkal? stb. válaszom csak az lehetett, hogy itt nem lévén elég nyilvános társas élet, keveset ismeretek, és így keves is a dolgom.

Erre herceg Bankrationnéhoz fordult (ki nekem leánya menyasszony volt:) és kirdete, hogy nem festeti-e le leányát, a hercegné azt felelte, hogy nagyon szeretné lefestetni, de nem tudja, hogy volna-e itt arra való művés.

Erre Kissleff bemutatott a hercegnének, nagyon megdicsért, hogy látta több művet, és hogy ha a hercegné lefesteti velem a leányát, jót áll érte, hogy velem meg lesz elégedve. Ekkor herceg Bankrationné, igen nyájas finom dáma vette át a szót, nagy érdeklődéssel kirdetős-kidve nemzetiségem felől, hol tanultam, hol képeztém magam, bemutatva ő is nekem magát, megmondva skállását, hogy mikor szokott fogadni, hogy akár holnap is meglátogathatom, hogy megbeszéljük a festés napját, írás iráját sat. sat. This negyed óra telt bele, a miy minderekről beszélgettünk.

En alatt ki voltam téve a nagy felkör tetőnek, egyedül állva a központ mellett, ez alatt kirdtek a timcgyben összesuttagni, „ki az, mi az”, kivel a generalis oly hasznosan beszél, a kit bemutatott a hercegnének, a kivel a hercegné oly sokáig beszélgett és olyan nyájasan. A felelet a volt, nem tudom”. De kifundáltak, hogy Philippsko kell hogy tudja: önmagától értetődik, hogy salon öltözékem kifogástalan volt, mintán mind Holozovást, mind Szebenben az első körökben fogtam, megtanultam, hogy miként kell ilyen körökben

öltözködnöm is, viselkednem is:) Philippesko osztotta ki a ^{meghívás helyét őt kell} megkeresni, Philippesko elmondta, hogy az egy jeles kintinó festész, feldicsért kellőleg, hogy minden ^{mi} ~~minden~~ ^{min} ~~mind~~ gondoltak, valami süldő attache' nak vagy minék addig, azt én nem tudom (ekkor 21 éves voltam). Mikor artán elvígertük a beszélgetést, és én a tömlő köze visszajöttem, körül fogtak, mindenki igyekezett megismerkedni velem, folytonosan körül voltam fogva, és a tárcsámat tele írtam címekkel, nevekkkel, hogy kit látogassak meg, így lettem egy este ismerős az egész arisztocratiával úgy szőlőn, és sok orosz lisszettel.

Első látogatásom természetesen herceg Bankrationmival tettem, és le is festettem leányát, ez így ment tovább, festményeim is ajánlottak, ismertették.

Nem sorolom itt fel azokat mind, a kiket festettem, ezek egyenként fel vannak írva jegyzőkönyvembe.

Hísefejt tábornok arcképet sokan ohajtották binni, Philippesko utján felkértem, hogy adjon nekem, szívesen megtette. Mikor levált kinderte, hogy merre forduljon, „maintenant c'est vous qui commendez” jegyzé meg, hanem én helyre-

igazítottam, hogy egy kis különbség van, ha Ő Exa commandirox és ha én fejezem ki ohajjomat az nem commando, csak aláíratos kéris, melyet nem kötelességszerűleg teljesít, hanem csak észrevétel a kép érdekében, melyet tudni saját maga ohajt.

Ezt a rajzomat Beisbe küldtem és Frichinberrel köré rajzoltattam, de sokan kívántak elíbb rajzomról másolatot crayonnal, ezen rajz behozott egy maga vagy 150 darab aranyat nekem. Érdekess egy korszak volt ez Bukarestben, az oroszoknak akarván hízeltkedni, kúdték a török szokásokat elhagyni, és az európai szokásokat utánolni, eszembe jutott Tacitus, Julius Agricola-jából Britanniáról szőlő.

„Tamque erat frequens toga linguaque nostra, idque apud imperitos humanitas vocabatur, quum pars servitutis esset.”

Hogy ez itt talán annyiban nem állott, mert inkább lehetett a törökös ruhát nevezni szolgaság jelvényének, a mennyiben azt csak az intelligentia viselte, és azoknak családai, az arnauták. - a parasztság megtartotta eredeti öltözékét, így a nőknek nagyobb része, de a fő arisztocrazia nejei már megke-

lösen mind francia divat szerint öltözködtek.

Az ifjuság már könnyebben vállaltatta ruháját, de az öregebbek, kik már rég szokták meg a török ruhát, nehezen adták reá fejöket, némelyek részenként kezdtek leszokni, leváltak a régi ruhát p. o. a turbán helyett orosz katonai sapkához hasonló sapkát tettek fel, de egyaránt, bugyagó helyett pantalon, és sarga csizma és pantofli helyett fekete csizmát.

Egy Obédianu nevű jó ismerősöm, ki már gyermek volt, hogy sapkát pantalon és csizmát viselt, barátai unszolására, átakart öltözni, exilindert én hozattam neki Szekemből a híres Bayertől a legfinomabb fajtát; csináltatott frakkot is a legfinomabb posztóból, felöltözködött próbára feltette kalapját és a tükör elé állott, a mint meglátta magát így talpán, olyan idegen ember állott előtte, hogy földhöz esapta a drága kalapot és ledobta a frakkját is, többé lehetetlen volt reá bízni hogy felpróbálja - elajándékozta.

Az átöltözködést sokat segítette elő a katonai ruha is mely által szokott a szemük egy kicsit hozzászokni; mert az oroszok első gondja volt, oláh katonaságot állítani fel, és azt európaileg

de kissé oroszhoz hasonló módon ruházni.

Néha mulattam magam azval, hogy gyakorlataikat néztem; egy orosz tízt 12 embert sorba állított és tolmács által megmagyaráztatta hogy kell lépni, és hogy mikor azt mondja mars! akkor a bal lábat fel kell emelni lépésre; megparancsolta, hogy így kell maradni, míg ő mindenik lábat megvizsgálja: hogy helyesen tartja-e? ekkor ment az elsőhöz, és a lábujj hegyét lefelé irányította, természetesen, hogy míg 12 lábat egyenként helyesre igazított, fellábon állva egyike feldőlt és a többi a szélsőig mint a kártya házakat ledöntötte, mire a tízt mérgesen sorba proforta a ledöntöttek. Egyenként jobban ment volna.

Volt egy Kantakurcino nevű jó ismerősöm, kinek gyönyörű szép fekete szakálla volt, az egész fej csomójai szép férfi fej volt. Mikor meghorotkálkozva láttam (: mert akkor a szakáll francia ruhához nem volt divat :) fáj a lelkem a szép szakálláért; de ő is a fő arisztokráciához tartozván illően tartotta az európai divatot utánozni, mintán orosz tábornokok is meg látogattak meg; természetesen butorokat is sokat csináltatott, mert európai viselettel a

szeles diván nem maradhatott, a mire fel szokás kuporodni, lent hagyva a pintóflit.

Mikor ezen metamorphosis után egyszer meglatogattam, mint a szobába léptem, nagy erőfeszítésbe került a fennhangon nevetést visszafigyeltanom. Hosszú szari csibukból füstölve vagy tíz Bujár kuporgott, mindenik egy szék mellett a földön, fellett cylinderrrel a fején és a frakk vége a földön; ő maga kanapén ült, de a többi Bujárnak kellemesebb volt a mit megszokták, mit nálunk úgy neveznek erigany karikában ülni, valamint megszokván a turbánt nem venni le a fejről, egynek sem jött eszébe a cylindert levenni, érdekes lett volna őket lefegyverezni, nehé volt fennhangon nem nevetnem.

Mikor szállításomat felvettem az anyósok is törekösen volt kioxítva, kettő volt egymás mellett, három gerenda volt három három szög re egymásba alkalmazva erre reá kellett kuporodni, olyan kényelmetlen volt mintha a mezőn lett volna az ember. Herdőttem a házi asszonyomat, megengedte hogy a magam kiltsegen az egyiket átalakíttassam európai módra, megengedte, kulcsot is zárt is csináltattam az ajtóra. A házi asszonyom kíváncsi

volt reá, hogy milyen? megmutattam, sőt úgy felöltözködve reá is ültem, hogy megmutassam, hogy kell rajta ülni, nehogy felálljon reá, aztán magára hagytam, hogy sans gène felpróbálja, mikor a kulcsot behozta hozzám fejét csóválva mondta „Nyameri are mintye“, a németeknek van eszük.

Mindent mindjárt a németre fogtak, ha egy európai ruhás ember (ha oláh volt is) meglökött vagy bár hogy bántott egy oláhot, azt kiáltotta utána „Nyameru bexivu“ (részezes német) ez a megtisztelő epitheton nem maradt el, mi omnan eredt, mert a bevándorolt német mesterek nagy részre a tulajdos oláh borral viszált. 2 kr volt egy icse bor t. i. akkor hallottam, hogy mielőtt az oroszok ott az életet drágították, telben egy egész nyúl (bőr nélkül) 2 forint kapható volt, a bőrt többet adott a xudó (ovrei:)

Inast kellett tartanom, hol küldözgetni valamért, hol magam után vitézni valamit, de különösen a lakás tisztán tartására. Az első egy bál után megszökött, nem mert haza jönni. Raimondival bálba mentünk a felső meleg ruháinkat reá birtuk volt.

Bukarestben a bálteremmel nem volt garde des robes, hanem volt egy a bálteremhez hasonló nagy terem, a melyben minden vendégnek az i-nasa, amandója, vagy korakja, átveve a gardája felső kabátját, kényeztetést vagy bundáját, varakozott a gardájára. Nagyon kedves mulatság volt az embernek megkeresni ezek közt, kik éppen szomszár ott állva örökké varakoztak gardáikra. Ez én inasomat hiába kerestül Raimondival, nem találtuk sehol; mit lehetünk mi, mint hogy egy szál frakkban, inkább szaladva mint menve, eljussunk a 300 lépésnyire levő Raimond féle gyógyszerertárhoz, a jó fagyos éjszakán. Itt az én inasom nyugodtan alszik a laboráns-sal, felzavarom jó alvásból, néz rivaaltam, hogy gyújtva meg a lámpást, menjem előre majd ott-hoz szánalmunk.

Mint haza értünk, a mint az előszobába értünk és ő a lámpást letette, míg én téli kabátom letettem, kisorsolt az ajtó, én ki nézek hol van, látom hogy eltűnt, becsuktam az előszoba ajtaját és lefeküdtem, gondolva, hogy próbálja meg ő is a hideget, hol hált nem tudom, de többé nem láttam. Nem mert a szemeim elé kerülni félt a meglepetéskéstől.

Egész nap nem került elő, erre én egy más inas után néztem, ajánlottak megint egy 18-20 éves fitusot legényt, kikérdeztem szolgált-e valahol már valami úri háznál? hogy ne keljen a től zétlig tanítani, nagyon keményget, hogy szolgált Bujárokknál.

Este felé egy látogatón jött, én nem gondoltam rá, hogy a gyertya elfogyott, mint sötételt előveszem a gyertyatartót látom, hogy a gyertya leégett egészen a gyertyatartóig, látva hogy néhány percz múlva beleég a gyertyatartóba, pénzért adtam neki, hogy hozzon hamar egy font gyertyát (akkor csak a faggyni gyertyát ismerték.) míg haza jött vele csakugyan megvolt olvadva az egész, csak a belvege pislogott ki, az inas hamar levág egyet a csomagról, meggyújtja a még égő belvel, és a sarkán megfordulva kiönti a oroka közepe a megolvadt faggyni és beledugja a gyertyatartóba a már égő gyertyát. Inasommal ezen mesterfogásával tisztában voltam, mind ügyessége, mind tisztaságáról fogalmával, rágtón adtam neki egy kis borraavalát, azon napon tett szolgálatáért, és késtem legyen szives véglegesen behívni magam után az ajtót.

mind az így egészen a proprios történet.

Mert mint vacsorára mentem Raimondiek-
hoz kérdeik tőlem van-e inasom, mert ők aján-
lanak nekem egy nagyon ügyes és minden te-
kintetben megbízható oláh ifjút, ki ma érke-
zett Himpolungból.

En egy igen érdekes egyéniség volt, kit én a-
zonnal fel is fogadtam, és meg is tartottam, míg
Bukarestben voltam, sőt ki akartam Románia-
ból is hozni, de ő nem jött, azt mondván, hogy
míg Bukarestben leszek el nem megy tőlem; de
haraját elhagyni nem meri.

Ennek a körülbelül 17-18 éves fiúnak szülei
cholera-ban elhaltak három éves korában Him-
polungban. Egy orvosnak bécsi születésű rendes
tisztasághoz szokott neje volt, ^{aki} a szegény 3 éves
árva gyermeket megozarta, magához vette, nem
nevelt belőle urfit, hanem saját segítőjére is lehe-
tőleg felhasznált; nevelt belőle egy tökéletes jó
szobaleányt, megtanította sütni, főzni, vasalni,
mosni, szobát tisztogatni stb. erkölcsileg is gon-
dosan ügyelt rá és oktatta, egy szóval tökéletes
szoba leány helyettes volt. Csupa szem fül volt, el-
leste a gondolatokat, mikor látta, hogy körül-

néztek, eltalálta mi kell, és gyorsan kezem-
be adta. Valóban kifogástalan fű volt, soha
egy dorgálást ki nem érdemelt.

Azon hársban melyben laktam földszint egy ke-
nyérsütő lakott, látva hogy nálam kevés dolga
van kért hogy engedjem meg neki ott segid ke-
ni, jól tudott kenyéret is sütni; meggondolva,
hogyha nem engedem meg nálam ellustul, el-
romlik, megengedtem neki, mintán nálam
mindent elvégzett leszaladt oda dolgozni, ha
szükségem volt rá, leküldöttem neki és rö-
gön ott termelt, sőt gyakran felszaladt meg-
nézni, nem kell-e valami. Mikor Raimon-
déknaál palacsintát sütöttek át kellett János
küldenie (így hívták) mert a szakácsnő
kivált ebben tulott.

Mintán a Rimpolungi doctorne meghalt,
jött Bukarestbe szolgálatot keresni. Raimon-
dék is már ott ismerték, kik Himpolungban
többör voltak, és az oda való Bukerian co-
ládol, (kik most őt ajánlották) jó barát-
sághban voltak.

A Bukerian kisasszonyt így én is ismertem,
valamint két fivérét kik igen műveltek voltak,
az egyik fű katona volt, bátor legény volt,

egy esetet felemlitem.

Egy fogában egy kis lyuk volt, vett egy bádog kanalat azt a végén. Keskenyre kalapált, hogy kis lyukba jól lehessen belőle önteni. Ekkor egy daraboska horganyt (cink) tett bele, magához hivatott egy borbélyt, kihúatta fogát, annak üregét jól kitisztította, a megolvasztott horganynyal tele töltötte és azt szép simára faragta, az így a szó szoros értelmében plumbozta, ekkor a régi helyére bényomta és egészen helyére verte, láttam ezen fogát, azt mondta, hogy azóta az a foga sohasem fájt.

Bukarestben ebédekre is hívásokhoz többször megvoltam hívva; de csak az elsőnél voltam, többet nem kirekértattam meg, szép ürügy-gyel kimentettem magamat, - majd úgy mentem haza, mint oda, ahogyan ettem valamit, mert mindenben foghagyni volt, az asztalon sem bor, sem víz, sem pohár nem volt, az ebédlő egyik sarkában állott egy arnauzli könyökein felül fel-türkörve, piszkos kezével, egyik kezében egy flaska borral, a másikban egy pohárral, a ki a melyikből inni akart azt magához intette, az a poharat tele töltötte és az illető abból ivott a mennyit

tetszett, benne hagyván a mi nem kellett, melyet aztán az arnauzli a másik ivó számára csak utántöltéssel egészített ki, így a hány vendég egy pohárból ivott.

Divatos volt kivált nyárban befőtt gyümölcsessel kínálni meg az embert (dulsáccával) és reá egy pohár vízzel. (befőttek erettségbe sütem mint nálunk a lekvárt, mindenféle gyümölcsöt, legkedvesebb volt a róza és citromos dulsáccal) itt is a kárhány vendég volt, és egy pohár, a kit elebb kinnáltak meg annak tiszta kanál jutott; de a ragados süti édessejnek fele rajta maradt, így a második már vastagon megrakott kanalat kapott, mert az első felét sem tudta lesopni, én mindenütt előre mondtam hogy nekem megárt az orvosom megtiltotta.

Volt egy Breton nevű öreg orvos Bukarestben, ezzel is Raimondieknál ismerkedtem meg, orvosok, gyógyszerészek egymásra lévén utalva, az Görög volt, a Párisban végzve tanulmányait franciául, görögül és olául beszélt csak; neje magyar asszony volt, kivel Brassóban ismerkedett ^{volt} meg, és az asszony szeretett rajzolni és festéssel foglalkozni; mely-nél fogva nem ritka vendégük voltam, az

asszony megtanult volt görögül jól, oláhul is jól tudott; de francziánul nem hallottam beszélni soha.

Dr Breton valahánykor hazajött délbe beleg látogatásaiból, egy külön kis szobája volt, a melyben más bútor nem volt, mint egy fenyőfa asztal és egy fenyőfa székh, ebbe ment először is ott levélkötött teljesen, és mestelen ment a szomszéd szobába, hol tisztán fehérnemű volt és más ruha oda készítve, csak mikor ott átöltözködött jött közeink; a levett ruhákat pedig egy szék alá összehordta, ki vitte az udvarra egy asztalra, és vadászatot tartott rajta, többször volt az eset nem, hogy egy, két sötét bőrű, halláiban fehér kis bagarat talált, a mely az embert tisztaságra szoktatja; pedig rendszerint a legelőkelőbb családoknál lette, lévén egy visítész díjja egy arany.

Bukarestből nem meglehet, (de még a Bukarest határában:) van egy kórház, mely régen zárdá volt, e red forma épüvény, körül félig bedőlt arok forma van mely régen sánc lehetett. Szt. Pantilimon nagyon Bukarest polgármestere a bucsu alkalmából nagy ebédet szokott adni (és Bukarestből előkelő vendégeket hívni meg).

Dr Wennert, ezen alkalmammal engem is meghívott (Raiondiékat nem, mert csak férfiak voltak ott) hogy lássak egy ilyen bucsut és egy nagy oláh

Szt. Pantilimon a nevét említi egy Wennert nevű nem

o. Kórház - előkelő szék lenni

ebédet. Andronáti nagy vendéglős volt erre szerződve, ki a legdiszesebb ebédet adta, egészen francia módorban: egyenlő ruhában öltöztetett pincser jár szolgáltak fel.

A csomaga itelelt desszertek, szüszek, gátok sat. (Köferek minálunk mondják) mind fel voltak rakva disziténi az asztalra, mikor beültünk a levek ki volt találva, vendégek nagy 7 wledika (oláh püspök) orosz labornokok, töröktiszták és előkelő bujárak voltak, mint a levek vége volt, nekik esett az urak és mielőtt a marhabúrt körül hordták volna minden csomagot, gyümölcsöt elfogyasztottak, úgy hogy presence után nem volt a pincse rethnek mit körül hordozni, csak az az egy tálc köfisz. Nem emlékszem, mi volt, a melyet látva mi történt oda engtam Dr Wennertnek, hogy melyiket szereli azt foglaltuk hamar le, melyet magunk köré hoztunk lett megmentve számmunkra, melyet mi ketten presence után fogyasztottunk el.

Dr Wennert szüretre meghívta volt a Raiondi kisasszonyokat én nem emlékszem mi okból nem mentem el, mi dolgom volt.

Dr Wennertnek a városban sok házzal volt összeköttetése, kik rendszerint páciensei voltak, meghívott volt néhány kollégát is, a felsőbb kinevez

közeje osztályból, a kik Ramondiekkal nem voltak ismerősök. Minthogy hallották hogy Ramondieket a doctor családjával nemetül beszélték, fel se telték, hogy a nyamexojkák, éppen olyan jól tudnak görögül mint ők. Görögül beszéltek egész nap ex-
leven a bonton, nem lévén magas szellemek, egész nap nem beszéltek mást, mint gúnyolódottak a nyamexojkákkal, a Ramondi kisasszonyok úgy tettek mintha nem hallanák, nem értenék, ketten külön mulattak magukat.

Mikor este a kocsi előállottak, hogy a vendégek haza menjenek, és uszannához ültek, a két Rái-kisa. Elkerdett görögül beszélni, fém hangon hogy azok jól hallják, görög litteraturáról beszélgettek, egy szót sem reflectálva ezek magaviselésére, a kokonak tátott szájjal némán maradtak, isultak pisultak, így állt a két kisasszony némes, de erős bosszút.

Egy orosz tisztel barátoktam meg, ki igen művelt ember volt, és noha ő sokkal idősebb volt mint én, meglehetősen bizalmas barátok lettünk; mint tapasztaltabbnak jó tanácsait is szívesen vettem tudomásul.

Leányul születésű volt, neve Bialoszkurszki, Béis-
ben vegyette tanulmányait egy katonai intézetben

amán mint hóst jött ki, de valami okból az ex-
redesével párbaft vívott, mely után jóvá látták,
Orsoxoxagba menni. Ekkor kapitány volt a ve-
zerkarnál (état major:) szépen rajzolt, nagyon sze-
rette a művészetet, kocsija, lóra volt, lábán szímet
küldött értem, egy korszak kocsisa volt, ki ola-
nul elég jól beszélt; sok kellemes estét töltöttünk
együtt, theaxgattunk kettősként.

Mikor Bukarestből eljöttem, ő is kapott volt
rendeletet, hogy Pétersburgba menjen, és két nap-
ral utánam ő is elutazott. Erőlkényen váltunk
el egymástól, nem remélve, hogy az életben több-
ször látnánk egymást.

Még egyet felmentek Bukarestből, egyszer a
második év kezdetein összehördültem a hári
asszonyommal. &c.

A leányát (13 éves) férjhez adta, és a veje-
nek szállást ígért, nekem vele évi szerződésen
volt a felmondást illetőleg is.

Egy szer beállt hozzám, hogy vejének ígérve
az én szállásom, legyen szíves más szállásra
költözni. Én azt feleltem, hogy nekem időm nincs,
szállást Bukarestet összeharagolni, tehát
legyen szíves számomra szállást kerestetni, nem
vagyok köteles költözni, de sokkal méltányosabb

gátni, legrosszabb esetben egy kis pamutot teszek fülembe, de nem volt rá szükség, mert soká a loma gyerekek nem bírták folytatni, így szépen elcsendesült minden. Végül két nülva megköszönte az asszonyt hogy nem mentem el, mert már összekötött vejevel is egy elférnek, neki pedig mint örege asszonynak jól esik az a kis háber.

A nő hozományról endekes azt felemlítenem, hogy az akkori oláhországi törvények szerint (elég csodálatosan török uralom alatt:) ha a férj zálogba tette a neje ékszereit, és az asszony ki tudta mutatni, hol van zálogba téve, a hiteltörő köteles volt ingyen kiszolgáltatni és ő kereshette a férjnek követelését.

A nő hozományát a legértéktelevebb harisnyáig, kispénzében számították ki és ha a nő maga pusztította is el, és a neje kezdett válogatni, akkor is egészen megkellett a férjnek fizetni.

Egy búvár ezrel szemben, mikor egy leányt megkért (névét is tudtam, de nem emlékszem rá:) mikor kérdezték a szülőket, hogy mennyi hozományt (zeotret:) kíván?, azt felelte hogy nem csak nem kíván, de elsem fogad semmit. Hanem elküldi a nőt, hogy menyasszonyáról mértéket velet, egész ruhát készítet, oda küldi és cren ruhába öltözve viszi el; ha aztán valóban akar, levetkőzteti és akkor mehet minden

hozományi per nélkül.

1833 ban júliusban kijöttem Bukarestből, azon szándékkal, hogy oda megint öszszel vizitáljak, nehezebb holmimainkat hátra hagyván, csak az utra való tárgyakat vize magammal, Szébenen keresztül Holosvárra mentem, egy pár hetet ott töltöttem és onnan Háromszékre édes anyáimhoz siettem, pénzemből egy részt Szébenen helytettem el. Holosvárt egy level által értesíttem, hogy Bukarestből az oroszok mundenekül kivonnak, erre elkezdték okoskodni a felett, hogy érdemes-e visszamennem, kihortam volt magammal 700 darab es. k. aranyat és egy kevés zsebpenzt meg.

Okoskodásom eredménye az lett, hogy kár volna fiatal évenet Bukarestben vesztegetni, okosabb lesz mintán most van annyi pénzem, hogy mehetek Oláhországhoz, tanulmányaimat folytatni. Holosvárt Barra Gábor már felállított egy kö is betűnyomdát a ref. Collegium számára és megkért hogy egy régebbi szebeni volt munkatársát Danielist Bukarestből hoznám vagy hozatnám ki neki.

Holosvárról Háromszékre menve, mikor onnan Szébenen át ellaggar Igenbe szándékoztam menni kiszámítottam az időt, mikor leszek Szébenen, istan Danielinnel hogy akkorra jöjjen ki

Bukarestből oda is hozza el magával minden jószágomat.

Dálnokból mostoha atyám négy lovával indultam utnak, Szébenben exen alkalmammal nem szándékoztam maradni.

A kívánt napra Danielis Szébenben volt, azzal lepett meg, hogy az én jószágaimat Verestoromynál a varban visszatartottak; mert megmondta hogy azok az enyémek, ez tőle nagy ügyetlenség volt; de mit lehettem, ez megtörtént dolog volt.

Egy pénzügyi hivatalnokot kideríttem, mit tegyen. Ez azt felelte, hogy folyamadni kell a pénzügyi igazgatósághoz (akkor a Thesaurariushoz) de a míg ott referálják hetek is telhetnek bele, kideríttem ki a referens, így emlékszem hogy egy Beringer nevű tanácsos volt az, feltévezttem hivatalában ő nekem azt a tanácsot adta, hogy írjam meg a kérészt és vigyem el Gr. Nemeshoz a Thesaurariushoz tudja hogy vele ismerős vagyok, írjam meg hogy írja rá, ad proximum, és ő holnap referálni fogja. Ezt fogadtam, egy barátomat Tuere József hivatalnokot kideríttem meg, hogy írja meg, én nem tudom a módját, soha kérészt nem írtam. Tuere barátom erre azt mondta, de holdag ember vagy; és rögtön megírta. En exel elmentem Gr. Nemeshoz; de mikor az inával

beakartam magam jelentetni, és ez azt mondta, hogy a gróf rosszul lett agyba felkúdt és nem lehet bemeni, megdöbbenem, hogy a sors ellenem esküdt, megfordultam, hogy menjek Beringerhez tanácsot kérni: hogy most mit tegyek. Ez utköben találkoztam a fő harmineradoszal ki jól ismert, örömet fejeve ki, hogy lát, elpanaszoltam neki sorsomat, az azt mondja hogy nem nagy baj, de his azért ki kell mennem Verestoromra is behoznom, a könyvetet ha vanmár, egy zsákba kell tenni és plombsírozlatni. De kérdem ide adják-e? azt felelte, mondja meg hogy én mondtam ide adják.

Erre én rögtön befogattam, és kihajtottam Verestoromra, ideadtam mindent, így hogy még jó fenn volt a nap mikor Szébenbe érttem és egyenesen a 30^{ad} ra hajtottam, a harminerados egy hivataloszolgot rögtön a zsákkal együtt a cenzorhoz küldött, a ki a törzsmester házában lakott, nevemet jól ismerte, egy románai cath. pap volt, levágta az olmot, egy könyöbe belevezett néhány szót becsélgettem Bukarestből, „művészeti könyvek, ugye”? azok mondom, azzal megköszöntem szívesseget; és az nap estig késsen voltam az egész dologgal, sokkal jobban ment mint gondoltam.

Ma nap tovább is utartam, Magyar Szébenbe Kiss Sámuel bátyámhoz, a hol éppen megkezdődött volt a szünet. Az uton bajom volt a kocsissal, mert

szelekely legyen volt ki soha szőlő-hegyeket nem látott, de hírel hallotta a boroszlánokról, és amint nem tudta a szemet a szőlőkről levenni, feltém hol etetünk hogy szőlőt lap; de ijesztettem, hogy nagyon lövik; egy helyen láttam is egyet, kinek puskaaja volt, mutatam is a kocsinak, vigasztaltam, hogy a ková meggyünk ott mehet a szőlőbe és amint etet a meny-nyi bele fér; így szerezésien eljutottunk ill. Igenbe, e volt is ott a kocsi azon a 3 napon át, míg felmossa ha öseim két nagy kizsolt megpakolt gondosan szőlővel, hogy azt lehet mondani többet is mint bele fért, és volt mustot is az első nap mindegyiket any-nyit, hogy más nap már a hasát csikarta.

Egy 50 vedres hordót (=Wass) feltettem a szellem-re, hogy vigyék Háromszékre, miszerint ne ingyen járattak legyen, mostoha atyám lovai.

Leginkább azért jöttem erre a vidékre hogy egy kisze szorakozzam, Bukarestben hajlamot kezdtem érezni melancholiára és tudva hogy ott vig falusi urak és nők vannak, azt igyekeztem elűzni; mert átláttam, hogy nincs okom és jogom búskomor lenni, ha soromat másokkal összehasonlítottam, éppen akkor áspiráltam az én classisamból meg az iskolában lévő társaim 1834-35 iskolai ére classis praecessorságra, hogy a nagyobb osztályokban vagy

4-50 váltó forintba szerttegyenek.

Hisz Sámuel azt a szobát adta rendeltetésére, melybe a Hisz József rendelkezésre festettem volt 815 ben a három falfestményt; de az én remekem a sors megsemmisítette volt már, mert egy mesélő alkalmánál így ösre felekedtetik volt mérsékel, hogy a víz festékről letisztítani nem lehetvén, arokat is bemocelték, az első emeleten lévén, világos volt és tágas szoba is volt.

Itt festettem én többeket a vidék népéből, itt kezdtem emlékeimbe hozni Hisz József arcvonásait, hogy fesseim meg és legyen meg vele Hisz Sámuel bátyámat, szíveimből ohajtva neki örömet csinálni; de a meglepetés annyiban dugába dőlt, hogy Hisz Sámuel hi-tyam egyszer megexalt, te elliklos, te nagyon jól ismerted szegény boldogult József bátyámat, én fogadok akármibe hogy te őt letudod festeni, próbáld meg; Ényc Sámuel Bácsi mondani, meg akartam lenni, én azt hiszem hogy képes lezárni rá; meg is festettem, csodára jártak oda nézni, Mikor kisz és szórak is volt már Hisz Sámuel levitte a szobájába, és a kanapéjára tette, melyen a néhai ülni szokott, november lévén, a kályha fűtő oláh a mint leteszi kalapját az ajtó mellett a földre, és egy csomó fánál az ölében be-nyit a szobába hogy befűtön, megpillantja a képet a kanapén, földhöz ugrja az őlfut s halálsájnadtan

szaladt az öt lépéselőttől le az udvar köréig, oly seb-
sen mint csak tudott, és ott elkiáltotta magát „jóké
Domnu gyin Magura” hogy „benn ül az ur a Magu-
rából.” (A Magura a néhaiak egy szőlője volt, mely-
nek fele szőlőről két völgyön látott végig Haraly vagy
Gyulafehérvár felé, körből a Bilak hegy, másik völ-
gyön Gáld, ~~Haraly~~, ~~Szent László~~ és a Hunyadi Sáros ál-
tal vívott győzelmes csata helye Szent László, hol Ke-
mény Simon a csatában elesett; itt szeretett ő elmeren-
geni a régi időkön, és ide rendelte magát temetletni.)

Erre jó fel Kis Samu hozzám, és mondja hogy a
kályha fűtő oláh collaudálta a képmet, majd halál-
ra ijedt tőle.

Lakott Magyar Igében egy tisztelt előkelő nõi co-
lád, Sárosi családja, ennek a párnák volt egy na-
gyon szép rokonszenves, mindenki által tisztelt, sze-
retett, egyetlen leánya, mikor még csak koromban
jártam ott, távollétem ideje alatt felfríz ment Gi-
lyin Dánielhez, megis halt szegény gyermekágyban,
ez alkalommal Sárosi és neje, Eryeden laktak, mert
leányuk halála miatt vigasztalhatatlanok lévén, hogy
a lepton nyomon emlékeztető helyektől meneküljenek
költöztek Nagy Eryedre, hol saját házuk volt.

Természetesen a királyi szép és kedves leány a művész
gyermek figyelmét is magára vonván, tanulmányox-

gattam arcvonásait, és így ekkor is meglehetősen em-
lékezetemben volt. A Kis József arcképeinek híre
ekkor hozzám is eljutott.

Az asszony eljött Magyar Igembe hozzám teljes hi-
tében annak, hogy mint kit jól ismertem leányát is
le fogam festeni tudni. Lakogva kiirt fel annak el-
vállalására, én szabadkoztam, hogy nem merem el-
vállalni a jóállást, hogy művem sikerülend; de az as-
szony nem tárgyalt hogy milyen jól sikerült Kis József.
En azt jegyeztem meg, hogy más egy erőteljes vonások-
kal bíró arczot, és más egy finom vonásokból álló
szép ifjú nõi arczot festeni. Az asszony végre azt
mondta, hogy ő elfogadja a képet úgy a milyen lesz,
de fessem meg.

En megígérttem hogy egész igyekezetem ráfordi-
tom, és a hogy akkor merett ki mikor én láttam ar-
ca elevenen emlékszem; de arután 3 évvel halat-
meg, és változhatott az alatt, s környezete az utol-
só kimerülésre emlékszik, ez az a mi engem legin-
kább bátorítlanit. Estei szürkületkor sétálgatva so-
bámban, igyekeztem magam elé állítani a szép bol-
dogult arczát, míg végre hozzá kezdtem. Mikor alá
festettem, Kis Samu ki hasonlólag nagyon megünte
volt életében, mint a szobámba jött, nézi, nézi, te
Miklós meglehetősen meglehet ismerni, de van még

benne idegen." Mikor átfestettem, akkor azt mondtam, hogy most már nem tudna benne semmit kritizálni. Mikor már én is éreztem, hogy már más véleményére szorulték, mert már várszon volt az, a mi képzeletemben volt egészen, mondtam Hiss Samuának, no most Samu bácsi csödszűk ide barátait, hogy lássuk, mit mondanak azok."

Megjelentek négyen egyszerre, én az állványra (:staffeleira:) a képet elijök tettem, és négy székkel a kép elé, magam is a kép felé fordulva az ablaktáblához dőlve, nem nértém vendégeimre.

Várom, várom a kritikát, csend. Mikor majd tíz percz múlt el így, én már aggódva, hogy a csend oka az hogy illő szavakat keresnek elgúnylottságunk kifejezésére, nehogy nagyon megsírtsenek, felijök fordulok, hogy hirtaképp minxerint én jó réven fogom venni a kifogásokat, hát látom, hogy mindenik arca a xebkendőjében van; vagy így? gondoltam, hogy ez nem olyan rossz jel mint véltem; így hát hagytam nyugodtan, míg ha Kiscota magát önként megközölal valamelyik, úgy is lön. Vádady Lászlóné volt az első, a ki arczal vigasztalt meg, hogy miként volt lehetséges, ilyen jól eltalálni. Mikor Jánosiné meglátta a képet, hosszasan el-sírt előtte és valling közsönte, nem festegetem itt

hosszasan, az olvasóra biram fesse maga elé ezen jelenetet, mely a művésznék is nem közömbös jutalom.

Jánosiné (: mint nekem elbeszéltek :) meglepte vele férjét, férje ottthon nem létében helyezte a falra; mint férje a szobába lépett, megpillantva a képet addig ment előre, míg a képpel szemben állt, mereven megnézte és a nélkül hogy egy szót is szolt volna, eltávozott hazulról.

Az asszony nem tudta mire vélni, várt, várt, hogy visszajő, de nem jött. Csak 3 óra múlva hozott a töltött harmadik szomszédban lakó férje barátja nása egy kis levelet:

Hedres nőm!

Rejtod el valahová azt a képet, mert megreped a szivem, ott látom ilni Hedres leányomat és nem beszélhetek vele.

Az asszony egyik ruhakasztembe zárta el, csak egy hónap múlva (: folyton leányára gondolva és keseregve :) tudott erőt venni magán a férj, hogy előkerje s megnézze, ekkor keservesen sírt egy darabig, aztán kerte nejét, dughá el megint. Ezentől vagy négyszer kerte elő, mint kisebb kisebb közőkkel, míg hozzászokott és a kép állandóan a falon maradhatott.

Táskát festettem még Magyar Tegenben fel van jegyezve egy xökönyvemben.

Tebenben át jöttünkben azokat a képeket, melyeket két évvel arclott festettem volt, megfírnizteltem, és ezen okból Tebenben egy gyógyszerlárbán $\frac{5}{4}$ liternyi körülbelül két ixeüny maslia fírnist készítetttem, ebből egy szép adag maradván meg, a hol szállva voltam egy csinos etiquettel ellátott liqueurös flaskát kaptam, hogy a maradékot magammal vehessem, egy kétharmadában ^{üres} cylinder alkalmatlan lévén.

M. Tegenben beállt egy szer horxam Riésli nyug. főhadnagy, a hies 848 th rövid ideig volt magyar miniszterelnök unokaöccse; egy szer hallom a hatam mögött proxmagui, hátra fordulok, hát látom hogy a betűve állott ablak partkányján volt fírnisses flaskát felnyitotta és éppen inni akart, felugrottam hogy ne hagyjam; de serény volt, hiba kiáltottam, tegye le, jobb karjával csigenn eltaszítva, egy pillanat alatt egy pár korty szíttében leszaladt a torkán; mire a szájából kivette, físzre vette hogy nem liqueur; megkaptam a kezében néhány földhöz vágya mérgeben, dongáltam érte, ő folyvást köpködött és lengettett, de reméne nem volt gyantakő (Bernstein) fírniss,

ment a Bernstein clorofórmával olvasztják fel, csak bűdösét befögött egész délután, más baj nem történt, terpentin és maslia volt.

1834 január közepein egy este Sardon Vadasdy Lászlónál szép társaság volt együtt, vasárnap lévén, mikor Hórolyfehérvárt bál volt, 10 óra után Vadasdy az az ötlete támadt, jó színnit lévén, és Fehérvár his felorányira van Sárdtól, hogy lömegestől szánkárzunk be Fehérvárra bálra, senki sem ellenerte, felkerekedtünk és hamar ott voltunk.

Ott megláttam Görö nyug. mérnök-kari kapitányt, ki a pompeji ásatásokról írt munkájával tette volt nevét ismeretessé (Herr von Eszgarfalva) aggarfalvi Görö.)

~~Hívet~~ én arclott két évvel Tebenben Henderess Ferencznel ebédelttem volt, ki engem akkor ropant előzetkenyeggel hívott, hogy jöjsek Fehérvárra ő ott nekem sok munkát fogozzereni. Gondoltam hogy illen kívánti kötelességem, ha ő nem is ismert fel arommal, lisztelegnem; a mint udvariasan köszöntöm, és mondám hogy én vagyok az a művész a ki vele Henderessnel ebédelt és a ki kívánt a kapitány úr akkor olyan szíves volt, olyan savanyú posztát vágott, és olyan hideg volt, mint ha most látva először és mintha szeretne tölem me-

vekkülni, nem is nézett szemembe, hanem oldalraát a földre, mint a kőgy mondják félvállról beszélt; mit mindent gondolt azt én nem tudom, hanem úgy nyugtató hangon mondta, a minap említette Cseresznyés kanonok, hogy szeretné magát lefestetni, megkérdezem tőle, hogy meg van-e még az a szándéka.

Ere én körbe szóltam (nem akarván tovább kimozdítani) talán attól is félt hogy még az éjjel hozzá akarom magam beszélni.) nagyon sajnálom, hogy azt nem vállalkoztam el; mert én nem vesztegethetem Tchérváron időmet, én falm vagyok egy bányámmal, és csak egy órára jöttem Tchérvárra a bátya, inkább szándékos kedvéért, és hirtelen ajánlva magam jó emlékeztetőre, elcsittem, nehogy lassanként magához térjen és állatva helytelen és ok nélküli idegenkedését, ideje legyen más hangba menni át.

Ezt azért hoztam itt fel, hogy más is lássa, de hogy én is eléggé kiprobáltam memóriámmal járhat az, ki valaki igéretére konvulzióval rántamaszkodott. His idő múlva vettem egy pároszor észre, hogy a kapitány ur látva azt, hogy a vidéki urakkal elég családias lábon állok, különösen egy pár csinos kisasszony

is léven köztük, nyajason kezd felém közelíteni, így leve mutha vére nem venni elcsúsztam előle - lehet hogy ok nélkül léven aggodalma, helyre akarta hozni egy kis complimentel, de inkább hiszem azt, hogy szeretne volna, ha arcknak a kisasszonyoknak bennintatni; de én is mutatni akartam, hogy a milyen közömbös én vagyok neki, ő éppen olyan közömbös nekem. Ezt az urat többé az életben nem láttam.

1834 január 26-án Hiss Samuel bátyám levelét kaptam Bésből az udvari agensétől (Nemeth Lajostól ha jól emlékszem.) hogy a Hiss Ferenczessel folytatott örökösödési pere felértékelte, és siessen Bésbe informálni, mielőtt referálnák az ügyet. Hiss Samu egy kicsit gondolkodott, aztán hozzám fordult, Miklós nem jössz holnap reggel velem Bésbe? "én kis gondolkodás után azt feleltem, hogy, "megyek", ámbar telben nem nagy kedvem volt, de elgondoltam, hogyha vele megyek nem kerül az út pénzembe, és Bésben Hiss Samunnak kalauza is lehetek.

Estig elrakoltam azt a mit Olasz országai után a szüksegesnek tartottam magammal vinni, a nehezebb bagázsit Magyar Fgyben hátrahagyva.

Reggel elindultunk Holoxsvár felé Hiss Samu székereivel és lovaiival. Holoxsváron túl vagyis innen előfogattal jöttünk.

Borzasztó utunk volt, úgy hogy az utakkor az embernek saját ideje elleni merénylet volt. Holcsuvarától Pestig tíz nap jöttünk, Bárándon innen fél nap arra hajtottunk a hol a fűszál kiállt a vízről, egész tenger volt az alföld, mert nappal nagyon olvadt, éjjel néha fagyott, néha, nem minden percekben attól tartott az ember, hogy valahol egy árokba beledől.

Mikor a szolnoki hidat elhagytuk, láttuk a vendéglőt, de azt hittem addig kiűzött a hó, hasig érő volt a porolya, mikor a hó a lábát amakk befagyott tetelére rálépett, nem szakadt be, és mikor ráereszkedett akkor beszakadt, a jég darabok vágta a lábát, szegény állat úgy reszkített mint a nyárlevel, valahogy beértünk.

Stúdentünk a várnegyze házához előfogatott, hallottuk mikor a hajdu kérde a másikat, „ma a karnak elmenni azok az úrak”? Ő mondja ex. No innen a Szentháronvágy sem viszi ki. Mondom Samu bácsinak, hallja-e mit mond az a hajdu”, hallom mondja feleségével. Csakugyan a sár dűsára az a hajdu megrendelte az előfogatot, megkapta érte a kello bakst, hanem a szegény lovas garda oda jött hó nélkül, messzire levette kalapját és rimankolni kezdett (félegykor délen.) Kértem a magyargas urakat könyömljenek, mert napvilág

nem írunk ki a helyszínről, majd ha fagy egy kicsit az éjjel, hát reggel a kertek között valahogy kiveszünk. És így lőn, délen megháltunk Szolnokon. Reggel csakugyan a kertek közt vitt ki a városból olyan utakon, a melyeket az okrok egy nagy arannyal mélyebben meglyukgattak és az úgy megfagyott; nem is viltunk, mert beszélgetve az ember elharapta volna a nyelvét, a ki ilyen úton nem jár, annak arról halvány fogalmat sem lehet adni. No de valahogy eljutottunk Budapestre.

Budapesten nem volt szándékunk sok időt tölteni, de Sám Samu bátyám ohajtott megismereni Dobrentei Gáspárt mint erdélyi embert, és a kinek Erdélyben nagy híre volt.

Elmentünk tehát hozzá és bemutatottuk magunkat, természetesen én mint művész növendék állottam előtte, kérdeste hogy hova szándékozom, különösen hogy miféle stipendiummal megyek utra, nagyon meg volt lepve, hogy senki gratiajából, egyenesen és egyedül saját szorgalmam által gyűjtött saját pénzzel.

Sokat beszélt egyik másik ifjú művészek tett nagy szolgálatairól és azoknak halálanságáról; nagy elacsenúságnak mutatta be magát, felszólított, hogy írjak neki Olaszországba.

En nem voltam hajlandó egy ilyen önmagát dicsérgető pártfogóval nagy összeköttetésbe jutni, hogyha nem használhat fel olyan mértékben, mint akar, majd engem is hiteltánsággal vádolhasson. Ekkor Olaszországba vissrajöttem sem volt kedvem meglátogatni.

Budapestről neudorfi paraszt előfogatokkal mentünk Bécsbe - sváb parasztok egy társaságot alakítottak azokban az időkben, mely Budapestről Bécsig 28 óra alatt szállították az utasokat, állomásuként egynek egynek volt 8-12 lóva, így minden állomásnál pihenő 4 lovat fogtak be és sebcsapással haladtak, a cs. k. Diligensen 36 óra alatt vitte az utast Bécsig, az ugynevezett Landkutscher 3 és fél nap, akkor vasút nem lévén, ez volt nem a legolcsóbb, de a legjobb alkalmatlóság.

Hiss Samu bátyám is egy pár hetet Bécsben töltött, ügyében is informatio vegett, de a Bécs nevezetességeit is megakartam nézni, "meddig Hiss Samu is Bécsben volt, vendéglőben laktunk; de mikor elutazott első gondom volt egy hónapos szállást bérelni. A legelső napokban találkoztam egy Prunker nevű angol nyelvmesterrel, kivel meg Holosvárt ismerkedtem volt meg, ki ott több évet töltött volt; de most Bécsben nyelvmesterkedett, egy tudományos és mű-

vett ember volt, nagyon gyakorlatilag tanított. Egy pár hónap alatt annyira vittem az angol nyelvet, hogy elég folyékonyan tudtam beszélni, szorgalmas is voltam nagyon, tudva azt hogy Olaszországban sok angol utazik, gondoltam, hogy nagyon lehetőséges, miszerint ott jó hasznát vehetem; de talán később is.

Bécsből Olaszországba április hónapban indultam. Triestben töltöttem néhány napot. Egy table d'hôte ebéd után egy szöke magas úr hozzám jött, és magyarul megkérdezte, nem magyar az úr? én meg voltam lepve hogy honnan gyantítja miszerint én magyar vagyok (: ael hiszem hogy mivel nálunk Colier grecet viseltek is én is azt hordtam :). Ő is én is Velenzébe szándékoztunk, bemutatott magunkat egymásnak, ez az úr báró Majthényi László volt, ki nejével utazott. Ezután együvé tartottunk, én meglehetősen beszéltem olaszul, némileg tolmács is voltam.

Görhöz mentünk Velenzébe és ott is egy vendéglőbe szálltunk, ő Lohndienert vett és 3 nap együtt látogattunk Velenze nevezetességeit. A Lohndienert (: Cicéronit) is a gondolat mindig ő fixelte, ez nekem nagyon előnyös volt. Ekkor a Murano szigetére látogattunk, nézi a hárs, hogy milyen gyönyörű tiszta a víz; hogy a fenekein minden uszga látszik,

art mondja hogy "lehetetlen, miszerint ez a szép kris-
tály tisztá viz olyan rossz is csatallan legyen, mint
a hogy mondják, ő megkóstolja." En igyekeztem őt le-
beszélni róla, hirtelen mondtam hogy én megkóstol-
tam, t. i. Friesztben megfürödtem egy tengeri uszá-
dában és a mint a vízbe ugrottam lemerültem, és
feljőve a mi víz a hajusxomról lefolyt az ajkamon
art nyalintottam meg, így jót állott róla, hogy na-
gyon rossz. Ő nem hitt szavamnak, kihajolt a gon-
dolából és markát tele merítve jót hörpöntött belő-
le, le is nyelvé hirtelenben egy kis kortyot, egész
delután köpösött és szívtta.

Egyszer, mintán a Ciceroni múzeumúv elvitt a hol
egy szép Titian, vagy Paolo Veronese volt látható,
mégiesen jegyzte meg, hogy mind képeket mintagat
nekki, ő már fűlig jól lakott képpel."

Mikor az Akadémia di belle arti képtárát néz-
tük meg, a hol többen másalgattak, egyik festő egy
a falhoz támasztott rajzláblát megfordítva, kérde-
i a szolgát, hogy kié ez a rajzlábla? a szolga azt
felelte, hogy a Benierky uré, mindjárt gondoltam
hogy az én volt bécsi tanítványom az a Benierky,
elvettem egy látogató jegyemet, rén istam a vendég-
lő nevet hol szállva voltam, és a szobám színiat
és kérttem a szolgát adnia át Benierkynek. Elő-
-

nap reggel, mikor éppen reggeliztem, beállit hoztam
Benierky, minden áron rábeszélte, hogy maradjak
Venezében és csak később menjek Rómába, kért hogy
jöjsek hozzá lakni, ő most házasság ember, elég tágas
szállása van, és arra nem kell költönnöm. Össze-
pakoltam mindenem, és egy kordárral elvitettük a
Benierky szállására, báró elajth ingitől és nejétől
búcsút vettem.

Élla is áldom sorstomat hogy ez így történt, mert
valóban a veneziei tartózkodásom nekem sokkal
kedvesebb volt, mintha egyenesen Rómába mentem
volna. Nagyon sok mennek Rómába a nélkül
hogy tudnák miért; magam is úgy voltam vele, mert
Róma volt kikkintva, mint a művészet elikkaja,
mintán ott van a Vatikáni nagy szobor gyűje-
mény, és ott van Rafael sok compositioja; de a
mi a festészetet illeti ebben a tekintetben, a veneziei
iskola magasán áll, a mi a szobrokat t. i. az an-
tique szobrokat illeti azok gypsz ötvényei Ve-
nezében akkor oly szépek és minden tisztátlan-
ságtól mentek voltak, hogy az izmok legkisebb
aranyalatai sokkal jobban voltak tanulmányosha-
tók, mint az eredeti moeskos márvány szobrok-
ról, az is lehet ok, hogy ott nincs sok por, a
bécsi akadémián is megvoltak a felesleg antiquok

öntvényei; de ott nagyon tisztátalanok voltak. Laoken remekszobnát is lerajzolni Velenzében jött igazán kedvem, le is másoltam.

Elő modellek is szépek voltak az Akadémián, ezek után is többeket lerajoltam, a Dogek palotájában is több studiumot csináltam, ott festettem Paolo Veronese után az Europa elragadtatását sat.

Velenzében a professorok is tanítványok közt egészen más viszony volt mint Bécsben; itt nem az a fexes csaknem mint a kapitány is közlegény körti ~~viszony volt~~, mint Bécsben, hanem egészen collegialis viszony. Gyűlések volt leginkább este fele ebéd után (mely 5-6 órára esett) mert délben mint az angol lunch, itt a ~~Massima~~ volt) egy kávéház a Guadecca Canalisra alle Sallere; ~~egy kávéház~~, hol egész barátságosan vitatkoztak a művészet egy s más kérdése felett professor is tanítvány, Tanárook Politi, Lippasini sat. Gregoletti, Marchesi, Malatesta, ki kisebb a modenai festészakadémia igazgatója lett, ezzel voltam leginkább egy nézetű, meg felkelt említenem prof. Landomenicet, ki a szobrászat tanára volt, ez olyan saives volt ~~megenged~~, hogy az ő műtermében agyagból mintatni tanulnom megengedte. Egy pár akadémiát végzett tanítványa kúndított, hogy az akadémiái év végén

juliusban versengéssel a mintázási jutalom díjra, azt állították hogy elnyerem; de a professor azt mondta hogy nem lehet; mert nem vagyok mint szobrász az év elejétől (mint tanítvány) bekebelve. Így azt mondja, ha azt megengednék, ide jönnének idegenek is elvinnék a díjakat.

A Dogek palotájában ismerkedtem meg Floxina Lindorral, ki már 5 évet töltött volt Rómában, és visszatérve tartózkodott egy pár hónapig Velenzében, egyszer dél fele nagyon rosszul éreztem magamat, pakoltam össze holmimat hogy menjek haza. Mondom Floxinának, hogy rosszul vagyok, ha most ki nem lel a hiedeg az esoda lesz. Floxina azt mondta, hogy vegyem elejét, kérdem hogy? azt felelte hogy igyam meg egy flaska Cyprustit, (azt is megmondta hol vegyem az igarit) és aztán fekhüdjem le, így tettem. 2 óra tájt lefeküdtem és hamar elaludtam, mikor felbredtem egészen víz volt ingem, agyam is olyan sokatlan vitagasságot láttam az ablakon át, mint délután est-hetett; kiváltak az inasimnak (Benierky Frisotti utazott volt feleségéhez egy pár napra és együtt egy inasim volt) Antonio, a felel "Comanda Signore" kérdem hány óra van, sono le nove Signore (kilenc óra) mit beszél mondok hiszen

kilenc órákor már sötét van, ma la matina (ignore) de reggeli kilenc óra van, mondta.

Igy én délután 2 órától másnap reggeli 9 óráig egy huzamban aludtam a nélkül hogy egyszer is felbredtem volna. Száraz tiszta inget hozattam és kikelve az ágyból két törülközővel én és az inas együtt dörzsöltük testemet végig, aztán szárazba öltözököltem. Először nem éreztem, csak elváltam nagyon gyengülve, az nap otthon henyéltem, másnap hála istennek jól éreztem magam és elmentem festeni.

Florina egykor jól mulattunk, ő is az Európáról festett egy kis másolatot, megáll a látogatók körül egy vándor mesterlegény formában hátta mögött és dicsérni kezdi a festést. Florina méltatlankodva néz hátra, hogy mit ért egy szuster ahhoz, és fest tovább, a vándorlegény kezdi felsorolni a miket Florina Rómában festett, hogy azok körül melyik tetszik neki jobban; erre Florina aztán egész bosszusan felkel, látszott rajta mennyire resteli egy ilyen szusterlegényhez lehető közelebbi nézését, és mérgesen mondja, hogy nem emlékszik hogy szerencséje lenne, de ezt már gúnyosan mondta; erre a vándorlegény nem csak nevetni, hanem kacagni kezd,

„nem ismered te engem“. Erre Florina egészen vörös lett, hogy éppen tegye is ez a lump, végre azt kér di a vándorlegény hogy hát nem ismered az öcsédet? keresneve nem jut eszébe. Erre H. előszava volt, miféle lump Rosztumben jársz te itt. Haj barátom, ha az ember gyalog utazik, nem öltözhetik selyembe, bársonyba, gálába, vége az lett, hogy megölték, megcsókolták egymást.

Florina öt év óta nem járt otthon, azóta nem látta az öcsét, a gyerekeiből legény lett, de ez tudta, hogy Velenczében van és 21-26 év közt nem váltottak olyan sokat, ^{akkor} otthon látta a haza küldött képeket.

Egykor mondja a kispár ár hogy a Doge palotája felügyelője (akkor egy r. cath. pap volt) azt a rendeletet adta ki, hogy csak 9 órától d. u. 3 ig lehet másolni, ezen a hányan voltunk megütökörünk, mert nyári napok lévén reggel 6 órákor már kivált egy pár körülünk ott volt, és 3 órákor d. u. meg javában dolgoztunk egész 6-7 óráig is néha kivált ha nagyobb részt vettünk munkába; az őt azt felelte, hogy ő minket nagyon szívesen beereszt Rómán reggel is; de neki az igazgató parancsol, különben azt tanácsolta hogy folyamodjunk a Rómány róhoz, az bizonyosan javunkra

dönt.

Volt ott egy turini festész Galetti Sainos nevű, az is in voltunk különösen a koránkelők, mondom neki, keressünk egy ügyvédet, irassunk egy kérvényt, így is hogy illik. Mit, azt mondja Galetti, "megírjuk azt mi magunk", neki olyan csunya szarkaláb írása van, hogy ő maga is alig tudja elolvasni, hanem ő dictálja majd mint a ki correctebb tud olvasni mint én; de én szebben tudok írni, jól van mondom, dictálja én íróm, dictált így képen.

Eccellenza

Noi pittore Nicolo di Barabas allievo dell' academia di Vienna, e Giovanni Galetti allievo dell' academia di Torino - sat.

Erre mondom neki, hogy én ugyan soha kérvényt nem írtam; de láttam többet, és így tudom, hogy a nevünket nem mindjárt felül, hanem az aljára szép aláíratosan kell írni, ő azt mondja, művészekről nem veszik a formát oly szigorúan, csak írják.

Előadtuk hogy a napunk így elforgásolódik, kérjük az engedélyt, ha lehet, reggeli 6 órától, esti 7 óráig, ha semmi esetre többet 6 órától napjában nem adnak, azon esetben reggeli 6 órától déli 12 óráig, vagy d. n. egy órától esti 7 óráig engedjék. Elvitük a kormányzóhoz szombaton déli után, a hivatal

szolga mondta hogy a kormányzó nincs ott, az Padua-ban van, hanem ott van a titkár, átadtuk a titkárnak elmondva kérelmünket, s kieltünk minél előbbi intézkedést, a titkár nagyon szíves volt, és megígérte, hogy kérelmünket Padua-ba küldi.

Graf Spaur nagyon kedvelte a művészetet, ő volt a kormányzó.

Először hétfőn reggel a custos meglátott, már messziről kiáltotta, hogy megjött az engedély; képzetem, hogy a kormányzó jól nevelt a kérelmünk alakján; és gyors rendelete eléggé tanuskodik nemcsak jelleme mellett.

Egy szer látok egy bajszotlan embert leknorodni festőszékére, és madragja sebéből kivenni egy kis festékes skatulyát, és rövid idő alatt arról a szobáról, melyben festettünk, aquarellben egy szélesen kerekelt vázlatot csinálni, oly szép hatással hogy az meglepett; bajszotlanságából gyamítottam hogy angol, igen rokonszenves kifejezése lévén, szoba álltam vele; csakugyan angol volt, elég jól megértettük egymást, egyszer harangig kísértem, kérdéstem van-e sok vázlat: igennel felelt, kérdéstem szabad-e megírni? szívesen felvitt magával szobájába. Én meg voltam lepelve, mert azon aquarellektől melyeket Beisben láttam, más fogalmam volt az aquarellről, ezeket

látva, azt hittem, hogy festékeik sem olyanok, mint a maxokéi.

És az Mr William Leitch volt, inkább tájfestész, felszolitottam fessen nekem két tájképet, azt írtam neki a mit ugyanazon minikéért más írtam, csak egyet kötök ki: hogy nézni kívánom elejétől végéig a míg azokat megfesti. Azt mondta hogy jöjjen hozzá vasárnap délután, mert akkor sem az utcákon sem a templomokban nem rajzolhat vagy festhet.

Vasárnap elmentem hozzá, és kíváncsítottam két olyan tájképet, a melyeknek technikája nekem legfeljebb volt; egy és fél óra alatt megfestette mind a kettőt, láttam hogy az eset-hordozás az aquarellben nagyon fontos. Ekkor kérdeztem hogy mit írtak ezek értük, azt mondta, hogy művésztől nem fogad el honoráriumot; hanem én is tehetek neki ellenszolgáltatást, ő is szeretne egy vázlatot festeni aquarellben az Európaról, és utakrajzban kevésbé lévő gyakorta, ezt rajzolgat le neki, maga ad hozzá papírost továbbon papírt adott. Erre a képen ő is kissé több ideig festett, mert én a körrajzokat csinosan megcsináltam, és így nem lehetett neki is olyan szélesen és olyan kiadvatosan csinálni, mint különben tette volna.

Többesör érintkezvén együtt megbarátkoztunk,

higgadt, kedélyes ember volt, aronkívül jószívű és becsületes, Londonban családja volt, mintán Velenrebe állandóan tartózkodó angolok nem voltak, ott nem szerzett pénzt, csak költött, volt neki Rómában lakó angolokhoz való levele egy nagy csomó.

Elmegyertünk hogy együtt utazunk Rómába, november elején utaztunk el Velenreből, Bolognában egy hetet töltöttünk, a szabadban és legfőbbesör együtt rajzoltunk.

Florenzben tovább mulattunk, ott két hetet töltöttünk, onnan Peruggia felé mentünk Rómába. Leitschnek pénze már Bolognában elfogyott és az uton én tartottam őt pénzzel.

Rómában ő is én is hamar kaptunk szállást, első gondunk volt mind kettőnknek, egy szalon ²fülké ruhát megrendelni, 24 óra alatt kész volt, Leitschnek sürgősebb volt mint nekem, de a véletlen így hozta, hogy nekem is éppen olyan hamar kellett, mint neki, elebb elmondam hogy Leitsch mit tett.

Vett egy berkowit, és visitkártyáira már előre reá írva lakását is, mint a levelek csimere voltak a kocsissal megcsinálta a sorrendet, és ajánló leveleit mindenüvé beadta, mellette téven látogató jegyeit. Más nap felöltözött fekete frakkba fehér nyakkendővel és várta vendégeit.

cibukkat a kezében; hogy félig bukaresti emléke legyen; hirtelen hamar mindent, és ebédig meg is volt a kép, azért volt sürgős, mert maennap reggel elutazott.

Ebéd után, vagyis villás reggeli után felkerestem Marko Háralt, és együtt maradtunk egész estig és együtt mentünk ebédelni, némileg vacsoráig.

Este 9 óra után jöttem haza, mikor a háziasszonyom arccal lep meg "Signor Barabás ci e una lettera per lei (hogy egy levelem van:) a szobámban az asztalra tette, nem tudtam ^{szemből} etimmi, kitől lehet? ki tudja a lakásomat Leitschen kívül, Leitschtől nem lehet, mikor a körömbé veszem, nézem az irást, nem ismerem; de nekem szót tisztán, Monsieur Nicolas de Barabás, corso 76.

A mint felbontam természetesen az aláírást nézem először, General Löwensterné, mit írhat?

"Generális Gróf Gouzeff látta arcképeimet, és nagyon megtetszett neki, több leánya van, azokat le akarja festetni, lakik az Europa szálloda előmelelő, menjen az ur hozzá, és nevémmel mutassa be magát."

Le is festettem 5 leányát, és még csakugyan az ő részére, ~~de~~ orosz nagykövét 7 éves leánykáját is, mert az orosz nagykövét neki testvére volt.

Marko nagy reményeket kellett bennem, hogy ő most nem ismer Rómában senkit, ki aquarellben velem versenyezhet ^{velem} én is hittem hogy ez után ismerkedem meg de ^a milyen hamar támadt a remény, oly hamar vége is volt; mert Gr. Gouzeff nem mutogatta a képeket, és a mint Kissen voltak, testvére egy ~~costum~~ küldött Petersburgba, és attól arcomat haza küldte azokat.

Arután vagy modellek után festgettem atajban, vagy aquarellben, egy egy modellt Markóhoz vittem; mert ő igen jó műtermet kapott volt, mikor szép idő volt természet után is vázolgattam.

ek. angolok tartottak egy esti rajzolás-hoz való műtermet, az ott levő angol festészek színeire. Leitsch barátom is lefestett aquarellben egy egy costume modellt ott, nekem megtetszett egy körülök, egy fekete bárszínű nyjasban levő olasz bandita, el kértém leírásához. Egy reggel meglátogattam Leitsch, ablakaim nyitva voltak, szép idő lévén a tél durrára, kérdem tőle, hogy miféle fekete festéket használ? mert én nem bírom azt a szíp, mely színt kéknek, ^{de} azt kérde tőlem hogy én miféle fekete festéket használok? oda adom a körömbé a fekete festékeimet, exzel ő azt sző nélkül kidobta az ablakon. - En csak nézek rá, hogy megboldult-e? Ő mosolyogva azt

mondta nekem, hogy soha se használjak feketeit; mert a fekete szegény festék, t. i. virfestékben károsodott.
„Never use black, black is a poor color” azóta virfestékhez soha nem is volt fekete festékem, míg fekete kabáthoz sem, chinai tus^{szívet} csak tisztán tus rajzhoz használtam.

Ar utatán találkoztam b. Bámfy Lászlóval és nőmmel, ki akkor leány volt, ketten jöttek vellem szembe, Bámfyné mindjárt az első napokban megismerkedett Pagettel, kihez később férjhez ment, egy angol társaság rendezett egy esti világítást a vaticáni szobrok megtekintésére, vagy 16 darab viaszgyertyát egy pórnára kötve egy csomagra, egy nagy fényes bádog felocylinder alatti sugar visszaverővel, mely által a szobrok egy kis pontbati erős világítással sokkal szebben kidomborodtak, valamint az emberek legkisebb kidomborodása is hajlása láthatóbb lett. Míg az egészet végig néztük ijedt lett, hogy ezt láthattam Paget Tanárnak köszönhetően, ígyent a művészek nem szoktak rendezni, amilyen custost megfizetni szép összegbe kerülhet.

A híres carnevált látni kívánnán, csak a bűjt első napjaiban kívántam Nápolyba kirándulni és egy Veltunival megalkudtam, ki reggel hozzám jött hogy a vállára vegye az ulti másházat, mint

mondta, a harmadik szomszédban van a kocsi, a hol két angol ur lakik, kik utitársaim lesznek, a lovak befognak, a kocsi a kapu alatt állott, várva hogy a két angol ur lejöjjön; nem sokára lejö egy kissé töstesebb, meglehetősen őshajjú öreg ur, és egy sovány barna ur, és mint engem meglátván elkerednek angolul kifejezést adni mellállanzkodásuknál, hogy ők az egész kocsit maguknak bérelték, miféle szemtelenség a kocsistól, hogy egy idegent vesz magába. Erre én angolul oda szóltam, hogy uraim, ez nagyon eset nagyon, de én mit lehetek róla, ha tudtam volna ezt a körülményt, én a kocsisal szóba sem álltam volna. Erre az őshajjú öreg ur (a ki orvos volt az indiai angol hadseregnél, társa pedig nyugvott kapitány, mindkettő nyugatomban volt, az orvos gardag és kedélyes jellemű, míg a kapitány komoly, néha egy kissé epés is volt:) vidáman hozzám szel, „se baj uram hiszen az ur tud velünk beszélni, azt gondoltam hogy az ur olyan ember a ki nem a leghalibb velünk szemben, csak tessék velünk jönni, csak egyre ki sem az urát, ne fussa ki a kocsinak a kialkudt bért, hanem nekünk, mondja neki, hogy kérje tőlünk, Ezt megígérttem, mintán így a kocsi előtt nagyon; de még is tudta nélkül, az ő bérére megalkudtunk, utnak indultunk.

Nápolyba ére, a kocsit utaltam az angol urakhoz a bériert, én neki csak borraivalót adottam.

Mikor az orvos úrnak ki akartam fizetni a mit a kocsissal kiakadtam, nem fogadta el, azt mondta hogy nagyon örül az ismeretségnek, sőt mikor kocsim nagy hajón kirándulást tették, mindenkor magunkkal vitték, és minden költséget értem is az orvos fizetett, pedig meglehetősen költséges; de mint megtudtam egy napra 20 scudo állt rendelkezésére, így volt módja az én részemet is fizetni.

Együtt tettünk kirándulást Ischia, Procida szigeteire, Pozzuoli, a Bajói öbölbe, a falermuni szőlőbe, Sorrentóba, a Vezuvió sat. egy szor Castellamare'ba indultunk ladikban egy kis vitorlával, mikor indultunk olyan eszdes volt a tenger, hogy a hajósoknak cseréni kellett; gondoltam, hogy elég sem inni oda, birtattam hogy 10 óra felé emelkedni kezd a szél, egyszer leterült az erőket, és állig áll fel a kis vitorlát; pedig legkisebb szél sem lebbent, kérdésemre azt felelte egyik hajós, hogy jön a szél, én kértem hol? és megmutatta, hogy nyugatra tolal papíron egy sötét indigo vonalat húzott volna, úgy lett a tenger szélé (mely addig az égig összenőtt volt) meglehetősen és esakugyan egy két peremmel na meglebbent a fülém mellett, és a víz szinte kavarodni kezdett, billegetni kezdte a csingő vitorla vör-

nat, míg nem sokáig megdagadt a vízben, mikor aztán, szinte sebesen kezdtem haladni, de aztán úgy kezdett táncszelni, hogy sok is volt a jóból, keresetül csaptak a fejünk fölé a hullámok, a mellettem ülő kapitányt egy hullám úgy meglökte, hogy majd a vele szembe ülőket is kilökte a ladikból, én is egészen megartam, a kapitányt nem lehetett többé reá venni, hogy vissza üljön arram az oldalra: aztán az egyensúly kedvéért a D^rült helyébe.

Ekkor a matrózok fordították a vitorlát és egyenesen a part felé irányították a ladikot, a hol legközelebb érjünk azt, nekem legközelebb véleményem sem volt, hogy életben kimenekülünk. De a sors szerencsésen partra vitt. Torre d' Annunziata'nál kötöttünk ki, valami halászok segítségével; ment egy hullám egészen a parthoz vitt, és megint 100 lépésműre vissza, a halászok kötelek dobta nekünk, és mikor közel jöttünk, mind reá csipressedtünk és úgy maradtunk a homokban, honnan míg új hullám jött hamar kimentünk, 12 óra tájt a hányódás hatása bámulatosan különbözőleg hatott ránk, a kapitány is az ő inasuk egy bolognai fia kihányta talán azt is a mit két nappal elértett ettől, a Doctor is én pedig kimondhatlanul éhesek voltunk, míg a más kettő ná sem tudott mirum az ételre.

A mindék nevetségességet Pompeji is Herculanumot is, sat. bejártam, és mind szabadban több ~~várkastat látni~~,
mind a ~~Massa Borbonica~~ ^{Massa Borbonica} is több ~~várkastat~~ is tanulmányt. Részitve ~~az~~
~~Massa Borbonica~~ is, eljött a husvét, melyre én Ró-
mába akartam menni, hogy az akkori híres ró-
mai fincsó husvét ünnepet lássam.

⁴ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³

Kérdem a kapust, hogy hol a vetturino, azt felel-
 te hogy reggel látta kimenni; de azóta nem látta, én
 kétségbe voltam esve, mert ha másmár indulnuk,
 mint számítottam már a látogatásom t. i. mikor a
 pápa lábat mos, nem lehetek Rómában, és így exen
 nagyobbán innepélyt nem láthatom. Ellent a kapun
 kimerék látom a vetturinát járni a kapu felé, rea-
 támadtam hogy mi dolga ez? és hogy mikor indu-
 lunk? ő egész nyugodtan azt felelte, hogy nem

Kapott más utast, mint engem egyedül, és egy utasért nem mehet utra; ment az nem fixeti ki magát; bosszúságom leirhattam volt; mikor azt kérdeztem, hogy miért nem adta hát ezt nekem tudtomra, azt felelte: miszerint nemillte hogy kapj utast, kért adjam vissza a foglalóját (= caparra:) no, mondom ez már szemtelenség, a házkeres foglalásért sem maradtam volna itt, már a napi költségeim is többlet teszen annál.

ellegindultam kocsit keresni, a mennyi veadinglöt tudtam sorba jartam, kideres ködtem, de az volt a felelet, hogy a kisk ünnepelt előtt akartak menni azok már elmentek, is ünnep előtt már nem indul kocsit, kell kellett nyugadnom soromba, bár mennyire is keserített.

Delután öt óra tájt ebédelni mentem, az, a la vil-
le de Rome "neű vendéglőbe, melybe rendszeren sok-
tán járok; szereltem annak terraszáról körűl
nézni a nápolyi öblöt, hat óra felé mint az ebédem
kifizettem, és őrő helyemről flálorottam nagy föld-
rengés rázott meg, szörnyű mely földalatti morajjal,
hogy az aostalhoz kellett kapaszkodnam, miszerint fel
ne dőljek, hátlat őrtem a terras felé, nem tudtam
mi történt; de látom hogy mindenké a terrasra
nők és arra siet a teremhöz, én is arra fordultam,
hát látom hogy az egész nápolyi öböl ki van világit-

va, természetesen rögtön eszembe jutott a Verur, én is a terraszra szeltem, olyan látvány állott előttem, a milyent képzelmem nem tudtam, a Verur az egész Erater telejét mely 3 mélyha, vagy is 3000 öl területű (melyen az előtt két nappal tojást süttöttünk!) a levegőbe dobta, és ezen nagy nyíláson emelkedett fel egy tűz oszlop, mely a Verur magasságával körülbelül egyenlő volt. Ikt a nagyoszerű képet leírni azt hiszem olyan tollal remélendő egyén sem volna képes, a ki folyton tollal festett, én még inkább meglepett és bámulni; de hol lenne a képen is az, a mi annak nagyoszerűségét leginkább emelte, az a lassu mel-
tóságlúgyis mox gas, és folytonos változás, minden perczben tökéletesen más kép. Egy ilyen távozság-
ból nézve, az a roppant sebesség melylyel ezermeg
ezek tűzes ké- (melyeknek alakját empyre is ki-
lehetett venni) repült felfelé is, a fellete füst fel-
legyek folyton változó alakjai, melyek gyorsan fej-
lődtek ugyan de lassumak látszóttak, ehhez az a
roppant mélyhangu folytonos földalatti moraj,
melyet azok a nagy kövek melyeket feldobott, an-
nak a rengeteg üregnek az oldalához ütödvé otkor-
talt, a kontinens és a tölis part közti tengerbe min-
cz tikkorve, hogy egy tűz tenger állt előttünk. és
konkrivül az az átmenet az egész vidék világításán,

a naplementén kezdve, az egészen sötét éjszakában, ha egy ha-
j ment be a kikötőbe vitorlásból feketeinek nézett ki, mint
át ment a tőrtengeren.

Egy szóval olyan látvány, melyet ha valaki egyszer lá-
tott, soha életében el nem felejté, és csak ilyen képes azt ma-
ga elvarázsolni; de sem leírás, sem kép után senki ilyet
el nem képzelheti.

A ki a terrazon volt, pünköst, vándig, az mind ilyet ál-
lott hat órától tíz óráig mint orator, senkinek az élet
esimé nem jutott, senki körülötte egy szót sem szólt, mert
nem talált szót, a bámulat kifejezéséhez méltó, ha vala-
kinél akkor törték a becsütségét mikor a látóris kez-
dődött, az ilyet maradt 10 óráig, kilencz óra és három ne-
gyedkor kezdett lehadni a tűz, és tíz órakor más sötét
vott, ekkor mozdult csak a község, szó nélkül; de egy
nagy lélekzet vétellel indulva el a terraszról.

Bevallom itt őszintén, hogy soha életemben burgob-
ban nem emeltem keremet ignek, bácsánatot kérvé a
állanderhatóságtól, hogy ott maradásonon beálltunkedtem.
Mint hara intem a vendiylöbe, láttam a vetturumot
a kapu előtt állni, rögtön zsebembe nyúltam, és vissza-
adtam a senduját (a caparrát) ezen oravakkal, hogy
nem veszteltem semmit arzal, hogy el nem vitt, köszönté,
mondtam hogy kösönje meg a Vekumall.

Nevesek meglegedve arzal mit sorson hozott, hanem

hírlát adva Titennek, hogy ez így történt, ezembe sem jutott azon bátkodni, hogy nem látom a híres római husvéti innepélyességeket és nagyzeri látványosságokat, ejjel is reggel is mindazon nagyzeri kepeket hoztam emlékeztetőbe a melyeket este láttam.

Elment reggelimre reggelen, azon gondolkodva, hogy kibontom elpakolt táskámat, és megpróbálom egyik másik jelenetnek hatásait aquarellben levázolni; mikor hallott egy férfi hangot, ki a pürer után kiált, hogy „cameriere.” non sai qualche duno che va parth per Roma? nem tudsz valakit, ki Rómába indulandó? felugrom helyemről, gondolva hogy hát ha egy jó alkalom ott látok egy előkelő fiatal urat, kérdem tőle hogy mi lyent keres; mert ezek kékfelek, olyant keres-e a ki őt elvívge, vagy olyant a kit ő elvívgen? Erre azt felelte, hogy olyant keres a kit ő elvívgen; erre aztán mondtam, hogy én tetőtől talpig olyan vagyok.

De mondá ő, egy negyed óra múlva indulunk, erre én azt feleltem, hogy ha a lovak be vannak fogva az sem baj; mert nekem nincs több dolgom mint az egyjeli szállást és a reggelit kifizetni, itt a szoba pürer, ezzel egy pár percz alatt kixen vagyunk, én tegnap reggel óta kixen állok, kocsiba ülve „bravissimo” mondja az illető; de én tudván hogy az olaszoknál ha úr is elővigyázónak kell lenni, kérdetem, hogy mit fogok

fizetni? mire azt felelte nem annyira a fizetésért, mint azért keres utatársat, hogy ne legyen egyedül, ő saját kocsiján, váltott postálovakkal utazik, és hogy holnap reggel Rómában lesünk, fizessen neki két scudot hogy monak érexsem magamat a kocsiján, erre aztán nem volt mit szólni, nagy hogy éppen aludni kezdjek (: mert akkor képest mit a vetturinnak kellett volna fizetnem, ki negy nap huzott volna Rómáig, ez csak borra valónak volt vehető?) minthogy „dunque siamo d'accordo.” (: tehát kix az egésze.) Pontban 8 órakor indultunk és másnap reggel 7 órakor, így 23 óra alatt szálláson voltam Rómában, egyenesen oda hatatott, mert az abba költségén jött, és feltette a kis száraz pénz a mit tőlem kapott, a rendőrfőnök fia volt, a római vármű is hol az emberek mindenét felforgatták a táskájában, a mit a nevét mondotta a várművatalnok megemelte sapkáját és ezzel mehellünk tovább, mivelte ifjú volt, de jó catholikus, elcséltte nekem hogy V Sixtus pápa megátkozta a sarkakat és azok mind hűségesen a Tiberisbe hullottak, én egy szóval sem zavartam holdog hitében.

Ugyen midon két nappal előbb otthon voltam, mint ha a vetturinnal egy nappal előbb indultam volna, tehát még ki is pihenhettem magamat, mivelte a ró-

mai ünnepélyek megkezdődtek.

Holozsnára Gyergyai Teremnek isteni első levelet megérkezésén után, melyet így kezdtem: "Barátom! bizonyosan jó az Isten, ha belétegyedik az ember dolgai rendezésébe, akkor képest mi kontárunk vagyunk."

Ez Sámuelről is ellaggar Igenbül kaptam levelet ekkor, melyben írja miszerint kár hogy ott nem voltam szüneten, lett kor olyan, milyen csak 1811-ben volt és annyi, hogyha a mindenhato megszólította volna a szőlő-gazdát, rakja meg a szőlőtökéjét hogy lássa mennyit kíván neki, az ember szégyelle volna annyit tenni neki.

Napolyból visszatértem után is felegettem aquarell tanulmányokat is természet után olyan is modellek után, külön műtermet nem tartottam, hanem néha ellarko Thiraly műtermébe vittem a modelt, mert az tagas volt és ő szerette ha nem volt egyedül. Ezeltűnk hogy a műteremmel szemben lévő háiban egy trombitálni tanuló utat fel tanuját, mely ellarkót nagyon hávasta a munkában, volt neki egy nagyon ügyes de roppant nagy belű inasa a neve Roberto. Mondom Robertonak, hogy menjen át és mondja meg annak a trombitásnak, hogy kár a hideget rontani; mert mi azt vetünk

exre, miszerint mindennap rosszabul és károsabban fujja a tanulmányait, Roberto azt felelte, hogy ő elmegy és megmondja, is ő azal jött vissza hogy ott volt és megmondta, ellarkóval együtt nem hittük; hogy mit mondott annak nem tudom; de több egy hang trombita szót nem hallottunk.

Romában valami felvilágosítóra nagyon érdemes nem fordult elő, mikor nagyon kezdett az idő melegedni nyár elején, megindultam felfelé.

Most utamat más felé vettem, Siénra felé jöttem, most Siénát látni nagyon érdemes volt, néhány napot Siénában töltöttem, ott a Dómból töbet raggoltam, onnan Pisába hol csak a nevezetességeket nértem meg. Pisában egy cabriolettet fogadtam, hogy a Pisától Genuing vivő ut szépségeit jobban élvezhessem, ha kizárólag befestés lett volna, érdemes lett volna, ezt az utat gy alag temni meg, legfőlebb egy szolga kíséretében, annyi lerajzolni való pontok voltak.

Az országot az Appenninek oldalán, magasán visz, mintha kulissák közt utarna az ember, a nagy káposok által kinnvált rovatokat kiffjebb álló szikla ormok választják el egymástól, melyek nagy részein alagutak vannak átfurva, és a tenger partján lévő helységeket fölött magasán vivő utról messzire kilátás van a tengerre, minden i-

lyen szikláorom eltakarja az előre láthatást, minden ilyen alagúton áthaladva, tökéletesen új képi társulat a szem elé.

Gennában a tenger egészen más hatása, mint Nápoly-nál, a tenger hullámai magas partokon sziklákon törnek meg, és roppant magasságra emelkedve ostromolják a szirtet. Nápolyban is tanulmányoztam a tengert, több aquadukt is festettem; de itt egész más jelleműnek találtam, erőkegy elmerültem tanulmányozásában.

Gennában láttam Paolo Veronesinél egy olyan szorgalommal festett képet: a mint Magdolna mossa a Krisztus lábát; a milyen szorgalmas és részletes hivatelt más képeim nem láttam.

A vendéglőben table d'hôte-nál megismerkedtem négy effri utaroval, azután ismerkedtünk, könnyebb évről-ötnek kirándulásra kocsit nem is sat. Együtt utartunk a Lago di Como-hoz, a Lago Maggiore-hoz, mely két tónál némi rajzokat készíttettem emlékeim, az Isola bellát is, a schweiczi hegyekkel lerajzoltam, és együtt mentünk Majlandba, hogy mikor megérkeztünk, éppen a vámmal, borzaváló xápar eső volt, megegyeztünk, hogy a vámhatalommal két oxbrak formát tallent adunk, hogy ilyen időben ne kelljen készíteni, a Danus társunk adta oda a fináncokat, mint a kezét a kősi ablakára tette ezen szavakkal: "je vous donne ma parole d'honneur sat." hogy semmi vámszűri va-

lunk minis, mire az azt felelte, hogy beület szavunkban meghozik és nem háborgat, szépen markálna szorítva a tallent.

Majlandban is együtt maradtunk, együtt mentünk mindent megnézni mi nevezetes. Hamar iszrevettünk, hogy élő ármjékunk van, ha leültünk ebédre, láttunk egy bizonyos alakot lenni egy közel asztalhoz, ha fekete kávéra mentünk, ott ült közelünkben; ha színházba mentünk vagy állatt, nagy ott ült közelünkben, ez a spitali daczára hogy egyikünknek sem volt eszébe jutni, mégis nagyon kellemetlen volt mindnyajunknak, egy porosz: de nem a mi társaságunkból; úgy tréfált meg egy ilyen spitalit, hogy a kávéházban fontos arccal társaihoz szölt: "tudjátok most nekem fontos dolgom van," némi titkolózó kippel intett társainak, az óráját megnézve sietve távozott a kávéházból, és egy berkocsiba ült és a corso felé hajtatott, az ő ármjékunk után osant és az is egy kocsi-ba ült, mely ennek kocsiját kísért, kihajtatott a mezőre egy darabig, megállította kocsiját kiszállt és az utr mellett arokba leltaporodott egy kis baját végzeni, a spitali kocsi lassan elhaladt mellette. kiengtelen volt; de lassan ment, a kocsi egészen megállt leszállt a bakról mintha igazítva valamit, késedelmeskedett, hogy a porosz gyarmját kikerülje,

varta hogy az baját végerve előre hajtasson, de a porosz mint felgámbalkozott felült kocsijára, és visszora hajtatott a kávéházhoz és barátainak elbeszélte a dolgot; a spitzli nem jött megint vissza a kávéházba, mert látva hogy félfeledtetett restellte, hanem helyette más jött bizonyosan, hanem úgy látszik eszélygettek után őket.

A poroszt másnap a rendőrségre citálták, és azt parancsolták neki, hogy 24 óra alatt hagyja el Milánót, azon kérdésre hogy miért? a volt a karta felelet: „wegen Respectlosigkeit für seine Vorgesetzten“, több okot nem mondottak semmit. Valószínűleg, hogy a spitzli mérgeiben valamit hazudott, mert nem hiszem hogy úgy elmondta volna a mint történt; mivel segyelte lesz hogy így kifigurázták. Milánóban csak 8 napot töltöttem, a Dámon kívül leginkább volt a memóriám emlékszem *„Spöbalitio“* Raffeltól, és Leonardo da Vincitől az utolsó vasorra.

Itt társulatunk szétaszlott, egy maradt csak velem, egy elberfeldi gardaegyházasnak a fia Robert Emil Bockmühl, egy nívelt derek ifjú. Én is Velenzét látni, a karta, és Béisen át szándékoztam haza menni. En is Velenzét még egyszer kívántam látni hol már sok jó ismerősöm volt, így mi ketten öss-

sze tartottunk, postakocsimat vettünk Padrián át Velenzébe, Padriában tovább maradtunk, ott szétaszott is van az utasoknak, Béis felé és Velenzé felé. Padgyászomat szemmel tartottam, láttam melyik kocsihoz tettek; mikor arról volt szó hogy indulunk Velenzé felé, mondtam a conductornak, hogy az én málháim nem azon a kocsin van, hanem azon a melyik Béis felé megyen, mikor követeltem hogy tegyenek egy létrát a kocsikhoz, hogy nőrkem meg, a conductor veszekedni kezdett, hogy ő tudja mit csinál; de én bementem a postahivatalba a főnöknek jelentettem hogy én egy táppot sem megyek addig míg vagy meg nem engedik hogy megvizsem hol van kofferem, vagy reversálist nem kapok, hogyha elvesz a málháim, melyben vellem 2000 forint értékű rajzaim vannak, mire a főnök elrendelte, hogy azonnal létrát tegyenek; hogy megvizsgáljam benne, hogy a kofferem helyes kocsin van. Mikor a főnök látta hogy igazam van, levétette a kofferem és a conductort megdörögaltta.

Velenzébe megint hasonló veszekedést szenvedtem. Mikor elmentem a főnöknek, ott békében szállottunk. Mikor a nagy canalista értünk, én egy helyen ki akartam szállni, hogy az ott közelben lakó barátomhoz szálljak; de a conductor azt állította miszerint minden málhámat be kell vitetni a főpostára, ennek nem

szegezhettek ellene, de ott is megérttem jól a fachi-
not, ki a malhámat a vállára vette és bementem a
hivatalba; mikor láttam hogy a kofferem nem jó be,
kínérek, a fachimot és kofferemet nem látom sehol.
Ekkor már nagy lármát ütöttek és a főnök is ren-
támadt a conductorra, lehidtam én a conductort
mindenfelé mi a szaimra jött, mondtam én mindent,
csak azt nem hogy becsületes ember, mintán a fachi-
not jól megérttem volt, kevés idő múlva ott látom
a többi közt. Elutattam a postamesternel, hogy
ez az a ki szabály ellenére nem hozta be a malhá-
mat a hivatalba. Szerencsére nem messze vitte volt
egy úrnak utána ki azt magának mondotta. Ek-
kor követeltem, hogy a postamester küldje velem a
conductort hogy a fachimoval menjünk a koffer
után, velem jött. Szerencsére az illető nem volt tol-
vaj és így nem állott tovább vele, a kofferem a
szoba közepén állott.

Természetesen én fenyegtettem a szegény nagyon
megijedt, fenyegtettem hogy a rendőrségnek bejele-
tem sat.

De mind azt nem tettem, örültem hogy megvan
a kofferem. Aztán ösziroter megvallva híroem, hogy
ez szegény ártatlan volt; mert egy kis koffer, mely
az enyémhez hasonló volt csak hogy jóval kisebb

mint az enyém és ha az illető rövid lóts volt, és la-
lái szorakozott is, ^{eléggyorsan} De mind a kettőt azon hitben hagy-
tam, hogy holnap a rendőrségnél panaszt emelek,
hogy kettő a kofferemet el akarták sikkasztani.
Ezt azért említettem fel, hogy a ki Olasz országban ita-
lik szemes legyen, a mi voltakképen másutt sem fel-
leges.

Néhány napot Velenreben töltöttem, én is kíván-
tam egy pár napot ismerőseim körébe tölteni; de
különösen néhány műremeket megfigyél-
lontani.

Társammal pénzre fagyatékán volt, láttam hogy
intellevele van trieszti bankárhoz, én előlegestem
Bochamichl társammal a Velenreben tartózkodásra
de számitnom kellett, hogy gör hajóra is elég legyen
Trieszti.

Velenreben a gondolierek éppen olyan telhetet-
lenek mint a mi fiakkereink, egy gondoliere a ki-
vel magunkat a gör hajóra vittünk mikor neki o-
lyan utjást, melyet fel erist huszas jart volna,
egy egész huszasat megutottam, azt hitte hogy mint
idegent szorolhat, visszatartatott azt, hogy mit
gondolok, azt mondom hogy úrilag fizetlek, de a neki
nem elég, én a pénzt xsebbe tettem és a hajón le-
ültem; mikor ert láttam, kezdett lármáim, hogy fizet-

sem bír hogy elnehessem, mutattam a huszást, nem e-
légedvén meg vele én újra xsebre tettem és leültem,
ez vagy 4 szor ismétlődött. Akkor megint lármáz-
ni kezdett, azt mondtam neki, hogy forduljon meg
moxerint a gondolain levő xáimot megmérhessem és
feljegyezhessem, akkor azt firetem a mit kíván de
ket látni hívok, a kapitányt és a conductort, er-
re mingesen elvette a huszást és elment.

Ha valaki a gondoláinak éppen annyit ad a
meningi szabályozóerőleg élő van írva, akkor nem
mer xáimni egy xót sem, mert keményen bünte-
tik; de ha látja vagy gyantja hogy az ember nem
tudja a szabályt, megkísérli acummal a xarolást.

Egy úr megakartá próbálni hogyha nagyon meg-
ajándékozta megállta e xó nélkül, egy olyan utjaért,
melyért egy xist huszas jár ajándékozott egy aranyat.
Megállta e xó nélkül? de hogy? föl sem téve azt, hogy
ez az úr tudja a szabályt, nem mondta ugyan hogy
nem elég hanem mosolyogva megörözte az aranyat
gondolva hogy jó boldoddal van dolga ki 14 szor
annyit ad mint kellene; mert ezt olasz nem esleth-
ni. Mosolyogva mondta: „E che bell Xechino! per un
bicchere di vino, per non dover scambiare questo
bell Xechino“ Ej! de szép arany! és kinyújtotta kezét,
egy pohár borra, hogy ne kelljen elváltani ezt a szép

aranyat. Egész jó humoru képet csinálva hozzá, a mire
egy jó szidást kapott, erre levette kalapját és eltéve
Excellenciáját eltávozott. En is Excellencia voltam
egész olaszorug intamon, minden pénzérmet; egy nem
xegyzte a jó bama manóra azt mondtam hogy az a
másik úr olasz, és annyit adott mint én, tehát én
mint idegen többet adhatnék; ezalatt nem azt értette
hogy az olasz köteles olaszban hiszolgálni; hanem
azt: hogy az olasz fővény, és az idegen utazó gyalántabb
és több pénzzel rendelkezik.

No de áttértek a dolagra.

Frieszbe reggel érkeztünk meg és a tengeri levegő
étvágyunkat nagyon elősegítve, a hajón reggeliz-
tünk, mire azon utolsó xist huszasom a mely volt
elment. Boeckmühl hajlando volt nem reggelizni
mig Frieszbe nem érünk, de én elgondolva, hogy
ott is ha addig várnunk míg a bank üzet nyitva
lesz és Boeckmühl a bankját felkeresi, az ilyen
ifjú, tengerrel jött ifjaknak késc'n lesz, megren-
deltem két kávét. Boeckmühl ki garborgó nofi
volt s ki soha pénz nélkül állapottban nem volt,
aggódott hogy mit csinálunk ha partra szállunk?
mivel eligyünk ki a hordást? nevettem rajta mond-
tam hogy azt bízza reám, majd végzet én arzal.
akkor a hordár felhört az emeletre a podgyászun-

kat, hol a hordárnak nem kellett meséje menni, mert a gözhajó kikötőjével szemben lévő vendéglőbe szálltunk, mikor a szobánkban lerakódott a hordár, rászálltam a szoba puzejére, hogy adjon egy exüst huonast a hordárnak, míg vártatunk, mert nincs apró pénzünk, az rögtön kifirlette. Boeckmühl barátom csak bámult, mikor a puzejér távozott kérde tőlem, hogy hátha a puzejér nem tette volna? no mondom, hogy akkor nagyon összezöldtam volna, hiszen kofferünkbe palétotjaink elég unisak, csak nem félhet hogy a huonasa elvesz, tanulja meg, hogy akkor kell hemizegni az embernek, mikor üres a zsebe és mikor tömve pénzzel a zsebe nem táncias hogy azt megtudják, akkor kell egy viselkedni, mintha csak annyi pénze volna mint a mi a markában van.

Friortben csak egy pár napot töltöttünk és diligensen (es k. postakocsin) mentünk Bécsbe.

Bécsben Boeckmühl szerette volna látni az Európa elragadtatását, melyet Paolo Veronese után másoltam, és mivel Velenéből Bécsbe Deák Fülöp Sammelhez küldtem volt, hogy ne keljen Olasz oroban magammal huzcolni, Deák a Währingen lakott, megindultam Boeckmühllel a Frayungon át a Währing felé, egyszer majd a hán-

tamra máskorva kérd egy csavargó fél ember sráin-koró hánygon kéri, "Ich bitt Ergnaden" en reá rivallott, hogy takaradják dolgára, ez egy párosor ismétlődően (de Boeckmühl ignorálta) megfordultak bosszusan, ekkor társam nevetni kezdett, és mondta hogy hiszen szeretne az elvenni, ekkor láttam, hogy a csavargó Boeckmühl zsebébe nyúlt; de ez észrevéven hát-ra kapott, Boeckmühl magas, csontos, erős ember lévén így megfogta a zsebében lévő kezét, hogy az nem volt képes abból kivernődni; így verette freyungi kapuát lévő rendőrség előtt, és az után őt álló több rendőr előtt ki a Glasiva, és ott előhurva kezénél fogva így, falba rugta hogy az az orrára bukott, sarral tovább mentünk. ekkor kérdeztem, miért nem adta át a kapuánál lévő rendőrségnek? azt felelte, igen ha csak annyiból állna, hogy az ember átadja, de majd ötször hatszor megjelenni a rendőrség előtt, még aronkivül esküt tenni arról hogy miként történt a dolog, arra nincs sem kedve sem ideje."

Bécsben több arcképet festettem, olajban aquarellben sat., előbb a Fuchlanbenen vettem volt szőlőt; de a világosság nem lévén eléggi megfelelő, találtam a Salzgrüssen igen szép két szobából álló világos szállást, az egyik ablakából a Duna

feli névre, messze elláttam a Leopoldstadt fölött.

Egykor szobánból kijöve ott látni Barkassy Imrét (két már ismertem) a szomszédomban lakó úrral beszélgetve. Mint meglát kölcsönös köszönés után kérde a szomszédomtól hogy ismerjük-e egymást, "nem" lévén mindkettőnk felelete, bemutatott egymásnak; ez én szomszédom nem más volt mint Szemere Miklós jules költőnk. A notának az lett vége, hogy mi megbarátkoztunk; Szemere Miklós ezér mester volt, de mindennapi mással foglalkozott; egyik nap festett, másik nap elefánt csontból faragott mindenfélét, másnap írt, verselt. Mindennapi más hangulata volt, de kiváló humora volt, néha kedélyes kisapongó, másnap keserűség, szatirikus de mindig szelíves és mulattató.

Egykor mint horxám belépett négy effri Erdélyi barátom találta nálam, és éppen drusxamnak szolitottam egyiket, mire ő bámulva kérde hogy "az az uri ember is Miklós" az igen feleletre azt mondta hogy soha harmadmagával Miklós nem volt, mire közlém, nevetve kellett bemutatnom vendégemnek, mert mind a hatan Miklósok voltunk. Lejlt Miklós (később nagyenyedi tanár) Bara Miklós, Miska Miklós,

és Biró Miklós, ekkor bémult el artám még jobban.

Sokszor örökké vérté hogy festettem, sajnálatát fejezte ki a fölött, hogy arcképekkel kell foglalkoznom. Elmondtam neki hogy nálunk nincs kilátás máson, mint kis városokban sokas szaténak kell lenni, mindennek egy boltban, mint Holozsvánt Tiltó Ringváros, egymás mellett két boltjában egy bazarással. Egyik helyiségben könyv kereskedés, a fűszeres boltban keresztnél kellett oda bejutni, valamint a felesége szobájába, ki divatárúsnő volt, egy üzletben volt könyv, szalám, sajt, faggyú gyertya, kámpaolaj, kerék kenőcs, női kalap, női fejkötő sat. Tízreljen az ember három ilyen üzletet egy boltban.

Nekem is kellett olajban, miniaturben, aquarellben festeni, és kőrajzokat készíteni, minden nap másik is másik madosban dolgozni. Ez mind csak megjárta, de a mi a legkedvesebb egy két előkelő dániának levetkét adni, még pedig mint nőtlennek hárhoz járni, ez tud tess a példán beszéden, "quem dii odenuit, paedagogum fecerunt". Ezt Bérsben kezdtem próbálni, és Budapesten is folytatni, nem lehetve nemely előkelőségnek megtagadni, míg belefáradván veigre

kataróztam lerástam a nyakamról mindenféle
leerkét, nem csak lakószobán kívül; de a müté-
remben is.

Bárc Miske cancellár kért fel először hogy ad-
nék leerkét leányának, mit nem tagadhattam meg.

Három leerce volt hetenként meghatározva, de
két héten egy lett belőle, egyik nap a Comtesset
most frizorokk, a Comtesse kikészített, a Com-
tesseket vendégek vannak, így hatókor kellett
toilettet csinálni míg egy leerkét adhatott az
ember, és hatókor oda fordulni. De hát mikor az em-
bert harmadik leerken megkérdezték, mikor még egy
tízadik vonást sem tud venni, hogy mennyi idő
alatt gondolja miszerint egy jó arcképet fog tud-
ni csinálni, az embernek csak csinálni csakis
kell a dolgot, restelven az igazat megmondani
"hogy ily módon soha." Hát mikor az ilyen ta-
nitvány az 5-ik hatodik leerce után, melyen
vagy három háromnegyet, vagy négy szemet
rajzolt oly gyorsan hogy alig lehet kiigazítani;
(mert a rajz leerkén kívül nem rajzol.) avval
áll elő, hogy a jövő hónapban a nagymamának
névenapja van és szeretne a mama, hogy meg-
lepje, tessék ekkor a rajztanórnak kielegíteni a
mama kívánságát.

Ha a házhoz jár a tanítvány, a tanár egy órákor ebé-
del rendszeren családjaival, a tanítvány családja öt óra-
kor ebédel, a mamája látogatásokat utas termi, a kis-
asszonyt is a mama fogja a művész tanítvány vinni, a
toilettet megkérdezték, míg 3-4 új divatú frizurát próbál-
gatottak, a leerce 11-től 12-ig van meghatározva, oda-
jön a kisasszony vagy comtesse 3/4-ed egyre, a mama
látogatásokat tesz, elfelejti a leányt a művésznél, 4
óra után hora hajtát, a lovast kifogják, ekkor a
mamának csöbe jut leánya, befognak is 5 órákor
d. u. után jönnek, valahára megszabadul a tanító
kedves tanítványától, az eddig melegen tartott, össze-
szaradt ebédjét megeszi.

En velem történt.

Jól láttam a comtesseknek adott leerkéket
törköl, ezzel mit láttam nincs bevigerve tárolni
sem az ehhez hasonló események sorozata, és csak
csipet irtató, restellem vele tovább foglalkozni.

Felvergettem jövőm érdekében, és abban állapod-
tam meg, hogy telire Holosvárra megyek, onnan
N. Isebenbe, onnan Bukarestbe sat. Ezen időtől
Barra Gábor külföldi utjáról, hol a könyv és kö-
nyomdát tanulmányozta, Pestre érkezett, megegyeztünk,
hogy együtt megyünk Pestre és onnan Holosvárra.

Leerkét elhittis megírta volt Erdélybe terveimet,

mire egy neki írt levelben gróf Teleky Józsefnek arra kértett, hogy Pesten maradva néhány napot, jól utasom be itt letemet a Nádor utcájában a Horváth házában, és onnan megírem Pécélre, hogy jöjjön innál kocsim utánam, és Péczden fessem le leányát gróf Ráday Gedeonnét színein aquarellben. November elején én jöttem Pestre, és ki is mentem három napra Pécélre.

Gróf Ráday Gedeon igyekezett reábeszélni, mert most itt Einsle nagyon jó ürletet csinált; de elment Bécsbe, és hogy most Pesten nincs jó művész, de én nem tudtam elhatározni magam, hogy egy városban megtelepedjem, hol senkit sem ismerék.

Születtem vissza Pestre Pécélről; mert ekkor nagyon nehéz feladat volt egyedül megérkezni utazk indulni. Barra Gáborral úgy egyetértünk volt, hogy együtt fogadjunk szekeret, és együtt megyünk Holosvárra. De mikor megérkeztem, Barra azzal állott elő, hogy ő kapott utilársakat, és arakkal szerződött hogy együtt mennék le, én meg voltam lefelé érem söréges állás, ő azzal védekezett, miszerint azt hitte hogy én hosszabb ideig fogok itt Pesten maradni, és ő nem szándékozott tovább itt mulatni.

Erre elhatároztam magamat, hogy a telet Pesten fogom tölteni, ha megismerkedem és minikam lesz akkor tovább is maradok.

MAJDA
BUDAPESTI
SZÉCHÉNYI

Pénzem még volt annyi hogy a telet itt tölthettem; de a nálam levő pénz már elfogyott volt, elég lett volna Holosvárig, de itt maradva, csak rövid időre lett volna elég.

Azonnal egy hónapra szállást kerestem, és kaptam is a Nádkó házában, a mostani láncchíddal szemben lévő épületben, intam Endreybe, hol pénzem volt letele, hogy kiüljenek nekem rögtön pénz. Csak aztán intam volt, hogy határozott szállásom volt, hogy tudjam hogy éreztesszem, az idő telt, és már december 5-ke volt, és pénzem még nem érkezett meg, pénzem elfogyott volt, 5-én d. n. már csak egy erőt hűsösöm volt és tíz tizenket réz krajcáróm; kezdtem szánulgatni, úgy találtam, hogy ha a pénzem holnap megjö és bizonyosan, ha ma vásorállok és reggel kávézom, nem marad mivel a postát kifizesse, és így ma pénzt kell szereznem, vagy át-hat fotat, de az a kérdés kitől? és embe jutott hogy a magyar színessék Budán tartanak előadásokat; mert a pesti színház nemet vett.

Után négybe jó ismeretségben lévén Teleky Györggyel és Udvarhelyi Miklóssal, meg Nagy Emyden ismerkedni meg velök, hol egy iskolatársam László Telván szülei házában volt egy pár nolvárosba, melyben ezek laktak. 825 ben mint 15 éves

gyermek segítettem Telepynnek festéket tenni, és néstem
müként festette az olasz falakat emyes festékekkel.

Egykor mikor az öreg Telepy elvándorolt éppen egy o-
lasz falat, kikísérttem a kúthoz, hogy vizet töltsék a
kútre, hogy az eseteket megmossa, míg az olasz fal
alján a márványozás megszárad, hogy után haza
húldja és piros kágyán, az alatt a szobában egye-
dül maradt 3 éves Sándor fiacskája. (Hároly még
nem volt a világon) egy esettel mely egy festékes cu-
porban maradt volt, elkezdett másolni és nem ép-
pen kíváncsian ~~corrigálni~~ a már kész munkán. Szé-
gény Sándort én mentettem meg egy szörnyű eljá-
rólástól; mert képzelték az apja dühét, meg egy
órát kellett visszacorrigálni a kis mester vonásait.

Udvarhelyi elhúzórált tudtam hogy jó gazda, ne-
ki mindig volt pénze, így egész bízalommal gondol-
tam nála 5-6 falhoz juthatni, többre nem lévén szük-
ségem míg pénzem megjő.

Itoran állván be a fagyos idő 1835 őzén, a ha-
zóhidat november 13-án kiskedtek volt, ennek kö-
vetkeztében dereglyén mentem át a jég közt Budára,
a mostani láncvidék táján keltem át, és lévén az én
lakásom és a virivárosi kapu közt a leggyengébb
ut, kiderésködtem a városiinkar után, ott az Udvar-
helyi elhúzó lakását megtalálva, mely közel volt a

sírházhoz az akkori gr. Teleki ház melletti földszin-
tes hában, a drusxám megörült mikor hozzá belép-
tem. Mikor előálltam azzal hogy pénz kellene, meg-
vakarta fejét, jnyse hogy éppen egy folga sin es,
de kerül mindyart a föld felekéből is, menjünk Te-
lepyhez ő a pénz lárnokunk, nála lesz annyi. Te-
lepy is közel lakott, ő is a Gyöngy tere, hol a mos-
tani honvédelmi minisleri palota, egy kes keny épü-
let első emeletén. Mikor Udvarhelyi előhozta, hogy
pénz kellene ő is elvándorolt, „mire egy kraj-
csár is a kasszában „mondja „de keritünk min-
den áran.”

(Mikor a negyvenes évektben a Charvintani francia
elér lapban láttam (majdolvá kolokionak) egy medvét,
és a járókelők után futkosó segédjének egy fatör-
nyérral az első lábában egy pincet, mint az egy
melletti elhaladó csoport személy után szalad,
nyújtván feljők a tányert alánirsnámt, kik kö-
xül egyiknek lóna alatt egy fölfeszített vászon, ma-
siknak egy klarinet, harmadiknak egy hegedű stb.
a medve után kiált, que tu es bête, et ce que tu
ne vois pas, que ~~est~~ ^{ce sont} des artistes” hogy én is ek-
kor művészekről remélhettem piros kapni.

És de a jó akarat megvolt; megegyertek ve-
lem abban, hogy átjönek velem Pestre és Bellághoz

mennek pénzért a vármegye házához: mert Pestme-
gye segélyezte az akkori Budán levő magyar szin-
házat. Akkellünk így hármán dereglyén Pestre: ott
hol a mostani budai láncshídfe van, akkor ott a ka-
lósai proviant házak voltak, melyeket b. Gima György-
úgy emlékszem 220,000 forint vásárolt meg a kincs-
tárol, artán később a láncshídfőhöz sajtóséges terü-
letet kivéve jóval drágábban adott el ház telkek-
nek. Pestre érve Udvarhelyi Miklós kéri hol la-
kam? mutatott a Váro házára, neki az övét, 4 óra
d. u. mondja Telepnynek, te Bellagot hat óra előtt
állhaz nem kapod, jér menjünk fel a dacháimhoz
nézzük meg a képeit. Felmentünk szállításra, ke-
vés idő múlva kopogtatnak ajtónkon, az akkori né-
met városban kiáltott, herein, mire a pénzest level
kordó postás állt be. Elbintán a pénzt átvettem és a
vevőnyt aláírtam, mondtam jó embereknek, „no
már nekem nincs sajtóséges Bellag ura, holnap
Miklós napja, legyenek ma az én kedves vendége-
im.”

A lett a határozat hogy menjünk a kis pipára
: vagy a nagy pipa volt, a Stock am Eisen és a Va-
diós körül kört a His hid utrához: ott jó ételek és ita-
lak vannak. Barátságos beszélgetés és illiklónapi egy-
mászt elvitelést kört ellett az idő 9 óra utáig, mikor

a Thalia papja átlalajortak Budára (lulajmarchen volt
a jelenő ha a dereglye jég köze szorult). Budán Telepny
hamar fellármarta a szinész pajtásokat, kik krampu-
sokknak öltözködve reárohantak Udvarhelyi Miklósra
és összeharsant kendőkkel ütlegelték, reákiabálva, meg-
tanulod e a szerepedet. Mútan némely kendőítés ér-
xikenyebb volt; fenyegetni kezdte őket a meglövésrel,
volt ugyan neki egy rossz egy csövű puska, de azok
tudták hogy nincs meglőtve, még talán kovája sem
volt, nem nagyon ijedték meg, a vége a lett hogy le-
térve a krampusok maskokat elmentek együtt egy
kocsnába, hol az Udvarhelyi ell. kontójára effélig
poharartak. Másnap a lapokban is le volt ezen eset
írva, nevelik nélkül, csak szinészekről volt szó.

El levén határozta hogy a telet Pesten fogam töl-
teni, nem tudván lesze munkám, szerettem volna
legalább jól megismerem Budát és Pestet, szerettem
volna mint vendég bevezetve lenni a pesti nemzeti
Casinoba, hogy lássam a fővárosi előkelőbb társa-
ságot.

Intam Bieske Inemere Miklósnak hogy legyen
szives engem ajánlani valamelyik pesti barátjának,
tudva hogy az akkori időkkel jó ismerős, intam
hogy szeretném a Casinoba bevezettetni. Döbrentes
Gabort felkereshettem volna, de nagyon tartozkodó

voltam az ilyen patronustól; mert már volt ismer-
esem az ilyenhez. Ismerem Miklós barátom teljesítet-
te kérésemet, írt levelet Bajza Toksefnék, melyet
lepecsételve egy nekem írt levélbe zárván küldött el
postán, megírva Bajza lakását.

Ezen levelet elvittem Bajzához, ki engem nagyon szí-
vélyesen fogadott. Bajza elolvasva a levelet azt mond-
ta, hogy ő nem tagja a Casimának, de vannak laci-
nolag barátai, és egygyel befog vezettetni.

Írddirekt egyből másról a művészet köréből, és
hogy hol tanultam, hol jártam? kérdezte hogy hoz-
tam-e Pestre valamely munkámat?, az igen fele-
letre megígérte látogatását, megbeszélte mikor va-
gyok otthon szállításom.

A meghívott önán meglátogatott; de nem jött e-
gyedül, hanem Vöös-marty elhírály, Tasner elntal,
Toldy Terenz (akkor még Schädel) és Bártfai társa-
ságában. Megrendelte Bártfai egyúttal a Vöös-mar-
ty elhírály mellképét olajban; melyet tus rajzban kel-
lett lenásotnom az 1837-iki Aurora számára, de Ma-
mann nagyon gyorsan metszette utánna.

Tasner elntal hoztam vezette gróf Széchényi Set-
vánt, ki a tájt házasodott meg. Gróf Széchényi egy
dinekt adott melyen több tagja ~~volt~~ az aristoe-
rának hivatalos ~~volt~~, és engem is meghívott, hol

többekkel bemutatott, így egyszerre ismerős lettem az aris-
tocratián több tagjával, akkor divat levén az Albumok,
az aquarellek gyűjtése, sok látogatónak örvendtem.
Albumomból sok aquarell várlatot adtam el.

A magyar művész annyiára új valami volt, hogy
gróf Tölgnyé nem hitte addig hogy magyarul is tudok
művésztől, míg meg nem hívott egy chedjére, és saját
fülvel meg nem győződött róla. Ekkor történt hogy
Bihar megye elhatározta lefestetni gróf Széchényi Set-
vánt a megyetennre számára, és erre gr. Széchényi egy
humoros levélben ^{*)} engem ajánlott, mely levél a lapokban
is megjelent, ekkor festette le velem Heves megye gróf
Buttlert, a ki a Ludoviceumra nagy alapítványt tett.
Ekkor ekkor festettem felvannak jegyzve a jegyző-
könyvemben.

1836-ban újir után folytonosan volt munkám, és
annyiára ismeretes lett nevem; hogy elhatároztam ma-
gam az itteni letelepédésre.

Set. György napig április 25-ig a Vákkó hárbán
volt lakásom albirben, melyet Müller nevű szász tu-
dóstól birtam, (ki kisebb az erdélyi n. székbeni szász
egyetemen lett tanár és igazgató) Müller műveltségé-
nek, higgadttségének köszönhetem, hogy Gliederna-
mat (nagy bábumat) eszédei agyon nem verték.

^{*)} Ekkor azt Bicsböl Set György nap elött egy horvát
Lásd a 324-328 lapokon a levél tartalmát.

ládába jutolva Pestre hoztam, kipróbáltam, felállítottam és a test tagjai hajtogatását próbálgattam, ráadtam a carbonári köpenyegem és drapíroztam, aztán a fejére tettem egy teli prémű sapkánkat, aztán nagy hagyva el mentem este hazulról.

akkor már sötét volt be ment a szoba lámpa ágat vetni gyertyával, a mint ezt meglátta elsikoltotta magát, és lámpát csapott, mire a szakkácsné, a háziasszony is felfegyverkezve, ki baltával, ki konyhakéssel nyarssal, a hármára Müller is egy pisztolyt a kezébe tartott a szobámba, szerencsére Müllernek mikor a pisztolyt neki szegte, és az nem mozdult, eszébe jutott, hogy a művészeknek szokott ilyen bábuja lenni, és közelebb ment hozzá menni, mire szerencsére nagy kavarva lett csak a veje.

Mjén körül szomszédaim lett Székács József, később ev. luth. püspök, ki akkor még éppen be egy tanítványa nevelését, Pestre jött, és csak iradatlanul foglalkozott; az ő szobája is eredetileg az én szállásomhoz tartozván, az én dolgozó szobámba egy ajtó nyílt a köztünk levő falon át, kijárása neki a Müller konyháján keresztül volt vezetve. Után megismerkedtünk, elkértük a minket elválasztó ajtó kulcsát, hogy egymáshoz át mehezzünk, a Paolo Veronese után másolt Europa képe ezen falra volt

függőre, és az ajtó 3 1/2 láb nagy valami 120 emen felül a kép által el volt takarva, az ajtó Székács felé nyílt, és így egyik a másikhoz a kép alatt bujtunk át.

Székács néha megengedett magának egy tréfás szó váltást és szó nélkül is áthajolt a kép alatt, mire figyelmeztettem hogy ezt ne tegye; mert éppen egy női modellem lehet, kit arcképeket és ezt szörnyen megijesztethetné, ha véletlenül a kép alól egy fej dugná ki magát, és ha szólni akar, előbb hallgatodzik hogy beszéljen valakivel, ha hallgatók akkor köhintsen költöz, ha erre nem szólnak hallgasson; ha magam nagyok kiáltok hogy szabad.

Müllernek rábeszélte hogy nálunk kosztosunk, mi elfogadtuk. Menny nap múlva felajánlotta, hogy kávézzunk is ottan, elfogadtuk azt is azon feltétellel, hogy jó kávé adjon, elgondolva hogy kívánt rossz időben nem kell felöltözni és kinn lenni, melyből időt is kímélünk. Másnap reggel mint a kávémat behozták, hallam Székácsot szörnyű hassorosan szitkozódni, kértem „mi baj szomszéd” Székács vissza kiált „megkóstolta-e a kávéját?” „mi vel éppen akkor tette a szolgálat az asztalaimra, vissza feleltem, hogy nem”. Erre Székács azt kiáltja át hogy meg ne kóstoljam; mert neki még egy

kellémellen büdös szag nem volt szájában, és csak öltöz-
ködjem, menjünk a kávéforráshoz reggelizni. Először
galtam a kávémat és nagyon kellémellen megízelt a-
vas olajszag ütötte meg az orromat, kisült arcom,
hogy illikeni nagyon ki akart tenni magáért, volt
egy öreg lyukas kávé masinája, és azt megfordani a
bádogashoz küldte, a cseléd pedig nem elég jól mas-
ta ki és az olaj melybe a bádogos a forrasztásnál
egőz even át mártogatja a híres vasat a masina
oldalán maradt, bárki elképzelheti azt a szagot,
mint ez az olaj a forró kávé köré vegyült.

A kávéforrásnál legtöbbször négyen, öten ültünk,
Szekács József, én, ez akkor rigorózáló, vagy már;
de nem rég rigorózált Dr. Wagner János (a ki mint
jeles orvos, később mint egyetemi tanár, nem rég hunyt
el (most 1889-ben ism. ért) ki oly sok és nagy alapít-
ványokat tett.) Fleiszelmann László, Csáti Pál, már
akkor mererdes író, néha oda ült ellikoléri, arany-
bevaltó hivatali ellenőr (a csombordi ref. pap fia).

Egykor, mint Szekácsot elliklennéül ebédre meg-
jelenünk, előadja, hogy milyen meglepetésben réxe-
sült ma délfeli t. i. egy úri asszony, valami Fay-
né nagybirtokosné (nem tudom melyik Fayné) ki
az éppen kettőnk lakása alatti első emeleten lakott,
egy nagy két nagy leányával, majdnem cirva pana-

scolta neki, hogy már tovább nem állhatja ki, milyen
borzasztó szobalakkai vannak elliklennéül, "ő már rége-
ta nem tud aludni miattuk, ezek az urak éjjelkor rette-
netes dubakkodást vívnek véghez, minak e nagy lirkor-
nak, ő nem tudja; de a luxterja majd lerakad. ellik-
lenné annak, kánnak rajta, mondja hogy azt feleltemi-
szerint az asszony is talán álmodik, mert Pelen sokkalabb
szobanakk nem litének, mindkettő maga idején kara-
jó, és 10 órákor lefeszül, neki az asszony is visója
megmagyaríthatlan, elliklenné egymásra nértünk,
mi lette szegény asszonyt, mert mi éjjelkor mindkettő
rendesen, esendesen aludtunk.

Utóljára egy kis gondolkodás után én fejtettem meg,
mi lehet az az éjjeli baradalmas dolag; Fayné éjjel
12-1 óráig fektült le, és a c. 10 óra tájt kelt fel.

Szekács régi deák módra reggel 5 órákor kelt fel,
mintán megmosakodott, míg arcát kezit törölgette,
schlafrockban pantofliban néhéz léptekkel sétált.
fel s alá szobájában, és e körben Homerosból dec-
lamált fennhangon görög hexameterket, néha horraim
hálo szobámba a harmadik szobába áthallott. Fay-
nének 5 óra reggel éjjel volt, ilyen rosszul talál az-
sze a különözö életmód. Telben 5 órákor rendesen
esendes minden (különösen 1836-ban mikor a Lányi
utcai házak akkor kezdtek épülni, s míg az utca

kiköszve sem volt, exen h' csak deszkakerítés volt mindenütt, kivéve a Spiegel (kisebb Tükör) fele egyemeletes házat a Tükör fele ács telepen.

Azt a megjegyzést is tettem Müllernek, hogy minden nagyon áthalszik, mert mikor a kisasszonyok xangorálnak, minden hamis hangot fel lehet hallani, nem tudom hogy mentette ellüllene szoba urait, de sajnáltam hogy mindent elmondott; mert több xangorázást nem hallottam alattunk; nem a művelési vesztetést sajnáltam, hanem hogy a művelési önértetést sértették meg.

Izéka is kívált ha kissé inspirálva sétált, oly ke-mény lépésekkel sétált szobájában, hogy mikor a Luc-cai herceget (Bourbon Harsy Lajost) festettem tóra után d. u. a Herceg azt mondta „quel signor si fa-la digestion“.

Izéka is egyszer arral állt be hozzám hogy nem tudja mire határozza el magát. Bajza rá akarja beszélni, hogy pap legyen. Bajzának t. i. kedvence exmeje a pesti ev. lutheranus körseg magyarosítása, szeretne oda egy erélyes és jó magyar hittérnököt.

Kisebb esakugyan sikerült Bajzának Izéka isat rá-beszélni; mi lett a Bajza exmejének eredménye, az ide nem tartozik, azt ismeri a magyar protestáns vi-lág eliggé.

Mintán elhatároztam Budapesten maradni vég ké-pen, természetesen nem maradhattam albérő, kibérél-tem egy szallást a Főseftelen az akkori esbmásy hársban (jelenleg 8 ik szim) a második emeleten is azt részen be is butorítottam, inkább a Főseftel fele eső ré-sét, Kisebb Lucrenbacher Sáros akadémiai tag, meg-hidván hogy egy udvari szobát a konyhával együtt, mely a többi résztől még egy előszobával volt elválaszt-va, nem igen használtak, kért hogy engedjem át neki albérőbe, én szívesen átadtam.

Egyyszer arral állt be hozzám Lucrenbacher, a ka-zében tartva egy hírlapot, hogy csak nézzem, mit esí-náltak ezek (t. i. Fáy elndras, Schädcl, Bajza) folya-madtak az ő nevében a helytartótanácshoz miszerint en-gedtesse meg neki német nevet magyarra váltox-tatni, és ő csak a hivatalos körléből a lapokból ol-vasta mind ezt; miszerint megengedte a helytartóta-nács hogy Lucrenbacher Sáros, vereték nevet Erdire változtassa. Ő nagyon esendes ember lévén, mintán mindakettőn jót nevetünk a tréfán belenyugodott. (Bach magyarul ért, palackot jelent)

Igy lett a német tudós által tökéletes ársiai ty-pusú német nevű emberből derék magyar ember, mint Polakrepfből Mátray, Kisebb Schädcl is meg-restelven hogy valaki, elfelejtve a fej melyik része

a neve, Herr von Schupfmann szőlőtőltő Földgyra váltottatta nevet.

A 836 évi országgyűlés befejezte után eljött Pestre Marasztóni Sallab, velencei festész, ki az országgyűlés alatt Pozsonyban működött, és kit mivel olasz volt, már Titian melle sorozták, ez jobban értette hogy kell írletet csinálni mint én, sok munkát kapott.

A vendéglőkben lévő bérszolgákkal szerződött, hogy minden arszkij után melyet neki hoztak bizonyos szárazleköti fizetett.

Egy vidéki asszonyom is ki már ismert engem, de nem tudta hol van jelenleg szállításom, a bérszolgát kérte, tudja-e lakásomat? az igencél felelvén felszólította hogy veresse hozzáim; a bérszolgát elverette Marasztónihoz, mikor ezen uru látta hogy nem én vagyok, mondta hogy ő Barabást keresi; minden áron rá akarok beszélni hogy Marasztónihoz festessen; mert az olasz is jobban fest, különben is Barabás Párisba utazott meg tanulni, és ő is előtt nem jó Pestre, mire ezen uru azt felelte, hogy aron esetben várásig. ezután másoktól kezdett tudakozódni és megtudván hol lakom, felkeresett és elkérte nekem ezen esetet.

Ekkor hasonló intrigákat később, a közelebbi időben is éltam meg, a mit nekem az illetők más műve-

séket rószáról is elmondattak, hogy én már öreg vagyok, hogy már nem festek, hogy én nem ismerem az újabb találmányokat.

Egynek mondtam hogy nem tudott, erre az illető munkákerítőnek oda felelmi, ~~mi~~ ~~er~~ ~~art~~ ~~felelt~~, miszerint nem tudja mit mondhatott volna, azt hogy sőt megakarom kérni Barabást, hogy csak olyan szerszámot használjon, a mit már 50 év óta kiprobált, és ne újabb találmányt mely rövid időn össze hasadoz, repedez és meg is feketedik, mint sok újabb kiperlten látható, nem akarok itt példákat felhozni, nem levin feladatam itt ~~felhozni~~ ~~felhozni~~ mások kisbecsítéséről, elgyenek az újabb idej argumentumok.

A negyvenes években egyszer az Magyar eximű helyi lapot nézegetve látom, hogy ez a lap hoz egy cikket Marasztóniról, artán egy egészen másféle cikket utána megint Marasztóniról, artán megint egy külön más tárgyat, artán a harmadik cikket Marasztóniról; mikor benyit hozzáim Marasztónihoz egy volt tanítvány, ki látva hogy mosolyogva csóvalom fejemet, kérde miér mosolygok? mondom hogy neveltségnek találok hogy egy szobában három cikket van Marasztóniról, nem tudja Klein elmondani egy füst alatt, mit mondani akar ill-ről.

Taj feleli a tanítvány, amak hűberek van, Maras-

lani szerződött Hleinnal (ki kisebb Hleingire változtatta nevét) hogy lefesti tündékepet, és ez emelk fejében 120 cikket hoz lapjában Marasztónról. Hlein szeretné a képet hazakapni és ezért siet kiegészíteni a 120 számat, azért hoz hármát is naponként, Marasztóni art mondja „der Sud isz szpisz pub, iek mack nickt ferlig, bis ez hundred szvainszig artikel bringt“ az egyik kere csak Körrajokban volt, különben kisé volt.

Ekint kisebb hallottam az olasz lefőzte a xsidat; mert az egy számban megjelent 3-4 cikket is csak egynek fogadta el.

836 végén Einsle is lejött volt Pestre a József nádor főherceg waladját lefesteni, és több tagját az aristocratiának, de nem sokára visszament Bécsbe.

Hoxina Sándor is, ki Rómából, arlótti évben jött volt Magyar országba, Budán dolgozott Öbrenley patronatusa alatt, kisebb úgy emlékszem hogy Gróf Szirmayval ment a felső vidékekre, Albanyba, Sárosba, arután Odessába, onnan Szt Petersburgba stb.

Hisz Bálint is kivel Bécsben rajzoltam az akadémiában, ki ekkor Debreczen vidéken dolgozott, olvasva rólam a lapokban, áttette Pestre lakását.

1836 ban sept 10én a magyar tudományok akadémiája megválasztott levelerő tagjának, nem kerestem, de megérdemelnem igyekeztem, ert sem úgy ertem, hogy el-

nyerem nagytam, hanem belső ösztönöm vett, miszerint a távlat tudományát alaposan okajlottam meg tanulni, azon erőszel fáradoztam, mit egyszer Brassai Sámuel bátyám szavakba foglalt: hogy a tudomány olyan mint az erény, az ember csak magában keresse jutalmát. Sokan szárnak mondják, de én minél tovább tanulom és fejtegettem, annál jobban szerettem.

Nelvezében egyszer William Lutsch barátommal rajzoltam épületeket, ő ebben nagyon gyakorlott volt, engem bosszantott, hogy az ői jobban nézett ki mint az enyém, fellestem akkor, hogy mint valóban megállapodom, ha nem is volt szándékam az architektúrát szakmáimnak választani; de annak egészen hibátlan rajzát okajlottam tudni elköszíteni, bármely előadandó alkalommal.

Ekint 835 aug. végén Bécsbe érkezem, első gondom volt egy jó távlati munkát megvásárolni, megvettem a Thibault munkáját mely nekem legjobbnak tñt fel, és egész szorgalommal neki fektettem annak tanulmányozására.

Nagy Enyeden az én kedvelt tanárom Hegedüs Sámuel, mikor telen ^{legt is tan kimenem kedve nem hall} rút tavaszi idő volt a kandeló előtt pipárva gondolatba merülve, erikáro gondolatait lejegyezte, írt egy satírárt vagy néha mint hangulata magával hozta egy-egy éresekny verset

sat. és ezeket egy másfél uynyi vastag tízta papírkól összekötött könyvbe beirta: hogy el ne kalladjanak, fia tanulóival kalipálás kedtünk hogy lássuk nem int-e? valamt az öreg. Egyoxer ert olvastuk:

„Elmehausen egy nagy ártokhoz írt, sokáig törte fejet hogy miképen lehetne át rajta, egyoxerre egy elmés ötletet támad, megragadja saját iustikét és emel fogva magát aron átadta; így tesznek számtalan tudósok; hogy a nehéz hypothesisok megfejtesénél arokon magukat az iustikáknél fogva atoladják; hogy szinte nagyon nyekkennek bele, és nyugodtan tovább mennek.

Er nekem nagyon de nagyon sokoxor jutott eszembe, valóban némely ember némely nehéz tételnél csabugyan így elhasargat az eszt, hogy aron veszi magát ésre miszerint hátlat áll a témája felé, és szentül hiszi hogy az ártkon túl van, pedig csak ott van a hol a mádi xido.

Ez ert annyira megjegyeztem magamnak, hogy semmi olyan távlati tétel el nem hittem egyik távlatról int munkában sem, melyet magamnak mértaniilag behizonyítani nem tudtam, némely tételnél nekem is nem kis fejtörésbe került ert mértaniilag tíztaim, a terminozetet magát is segítségül vev.

Némely inó olyan okos hogy csak ert adja a mit

megtanult és szépen kifejezti számdékosan ert a mit nem tud; de másik, eszebe jutván olyan feladat is mit nem tud, maga igyekszik megfejteni és nagy bakot lö, kívált ha kevés mértani fogalma van.

839 ben akadémiái szék foglalatunk ert választottam hogy távlati munkákban is, de a gyakorlati életben is előforduló hamis állításokat vegyem bonorkés alá, megfordulva keronom legalább 15 különböző távlat tudományi munka,

837 tanárxán orvosom tanácsára elhatároztam, hogy nyáron egy pár hetet Előpatakon fogok tölteni; mert néha fejem fájt, és orvosom ert hitte, hogy Előpatakk jót fog tenni.

Graf Teleki Ferencné meghallotta hogy Erdélybe jövök éren nyáron, int b. Bánffy Pálnak, hogy szoltsón fel miszerint jöjjék Sárosterkére, mert szeretné csatlódja több tagját, hők nála együtt lexnek lefestetni.

Budapestben több képet akarván bevigerni, hisse kison utartam Előpatakra, egy pár hetet ott tölöttem. Csak pár inónyira lévén Pálnaktól, nem tehettem hogy édes anyámat meg ne látogassam, arra számlottam hogy ott is maradok egy pár hetet, mire september közepe felé juthatok csak Sárosterkére. Előpatakon volt a marosvásárhelyi

gr. Teleki Könyvtár íré; ettől kérdettem nem tud-e valamit arról hogy meddig szándékoznak ott maradni a rokonnak, és nem tudott választ adni, erre azt a szándékom nyitvánitván, hogy akkor levelet kell írnom a grófnak, miszerint felkérem hogy tudassa vellem, nem késő-e odamenetelen?

A könyvtárnak ír, a nélkül hogy rákértem volna, felajánlotta szolgálatait, hogy ő holnap hazautazik, és harminckét után másnap úgy is kimegyen Sároberkére és mint elő levél jobban fog értesülhetni, mire ő nekem rögtön meg fogja írni a grófnevelőnek; átadtam neki címet, melyet levelet hozzáim intéheti. En majd három hetet töltöttem Dálnokban, várva a könyvtárnak írt levelet, de bir a nem jött meg.

Ezután b. Bámfy Pálnak szavamat adottam, hogy a grófnevelő nem kerülöm ki, nem maradt más hátra, mint Sároberké vagy is Mátyásváros hely felé kerülöm, mostoha atyám négy leány özvegye házában.

Először Mátyásváros helyre, aramál a könyvtárnakot kerestem fel, hogy megtudjam miszerint. Késő-e már Sároberké mennem? ha az? akkor indulok másnap M. Székely (mert illett fellelmem hogy a könyvtárnak mindenesetre eljött úgyamban, és nekem

írt levele duozott) a könyvtárnak is nagy meglepetésre azt felelte, hogy ő volt ugyan Sároberkén; de a grófi családunk vendégei lévén, akkor nem beszélhetett a grófnevelővel. Erre én jól lehoroltam a k.t. urat, és ajánlottam neki hogy ha ő oly szolgai alárendeltségben van a grófi családdal, ne ajánlkozzék felkérletlenül olyan szolgálatra, melyben a száját felnyitni nem meri. Erre rögtön befogattam és kihajtottam Sároberkére, mely egy kis órányira van ell. Városhelyhez.

Sároberkén étem oda, behajtottam az udvarba, megállva a palota előtt, kimegyek az előterembe, egy lélek elő nem állott a kasszákra, várom hogy jöjjen ki valaki. Nehány percz múlva megjelenik egy asztó és kiző egy női alak, a sötétben, vagy is félhomályban nem nézhettem jól meg, nem tudom szobalány volt-e vagy valamelyik grófnevelő. Eljegyztettem hogy jelentse be a grófnevelőnek, B. a nevem, és elűnik egy másik asztó sző nélkül, várom még vagy 3 perczet, ekkor megint kiző valaki (női személy) ezt is feljegyztettem jelentse be a grófnevelőnek, hozzá tette, hogy különben kénytelen leszek jobbra vagy balra megindulni hogy fölkeressem magam a grófnevelőt, na ez visszaköszölt és kis idő múlva bevezetett a grófnevelőhöz.

A grófne leültetett, nyájasan fogadtott, mondta hogy
önül megérkertemen, panaszkodott az esős időre, egy
társalgott szecsetre méltólag; de így mint szoktak
a városban egy visítbe jövevel, ki tovább megy 8-10 per-
múlva, látva hogy hiába várom hogy lássam már
a medvét, megszobáltam, hogy borsánatot kérek hogy
figyelemretem a ellgát miszerint négy lovam, Kassi-
som várják a grófne parancsolatjait.

Erre a grófne csüngtetett, bejött egy szobaleány, a
grófne emek fülébe sugdosott, ez elment, néhány
perce múlva jött egy férfi, a grófne emek is fülé-
be sugdosott, mire az elment, gondoltam hogy min-
den rendben van, nem lévén arról szó, hogy merre
lesz az én szobám, nem gondolhattam arra, hogy
vácsoráig miszka hurcoljam, kiérakolni sat. hanem
ott maradtam, vácsora alatt mondja a grófne, hogy
ne vegyem rossz néven miszerint a tisztartói lakka
szállásolt el, mert a palotában az egész családja
együtt lévén, ott minden szoba el van foglaltva.

Elgondolva, hogy így lesz mint Csombodon, misze-
rint a tisztartói lakka az valóban kell Keresztül mon-
ni, az nem nyugtalanított; de vácsora után mikor egy
inas megköltött, hogy elvezetnek szállásomra, kisé-
meghítkentem.

Egy falusi parasztot láttam lámpással kezében,

mesze van-e a leendő szállásom? nem nagyon "lön"
a felelet, mikor a konyha előtt a paraszt kér hogy le-
gyek szives egy pár perczet várni, mikor láttam hogy
falabakat kötött lábaira, ekkor már nem telozett
nekem a dolog; kérdem tőle hogy nagy sár van-e?
erre is azt felelte, "nem nagyon" figyelmeztettem hogy
ne magának, hanem nekem sem falabasnak szá-
mitsa az utat.

Ekkor így lámpással ugyan; de horkánál felül
első sárban verezett az arcom a falu másik végére,
már el voltam kintározva, hogy reggel tovább utazom,
hát még mikor a nekem szánt szobát megláttam,
másfelől szíves, és két és fél ót készen kis szoba volt
egy rozant koresmában, melyben a tisztartói ágya
is az én ágyam volt, egy kis írósztal a tisztartói
számvára, egy kis éjszeli kaszta az én ágyam mel-
lett, két faozék, a szoba deszkapadlóján egy újnyi
sár, melyet a parasztok hordtak be. Ekkor beáll
az inasom egy kioxolgyált huszár, és mondja hogy ő
nem pakolt le semmit. Várta hogy mit mondok, én,
ha meglátom a szállásomat, erre nevetnem kellett;
Kérdem hogy hova pakolt volna le, ha nem az
ágyra rak mindent? Tal tette kend, mert reggel
megyünk tovább, azt az egyet meg kell vattanom,
hogy jó ágyat veteltek.

En ugyanazon ruhában maradtam, ugyan azon város ismét huzván fel, melyet a faláros emberrel baktattam végig a falun. Borkán felül inó sárban, most ugy is éppen olyan város lett valna reggel is.

Előbb aron gondolatam jött volt, hogy korán, kapufeljáról véve búcsút utarom el, de fáradt lévén a város utól, reggel nem nagyon korán keltem fel, és mint állózkodtam, kihortak a reggelmet, és alig fogantattam el hűvömet, jött egy úras aron iruettel hogy a grófú keret megértem, melyik szoba lesz jobb festeri; én pedig azért mentem csak be az udvarba, hogy megkérőzjem az éjjeli szallást. Megrendeltem, hogy a kocsis fogjon be, és egy kis negyed óra múlva legyen a grófú udvar kapuja előtt.

Mint a grófúhoz beléptem, ő is a szoba kiválasztásával lépve elém, azt feleltam, „ hogy egyiken sem fogok festeri, és kocsionom az éjjeli szallást - hamar leme leirni az összes jeleneteket, és párbeszédet, Horvay Waldeckné azt jegyezte meg hogy „ Die grosse Thüretten sind ~~schön~~ „ máre en azt feleltam, hogy én nem vagyok követelő, én csak annyit követelek, hogy tőlem ne követeljenek, különösen olyant a mit nem teljesíthetek, annyit követelni teljes jogomban áll és hogy egy művésztől sem lehet azt követelni, miszerint a legkínjelmethetebb helyzetben, hangolva legyen dolgom.

Illy Horvay Waldecknével parlamentorotam, ad

addig az öreg grófú B. Báiffy Miklóshoz szaladt (most gróf) ki pár percz múlva megjelenvén, karom fogott, no edes druxa jöjjön velem meg legalább a parkot, és a Marost, mely a park alatt foly, s, hogy mikor oxir idő van, milyen kellemes a vizek. En nem szivesen időzttem ott; de B. Báiffy elköltözt már régimentem és finom modorával fogva nem tagadhattam meg neki, hogy a parkot körül ne járjam vele. Mint a parkból visszatértem, látom hogy a kocsim hájt be a kastélyudvarára, és egy szoba elé vereték, a melyet az alatt kiírtattam, melyben B. Vay Lajos frak voltak, egyútté téve őket nevelőjükkel.

Merde B. Báiffy elköltözt, hogy az elég jó szoba e? emek 3 ablaka volt, elég világos és elég tágas volt; de mint körül néztem ^{mondtam, hogy} nem látok itt kályhát, és hivesőxi napok lévén, megfázok az ember körme, erre az volt a felelet, hogy az rögtön rendben lesz, küldlek aronnal a faluban lévő fűtőházhoz, kihortak a padláról az ebbe a szobába való kályhát és egy óra alatt már be is volt fűtve. Erőlatt mindent lepakoltak a kocsiról és én ellettem kelliőg szallásolva, kocsimat haza küldtem.

Saremb erkein maradtam tovább két hétet, festettem több olaj és aquarell arak képet, az aquarell képeknek csak fejeit negytem be, a többet Pester. Az udvari hirtelennel nagyon tetőzett eljárásom, úgy lát-

sík, hogy nagyon szolgailag bántak velük, mint a könyvolárnok esete is bizonyította, ki daczára hogy val-
lalkozott nem merle saját fellátni, örültek, hogy a-
kadott olyan ember a ki megmerle mondani, hogy ő is
ember és nem kutya, így fejezték ki magukat előttem
én mondtam hogy én nem daczból tettem; hanem a
művészet iránti kötelesség^{volt} nem egedni egy művészt
egy iveres inással egy cathegoriába helyezni.

De mikor elutartam a grófok gr. Teleki Terenz-
nek alkalmára lett kimutatni hogy a művészt lenesi t. i.

Mikor az elutazásom napja megjött, az ert megle-
ző este a grófú kérdi tőlem, mely alkalmatossággal
utazom el? erre azt feleltem, hogy örömtelen volna
arra nem is gondoltam, hogy ellárosvásárhelyre nem
a gróf fog szállítani "a grófú azt felelte, hogy
megfagya kémi erre fejejt.

A gróf egy letrás Kocsit bocsátott rendelkezésemre,
melyen saját Kocsiládáimban ülve jutottam ellárosvá-
sárhelyre, mellettem a gróf inasa, a ki némely megbi-
zásokat végezett ell. V. helyen, az inasom a Kocsi mel-
lett ült, meglepett a gróf eljárása de mit tehettem
volna vele szemben.

Egy eseményt mely ott történt felemlitlek curiosumból,
én az idő véletlen ábrátalálkozásánál tartottam és tar-
tom, a grófú határozottan magvetimusz naki t. i. a gróf-

né egyik leánya B. Vay Lajosné olyan beteg volt, misze-
rint az orvosok határozottan kimondták reá a halá-
las sentenciát, hogy csak korban van, (Galoppierende
Faschering) és csak heletket vagy csak napokat élhet.
Ezt hírt hozták Sárosterkőre, hogy ott haljon meg, csak a
csodja és hőre volt mint szokták mondani, végkéj el-
gyengülve, majdnem mardulatlannal felkúrt az ágyban.
Nem volt arcz kéje, a grófú szeretle volna az arcz-
képét legalább megközelítőleg lefestetni. Magyarországiak
hogy kövér gömbölyű arczu volt, az orra kisebb sat.
ki okaskodtak hogy jobban szembe láthassam, misze-
rint párnák közé feltámaszták: úgy is lett, mikor
egy negyed óráig egy felig ült, gondoltam hogy kime-
rült lesz, félbe akartam hagyni, hogy ne fárasssam,
disputálni kezdett hogy nem fáradt, sőt sokat job-
ban iri magát mikor festeni kezdtem, és három e-
gész óráig ült így valahányszor félbe akartam szaki-
tani ^{is} a munkát. Egész nap után frissebb volt, mint
az előtt. Három nap az így ment mindig 3 óráig ült,
és folyvást jobban irerte magát ~~napról napra~~, any-
nyira hogy napról napra jobban lett, miszerint
pár hét múlva felkelt az ágyból, és karácsoni tájt
egészen jól volt úgy hogy megint megtelt kövér
lett, fenyével hara ment Borsodmegyebe, hol fenyé
faispán volt és jó egérsegek irrendett. 1878 tá-

jár mint öreg asszony halt meg: így emlékszem akkor a
vastam a hírlapban.

A grófnétól Karácsony tájt kaptam levelet, hogy át
sentkaron hitében megvein magatja, hogy in magnetizált

Marosvásárhelyről N. Szekely meglelt a hol az or
szágygyűlés gyűléscsott, ^{azt az} ~~akkor~~ ^{Kormányról választani} ~~nagybán~~ ^{unnevelték} b.
Semeny Dancs; mert ő exelle ki az öreg gr. Bethlen
Tanossal, hogy Ester Ferdinanddal szemben 90 képviselő
115 fölött (regalisták fölött) többséget hozott ki a sa-
varárnál. Ez a tény elű pullanatra lehetett látni,
pedig nagyon egyetű saimta volt, hogy ilyen törté-
hessék csak a regalisták elbirakodottsága szűlt.

B. Semeny Dancs is gr. Bethlen Tanos kintolven
egyik másik hivatali hivatalostól, „te kire szavazol?”
kire mióta mint a főherceg, (muntan 3as candidálás
volt.) Tosika, Hornisra, másik fh, Napesa, Hornis
sat. Természetesen nem teheték a főherceg neve mel-
le sem frakcs, sem munkák, erugany nevet, így vilá-
gos volt, hogy a 115 Regalista a három körül kettőt
bűne a főherceg neve mellé, erelt hárman 230 szava-
zatot kapnak, és így 70-80 szavazat jut egynek egy-
nek, így ha ők 90-en mind erre a háromra sa-
varnak, lehetetlen hogy a főherceg a hármaz candida-
tura bejusson.

Muntan ők saimtaikat sentkivel sem kövölték, re-

hogy valaki elárulja, a 90 képviselőt egy negyed ó-
rával elébb gr. Bethlen Tanos hoz rendelték, hogy an-
nan együtt mennek a gyűlésbe.

Elszavazolodva gyűléss a képviselők össze, gr.
B. I és B. II D is romon képet vágta, és így
szólt egyike a képviselőkhöz, „Uramm mi gyengék
vagyunk, mi nem tehetünk semmit, mindössze is lel-
kismeretünk meggyújtatására, mint jó hara fiak,
Tosika, Napesa, Hornisra szavazunk mint hara fi-
kaira.

A szavazás eredménye mindenképpen meglepett e-
ket egyetűsigen kívül; mert ez sentkünk eszébe sem
jutott ezt gondolni. Tosika 170-en felül Napesa
160 körül, Hornis 145 szavazatot kapott. B. Se-
meny Dancs meg levein győződve, hogy eren 3 körül
mindegyik képes, lemondani, hogy a főherceg be-
jusson a 3as saimba, mert hogy ő lesz a negyedik
bironyos volt, art inditványolta szavazás előtt, hogy
aron esetben, ha a jelöltek körül egyik nagy má-
sik lemondana, akkor nem a legközelebbi legtöbbet
szavazatot nyert jöjjen helyébe; mert az nem a
többség kifolyása; hanem egyetűs új választás legyen.
(tudva hogy a főherceg új választás alá nem ve-
ti magát) ezt az országgyűlés, muntan a többség bir-
tos volt győzelmébe, elfogadta. Csak az eredmény után

latta a kelezést, melybe bűköst.

A választást megelőző napon a Regatisták tartottak banquetet, illetve a főherceget, a választás napja este a képviselők banquetet is tartottak.

B. Stemény Péter lejegyeztet, aláírta indítottam meg köraján arcképe, előzetes nem tartottam szünetet, és alóttam. 70 aláír, hirtelték hogy sok el fog kelleni ha lithographirozom, és alóttam.

N. Siebenben többet írtam, a kiknek neve jegyző könyvemben felvannak jegyzve.

N. Siebenből nov. elején hara jöttem Péter. Ezen tél működésemet illetőleg szabatosan folyt le, már korán erős tél állott be; ma is mintha látnánk, mint Erdi Sándor december közepén táján kimentünk a Dunapartokra, a Duna nagyon erős jégtáblákat hozott és oly sűrűen, de oly magas is volt, hogy a hajókban vánnak koránál, az emelkedettebb parton levő, karzatnak oltató, másfelé méter hosszú, egy méter magas, és nagyon ilyen oxéles kövekkel hat felkeltek. Sok ember verte ezt a páratlan magas jégtáblát és ilyen magas víz mellett mégis állott a víz, se melynek már ekkor kevés haja volt, hogy át nem lépte a partokat.

Erdi csavarta fejet, azt mondta nekem, hogy ez Péter veséig fog hinni; mert az már tapasztalt dolog a Duna jége lassanál rendszerint 5-6 lábkal magasabb vörrel in-

dul meg, mint a melyekkel megállott, csak ilyen víz tudta felozagogni a ~~jég~~ széléit, ehhez járult az erős tél is sok hó. Szomoruhan tapasztaltuk, hogy Erdi jó vendéglőre is aggodalma beteljesedett.

Elment március 10-én tájt a víz itt-ott kezdett a partoknál egyenlőre lenni, kezdett a homokot, oxálmát gárajt a Duna partjára hozdani, és töltőseimben a víz ellen, tenger-nép lepte el egész nap a Duna partot, egy jelenet most is elevenen van emlékeimben, láttam a Duna közepén jégtáblát a másikkal telve 4-5 öl magasságra emelkedni. Elment ma is oxkás, a városból a havat, a Duna partjára, nagyjából a partra és ottan a jégre, mely iszonyú módon a partot mind tovább levőnek tün- tetve fel, a part vagy 50-60 ölnyel teljebb levőnek látszott a jég felett a Duna, és ezen volt több száz ember, aki azt hitte miszerint a parton van, egyszer rettenetes rezsze ropogás állott be mert a víz emel- veit ezt a hőtömeget, ez elvált a parttól, mint ezt a temérdek nép mely rajta volt iszonyú, az a kün- balás sikoltozás, a menekülésből előállott bolongás leírhatlan, erőszerezése, hogy lassan mozdult és, nem gyorsan vált el a parttól, hanem csak odább mozdult, melynek fogva időt nyertek egy kis oxorongás oldaloldós és lábtapadás után kimentek, egy part talán agyon is nyomták; de azt elvált a víz, mert

homlokzatának fele a kárpit leamlott. Szerencsére a
lakók már előbb menekültek volt belőle; de egy lakó
valamiért visszament volt, és ekkor szaladt le kaja-
don fövel, vörös haja volt; annál sajnátlabb volt az ar-
ca az ijedségtől, szerencséje volt hogy a lépcső a le-
nem omlott oldalán volt. Az Erzsébeti úton vir nem volt
de a félig omlott hó leve folytón halyagzott, a mint
a Dunából a leve földben tovább nyugvó víz a leve-
gőt kiszorította.

Egy pár óra múlva elfáradva a folytonos ácsorgás-
ban felmentem szállásomra, nagy volt nem csak meg-
fáradtam hanem ijedségem is, mikor a műtermembe lé-
pél, s. mely a mostani ellátás, nagy talán gr. Teleki Gé-
zai, akkor Károlyi ház volt; mely érem szemé-
lét mellett volt, és látom a parquettet egy uj-
nál magasabbban földre rakott törzsekkel. Elment
a menzeten néztek látom hogy a nádak és lécek
rakottak nélkül állanak. Szaladok a hálószobám
felé, melynek ajtaja kissé nyitva volt, próbálom
kinyitni de nem mozdul, ekkor látom hogy az egész
hálószoba nézint össze van repedve, mert a Károlyi
ház feléi oldal elmozdult. Nehézem fértam be az
ajtón, siettem a hálószobámban lévő irodámban
rejtékhöz, a mi kőpénzem volt, kővén és leg-
jobb art megmenteni, aminek utána siettem lejutni

szállásomból. Az Erzsébeti úton a József napi vásárra
fel voltam a kővek állítva; de meg mind iresék, egy
ilyent lefoglaltam, Erdővel és inasokkal abban hal-
tam, az inással hozattam le a gyémánt és meleg
ruhat, de egész éjjel nem aludtam, a folytonos hara-
gok félrevert, és kiabálások, hogy a víz nő nem
engedlek aludni.

Előnap az inasom elküldtem hogy bíreljen ki
szállásomra egy dereglyét minden áron ha kap, ka-
pott egyet 40 pfért.

A Földő utrában a kőferrás előtt szálltam be
a dereglyébe, ekkor hoztam szállakozott volt Vigh
Miklós a protonotarius Vigh Ignác fia, térdigél
magasabba ért ott a víz, mert a dereglye kőbe
nem jöhetett, egy asszonya két leányával és egy li-
berias inással ott kényörgött, hogy az Intenit vi-
gyiük magunkkal, en azt feleltam hogy a hány elér
a dereglyén a nélkül hogy baj legyen belőle, any-
nyit szivesen felvesszük, az inasok hordta be őket
öb, sohasem jöttam végére ki volt; pedig az in-
asokat többször láttam azon pár nap alatt Budán.
A hajókat mikor a földő utrából kiértünk, nem
indulhattak rögtön Budra felé, annyi és oly erős jég
ment, hanem rudakkal toltak a dereglyét a há-
zak mellett fölfelé, mikor az Intenit hercegven-

diglő előtt elhaladtunk egy kisvíz melkábbán jött a jég, ekkor neki merészkedtek a hajósok és neki indultunk a Dunának. Itt orába került mikor a partot elér-
tük; de itt megzorultunk t. i. a régi hajóhidon alu-
ti Duna-parti sarokház alá, nagy gerendaikból ka-
kakat állítottak jég tömkekre, hogy a sarak háát a
jég össze ne törje. erekre magas jég terladott és egy
magas jégfalat képzett, dereglyénk fele már a tisz-
ta vízbe ért a bakok mögé, de rogyant jég tömcegek
jövein, a dereglye felét úgy oda szorították ahhoz a
jég falhoz, hogy elkerültt reccogni, a hajósok is ki-
abálni kezdtek hogy végünk van, végső erőfeszítés-
sel kezdtek vasklyákkal tolni a jéget, crenkivül a
bakok mögötti tisztásban volt néhány dereglye,
melyek személyzete várta hogy nélküljön a jég, e-
zek is hangaikat a mi dereglyénkbe akasztatták
és hirták, míg végre hajutottunk a szorostól, há-
lat adva Istennek hogy szerencsénél kinttunk,
az egyik dereglyében van várakozók körül láttam
grof Dessioffy elvált, ki Pestre hozott olyent vala-
melyek család meueklülésére.

Harmadnapra a víz lecsökkent, átnertem Pestet,
estére meghátn vizsamentem Budára és inasom
reggelre oda rendelttem, hogy mindennem szállítsa
hára. El nem hallgathatom a felebaráti szeretet

némi nyitvánulását, vagy akasom mondani némelyen-
berre noszlelkűségét, mioként mindenkör akadnak
olyanok akik a szerencsétleneket inkább karabolni,
mint segíteni hajlandók.

A Károly kávéházba mentem ven reggel meg
reggelizni, a mely olyan ügyes tulajdonsái volt,
hogy mikor meghallotta hogy Pesten mindent fe-
leporozóra szállítottak le, rögtön elugando fel por-
rio nagyságú poharat tudott előteremteni. Mint
belépnek is kintül nézek sláton a kis poharakat, any-
nyira felingerültem hogy fennhangon kiáltottam
"Pesten hol a kávésokat a szűkség kényszerítette a
porriokat felre tenni az árva idején, tegnap már,
mint a város a vidékieknél hozzaferhetővé vált,
minden kávé a régi nagy porriót adta, ma-
ga ellen vet minden pesti ember ha itt a kártnem
vállottól felporriót elfogad, mikor a kárvallott
pesti kávésoknál egyox porriót kap." Ezrel ott
hagytam a kávéházat; de hallottam a meghotran-
koro rugolodást, és sok embert kijönni a Kávé-
házból, azt hiszem hogy a pestiek mind ott hag-
ták, és valószínűleg a budaiak is megkövetel-
ték a régi mértéket.

Minden Erdélybe nagyon hívtak, éppen ekkor
begröztlen megrendelésom men is volt, szállásom

megnagálva, egyelőre lakhatlan sat mindenféle szomoni
kejsék sat. elhatároztam, hogy most egy időre jő lesz,
ha Erdélybe megyek és Bismarck Gergely kocsiján leutaz-
tam Holcsuvarra, butoraimat elpakoltattam és magam-
mat vittam Holcsuvarra. Poroszlótól kezdve Tiszaátféredig
deréglyein mentünk a Tisza amúgyra ki volt áradva.

A Holcsuvar amúgyra ki volt áradva, hogy egy híd-
nak egyik végénél az országoton át folyt a víz, a ko-
csis azt gondolta hogy csak olyan mély mint az út, de
a víz nagyon mélyen keresztül vágta az utat, nekki
hajlott és csak aron vette össze magát hogy a kocsija-
ján lovakkal csak félre létezett; de azok is meg-
szedve oly hirtelen kaparkodtak ki, hogy szerencsére mi-
előtt összekodhattunk volna átkaptak minket az örvé-
nyen oly sebességgel, hogy csak mikor tud vettünk rajta
akkor sokasodtunk fel, el is sodorhatott volna az ár.
Holcsuvarra szerencsésen eljutottunk.

Holcsuvarról nem igen ismertek nevezetes dolgokat,
mihé két hét is volt, hogy nem voltam fejfejjel né-
kint. Sokat jártem szabadban hogy enyhülést szeressek
az aristocratiára nyárára fátora ment, kívántak vol-
na töltem hogy hátról hátra járva lezököljek adjak;
de azra nem volt hajlamom és kedvem, az egy tanít-
ványom comtesse Teleki Róza volt, gr Teleki Sándor
leánya, a Garibaldista gr Teleki Sándor nővére.

Septemberben csak kis körönddel elmentem

Magyar Igenbe Kiss Sámuel bátyáimhoz egy részt szülő
curára, tudva hogy így sem, lesz Holcsuvar az aris-
tocratiára, másrészt hogy régi ismerőseimet felkeres-
sem.

Novemberben szünet után visszamentem Holcsuvar-
ra, aron gondoltam, hogy vagy Székely megyék
telire vagy feljövök Pestre, külsősen mikor valaki
azt sugta meg nekem, miszerint azt hallotta, hogy az
aristocratiában így szokadnak hogy „majd beadják
a derekát ha nem lesz semmi kereset.” Mikor elha-
lároztam magam hogy Pestre jövök, most minden
butoraimat magammal vittem volt, azok elpakoltatá-
sát kerdtam tervemet, egy este a Casinóban gr.

Belhelen Pál főispán arxat szökt meg hogy „re-
méljünk miszerint itt harajában fog végleg megtele-
pedni.” Erre azt feleltem „ezen gondolatját a gróf-
nak becsassa meg az Istent, én nem vagyok ki-
pes meghozatani, hanem lakos lehetek valamikor;
de Holcsuvari soha, én egy hét múlva nem leszek
Holcsuvar, én már kerdelek parolni.”

Másnap korxám jött gróf Belhelen Pál és arxat
állott elő, hogy gróf Csikyné kéret, miszerint addig
ne menjek el míg leányát Eulalia grófnőt le nem
festem: az kisebb Homároni Gyúme lett; én egy kof-
fert kitűnő helyre állítottam, hogy parolok, erre

egész telen sok festeni ualóm volt; is nem panaszkodhatom az akkori viszonyok közt, azon teleni Kolosvári Keresetem ellen, nem is alkudortak nagyon, mert mindenkinek kedvesnek vette ha képet elvállaltam. Ezen telen tanítványom volt Felski Blanka grófnő kinek finom műveltsége is nemese jellege áll ma is tisztellett hástom meg. Már ezek óta kiváló szeretettel viseltetett a művészetek, különösen a rajzművészet iránt; nem mint dilettáns nő, hanem mint valódi művésznő rajzolt. Már előbb megírtam hogy jóllaktam a levele adással; de ilyen szelleműségeim is Komoly szorgalmu tanítványt, ma is szívesen látunk mellettem festeni. Nagy örömmel szolgált mikor meghallottam hogy egy társasághoz egy nyilatkozott, miszerint összes tanítványt is ír alatt, nem tanult annyit, mint tőlem két hónap alatt. Soha nem felejttem el mikor egy fejet festett, is én kivéve köréből a palettát, megmutattam mi ként kell a fonyt a hajra feltenni, meghívánta azt maga csinálni, nyúlt a palette után, „adj'ide adj'ide” én odaadtam és adattam egy paerlit, hogy ijedt meg tőle, milyen gyors kiáltott, hogy mindketten jót nevetünk rajta, az eset nem így engedelmekedett a gyakorlatlan kőrnek mint a gyakorlottak.

Felski Blanka grófnő csupán barátságból, hogy jeles magyar nőket neveljen, Budapesten egy nevelő intézetet állított fennadatom előtt, nála volt tanítvány Löwey Heléna, és Vasváry Pál is, kit 49-ben mint tanácsban olvasztam az oláhok álltak meg.

Ezen intézettel 849 után fel kellett hagynia; de megtudták, hogy nővérinél De Gerardo Antonia grófnővel adatokat gyűjtött a fennadatombeli eseményekről, és ezen barátságáért és az ő jogtalan kérésével szembeni méltóság teljes magaviseletéről beszemből Thufsteinbe zárták; mikor onnan kiszabadult külföldre ment sat. egy tudom megint az ott mások, kiki több adattal rendelkeztek ezen körülményekről, én csak említem mert megérdemli minden magyarnak ismerte tisztelget, is nevének örök emlékezetben tartását, mint Wesselyi Miklós atyja mondta volt, „megtanítottak szenvedni; de felni nem”.

Blanka grófnő szeretete volna látni, hogy miként kezd elajban festeni egy arcképet, mondtam hogy azt csak valamely barátnője képeivel lehetne; mert polgári nőt xavarba hozna ha egy grófnő néme. Először b. Wesselyi Farkasné sz. gr. Kendeffy Ignost (Gróf Andrássy Gyuláné nővérét) festettem, meggyőzték, hogy Wesselyi grófnő megéri mikor oda jő. Először a kapunkban leszállt a kocsiról, azt mondta az inasnak, „eredj fel Blanka grófnőhöz, mondd meg hogy itt vagyok”.

Vártam, meg kezdtem festeni, Blanka grófne nem jött. Inasom egy szegény jó tanuló a Lyceumban philosophiát hallgató alak ifjú volt, ezt én tanulmányában korlátolni nem akartam, ez nem volt otthon, csak 11 órákor jött haza az előadásról, mint hallom a fejét megkorogni, szaladok a szobájába, mondom siessen a szomszédok, és ludja meg beleg-e a grófne hogy nem jön; mert b. Wesselingine is én vagyok, szaladva jött Blanka grófne, a Wesselingine inasa azt mondta volt, hogy „a grófne kikészített és nem jöhet el”, így stilizálta át az ő felfogása szerint armit nagyok szót.

Egykor az inasomtól egy kis levelet küldtem a grófneak az arcképet illetőleg, t. i. hogy a mai ültetve nem szükséges decollirt jöni, vagy hogy nem kell magát fixiroztatni, nem emlékszem. Az inasom a báróval a lépcsőn találkozáskor a báró azt kéri tőle „mit keres ott”? az inasom nem ismerve a bárót: Ki így hiszem csak otthon az istállóba akart menni, és csak otthonosan volt öltözve, és csak azt felelte hogy a grófnehoz megy, mire b. Wesselingi Tarkas őt jól pofoztatta, mikor megtudta hogy az én inasom volt és hogy mi járásban volt, nagyon restellte a dolgot, én az inasomnak azt tanácsoltam volt hogy mondja el az esetet a Lyceum igazgatójának, az fog majd lépést tenni ügyében; de a báró egy közvetítő emberével kiegyeztetette az ügyet, küldvén nem tudom

5 vagy 10 forint az inasomnak, ~~hiába~~ utazott a báró Bálványi Tarkas Sándorral Amerikában, ismeri az emberi egyenlőségi jogokat!

Valami egy hét múlva, egy szép holdvilágos este kámpunkban állva, a szembe lévő oldal árnyékban volt, hallott egy kocsit zörögni az árnyék oldalán, erre egy roppant buffaniást a sötétben és üveg csörömpölést, oda szaladok, látom hogy egy feldúlt bárány ablakán mászik ki b. Wesselingi Tarkas véres arcúval, dühtől tajtékosva, és egy ékes szomszédattal, melyet senkinek fogadott volna el háltaimánál, hogy az Isten megóvta attól hogy kerít nagy lábát törje, hanem inkább olyan elmékedésnek, hogy ha a kocsis, ki szerencsén esett le, ismerve gardiját vérmérsékletét, kerekét nem oldott volna, most megfajtaná. A kocsis úgy dőlt fel hogy gróf Hendeffynénél estély volt, a báró oda anyasághoz ment kocsi, a kocsis sebesen hajtott, és az árnyékban nem látta a magas polveres hárfent: így neveztek Holosznárt az uterákon lapátal összetolt nagy sárdombokat, melyeket ott hagytak, míg vagy megváradt, vagy megfagyott, és csak aztán hordták el, ha a szél nem hordta szét; a kocsinak mint sebesen befordulni akart, a kör belső része felé eső kerek felugorván, hogy egyenkör milgen birtos a felfordulás, mindenké tudja.

Részt sajnáltam a bárót, részt gondoltam,

hogy a császár vele is értekez, milyen jól eshet egy váratlan arczkeszmerés.

Után gyákori fejfájásaim alkalmatlanság voltam, és ~~akkor~~ éppen akkor volt legnagyobb divatában a hidegvíz gyógyászata. 1839 tavaszán elszántam magamat, hogy nyárára Gräfenbergbe megyek. Szállásom felügyeletét egy barátomra bízam, őszre visszatérni kívántam Salsovára, hogy aztán máskor tavaszon jöjsek fel véglegesen Pestre.

Budapestben átmenve, egy pár hetet itt töltöttem, egy kis rajzot készíttettem a gróf Teleki Sándor mult évben festett arczképéről, a czelmetszet leírásaihoz az Academia intézkövése számára, és Fleckensteinnek is egy pár rajzot az említi számára.

Soldy, Vörösmarty és Bajza valanint több színház, Udvarhelyi Miklós, Szendrői, Megyeri és az idős Lindvay Márton, magabiztos rendeltetések nélkül, melyet a Zuglyetben a Szent vendéglő körül tartottunk meg, reggelit usig mulattunk, még lapdártnak is.

Bugát Pál épített volt egy kis nyaralót a Város-majar utrában. Erdi Sándor barátom: kisebb múzeumi regisztrári ő: rábízta hogy vegyem meg a Bugáthoz negyedik szomszéd szót, melynek egyik oldalán egy kis ház volt már építve, egy szoba, konyha, egy szobor, és egy kerek kút. Erdi rendezett mindent, ~~akkor~~

akkor foglalat adtam 500 forintot és úgy egyeztünk, hogy amikor kifizetem és a szűret is az enyém. Főképpen levélben rendelkeztem, hogy Erdélyből ott levő pénzemből Küldjenek, és szeptemberben Erdi eren pénzemből kifizette és átnette, 2000 forint volt a vételár.

Utánis végül elmentem Gräfenbergbe. Akkor adták kertem, amiről vendége volt Prüssnitznek, hogy elő pillanatára nem kaptam más helyet, mint egy három dezska szélességű padlás-szobát, melyet említi várta-
tos könyvemben meg is örökölttem, ennek 3 oldala az ajtóval együtt deszka volt, és a negyedik oldala szindelyfióka, világítása nagyon szerény volt, éppen nem műteremnek való, mert más ablaka nem volt, mint egy kinttől szindely helyébe egy darab üveg volt beillesztve. Csak ezután ott levőnek elég volt, hi csak iszadt és aludt benne, de sem írni sem olvasni nem lehetett benne.

Ekkor 58-an voltunk ott magyarok, köztük b. Wesselenyi Miklós, Bernicoler, May titkár az erdélyi udvari cancelláriától, b. Bámfly Albert, Vachott Imre, Sicsi kapitány, Proudy Egerből, Gyurkovich, Varga, sat. sat.

May udvari titkár kérte, hogy van-e szándékunk ott festeni? mint mondtam hogy még jobb világosabb szobákhoz nem jutok, addig lehetetlen,

mint már régebb ott levő, tudva a viszonyokat mond-
ta nekem hogy itt foglalnunk kell, és nagyban kérdett u-
tána járni, hogy nekem segítségemre legyen.

Huamadvár aron örvendetes hírral lepelt meg, hogy
egy kir. tanácsos barátja holnap reggel elutazik és ve-
le már beosztott a dologról, a barátja Bonakor uta-
zik el, és én praktoljam össze mindenemet, s reggel
Bonakor vitessim oda és tétessim be annak szobájá-
ba, hogy a mint annak utolsó darab jószágát kivi-
szik, szobámból én már kistokba legyek. Ez így so-
nul szóra meglönténvén mikor May barátja elment, én
már kistokba vévén, rögtön elrendelkedtem heme és
a kulcsot magamhoz vettem.

Iszlaltak volt már May is, meg b. Wesselényi vala-
mint Tiszei Kaputány is Priessnitznél, az én érde-
kemben, és ő megígérte volt, hogy a mint lehet aron-
nal egy világos szobába juttat. May Karon fogott,
mondván megint mikor Priessnitzhez jelentem me-
 hogy megnehereteln, a véletlen itt is korimáre játszott.
b. i. éppen akkor állott volt egy szekér a Priessnitz ba-
kóháza előtt, két hárson velkőssel, és Priessnitz
nért a szekeret s hínádott mint csimájón, és mie-
lőtt mi száltunk volna, ő kérdett rálni, hogy Bernk-
háry küldött Reishöt neki egy életnagyságú képet
ajándékba, mely a császárt (Ferdinándot) ábrázolja

s ő nem tudja hogy hányon el arat.

May erre rögtön megvigasztalta, hogy ne aggódjon raj-
ta, itt van Barabás is, ő art mind elvezi, felfeszi,
felfüggeszteni, és is ajándékozni miként elrendezem
mind art a legkisebben; mit Priessnitz nagyon meg-
köszönt; mire May előadta hogy már elfoglaltam egy
szállást, és art melyiket. Priessnitz art felelte hogy na-
gyon jól van, art ő miának igérte volt ugyan; de art
hiszi, hogy annak nem oly szűkséges a nagy világo-
ság, majd gondoskodni arról másutt, így én egy olyan
jó mütemhez jutottam, mintesatt kívánhattam, me-
lyet Maynak köszönhettem egyenesen.

Mint az új szállásomon elrendelkedtem, aronnal
horrá laltam a császár és király ő fgye arerképe ki-
pallottatásához, a kép hengerre volt göngyölítve, egy
külön ládában, a keret sőt vedve külön ládában,
a vállánma gyékénybe praktolva.

A képet feszítettük meg előbb, melyneheren ment;
mert a kép vállánmára feszített vászonra volt festve,
melyről a kereten kívül álló vászon le volt vágva, és
így nehéz volt megfogni, hogy az ember meg hurrá,
no de valahogy megis elbántunk vele.

Után a keretet állítottuk össze; mert szetszedhe-
tő volt, mikor a képet bele festettük, keretből esett
rafta, vagy hat centiméterrel volt rövidebb és kes-

kenyebb is, mint a keret belső ulája, úgy hogy 10 emberrel kellett volna hosszabbnak és szélesebbnek lenni, miként a keretben megállhatott volna. Ima képet nem lehetett megtölteni, sem a keretet rövidíteni vágni.

Eppen akkor jött be Priesnitz, megijedt szörnyen no most mit csinálunk? - vigasztaltam, hogy lehet segíteni rajta, hivattam egy asztalost Freywaldauból, kicsinált egy jót keretet, melynek szögleteit nem erősítettük össze, és ott egy ember a vállán gyalog elvitte Troppanba, hol egy aranyos megaranyozta, és egy pár nap alatt felállítottuk.

Ezen alkalmából mielőtt volt tapasztalni, milyen nehéz egy művésznek más művész irányában kritikát gyakorolni, sőt csak felszólalni ha mindjárt jó akarólag is. Meddig a képe a falhoz volt támasztva sokan nézték, és borzasztólag gúncollták, még pedig nem ott nélkül, hogy milyen méltóságos volt Remekhárynak egy megbízottja, az védelmerte azt állította hogy azt Raupfel festette; én Raupfelt védelmerte, azt mondtam hogy azt nem Raupfel festette; még azt sem hiszem, hogy Raupfel látta volna ha Raupfel csak egy órát igazolt volna rajta helyre hozta volna a nyomorék kereteket.

Ezt a Remekháry megbízottja megírta Bécsbe és Remekháry Raupfelnek szemrehányást tett azt.

Akkor Bécsbe Raupfelrel találkoztam, az keserűen panaszkodott hogy töltés nem várta volna, hogy őt gyarlóan. Én meg voltam lepetve; mondtam hogy én őt védelmerte, azt mondván hogy nem ő festette. Én őt bevallotta, hogy egy tanítványával festette, és el lévén foglaltva nem nézhette meg, azért volt ez neki nagyon kellemetlen, mert Remekháry neki több szolgálatot tett, és ő kötelessége volt. Én mondom én akkorán hitetlen, ha még arra sem méltatta, hogy megnevezze, és nagyon helytelen is saját érdekében, hogy a mit saját neve alatt borsát vitáigga, meg sem nézi. Megérdemelte hogy szolgák. Én már a tapasztalat oda vitt, hogy négyzem közt jó akaratból sem szokok; ha az illető nagyon nem nohat, hogy mondjam meg a mi hibát látok; mert tapasztaltam a francia körmondás igazságát: „nulle est content de son sort, nulle est mécontent de son esprit.” Sokszor tapasztaltam, hogy ha az ember legjobb akaratát figyelmeztet valakit műve hiányára, és úgy szólván hallgatóseire, az szörnyen megharagszik. Ezt is hallottam s igaznak találtam, hogy senkit sem gyűlölnék az emberek annyira, mint arokat, kikről tudják hogy az ő hibáikat és gyengeségeket ismerik.

Gräfenberger hamar megismerkedtem az egész fürdői körösséggel, a gyógyulás levei főzölöm, és nem

pejzseres, nem vittem magammal olajfestékeket, csak aquarelle festékeim voltak, és egy albumom aquarelle márkatokkal, így csak aquarelleket festeltem. Herceg Lichtenstein Károlynénak, csaknem egész albumát töltöttem meg. Hg. Nassauval is többet festeltem, Priesmitzt magát is lefestettem magammal, mely ma is megvan birtokomban, saját neve aláírásával, ezt két példányban másoltam, egyet hg. Lichtensteinénak, egyet a híres bajor szobrász professor Schwabenthalernak.

Priesmitz Vávere arcképet Beisben Mahlknecht feleségével szándékoltam metszetni; de mielőtt megrendeltem volna; egy levelet vettem Tuxti kapitánytól, aki azt írta hogy egy beisi charlatán festőt meglátogatott, és annak leánya kifestetgetett és köze is rajzolt, éppen bevigerte a körajzot, melyhez művészi tulajdonságomat látta meg t. i. Ruprecht ki mindennél betolakodott, hg. Lichtensteinénál látta a Priesmitz Képeit az albumban, de azon albumban sok más rajzok is lévén, egyre ráfogta hogy de szép rajkijr, kiste a herceget lunc saives megengedni leányának azt leírni. A hercegre nagyon kedves előzetes dancos lévén megengedte / rosszat nem sejtve / a nunt harcolt az albumot, leánya aronál nekiült és az én aquarellem után köze rajzolta a Priesmitz Képet.

Tuxti rögtön a hercegre ment és elpanaszolta a mit látott, hozzá téve hogy nagyon valószínűleg ha Barabás ezt sejtette volna, nem festette volna le a hercegnének Priesmitzt, a hűvö rögtön az albuma után küldött és elhozatta Ruprechtot, de már késő volt, mert a körajz készen volt.

Összárva, hogy akkor még törvények nem voltak az szellemi tulajdonról illetőleg, de azért én mégis nagyon le tudtam volna foglaltatni a körajzot; de nem perben a hűvö compromittálva, a perbe kevertem volna, mitől nem fírom miveltségi nemcsak a irhölgyet megkímélni kötelességemnek tartottam.

Ezt mint jó példát hozom fel az utókorra, hogy szolgálatra rajta, és tanulják ismeri az emberek rosszkészségét, és araktól óvakodjanak.

Természetesen ezen körajz egy, legfeljebb két hét alatt több száz példányban jelenhetett meg a gräfenbergi rendigek közt, én pedig csak több hónap múlva jelenhettem volna meg ott egy arcképséssel, elment kedvem a vállalkozástól, úgy maradt el az, hogy én azt magam kiadjam.

Egy vasárnap kirándulást tettünk Gräfenbergből a közeli erdőszegében gyalog négyen n.m. laborunk gróf Lichkingen, May elnöki házára, Tuxti nyug. kapitány és én, közben nem kapunk egyebet ebebre

mint alvott tejet is feketé kemencet egy silénai pa-
rasztról, este mikor kora estéig, amikor éhes voltam
még sem volt kedvem vacsorálni menni, olyan fáradtam
mentem szobámba. Alig ültem le jó be a fűdő szobá-
ra is jelent meg nekem, hogy keresett b. Wesselényi elklás is
art mondotta, hogy még ma beértem akkor velem, este
10 óráig a nagy teremben lesz, a melyben minden vasár-
nap táncmulatságot rendeztek a fűdő vendégek. Kel-
letlenül nyugdultam, de b. Wesselényinek kívánságát
nem tagadhattam meg.

Mint a nagy terem felé megyek látok egy orosz negy-
ves fogatot egy kocsik Kocsissal a bakon, kenderősköd-
tem miféle munkára az van ott? art felelték, hogy a
kalisi vice kormányzó van ott, engem a kalisi kor-
mányzó cím nem érdekelt, egykörtém a tánc-
terembe, hogy minél előbb szorhassak b. Wesselényivel.

Ennivaló negyest táncolt több pár és sokan kint-
álltak erket, vérték köröskörül, hol találom b.
Wesselényit, megpillantván őt tud a táncosokon ül-
ni; előttem éppen egy úr állott egy nővel a karján,
ert megszólítottam, legyen szives egy kis helyet nyitni,
hogy ott átmenhessek.

Először nagy volt meglepetésem is mily örömem,
csak egymásna bámultunk, ő volt előbb "Barabás"
erre én is az ő nevét, Bialoszkurszky majdnem

kiáltottam. Egy másik nyakába konultunk, az egymáshoz
intérett kérdéseknek alig szaktott vége.

A karján levő hölgy neje volt, ő most ercedes és
kalisi vice kormányzó; nagy sült ki hogy a kalisi kor-
mányzó nagyon is érdekel engem.

Ö minden levelemet kiker kapta melyeket Gábor-
szághól írtam neki, ő minden levelomre válaszolt; de
a munkára posta nem adta tovább. **Dacára** fáradt
hábamnak soká becsültünk együtt, egymásnak la-
kásunk ermet itadva (ő Freiwaldauiban lakott) ¹
mikor láttam hogy b. Wesselényi elklás feláll ülő-
helyéről elbúcsúztunk.

B. Wesselényi elbeszélte hogy b. Blicher a híres wa-
terlói hőnök fia le akarja festetni egy kis 6 vagy
7 éves fiarskáját, és ő által kideríteli hogy mikor
ülhetne a farskára. (kit le is festettem aquarellben)

Bialoszkurszky másnap reggel reggeli után
aromiat feljött hozzám, és mondhatni 3 negyedét
a délutánnak nálam töltötte, és együtt festgettünk,
hanem artam hogy Gnäfenberghól elutartunk és el-
máltunk, csakugyan nem hozott többé össze a sons.

(Ezen időben divatos lévén az aquarelle album,
hgy Liechtenstein^{Károly német} albumát majdnem egészen
kiszáfriztam. Hgy Kassanuk is sok aquarellt fes-
teltem; különösen olyanokat kellett másolnom számá-

ra saját albumomból, melyek őt Olaszorgi utjából érde-
kelték; de több gräfenbergi emlékeket is.)

Összel szellem hara, mert Budán vettem volt egy
szőlőt egy kis házzal rajta aron föltétele, hogy szü-
ret előtt kifizetem, is akkor a szüret is ar anyam, tavasz-
sal előlegertem volt na 500 forint pengőben is szüret-
kor kellett 1500 forintot befizetnem, rendeltéktem
volt Erdélyben ar iránt, hogy amian pénzt küldje-
nek Budapestre, Erdi János (akkor Luerenbacher)
barátomhoz. Nem lévén bizonyos hogy Erdélyből megér-
tek-e pénzem nyugtalan voltam, több olyan fe-
tem valom lévén, melyek iránt b. Wesselényi ell. is ér-
deklődött, nagyon marasztalt, mikor Ketsigem okait
mondtam, adott egy utalványt Wodhanerhez Buda-
pestre 1200 forintot hogy art Erdi János barátam fel-
vehesse.

Egy ar egész nagy elintézésre Erdit kirtam fel, ki
mindent el is végzett helyettem, leíratteltetett is el-
adta ar egész mustot, nem lévén pénzem, a sajátot
a saját szüneten tartott szünetelő kádakkal vedvekel
számonra megvásárolta.

Wodhanerlöl csak 200 forintot vett fel a b. Wesselényi
utalványára, Wodhaner nagy bámulataira, kinek nem
ment fésébe hogy a kinek 1200 forint van utalva, ar csak
200 forintot vesz fel, aron rövid Ryklentéssel, miszerint velle

csak annyit kell, ert en ott mint Erdi megirta misza-
fisttem; de b. Wesselényi ar en elismervénymet el-
veztette volt, is egy nekem egy elismervénymet adott,
hogy nem tartozom neki többé.

En ar irást arata tartogatom, elebb előnyjárattól
de most már Regyelettől, mint olyan nevezetes ember
kere irását, t. i. csak a név aláírás ar ő sajátja.

Gräfenbergből nov. elsején indultam hara, arar
Budapestre, honnan Holosvárra szellem.

Pesten találkoztam Bagdánfi Holosvári postame-
sterrel is Szabel Boldixsárral, kik hasonlólag Ho-
losvárra szándékoztak. Bagdánfit kirdertem
elebb, ki art felelte, hogy ő gr. Thormissal. ar endélye
kommandó fővel postával megyen, is a diligenciá-
nak csak két ülése van. Akkor Patról Holosvárra
utarni nagy esemény számbe ment, nem mint ma-
Szabel ert mondta, hogy ha szerkezt utalványt előfo-
gatra; ő veszen egy kismennyi Rossit is nagy jól elme-
gyünk, en meggyertem hogy hirtasan szerkezt. El-
mentem Döbranten lakásor, ki tartományi hirtos
volt. Nagy meglepetésemre nagyant fontos papát
vágozt; „no hiszen majd motiválkatom, hogy aka-
demiai kiküldetésben van stb. ment nagyon kemény
rendeleteimre vannak a helytartóságtól hogy ne ter-
heljük a megye népet stb” mine meghosszabbodva

fölkeltam helyemből, és ezen orvakkal távoztam, „hogy
talán orvot kapjon, vagy hivatalát is hozzákötve inté-
m azt nem kívánom, alázatos szolgája.”

Elmentem Mátyushoz – Mátyus Krisztides atyjához, ki
nyájasan fogadott, előadva hogy előfogatra kennek m-
talványt, barátságosan leültetett, az íróasztalához ült,
megitta; kérdelem min a taksája? 1 forint pengő volt, lefizet-
tem, szépen megköszöntem, és így Szabellal és a Bagdan-
ffy fiával, ki szintén hozzánk szegődött indultunk ut-
nak, a nagy sarak minth minden néhő postgyárokunkat
Liedemann expeditorunk adta át. Ami a szegény pa-
naszt megterhelte és illeti, az így állott, hogy a falujá-
tól fél órára elénk váglatott a jó lovakkal bíró pa-
naszt, messziről kiáltva: kérem ~~proponttal~~ vannah
a Nagas urak? kérem ne tessék a lovával mást ál-
lítani, nekem olyan lovain van, hogy csak úgy
reputni fogam velük. Ott lesett én mikorra beértek
a faluba; úgy is lett, előre váglatott, egy erőt huszas
foglatot is adott biztosítékul, hogy nem fog felülletni,
sőt a bíró disputált vele, miszerint nem rajta van
a sor, a bírónak egy huszas ajándékozott, hogy neki
engedje miniket vinni.

Egy előfogattal indultunk utunk egy d. e. 10 órákor,
mert az előtti napon rendelvén meg az Üllőről jött
lovak csak reggel értek Pestre.

Iskolánk akadályunk nem volt, de Iskolánk a Pest
felőli úgyn kényes Roesink megakadt, és az 5 jó lo-
nem bírt vele mozdulni. En a Roesink legrövidebb némi
mi baj van, társaim mikor mondtam hogy, le a Roesi-
ról, megijedtek, megakadtam hogy mihez sok baj, csak
a botokat kell körbe venni, egy kis óra dolgozik lesz, a
négy kerék olyan volt, mint négy angyal meg nem fars-
gott malomkő, a küllők vagy mint Erdélyben mezei
fűlők éppen nem látottak, a kerékekben iszonyú
sár tömeggel a Roesi oldalához ragadtak, úgy hogy
egy kerék sem fordulhatott, olyan szűk sár volt, hogy
mindjárt pipát lehetett volna gyenni belőle, alig bír-
tunk lépni, elhúztam a kerékeket forgatni tettük,
bejutottunk a vendéglőbe.

A vendéglőből éppen indulni készült egy előttem is-
meretlen uraság, kiderült hogy József István Miklós felé
megyünk? az igen sora kért ha találkozzunk tartomuk
össze, mert nem is rossz az út, tudja hogy utoljára
mert mi nyugodt lovakkal megyünk, míg az övéi el van-
nak csigázva.

Meggyertünk hogyha találkozzunk összetartunk, de
elgondolva a Dicsőigát kényes utat, gondolt Roesink keré-
künk hogy jó volna azt kikerülni. A mint megrendelés-
intem 5 lo ott tennett egy fiatal 20 éves kényes Ro-
esink, megakadtam, te firkó, nekem szígyen lenne

a kátaiban minden kátjut nem ismerni, nem tudniál
le minket az orosz uton kívül az elmaradás fél ré-
ken elvinni? nem vagyunk mi szerelmesek az oroszá-
gatra "megbillentve felelőjét", bíz én el" vata a fele-
let ha a Ngor urak nem sajnálnak egy kis horra-
tot, ha véletlenül egy csöszrel találkoznak, kérelem
hat mennyi elég annak, beéri az egy bankó forinttal,
no hát helyes mondom arra, megadjuk nekise ban-
ko forintot.

Tal haladtunk, mert mint a hídán teli töltésről az
ut mellett vízek miatt leterheltünk, balra letért és a
véleken sebes ügésben hajtott jó darabig, egyózer csak
megáll, uakarja a fejét, kérelem mi baj? Taj kérem
borzasztó nagy mély és végetlen árok van, erre leuál-
tam a Rossiból megijedtem, mert az ároknak sem
jobbára sem balra vége nem látszott.

Elégindultam az árok mellett jobbra és nagy 200
lépésnyire látok egy olyan helyet, a hol a Rossit gon-
dosan át lehet segíteni, kiáltok, hogy hajtsan oda, ott
megállítottam, mondtam hogy fogja ki a lovakat
és veresse át, mi négy fiatal ember a Rossit majd át-
toljuk egy kis vigyázattal; mert a lovak a rudját a
kapaszkodással bizonyosan eltörték volna, ez meven-
ésisen sikerültvén, az arkon túl újra befogatt, artán
vigan haladtunk előre, még a nap fenn volt mikor
Török let elliklősen voltunk, csösz sehol sem láttunk,

nagy távolban láttunk egy szarvas marhat legelni.

Az idegen urat nem láttuk másnap reggel sem,
több akadályunk és hajunk Holosvárig nem volt.

A postamestert a diligencián nem láttuk egész
Holosvárig, pedig az nap reggel indult el két órákor,
mikor mi 10 órákor, 26 órával később mint
mi (t. i. másnap este.)

A 839-840 márvénzig való telt Holosvárt
töltöttem melyen semmi különös esemény nem aolla elő-
magat, mely feljegyzésre érdemes lenne. Távaszal
mar márxus elején, mintán a mi ott festeni volt
lefestettem, egy részt butoraimnak ott eladtam ves-
tegés nélkül, mert nagy egész nykoni értéket megad-
tak nagy pedig korra számításán prakolást, utelbért,
arraal helyébe Pesten újat vehettem, mit el nem ad-
hattam, elpakkolva, Pestre jöttem, kaptam mindjárt
az akkori Uri utrában (most Thonra herceg utra)
a His Thonra utra sarkán egy véletlenül Sz Györ-
gyig úresen álló szállást, lat Györgyre pedig az ak-
kor épült Neithofer háiban, a His sas utra Ujéni
letra néző sarkán vettem ki szállást.

Elig megtöltök hogy megint Pesten vagyok, nem
léven nagyon sok dolgom, festettem a galambposta
eremi képet (melyet kétszer kellett lemásolnom:) hogy
az akkor juniusban meggyitandó Budapestén leg-

aláírólak csak 60 fixetó tag van és kérdés, nem arak-ei-máltak-e a szabályokat, a kik be sem fixetlek.

En a mellett voltam, hogy a Múzeumnak adandó részt akkor kell életbe léptetni, mikor az egyet nagyobb összegekről rendelkezik, meg voltam győződve, és ma is az a nézetem miszerint az önérdék kielégítése sokkal birtasabb alap, mint a csupa karafiga, és első kelleknek tartottam az egyet felmérést, remélve hogyha elég erősek leszünk, nem fog kimaradni, a Múzeumnak is gyarapítás-
m képződjénységét,

Toldy azt vetette fel hogy megesszunk a részvényese-
ket ha a Múzeum ellen határozunk, mert a nagy többség karafigától is alá és fixetelt be.

Ere én felváltam: hogy én egy indítványt teszek, a titkár vegyen elő egy tiszta ívet és írja fel a kaméllára ezen ívvel hogy "mi alósítottak lemondunk lehetősé-
reményeinkről a Múzeum javára." En első lesznek a ki aláírni, és meg fogja mutatni, hogy a nagyobb része lett-e karafigából részvényes, és ha felénel több fogja aláírni, akkor remélhető, miszerint a nyereségek fe-
lénel több lesz a Múzeumnak, én első lesznek a ki aláírni; és megvárjuk én arannal aláírni és utánam egy Müller nevű rajztanár: a ki alig egy pár szót tudott magyarul, egy kis sánta német ember volt, ki csak ma-
gas rajz lelké adaóhat élt Pesten:.

Idellen maradtunk az íven több egy sem írt alá, a min-
en nagyon csodálkoztam, hogy legalább a mellett öné-
mélők nem írtak alá. Sajnáltam is sőt szegyettem is,
hogy a fennem hánytorgatott karafiga ilyen kudarcat
váltott, de meggyőzött még jobban azon feltételemben,
hogy birtasabb az önérdék alapja, mint a karafiga,
hiszt a hol kibuvhadtunk alóla is sokkal több szá-
ban van meg a karafiga mint szivben.

Ere Toldy Andrást szólalt fel és tett egy indítványt,
melyet mindenki helyeselt és sokély nita után el is fo-
gadtatott.

Ezt indítványozta hogy miután az egyet jótállást
vállalt el a képek szétletlen visszaszállításáért - t. i.
melyek meg nem vétetnek - tegyünk ezen korrkárát bir-
tosítására felre 400 pfót, mert ha az idein kár tör-
ténik az csak az ezen évi jövedelmét, és nem a jövő
évit terhelheti, és ha szerezésen történik a szállítás,
a mi ezen 400 fótól fennmarad, fordíttassék a Múze-
um képtár javára.

Ezen eszme olyan ésszerű és követ kezes volt, misze-
rint ezt ellenerni nem is lehetett, fájdalom hogy ezt
egy fatum érte t. i. a képek koratában a nagy szetség-
ben is Grimm Vmre nem volt képes mindent felje-
gyezni a mit költött, valamint némely képek nekki
küldött csomagokkal jöttek, mikor a visszaküldés

Költségére szükségos összeget kionamította, sokat kifizelt számlájából és így a niszraküldési különbözet felmérte a 400 forintot.

A részvényesek közt kisorsolt képekre 3000, araz három ezer forint jövedelést.

A körletkei körgyűlésen, mikor a lefolyt évi számadat sok átvizsgáltatott, Hosenh Lajos kemény megrovást intézett a kereslet pontatlansága ellen, és így azt ar embert ki egyedül dolgozott megrovta, hogy két annyi nem dolgozott. Ezen körgyűlésen már halálra volt részvényesek lenni, ar egyet szervertetett.

A második évre a társulat részvényesei száma 1800-nak araz egyezer nyolcszázra és így 600 al szaporodott. Szex harisnya köti és káthulajdonos lett a szállító, ezen éven minden kiadás számlákkal és nyugtákkal lett igazolható, nem kellett sem állványokat csináltatni, arokat mind daimisszal bevonatni, a sok spángya, kanika, heveder (gurtel) furak stb. sat. költséglineam voltak; mind a mellett képvásárlásra ezen éven sem jutott több 3000 forint araz háromezer forint, melyből világos volt az, hogy a megelőző éven Gimm Vucse a nem részletes jegyzésekkel, saját aschében akasztott kért, nem pedig az egyletnek, ekkor feloksalatam érdekében és a mult évi megrovást kiegyenlítetttem.

Ezen nyár elején én és Szenicrey Gusztáv voltunk

felkérve a kiállítás rendezésére, egy szerdán délelőtt tünk kioxen, mondám Szenicreynek hogy jó lesz aronnal egy nyamudába küldeni mixerint nagy betűkkel nyamudaisák ki hogy a mitárlat nyitva van sat. Szenicrey ^{ingyenülpen kenne} ~~nam formad~~ mit gondoltok?, hogy nyamutatott (catalogus) nélkül megnyissunk, a hirdapok megesszünk, én erre azt feleltem, hogyha megtámadnak felelek én nélkül. Most országas vásár van, vásár van, ercknek szombaton vége, vasárnap mindkettő közönségre szétoszlik, kétfő előtt Catalogus el nem kieszülhet, jobb ha catalogus nélkül, mintha éppen nem nézik meg.

De ezen is lehet segíteni. É hivélyknyi credulákra inga fel a titkár a művész nevet és a képcrimet, ezt a keret szögletébe saujuk, ezzel egy pár óra alatt kioxen lesz; így történt, másnap délután benértem hogy kord-e látogatni?

Íé velen szembe Szenicrey „no volt itt ma láma, egy cath. lelkes csapott lármát, mixerint olyan rossz lelküleg scandalizáltak a primást.

A rend kedveint minden láda jegyzőkönyvi számat kapott fehér krétával, ugyan olyant a képcerete a tetején ahol több kép volt egy ládában, azok ar alfa bettel lettek megkülönböztetve, a szolgák este felírtak, nem voltak ar a-t b-t csak a számat, így egy állvány két ellentétes oldalán levő képmel

melyeket Thukurelli festett, ki Thapácsy princa-
protégáltja volt, ezek ermet elcsoréttak. Egyik képen
volt egy vörös nadrágos belyér, mint egy csanda előtt lán-
col egy leánygal és két erigány hegedűt, ezen az a erim
állott, Thioctus is ellagdalina "herceg princa tulajdo-
na", a másik képen volt ellagdalina mint a Thioctus
lábát mossa, ezen a volt, Augyal Baudi és szeretője "her-
ceg princa tulajdona".

Nem sokáig voltak kiállításaink a Redout épület
folyosóján; mert mint az egyet gy arapodott, Szekrénye-
gy Jais of art indolmányosla, hogy vegyünk egy állandó
szállást és ne haragjunkt, hogy minden nioleki ember
birtosan megtaláljon minket, nem mint Kober lestille-
let. Emvete az lett követkerménye is, hogy nem érsem
nagy szállást vettünk, és ezt felakkarván használtuk,
állandó kiállítást rendertünk, Kisebbet de állandót, min-
den hóban váltva tartván a képeket, ha szükség volt két
hóig is kiállítva maradhatott egy kép, de tovább
nem.

(A minögyetre még kisebb vioraterek, néhány éig
külön fájgygzendo nem törtéven.)

840 nyarán építtettem a budai város majori villámát.

841 ben júniusban megharagodtam, miú vettém
Bois de Offmes Xsuesaurát, miúelt és áldott jólelkü
nót.

1842 áxén meghívtak Egerbe, hogy Pjtker ^{örseket} ~~örseket~~
feasem le a város rioxére, egész élet nagyságban,
egész alakban.

Egerben az örseki palotában voltam szállva, örseki
telkárak voltak Liray (Kisöb püspök) valamint Sis-
uai (ki forradalom után, mivel egy forradalomban részt
vettnek menhelyet adott, fogásgha vettelt, s fogásgha
meghalt) veltnek is masoltam az örsek mellképet.

November elején mentem Egerbe, utunk borasztó
volt, kiúelt Gödöllő is Hlatvan közt a mélysarat mely
tetején megfagyott nehízu fuvarok át nagdaltak, nagy
jobbán mondva táblakra tördelték, mely ilyen álla-
potban megint keményre fagyott, majd kirárta a
lelket az embernek. A halván töltis végén egy kö-
böl faragott szent állott. A Kresisom elkeseredésében
egy kiállított fel, talán ezt a szentet azért állították ide,
hogy a kinek itt a városban kell vevnie, legyen kinek
imáolkozni utolát.

De egri Köség a Pjtker jól sikerült képeit a fi-
tisen kiviú egy erüsthöl kioxult aranyxegélyü pa-
lettánál kiúelt meg.

Siettem hara, hogy ním lebetegezésén hon legyen
de elkistem ment deer. 10 in ~~erencesist~~ megxüle-
tett volt az egész életre xerencesetlen gyermekem.

X Elő gyermekem Henriette (Demyin Laisliné) 1842

gelem az időmet.

De midőn a nagy ajtó megnyílt, és egy díszes liberális úras fogadott minket, mikor láttam hogy a lépcső díszes finna persz szőnyeggel van borítva és a lépcső fülkét Strusk edények díszítik, kezdtem felnyitni a szememet.

Ekkor egy nagy terembe nyitottunk melynek szélessége 4 ölnyi, hossza 6 ölnyi és magassága $3\frac{1}{2}$ ölnyi lehetett, és egész a mennyezetig legdíszesebben kitett könyvek lepték el a falakat, ekkor kezdtem hinni, hogy talán mégis látnék egy-két képet a mi megerőlemlő időmet és fáradságomat.

Ekkor a képtárba jutottam elbámultam azon, a mit láttam, így csak a Pitti palotában (Florenz) levő képtár lepett meg.

Több teremben volt körülbelül 150 kép elhelyezve, oly válogatott, hogy nem tudtam mit bámuljak inkább, a képek szépségét, vagy a tulajdonos ízlését és műértelmét, vagy maga volt nagyon műértő vagy a tanácsadója.

Először egyes kép (legtöbbször a németalföldi iskolától) a legkiválóbb művészeknek legjobb korából és legjobban conservált műveiből való volt: csak azt sajnáltam, hogy minden kép előtt legalább fél órát nem tölthetek. Némelyiket ezen iskola művészei közt, csak itt kezdtem igazán tisztelni és bámulni.

Hőszíntem nagyon, de nagyon az illető úrnak anynyival inkább; ment Brachy barátom (ki már néhány év óta Londonban élt, kivel együtt jártam Bécsben az akadémiában, kivel Olasz-országtól visszatértemkor Bécsben sokszor voltam együtt) beszélt volt nekem hogy sok szép magán gyűjtemény van Londonban; de ezek nagyon nehezen hozza fértelők, ő t. i. Robert Pulnelt nejevel jó ismeretségben volt, és még sem volt még képes hozzá jutni, hogy a nevezett Lord szép képtárát meglekinthesse. Nagy aristokraták, sok különöségeik vannak.

Egy kiállításán láttam egy urat nejevel körül járni, lapva vizsgálva a képekre nézőkre, hogy melyik áll meg több ideig egyik vagy másik kép előtt, (addig csak a terem közepén mozgogtak) mikor látták hogy valaki egy képnél tovább időzik, oda mentek, azt megnérték, és mikor oldalt kacsintva látták halál megint megnézni - oda mentek, azt a képet megnérték, a többi kép nézők néve nem létezett, feltették ne hogy olyan kép előtt megállva, mely nem jeles, őket nem műértőknek tartották, sajnos hogy ezen elméleti hisztériágon, természetesen nevettem is magamban.

Egy alkalommal az Akadémia kiállításán láttam két urat, mint két képet összehasonlítgatva, egyiket

Kép Stanfieldtól volt, másik Turnertől. Egyik meg-
szólal, "nézd Turnert milyen szép meleg szemei van-
nak Turnernek és Stanfield milyen hideg". Nem áll-
hattam hogy oda ne szóljak, miszerint a Stanfieldi
gyönyörű szép kép - a Turnere pedig nem is kép, az
egy darab vászammal színekkel betárolás, és, ér-
telem és gondolat nélkül "és hogy minthát min a vilá-
gon kiállítás tal art elfogadottak". Erre az egyik né-
milyen skandalummal nem nére csak annyit mondott
"milyen különbözőek a vélemények".

Ha ennyit elmondtam, elmondani emellett folytatását is.
Akkor Pickersgilléknek ebédnél elmondtam hogy
hogy jartam, az egész család rám bámult: Oh! oh!
oh! Turner egy nagyon híres festő, most celebrated
artist" és csak bámultam rajtuk.

Elmondtam Leitch barátomnak, kértam ma-
gyarázatot meg nekem azt; mert ha Turner képe szép
akkor nem értsem az angol ízlést.

Leitch elmondta nekem, hogy szelött 25-30 év-
vel Turner nagyon szépen festett, de arata olyan roha-
mosan gyengült az elméje, hogy most egészen olyan
mint egy kis gyermek, 25 éven innen festett képeire
ná sem méltó nézni, így hogy legjobb barátai sem
veszik figyelembe, a mit művel. Egykor olyan nagy
hírneve volt, hogy nagy nagyokra tett szert, 600,000 ft.

sterlingre (= hat millió forint) számtalan ember van,
ki nem ért a művészethez és csak a név után megyen,
másként másként is drágán fizetik; így megértet-
tem én is hogy áll a dolog.

Egy pár nap múlva találkoztam Mr Crakorrel a
budapesti Lánchíd főmérnöke unoka öccsével, elbe-
szeltem neki hogy jartam; de Leitch felvilágosított.
Craker misztifikált hozzá, kéndem mit novet? azt fe-
llette hogy mond ő nekem egy esztét, mi valóban meg-
történt Turnerral.

"Egy gardag Lord, binni akartam egy festményt Tur-
mentől, felkérte őt Londonban, és egy képet látott nála
az állományon, már keretbe is téve, kérde eladó-e? igen
volt a fellet. "mi árán?" 800 font. A Lord papírra
kére hogy pakoltassa el jól és küldje el vidékre az ő
birtokára, átadva a kastély felügyelője címét. Turner
elküldte, a kastély intendantsa forgatja a képet (= a keret
kártya számára megfúrva nem volt) és levelet Turner-
nek, hogy legyen szives megírni, hogy a képet melyik
felével függesztesse föl. Ha ilyen megtörtént; de ha
csak adom is ilyen kényeztetés nála, az igazolta tel-
jesen az én állításomat, hogy nem volt képe ismét-
hírt szíriusznavarvát egyből; de minden ilyen chaos-
hoz téve volt a képek jegyzékében egy név Spencer,
Milton nagy Adolfsontól.

1840 körül felmerült Angliában annak eszméje, hogy a Westminsteri freskókkal díszítsék fel. A lapok kezdtek erről beszélni, sőt a kortárs, hogy Cornelliussal kel-
lene hozzá compositiókat készíttetni. Ezt a német la-
pok felkapták. Hozták a német művészetet fenne
dícsőíteni és az angol művészetet becsmérelni, az an-
gol művészetet gyengének, beszámíthatatlannak és gyer-
mekkorának nevezgetni.

Ere az angolok nagyon felbosszantottak, és azt
mondták hogy, "csak azért sem" aron tanácskoztak,
hogy jó volna valóban ismerni, hogy "historiai fes-
tiszet" melyen milyen erőket fejtett rendelkeznek.

Robert Peel azt javasolta a Királynak, hogy
áldozzon ezen célra egy királyos összeget és szálit-
sák fel az angol művészetet versenyre.

A Királyné áldozott ezen célra 20000 fontot = 20,000 font
ezt így osztották fel.

3 első oszt. díj 300 fontból = 9000 font

3 második " " 200 " " = 6000 "

5 harmad " " 100 " " = 5000 "

Egy tízezer díj volt kitűzve, választhaták a mű-
vészek hajlamuk szerinti tárgyat.

Ez egyen angol történelemből szabadon és az összes
angol classicus irás műveiből.

A rajzoknál csak szürk színűvel volt szabad

lenniük, akár szürk alapra fekete és fehér krétával,
akár fehér alapra fekete krétával, vagy foltzinnel;
de legkisebb színűvel nem volt szabad alkalmazni
lenni, mely a számmal inaszkodik. Most csak a rajz,
fogalmazás és rendszer jöhet tekintetbe, a rajzoknál
szelvényben hasonlításnak nem pedig magasanak
kellett lenniük.

A rajzok nagyságának sem volt szabad nagyon
különböztönni lenni, csak kevés eltérés volt szabad a
szerint a mint kevés alatt, vagy sok alatt volt az es-
ményhez, vagy eszméhez megkövetelt; így legkisebb
vizuális méret 10 láb, legnagyobb 15 láb lehetett.

Bizálék voltak Robert Peel elnöklése alatt 3 mű-
vész és 3 műkedvelő, kik becsület számmal adták,
hogy néreghajlatlanul itélnek és lelkiismeretes meg-
győződés szerint. a canonok lelelt.

Ezen program eligge átfutott volt, mert a több
számmal egy osztályú díjak, összekentették a művészek
tapasztalatból eredő aron aggodalmukat, hogy az
egyeszámú díjak miatt foglaltaknak jutnak és egy ma-
gát jelesebbnek érő művész egy másikat érdemtelenebb-
nek utána soroztatik s az által a körönsej előtt is
reputációján csorba ütethik.

Erdemesnek találattatott kiállításra a sok bekül-
dött rajzok közül 130 darab.

Tekintet utazásán az ekkori nagy követelményeknél is jobban. Gróf tanítója volt, és bemutatott a grófnak, gróf Apponyi lefestette magát és idősebb fiát aquarellben, külföldben Parisban nem volt szándékam festetgetni, csak tanulmányozás levén éretem. (Pul Rivalt) ban Hotel Mauriceben voltam szállva, hol egy nő-nő házi pénzér ellopott kasszánkból 2 unci aquarellt az albumomból, és hat pár finom gyémántkarkötőjét is felét azon 12 párnak melyet Pickersgill küldött his leányomnak: / csak Genévában vettem észre, intam Toldietnek érte; de eredmény nélkül.

Augusztus vége felé Genévában ^(Genf) utartam a ságonkat meglátogatni (Pierre Bois de Cheene, nőm lesteré volt) egy hetet tiltottam ott, több kirándulást tettem ságonnal, Kérésére lefestettem őt és mátkáját aquarellben, de csak a fejeket végeztem ott el, magammal vittem harca és ott végeztem be és postán küldtem el nekik a kéz képeket.

Parisból délig ~~accor~~ jöve, egy reggel voltunk a Tura hegy tetején, hol egy vendéglőnél kocsiunkkal itatott, amit annan láttam, életemben el nem felejttem, reggeli világitásban előtérben a Mont blanc, alattunk az egész Genfi tó, legkisebb felhő nagy köd nem takart semmit, egy panorámában láttam tízórán az összes schweitzer házasokat, ezen dragadó látványt feltet-

tem magamban, miszerint Kijó-vők oda Genévából, melkor egy tízóra nap van is lenyázolom; de sajdlom egész heti ott tartózkodásom alatt a Mont blanc felső része felhőben volt és több látható nem volt.

Lefestettem ságon Kérésére még ott finókínelt fiát, az ifjú Rossett.

Genévából augusztus végén Constantiába mentem a Schweitron át, szellem és így nem élveztem a Schweitzer szépségeiből annyit mint szerettem volna.

Constantinban a postán írtam, nőm és ságon ~~accor~~om Szilágyi Teréznek várak rám, miután időtlen majd két hetet, több kirándulást tettem a chainau szigetre sat. Írtam, anyámat lefestettem aquarellben, csak a fejeket végeztem be a többi Pesten végeztem el.

En három nappal előre egyedül utartam Minchenbe, hogy az ottani latin utókat meglekintsem. Nőm, ságonnám mindert már láttak volt az előtt.

Minchenből együtt utartunk tovább.

A ságonnám nabeszkelt anyámat, hogy velünk jöjjön és még hozzájuk csatlakozott Holovarról prof. ellés Sammel neje is, miszerint constanti volt, és ő is szüleinél járt; meggyűlt a bajom emiatt asszonygal, mert 5 nagy nőremly és két gyermek volt velük és nekem kellett a máhára mindenütt vigyár-

ni: hogy ez mit jelent azt csak az tudja, ki anyji nővel utazott.

Először Linxhe megérkeztemek Lönasulon, mely Salcburgtól felelősen kezdődött, már sötét volt.

A gyermekek szomszagosak voltak, már előbb ismérték, mint a vonat megállott, az asszonyok mind bementek a vasúti Kapusnéhoz, én csatlakoztam felvettem egy két Kerekű Kocsi és a hat Róffert, bönödöt nagy két táskát, és ugyan anyji skatulyát népraktattam, egy niasz gyertyát mely xsebben volt meggyújtva a Gyláigymit dajkájával egybe szedve, a sok apróságot, női kendőket felmentek, ez az apró jószágot, még ijéti edényt is, mely két gyermeknek uton nélkülözhetlen, átkutattam minden zugat, elől a nők, utána a tehénkasszi, melyet két hordár huzott, kettő meg tolt, én hátul kísértam, így haladtunk a vendéglőig, mely egy óra negyednyire volt.

A nők felmentek, elhelyezkedtek, én a padgyász mellett maradtam, míg mindent felhordtak, mikor kősek voltak felkiáltottam névzenek meg mindent meg van-e minden? nem hangzik semmi? „nem” volt a felelet, erre a négy hordást kifutottam és magam is felmentem.

Helene óra tájt nőm hirtelen a karta állítottam.

Kis lánykáját, nem találja a táskát, melyben a gyermek fehér ruhája volt, elkerd szimbeleni és panaszkodni is, no ez roppant kellemetlenség, nem öltöztetheti a gyermeket Bécsig hirtelen és szűkösbe, míg nők magunk utaztunk nem vevett el semmi, most hogy férfi van velünk, elvessz az a mi kellemetlenebb.

En erre kiderem nem vitte-e be a Kapusnéhoz magával? - ő nem vitte, ő nem vitte. Eszgetek a szoba pincerének, mondom neki, küldje föl a vendéglői szolgát (Hans Knecht) és megjeltem, mondtam neki hogy menjön a Lönasul pályaudvarba, mondja meg a Kapusnéknak, hogy azt a táskát, melyet azok az asszonyok, kik a kis gyermekkel hozzá bementek mint a vonat megérkezett, ott felejtették, adja ide.

Kis föl óra múlva jött a szolga és hozzá a táskát, és vele egy gitárt, a szolgának borra való adtam, és elmentem, én kerdtam most fennhangon kiderem hogy ki a hibás? mindeniket megvizsgálva, hogy ha már ártatlanul anyji szimbet kiállottam, Rappolásul gitározzam nekem, de egy sem vállalkozott, hanem mindnyájan szörnyen nevettek, egyik sem akarta elvállalni, hogy a gitár ez én.

Enne megint a szoba pincerét eszgettem elő, hogy a most érkezett vendégeket kiderem meg nem hangzik-e

e valamelyiknek valami? mire egy nővér asszony
nyafogta hogy: 'meine Guitare!' 'meine Guitare!' oda
adtam neki, szegecs nagyon köszönt, emután Lux-
ból görhaján szerezésien megérkertünk Budapestre.

844 nyár elején ipam meglátogalt, budai Város-
major utcai házámban láttunk. Nőm nagyon vá-
randó állapotban lévén, az öreg ur feltételezte, hogy
valahogy nálunk ne legyen a valódi eseményeknél.
is hara akart sütni; de a sors úgy akarta hogy meg-
legyen lepetve. Egy vasárnap délután júl. 14-én
esett egy öreg barátom Preussner Louis vendégem
volt nálam is a verandán az ipammal ketten na-
gyon el voltak beszédbe merülve, én a lépcsőn áll-
tam, úgy hogy a salomba beláttam; mint arra le-
kintek, a szögernő, nőm nővére Szilágyi Terenz-
né (Bois de Chevre Maria) int nekem titokban,
én beljérek, szögernőm sugja hogy küldjék hamar
a babaszöveget.

Mintán az úrszobákban még a nőm terített föl,
az ipamok cöve nem vették; én nagy de csendes-
nek látván léptekkel mentem a kapuig, onnan szá-
laktam a szomszédig, hol házmestere Kiszen lénen
volt; intettem neki hogy jöjjön ki hamar és siessen
Péter, a legelső üres bérkocsiba üljön bele és hozza
ahy sebese mint lehet a babaszöveget, elhíllennet.

szerezésére még az utcában talált bérkocsit, mely
egy vendéget hozott volt ki. Nem lett egy egész óra
bele mikorra elhíllenni megérkezett. Az öregek nem
vették cöve; mintán beszédbe merülve, nem nagyon
figyelték oda, mikor elhíllenni bement a nőm höz.
elhíllennének nem volt ideje Kalapját levezni, Kalap-
ját a fején végzte teendőit csak mintán felöltözöttél
Elka leányomat (mert ő volt az újszülött) vetette
le a Kalapját. Elka szép nagy szöveget úgy kinyitotta,
úgy nyitott ki, mintha már legalább két hét óta
szöveget volna a valóságossághoz.

Szilágyi arat mondta, hogy ha tudná miszerint
ilyen szép leánya lesz, még egyszer náladna magát
a szülés fájdalmaira.

Az öregek mintán az úrszobát felváltgatták sem-
mit cöve nem vették abból a mi a szobában tör-
tént, folyvást beszélgetve együtt, és nagyon merész-
tették szemüket, mikor mondtam hogy egy szép kék
szemű leánykát hozott a gölya. Csodálatos hogy a
szép kék szemek úgy megváltoztak, miszerint sár-
gas sárga színt öltöttek később.

846 febr. 18 és 19-én köztül ijel született ellice lea-
nyom, a nőm nevenapjára hozta a gölya.

Ezen időben semmi feltűnőbb esemény nem tör-
tént, mely megemlést érdemelne.

1847-ben mikor József Náder meghalt, gróf Grüné volt főudvarmester meglátott arról hogy nagyjában le hatallas ágyán, úgy mint meghalt és még ágyban feküdt, egy piros paplannal letakarva. elhulán bebalzsamozták és másnap navatalra akarták temni, íjfel 10 és 12 óra közt kellett altábornagy, vörös magyar ruhában aquarellben lefestenem, azt hogy gyalog járak-e át a Duna jegen és hogy jövőre fel a várba senki sem kikerülte.

Amiál jobban meglepett mikor a főudvarmesteri hivatal előszobájába lépett, melyben senki jelen nem volt, jobbra az udvarmesteri helyettes Trauner volt, balra a pénztárnok Schädell.

Hallam hogy Schädell átírdt, "Herr von Trauner, auf was soll ich die fünf Gulden aufschreiben?" "Früher für den Maler" volt a válasz, én erre esendően vissza hurodtam az előszobából: hogy ne vegyék észre, miszerint én ert hallottam; de természetesen tudomásul vettem és csak néhány perer múlva tértem vissza. Az is természetes, hogy tudva mit számítanak az én számlámról fiákerre, én is a szerezni számítottam fel minden egyes utamat melyet a várba tettem.

Mikor számlámat átnyújtottam, nagyon összeszedte Trauner minden elszámolását hogy lebeszéljen a

a fiáker felszámlolásáról; de én nem tágitottam, előszólta hogy István főherceg Palatinus lesz, és nekem sok szolgálatot lehet; de én nem tágitottam, csak röviden azt feleltem, hogy István főherceg nem fogja soha számban tartani azt, hogy én is ő érdeklében magam számlájára fiákererzem.

Nem tudom hogy miként egyenlítették ki a könyvekben a dolgot; de az én számlám ki lett fixetve. Nehány hónap múlva terjedt el a híre, hogy Trauner a Dunaiba ölte magát, bizonyosan sokat sajnálkoztak ilyen formán és nyamira jöttek szabályellenes eljárásainak és a szegény elöl ment a halálból.

Ezre következett a 1848-iki nagy történelmi forduló év.

Én soha sem foglalkoztam politikával nem lén szaktám, nem értem rá azt tanulmányozni, a mihez nem értem akkor nem szívesen szölk, érdekléltek az események, de semmikor részt nem vettem.

Egykor egy olyan napon, melyen nem szaktam a városba menni, a nőm ment át budai nyári lakásomból Pestre, alig 3/4 óra múlva látva a kapun bejönni megváltam leve, hogy ilyen hamar vissza-jött.

Előzöngyösködve kezdte el: hogy kénytelen volt visszaszánni, mert a hajóhid környéke el nem leve néppel

és hogy iszonyú az igazsátság, Lambertet a kir. börtö-
től a hajóhidon meggyilkolták sat. sat.

Ezre tanácskorai kerdtünk hogy mitévő legyünk,
nem tudva elképzelni: hogy mi fog bekövetkezni, a
kormány és nép milyen állást fognak elfoglalni.

Sellasich is megindult volt Budapest felé, elhatá-
roztuk, hogy elmegyünk Váczra és onnan a körülmé-
nyek szerint valamire a mit ott határozunk el.

Első útján egy olyan égi háború volt, oly szörnyű
villámlás, dörgés és zápor, mintha az ég egész ha-
nagjával fenyegetődzött volna a történetek miatt,
de ennek dacára este felé legnagyobb esőben, két ko-
csival Vác felé indultunk.

Hárcülből egy hétig voltunk Vácon, hogy több
valaki menekült volt.

Mikor Sellasich már híres Dankonbewegungját
megtette, és a dolgok határozottabb alakot állottak
visszajöttünk Budapestre.

Nem feleslegesen ezen sorokban történelmet írni,
art arra hivatalok ingák meg.

1849 január 16-án született Elmer fiam, nem ke-
rezteltük meg elebb, mint Budanára bevitele után.

Mikor Henci Pestet bombárai kerdté, vasárnapi
ültemek, és mikor láttam hogy hármunk főtől repül-
tek a bombák, kíváncsi mikor egy a hármunk főtől

prattant vőet és súlyos darabjai iszonyú esőszélűt.
keltették a hárfődel isresem, bevaladtam a folyó-
sóról (a kinnan szemléltem a bombák repülését) a
szobába, egy gyereket én, egyet nőm, egyet a dajka,
egy a szakkészíté vére Margára, lesiettem a pince-
be; hogy az egész ház személyzetét egy nagy üres rak-
tárba menekült, szörnyű volt az a pokoli zaj, a mit
a közel uterákban lezuhant bombák okoztak.

Reggel szomszédasszonyunkkal kimentünk a vasut-
hoz, hogy távozzunk az első vonattal, (mert a pesti
oldalán ellenség nem volt) akármire, csak ki ebből
az állapotból.

Elintett az indoklás vonatra várunk jött oda
Lábny a szomszédasszony leányának gyámjához és
névesselt hogy ne utazzunk el, hanem menjünk
az ő házához, közel a tábori kórházhoz (Lagerspital)
mert addig nem ér el a várbeli ágyú, oda mentünk
és amannértünk esteinként Pest lövöldözését - hírtal-
mas volt némi a mint a pesti dunaparti házak
lámpái megvilágították a budai Vár alókat és a
várbeli ágyúk okádta a tüzet folytonosan; mikor
a királyi palota égett Budán, úgy nézett ki mint
egy Vörös Kulörse utánzata Kézinyben.

Nem volt igaz különben a házi gondolatok állítása,
hogy addig nem szolgáltak a várágyúk, mint a mi

lakásunk; ment a nádor kertig is láttuk a Szt. Gellért fölött elhaladt golyókat porozni, de nem volt érdemes felénk löni, mert ott nem tudott annyit kárt tenni, mint a mennyire a lövés került.

A Szt. Gellértnek irányított bombák közel is számtalan esett a Gellért mögötti szőlőkre, úgy hogy egy pár szőlőt egészen meggyújtottak. Láttuk mielőtt leest, kis idő múlva nagy por és füst oszlop emelkedett, szétkorvra a levegőben 40-50 szőlőtörök.

Ez is a vár bevétele után történt és mi még aznap háza kálvária, szállásunk sántán maradt, a házmester 29 ágyúgolyót, gránát-darabot szedett össze; egy gránát az egyik utcai szállásnak ablakán bejutván, végig ment az ajtókon és egy falba ütközve a lépcső házába gurult, az első emeleten robbant szét, letörve egy másik lépcsőnek egy darabkáját, megrongált egy ajtó felet, széttörte a lépcsőház és a folyosó ablakait, de emberben nem tett kárt. Egy golyó a kapu fölötti nyíláson jött be, végig haladt az udvaron és a hátul lévő földszinti árnyékoszékkel egy részt szarta szét, nagyobb kár a hában nem történt.

A vár bevétele után lenéztem a vár buda al-
daltól lévő (breszt) meglődött vár oldalait.

Meglátogattam Nagy Sándor táborukat, kit még

Jozelef husár hadnagy korából is mentem és őt is lenéztem, lefestettem aquarellben, mennyasszonyát Dr. Schmidt pestmegyei főorvos leányát, mely képet mintán a fogházban is látni volt, nagy neheren taláta és atyja a Nagy Sándor hágyatékából vissza-szerelni. Ezen kép ki volt állítva az 1877-ben miniszteri pályán 50^{án} éves jubileumunkra kiállításán)

1879-ben a vár bevétele után, át amannak köl-tőzködni budai nyári lakamba, mintán a hajóhidat Sellaich elgötthetett volt, csak a láncokhoz lehetett menni Roesin, azon pedig csak hárvidéknek volt szabad járni, Nagy Sándor adott egy engedélyt, miszerint butoros Roesinnek átbeszélését rendelték el.

En ezen iránt megtartottam is Sellaich Sándor történetét és őt is kérte el tőlem; mint a kinek ilyen érdekes autographikkal érdekes gyűjteménye van; azal molokálván kérését, hogy nálam ilyen egyes példányok inkább elhalloznak, a halványas években ezt neki ajánolkoztam.

Lenéztem még ellátásait is ki akkor orvodes volt, lenéztem Guignat, a földvári testvérüket: Tharabyt a városi hást, és testvérét Sándort a szent-tamási hást, mindemket történet után, valamint Görgei Anthunt, ki fiamnak Elemérnek keresztapja volt, fiam jammár 26^{án} született volt; de csak a

várbevelele után majus egen kereszteltettség meg.
Az onn nyáron bekövetkezett kalasznafaja után a szabadságharc után, hívták az oklabetri szomori napokban, ha megrendelésim voltak, azon vettem esze magamat, hogy kezemben a palttel u-lók az alluány elött és nem csindlok semmit, alig tudok gondolni máson mint a szomori eseményekre, erőszakoltam magam hogy eszembe ne jöjjön a foglaltam el, - mert az ember így megönnélhet-nehezen ment ugyan a dolog; de erős akaráttal még is szült nem szorakozást.

Először Haynau Budapestre bevonult és innen tovább ment a magyar hadsereg üldözésére, gróf Batthyányi Lajosné azon aggodalmából, hogy férje jószágait lefoglalják, fölkeintett, hogy férje kétségnyíltságát nemem át övivel vigett, mely gyűjtésim körülből 40 darab alaj festményből állott.

Ezen képeket ládákba pakolva hoxam küldte, nem his feladat volt őket elhelyezni, mert körte volt a gróf életnagyságú egész alakú képe, valamint egy képen két egész alak, a grófné és nővére gróf Tharalyi Gyöngyi életnagyságban (Schneckenbergi).

A nagy képeket kivételül keretisből, a kereteket bepakolva budai mellébe vitettem, hol nagy nehezen elhelyeztem, a grófnek képet letakarva pesti szállás-

mon tartottam, a gróf képet levettam ukránajáról és felgöngyölve egy vastag hengerre, egy sarakban felállítottam, - a többi nagyobb részét a pesti padlás sáman helyeztem együttesen és letakarom egy részt, hogy szembé ne tűnjenek; másrészt hogy a por ne lepje, nálam volt vagy 5 cuig, kivéve a gróf képet, melyet más ében síkenült eszemésemem Wart-bengre gróf Lichy Tharalyhoz a grófné atyjához.

849 végén Thasuth Loui (Moxlingi) magához kerített, nem volt ugyan akkor tanácsos a Thasuth családdal érintkezni, mert az embert aronval gyamiba hordták. De azért mégis egy este meglátogatam. Olyan indítványjal lepett meg, melyen valóban csodálkoztam t. i. az akkori ipar egyet nagyobbát, a kommuny fefoglalta volt, és én lefestettem volt az egyet részére gróf Batthyányi Lajos egész alakú képet melyhez a gróf állott, még az alához is, ez volt az eredeti kép. Moxlingi bemutatatta nekem a gyűjtésim felügylőjét, nevére tisztán nem emlékszem; de valami Wima forma élek - hangzású neve volt, különben jó magyar emberek mutatkozott, ki segítségét felajánlotta: hogy a képet hasonló nagyságban lefestve (tanácsolva) az eredeti kúserdjük.

En egyszeren kijelentettem hogy ilyen veszedelmes vállalatba nem bocsátkozom, mintha annak szük-

síget sem látom, sem exilozási jogát - mintán már
azóta 3 példányban festettan, melyek külföldön van-
nak már, sőt azon kívül egy hasonló nagyságú egész
alakú is van, melyhez utólagosan relaunching
vegett a gróf újhal útt; de megígértettan arról a
esek nem is embevel: hogy barmi szándékoltatit
arról a képpel nekem aronnal tudtul adja, meg is
igérté becsület szándék, de szavát nem tartotta meg
en át ezen pillanattal kezdve többé az életben nem
látam.

Hanem más által értesültem a Kép sorsáról.

850 tavaszánál végén mikor már nyaralókamban
hítköltőrtém volt, egy vasárnap reggel megjelent ná-
lam Zafesák asztalos, is aron kezdte tudja-e Bara-
bás is miént jövőre? azt feleltem hogy ha megmond-
ja tudom, tovább így folytatta, mivel tudom hogy
a gróf Batthyányi képe melyet festett endeleli is a
családja ügye is endeleli, jelenteni jöttem: hogy a ké-
ten szándék esté sötétben a gr. Batthyányi képet
letakarva a mártírkörre vették, onnan pedig esir-
törtökön este szintén letakarna báró Anguax-
hoz vették, mi a szándékuk nem tudom, de ezt
hőtellegemmel tartottam tudtára adni, talán a
család letakarne lépést a kép megmentésére.

En másnap rögtön fölkerestem Láng Ignác-ot, ki

gróf Lichy Kép János-nak ügyvédje volt is kértan
értésitse a grófot, hogy mint egyora a néhai gróf
gyermekai számára kirkelme annak kiadását, la-
lán a Kép értéke lefizetése föltétele mellett.

A gróf meglátogatott is azt mondta hogy ő Ké-
ni a németet semmi esetre sem fogja; hanem ha el-
márvezeték megverni minden aron ha mindjárt
20,000 fr lenne is, melyet fogva felkér engem:
hogy ha árverezik vegyem meg is ha nekem nem
lennie akkor amnyi folyó pénzem hogy ki fizessék;
utasítai fogja Bánt szent a gróf Tharoly György pénz-
lármakát hogy nekem a szükséges összeget folytassa,
erre én azt feleltem: hogy árverezni gróf Batthyá-
ni Képet semmi esetre sem fogják; mert intonak
egy olyan orias demonstratiótól, mely abból magát
kínóztatná, de a gróf kéni semmi aron nem akart.

Enne az öreg gróf Lichy Tharoly kértük jól, ki
munkái nevében folyamodott is. mely folyamodásora
főherceg Albrecht elrendelte a kép kiadását,
aron föltétellel hogy a gróf eldorván jötekmény ere-
re egy ekkora összeget mint a Kép értéke.

A gróf lefizetett a Rothsz Körhöz számára 10000 ar-
ar egy ezer forintot.

De azt meghírdta Pratmann rectorfinisz, távint Beis-
he ar ottani miniszterinnhoz, hogy ar Istent hogy

lehet egy Batthyányi Képit kiadni sat.

Ere Beishát a kép kiadását eltiltotta. Er ő-
reg néhai gróf horxám jött és elkészelve panaszo-
ta el az esetet.

Egy véletlen Könyvtárány segitségünkre jött. Eppen
festettem Pákoruy esredest, ki Albrecht főherceg
származéja volt, kinek ismeretsége eppen a gr.
Batthyányi Lajos képe segített; mert azt báró du-
gusnak látta, mely neki nagyon megtetszett és a
Wienerneustädter akadémiára számára vellem festette ma-
gát. Először éppen ilyen jött, én felhasználtam az
alkalmat, elmondtam neki, hogy nevétséges fogalman
van egy arcképről az osztrák múzeumunknak,
mert mi hasznát veszi annak, ha gr. Batthyányi-
nak 200 arcképe helyett csak 199 arcképe van, hogy
a gr. B. arcképet meg nem semmisítheti, hogy al-
talam slajban festett arcképe gr. B.-nak 3 pél-
dány van, kinek az osztrák határon, hogy az utó-
kornak mindegy tökéletesen hasonlít-e egy arckép
nagy nem, a hány ezer képe van a legvalószínűbb
hasonlít-e azok közül kettő egymáshoz? és val-
jon hasonlít-e egyetlen egy is a valóhoz, az molnosta
teremt magának gr. Batthyányit, ha semmi képe
nem volna és az utókor elfogadja azt valódinak
és annak a mely eszme vele összekötve van sat. sat.

Harmadnapra horxám jött az öreg gr. Lichy Thá-
noly és örömtelt arccal mutatta az irást, mely
Albrecht főherceg aláírásával elrendeli a képmek
a gróf részére arannyal leendő kiadását.

En eltem az alkalmat és mivel a gróf engem
kint annak elhozatására és elváltására horxa
raktartam a nálam levő példányt is, mindkettőt
felgöngyölve egy kassza ládába és mivel éppen Pes-
ten volt gr. Lichy P. Ferenc a grófné fivére, neki
adtam át a salvus conductust Képménnel együtt,
hogy vigye magával Wathberghe, a vasárnapiakat
gyilkos be tálalva a vasútra adtam.

Ez időtájt festette le a bajor király elől
Hünchert festővel a Magyarai esatát és ehhez Al-
brecht főg. arcképe sikk segített ~~valam~~ festették
a főherceget láthaton ilyen, melyet természetesen az ud-
varon kellett rajzolni, hol a főherceg láthaton áll mo-
dellnek (az elől által beüldölt mundalet megmün-
ta szerint) a fejet a szobában festettem, a főherceget azt
mondtam: *malen. Sie mich ungewaschen, unrasent "mi
ellen Hildegarde o fensige titlakozott, de a főherceget
azt fellette, hogy csak nagy leve hűsítő, mert olyan kö-
nyvtárányok közt nem fur ember né hogy mosakodjék
is borotválkozzék*

E körben egy tavaszi délután Budára nyári lakom.

ba indulva a lépcsőn találkoztam egy udvari lakóval, aki engem már ismerve átadta gr. Braila főudvarmester levelét, melyet aromás felbontottam; a levelt tartalmarta, hogy ő es. k. fősége másnap déltől 11 óráig kíván ülni a Képhez, és valamivel 11 előtt legyen szives a Bungenban megjelenni, azt íréntem hogy „lesz szerencsém teljesíteni az ő fősége kívánságát” ezzel a levelt zsebemből téve folytatam utamat.

Akkor a Varasmajorban nyári lakomhoz értem, mondy a kertész, hogy ott járt déltől egy fináner és a pinerét allarta megmérni (k. i. az acciset vagy foggyasztási adót csak akkor követelték, ha a bor ellett volna) azt parancsolta: hogy délután 3 órákor ott legyenek, a kertész megmondta neki, hogy 6 és 7 órákor d. u. ott lesznek, erre az azt felelte, hogy akkor ő nem ér rá, d. u. 3 óráját csakugyan megjelent újból is mivel ő akkor nagy úrnak voltak az arnók másodára allartak parancsolni, több gonombaságok kint azt íréntem hogy ha másnap 11 órákor d. e. ott nem lesz a pinerékkel való gond arnokkal hozat el.

En erre megfordultam és mentem egyenesen a főbíróshoz, ennek előadtam az igazat és hozzá tettem miszerint nekem nem marad egyéb hátra mint inni egy levelt a főudvarmester Mr

ő Excellenciájának, hogy nem teljesíthetem ő es. k. fősége kívánságát, mert a fináner a ki minden esetre nagyobb úr erős ukért intérett hozzáim, ezzel alnyújtottam a gr. Braila levelét, a mire a főbíró elhalványodott, kért nagyon alázatosan, hogy számba sem vegyem a fináneret is hogy az minden esetre meg fog büntettetni, mert neki nem szabad gonombaszkodni - megkínált csibukkal, „mint elmentem belkisént az emeletről a Kapuig ut. Onnan vissza - mentem a kertembe egy negyed óra múlva látok egy fináneret a kapum előtt sunnyogni, kintem a kertész, hogy ez-e az a hatalmas Mr mire a kertész igennel válaszolt, neki mentem is kintőre vantom, hogy mit üzengetett; de ő rönygő alázatossággal mentegelődrött és tagadott mindent, hanem a kertész szomiból mondta hogy harudik.

Eljajdnam sírva kért hogy ne büntettessem meg, mert csapados ember és szerencsétlené leszem, meg-leértéktem jól és arxat becsitattam el hogy „Sie sind mir zu gering dass ich auf Ihnen eine Rache auszuüben der Ehre werth finde” nem is bántottam, de azt elértém, hogy arután nagyon nyájasak voltak.

Elhívőket tekintetéből nem hozhat ok fel sok érdekést az átvenes évekkel.

Testettem a magyar képesarnak számára a király

ő felsége és illórecht főherceg arcképeit egész a-
lakban, több arcképek táborukat;

1858-ban pünkösd szombatján a kis elhunyt Sapia
főhercegnőt a királyné ő felsége számára aqua-
rellben, a melyeket festettem arcképeket mindegyikét
főlegesen lenné, mert arcképe egy külön könyvben fel-
namnak jegyzve.

1861-ben meghalt szeretett nőm és az erre következő
évben mindössze négy arckép megrendelése volt.
1862-63 nagyon rossz évek lévén a merész garolák-
ra nézve, azt a művészet is megcsúszott.

Száma a fényképezéssel nagy hásszal iránt fog-
lalkozását, megkísérlettem fényképezési műtermet
állítani fel, de ezen nagyon sokat vesztettem, mely-
nekfoga 1864-ben vesztéssel eladtam; mert azt is
tapasztaltam: hogy a nagyon is sokneműtő közön-
séggel való érintkezés éppen nem nekem való, o-
lyan társat is ajánlottak nekem, ki sehogyszem tu-
dott a korral haladni és amilyen megrendelték az
árát nével, hogy semmi előfizetési elv helyre
hozni nem lehetett.

Ezen elhatározásom nagy előnyömre volt; mert
1864-nél is nagyobbán kerdett munkáim és ezen
innen folytatósan el voltam halmozva rendelésekkel,
az 1860-ban megkérdezt nagy képet melyet b. Lina Sim

rendelt meg bévegyven 1865-ben vették tőlüm át a bu-
dapesti társaság alapköne letételét.

1861-ben Szalkács Mór vezetés alatt megjelentek volt
nalam négyen, mind Székely Udvarhelyi deákok, e-
lőadták nekem hogy ők ohajtának miszerint valami
This Törsef arcképe az udvarhelyi kollegiumban
megőrzöttessék, előadták: hogy ők végére jartak
annak hogy van-e arcképe is meg tudták miszerint
in pár évvel halála után megfestettem emlékeretből
az arcképet, hogy az nagyon híven volt eltalálva,
de azt 1848/9-ben az oláhok kikiarott a mielőtt gyil-
kolták pusztították, azt is elpusztították, azt ker-
desik tőlüm: hogy gondolatlan-e miszerint in annyi
év után meg tudnám azt festeni most is emlékeret
után; egy néhány percre elgondolkoztam, emlékeretembe
hozva arcképeimet, azt feleltem, hogy in most is meg-
tudom azt festeni.

Ezen a deákok eltávoztak, nem láttam őket 1864
október haváig. Ekkor újra megjelentek három Szal-
kács Mór vezetés alatt, ki ekkor Theologia ta-
nára volt Budapesten, elpanaszolták hogy az ud-
varhelyi tanárokkal semmire sem tudtak menni,
mert azok kinevezték azt az állításomat: hogy a kit
in 827-ben láttam utoljára, és a ki 1830-ban halt

meg, azt 34 évi emlékezet után le tudják festeni csupán emlékezetből, s hogy ez nevetséges túlbecülése emlékező lehetségesnek. Szakács Mózes a ki később igazgató tanár lett Székely Udvarhelyen, azt mondta hogy ő nem nyugodt míg a hátramaradottak Thos József képit meg nem szerzi az udvarhelyi collegiumnak és hogy ő most más tervet gondolt ki ennek előkészítésére t. i. előfizetőköt gyűjt, ő hiszi hogy ért el s hogy ő 300 előfizetőt 1 forinttal képes lesz gyűjteni, ki tehát legyen szives egy számbat készíteni, memizike ként egy alaj mell képi kézzel együtt is egy könyv papir és nyomtatási költséggel olyan alakban, hogy 1 forinttal példányonként, a font int költség díszet megne haladjon.

En a számbat elkészítettem nagy 1/4 ívre nyomtatva, mely most nem emlékreim mennyi volt de alul volt a 300 forint, ekkor azt kérdertem tőlük: hogy nincs-e egy is a tanároknál ki ismerte volna a néhai 2 krt felették hogy van egy öreg nyug. tanár, a ki ott lakik Udvarhelyen, mert mondanék, miszerint azt hiszik a tanár csak miszerint én festek egy idegen embert a ki egy kést emlékeztet Thos Józsefnek; de valóban nem használt.

Ezzel előadtam a deákknak, hogy gyűjtsek. A mint előadtam folygyertem a nevét elmagyarsai

Józsefnek hirták a nyug. tanárt.

Mintán én a néhai Thos Józsefnek nagy tisztelője voltam, ki nem csak hogy mintán igen jó indulatot támasztott, hanem tisztelttem mint nagy tudományú embert és tántorithatlan baráti, ki az akkori erdélyi kiráfiás ellenzéknek úgy szólván verése volt. Nagy erővel ő verérelle előfektérnőreget is eren meggyadta a hangulatot a többi erdélyi megyéknek. Egszer a megyébe egy a megye által élesen fogalmazott feliratot, melyet Thos József szerkesztett, kiráji birtost is küldtek N. Gyedre, gróf Lázár (nagy emlékszem Lázár) személyében, ki kir. guberniumi cancellár volt. Ekkor a gróf azt mondta, hogy mi hisz fölismertem nála meg a tollat, Thos József a székéről csak felugrva felváltott felette: hogy „Szegednek Urán ha meggyathozott a tollat sokkal élesebben fog.”

1826-ban János feliratot volt ekkor, én is ott voltam (azt is János feliratot kálignaphiára tanítottam) Thos József a fejére tette a kért és így szót hoztam: „Socziális hoztam a nyári vacsára és fers nekem a billard szobába a falra egy pár képet, oda mentem Magyar Szembe festettan egy órába mely egy unrel beljebb volt a falzsinet, egybe egy alai orszolant, mely neki valódi erimre volt eren aláírásával, nem me

impure lacesit, misikba egy nifdas táj képet lát a
mad köze egy nyúl meghurxa magát, és fölötté egy sas
kereng a levegőben. Ő így magyarázta, hogy a mad a
constitutio, mely gyengesége daczára veti a nyulat,
a sas nem mer rá csapni mert a mad körül nem
tud fölemelkedni sat. This történet a nyarat földön tel-
tette mikor haragjott este én egyedül vacsoráltam, mert
ő nem vacsorált, setált föl s alá az ebéd után, kér-
dte tőlem hogy miként ment dolgom? én paná-
soltam hogy a szakácsné csak keményet adott / igaz
hogy az fehér komló csipő volt s arral vételekelt,
hogy a tisztartó nem adott nekijoint, hogy nekem
reggelit csináljon, a tisztartó pedig reggel 4 óra kor
a merőre ment s ha este panaszkodtam, csak igér-
te hogy rendelkezni fog, de azt soha sem tette.

Az öreg úr fejét esővalta és dorgálóság mondta;
hogy, hát te olyan elhetetlen vagy hogy nem tudtal
magadon segíteni? hát te székely gyerek vagy-e? sat.
hogy vestelni kezdtem az öreg úr tréfa dorgálását,
és bevallottam hogy azt mondtam a szakácsnéval
miskorint minden reggel kell nekem egy mecsely
tej, hogy a festés közre meggyitsem; mert a nekűt
nem tart jól a falon és artan mindennap kaptam
egy mecsely tejet, mert azt mondtam hogy ha megpa-
nyagolék el nőtje a fűt; artan tettem ugyan néha

egy kisit a festés közre, de a nagyobb részt a
komlócsipővel megettam. Erre az öreg úr felig
mosolyagva a fejére tette a kezét mintha meg-
karnia volna a hajamat (de nem hirta meg) harsm
ekkor azt mondta, "hát olyan hüncsű vagy" most
már nem tudtam kinyádan vagyok; de ambilionat
jobbán sértette az elletetlen mint a hüncsű szó;
de elgondoltam, hogy legjobb lett volna nem panas-
kodni. Ekkor megvagyok győződve hogy jobbán
lettem nekik hogy segittem magam, mint pedig
ha kaplaltam volna, mikor viszámenben ang. végén
st. Enyvedre adott nekem 20 váltó forintot a meny-
nyet alig ért az en marolásom.

De viszámenek a dolagnak. Elgondoltam hogy egy
ilyen derék emberről arerkéje, ki 34,000 forint fo-
rintot vagyis 85000 váltóforintot haragvainakorott
egy körművelődési egyesületnek, megsemmisítve
milyen kis lenne, elgondolva hogy az utokorban ha
látják olyanok, kiknek módjuk van valamit a-
dományozni, hogy az ilyen jóttevőknek arerkéjét
és abban az illetőnek emlíket kegyelettel özik, má-
sokat is lehet. Elgondolva hogy ha a sors engem vé-
letlen kioxolítva az életkorában, akkor esak ugyan
senki azt ezen a világon meg nem festi és az
velem megsemmisül, aroniat hozzáfogtam annak

megfestéséhez, hogy legyen meg a kép, akár rendel-
tek meg akár nem, - ha nem lesz más jutalmam,
jutalmam lesz lelki meggyűgvasom.

Megfestettem tehát a mellképet és készíttettem róla
sajátkezűleg egy matricát hogy mint fényképet
sokszorosítsam. Készíttettem róla vagy 12 masala-
tot vagy is lenyomatot. Elküldöttem többeknek,
miket is mostan is tudtam hogy a néhány közelről
ismerték.

Küldtem különösen Vadady Lászlónak Sándornak,
ki Thos József alispánja alatt is szolgabíró volt és
ez időben is.

Küldtem Lótyk Hártya későbbi államtitkárnak.

Küldtem Székely Dávidnak, ki Thos Józsefnek
maka öccse volt és ki tőle kapott xulagot és
ki Beishen először jelentette nekem (sorra) az ö-
reg hatálat.

De küldöttem különösen Magyarosi József ud-
varkeltyi nyug. tanárnak egy rövid levél kísérelé-
ben, csak emígyet írtam neki:

Tisztelt Tanár ur!

Bocsánat hogy mint idegen és tanár urat ismeretlen,
egy kis fényképpel kedveskedem; de azt hiszem endé-
kelni fogja. Thwátó birtelattal Barabás Alkalis,

Ezen fényképet réthüldöse után néhány nappal,

altnak be hoztam a deaknak, vidám overezat; kérdez-
tem hogy ilyen hamar összeigították már a képre
szükséges ismeret? Azt felelték hogy ők bizony alig
kérdezték hozzá; hanem jó hint hoztak, a collegium i-
gargalósága megrendelte a képet és előlegel is küld-
tek. Kérdeztem hogy miként van az, hogy még e-
rig nem láttak el, hogy tudniam festeni a Thos Jo-
zsef képet, és most egyszerre elhívták? azt felelték
miremit ők azt nem tudják; de mintán megrende-
lte és foglalat küldtek, úgy látom hogy elhívták, er-
re előmutattam a már megfestett képet.

Ezre egy pár nappal jött a Magyarosi levele, mely-
ben nem győzi dicsőíteni a fényképet és köszönni; hogy
át ennek borsával xerevesztettam; mert neki jöttene-
je volt sat. és hogy ő csak hasonlók képet nem lá-
tott seb.

Székely Dávid kinek egy példányt aron egyse-
nű meggyűgással küldtem, hogy mintán mindig
kínzol, hogy adjak nekied képet, itt küldök egy kis
fényképet, talán endékel, aron kerotte levelet, Bo-
scorkány vagy te? hogy annyi is utánilyen töké-
letes képet csináltad xegény néhány Thos József bi-
tyánknak sat."

Legendekisebb volt Vadady László levele, ki a-
zon a vidéken lakott, hol a néhány élt, és sakaknak

mutogathatta az öregek körül azoknak, kik ismer-
ték a névát.

Erdélyes a nő megfigyelő képessége, és emléke-
zetben tartása. Het nőt, Vadady Lászlónak és
egy Rák Nőkirasálynak, ki akkor 830 ban his-
tória volt, először „jaj ez Thér Józsi házi, de
a szemlése nincs meg” megint Vadady hogy a jobb
fél gombjától az orr szárnya irányában egy hüvelyk-
nyire a fillót vatta a szemlése.

Meglátott Vadady a M. Szeni helyénél egy
öreg alakot, kerről tudta hogy Thér Józsefnek jobba-
gya volt, kiváncsi volt rá, hogy ez a műveletlen
vén paraszt mit szót a képhez, (a kép a tánczjá-
ban volt), először a képet és megpróbálta az olá-
hat, nem ismert-e egy ilyen embert, mert ő kapta
ért a képet és szeretne tudni ki volt ez. Itt oláh rá-
néz Vadadyra és azt kérde tőle, hogy hát a szolgabi-
ró ur nem tudja ki az? Vadady mindjárt látta
hogy az oláh nem is látta neki; de kíváncsi lévén
annak feleletére azt mondta hogy „nem tudja”, er-
re az oláh azt felelte, hogy ha ad a szolgabíró ur egy
kinyitó papírt, hát megmondja. Ohyan keresztembeli
lőre papírka nem ilyen drága, megígérte az oláh-
nak, a mire az előadta hűségesen, hogy az Thér József
ki aligán volt, itt M. Szeni lakott utb. ezt a be-

szedett magyar belülről oláhul írta le Vadady; hogy
egy oláh paraszt egy olyan egyénnek ki 34 évvel az-
előtt halt meg egykorra felismerte a képet, mindenek
közül legnagyobb bold volt nekem, mert mindenki rö-
gön ráismert, különben; hanem egy paraszt oláh? nagy
biztosít hogy ennek a parasztnak több alaktudása volt,
mint sok különben művelt embernek, mert sok olyan
honoratiort láttam, ki egy képet sem ismert meg a
maga erején, míg meg nem mondták ki az; akkor
rámondta; nitig, a bura.

Ezeket a leveleket szerettem volna megkérni, de
az udvarhelyi deákak elkerülték tőlem. Szakács Mór
arral indokolta kívánságomat, hogy csak mialta, an-
nak hallatára hogy a kép 34 évvel az illető halála
után festetett, fölmerülhet az a kérdés, hogy az illető
olyan volt-e? Itt azokat az érdekes leveleket jobban
megírta a Collegium levéltárában mint a családám.

L.
318.

Égy átengedtem nekik ezen leveleket. 1872 ben
Pucher József építész rábavette anyagát hogy festess
le magát megfigyelésre József nagyra a fejénél, az
azony képet alá is festettem, vagy alaportam (gum-
dint) de Pucher így miadon akart az ipa is anyagot
képeikhez jutni. Thér Józsefet magát is sikerült rávenni
hogy leírja meg nejét ki József volt, ez egy vasárnap
d. u. történt, Thér megígérte, hogy a heten uala-

melyik nap eljő hozzám. Először Thenn hívtam a város-
ba indult, csokor jutott regéte és meg az nap d. e.
beállt hozzám. Meggyedtem a mint megláttam, ment
erre nem számítottam; és neje képe az alluányon volt,
megkötve az alluányhoz; mivel nagy tündérek volt,
bortelen el nem dughattam, sőt meg sem fordíthat-
tam. Elkérte jó vastag hangon, Ich bin Schlosser
meister Thenn, ich will mich malen lassen, ich
bin einmal gemalt, aber das ist schlecht, die
Name aber ist noch gut, ich habe die ullaas mit-
gebracht 20-25 Zell. Most már másodikk baj is a-
kadott t. i. hogy fogom rácszelni, hogy nagyobb ké-
tesse magát, miszerint egyenlő nagy legyen a neje
képeivel. Thordtem neki magyarosani minneivel
jobbán díszíti a szobát egy tündérek, és ez nagyon
kicsiny formátum, [ittöm dimnyáque] nem xum
Beispiel, erre kezd kiművészi; hogy lát a akko-
ra képet, mindjárt thollam hogy baj lesz, egyszerre
megáll a neje képe előtt, rámereszi a szemét, az-
tan felém fordul és kevényen rámereszi így szól
„das ist ja meine Frau“, próbálgattam elhíletni vele;
hogy talán mivel ez csak aláfestés van némi ha-
sonlat is mikor átfelelem majd nem fog úgy hason-
lítani; de hasztalan volt, „ez a feleségem art mond-
ja, nem csak azora, de egész nővise, minden az övé,

hisz ki ez az asszony?“, én azt mondtam, hogy úgy
gondolom midéki, nem tudom a nevét, a mint így ki-
tártkörtünk kapogtatnak az ajtómon is beáll egy
leány, egy háves kendőbe kötött nagy batyissal, az
ablak felé nézve nem látott jól, így nem velle csokor
gardáját csak engemet. Elos hangon elkérte, die
Frau. Thenn lässt sich empfehlen, und ihr
schickt sie ihr Kleid, erre Thenn mily hangon be-
ledörmög „wo jetzt stämmer doch im klaren.“
Erre a leány nagyot sikkított „Jesus Maria“ mi-
re Thenn a leányhoz fordulva azt mondta, „no in
már megvagyok lepelve; de ha egy szót szól att-
hon; hogy engemet itt látott fog lesz magának“,
a leány megengerte hogy hallgat és szavat meg is tar-
totta.

No így monda Thenn természetesen hogy nekem is i-
lyen nagyban kell magamat festetnem. Először a ké-
pek kézen voltak, mondtam Thennnek, hogy jó volna
egy kis kifestés irani a képek házatitelével, termé-
szetesen letakarva vizitk háza és dugdosca az asszony
ésig a maga képet, ha elcsorélna kioldani, t. i. az
asszonynak a fíjéet kioldani; hogy mikor kíta-
kárja a saját képe helyett a fíjéet találja, erre
Thenn azt mondta, „das wer i anders machen“, de
mikor eljött hozzám a két képet kifizetni akkor megis

art mondta: hogy sajnálja mioként tanácsomat nem fogadta el.

A francia art mondja, az ember születik el is meghal és a történelem; de mégis egyik több jelet hagyja hátra annál, hogy él, mint más ember.

A mindennapi egyenletes életet vezetni nem érdemes ment azt is csak úgy jelerhenni, hogy folyó vóban festgettem, hanem a mit körülfélek működtet, annak körül némielyeket megemlíteni nem tartom fölöslegesnek.

1861-ben a megpróbált új szabadság idejében megválasztották Pest városi képviselőnek, de ez nem sokáig tartott, ment újra német világ állott be.

A 1867-iki kiegyezés után mikor egyetemes szavazás volt a városi képviselőnek választásánál, a mikor a szakszemélyeket tekintetbe lehetett venni, újra megválasztottam. En a tanügyi bizottságban foglaltam helyet.

Nem kis küzdelemmel behozattam a rajztanítást az elemi iskolákban is, a városi iskolákban. Először Landauer a városi főrajziskola főrajztanára lett, ezen intézetben elég jó mentek az ügyek; ment az öreg rajztanár elég jó betanult volt a mesterségszabványt is, és jól vezetett az iparos tanoncokat is, tehát nem fogott fölme nagy sikerrel, egy egész

gyökeres átalakításnak.

De mikor Landauer meghalt és hamar ezután a tanács kiírta a pályázatot egy főrajztanári állásra foglaltatni a tanügyi bizottságban; hogy ha addig egy ember vezethette is a városi főrajziskolát a régi viszonyokhoz képest; most már mind arányos, mind a város fejlődése és előhaladása látszik követel, mint eddig és hogy sem technikus nem igen van olyan, ki a szabadkézi rajzbanlegendő ügyességgel bírjon; sem a szabadkeri rajzban gyakorolt művészi irak nem bírnaklegendő ismerettel, a mesterségszabványt oktataira; sőt fogalmuk sincs a különböző szakkapcsolati iparasztárságokról. Valamint két külön embert kell ezen külön szakkapcsolat elvise állítani. Azon kívül egy szabványos tanára kell hogy legyen; ment én szívesen tartom a fővárosra nézve azt: hogy szabványos, miniatúra nem tanítanak, alig lévén olyan iparág, amely szabványos elvise miniatúra tudományát nélkül boldoguljon a mai követelményekkel szemben.

Az asztalnyi országot elkerde az agyagból, fél az anyag mind alakításra szorult, a növény országból is különösen a fa, az asztalasztal is hol a gyári megművelés a szabványos kérdődött, az állatvilágból a csontváz

A tanügyi bizottság általánosan az én állításom helyességét elhatározta, hogy új pályázatot hirdetnek.

Külön külön a három szék főtanári székére, azt is kikötöttem: hogy a már bejelentett pályázatok az újonnan pályázatokkal mégis külön levélben felozolításbanak és meghívásnak. Hat akadémiái festőre pályázott volt a szabadkézrajzra, de csak Molnár Zoltán jelent meg, barmennyire isse sem lehetett hasonlítani a Molnár rajzával a Rhor rajzát, még is Rhor lett megválasztva, mind hi lettek parancsokra a klubb rendelkezési szabályok. Kisbék esett csak tudomásomra hogy egy ismerősömnek mondta egy klub tagja, miszerint ha a nőlkádik Barabás, az elvan határozva hogy Rhor legyen a fő rajztanár.

Mikor meghívtam hogy a 6 akadémiái festőre pályázott, mik közül egyet sem hívtak meg a versgára, mik Rhor megválasztását kérdésesé tehetné volna; elpanaszoltam Buschbach Péternek: hogy mit hívtak el, B. interpellált a Közigyűlésen, mire versgári bizottságot küldtek ki; de a Cligue (klubb) tagjaiból.

Kisbék: hogy Biker tanácsos mindenképp meghívó levelet intézett; de a kihirdető szolgá megbotlott, és barátja a főreál tanárnak szolgá váltatta magára hogy kihirdesse; de egyet sem tudott megtalálni, még a képviselőválasztási társulat akkori titkárát Telepy Jánosból sem (ehhez nem kell commentar) így visszavette

a levelet barátjának a hivatalba; de az nem lévén ott; letette azokat ott egy asztalra, s véletlenül valamelyik szolga rájuk dobott valami oklakkal, és csak a választás után találta meg, (ez igazam hi volt fundálva) be is lettek ezen 6 levelek bepecsételve mutatva a közgyűlésnek. Hogy ezen levelek a versgára előtt vagy a választás után lettek-e megírva ez nekem maig is kérdés marad, Molnár is egy hivatalnok barátjától tudta meg a versgára napját; de meghívót nem kapott.

Ez az röviden emlitem; hogy Kisbéköttem miszerint a főreál tanárnak akkor építés alatt lévő szobájába két szép miniatűr építettek a szobaszat céljára.

Megvettem a Marasztani gyűjteményben volt jelesebb aatigne szoboröntvényeket és jelesebb ~~men~~ talis öntvényeket.

Erdélylődrén az igazos tanonrok vasárnapi iskolájuk alapota iránt, elmentem egy vasárnapi reggel 8 óra után, és végig néztem az ottani munkát egész délután (a főreál tanárnakban). A mit ott láttam az megdöbbentő, botrányos és minden kritikai aluli volt.

A tanonrokban felelősen fent be, a Rik nem elég korán jötték, csak az utolsó körrel vagy más játékokat mulattak magukat, rajztablettát a hátsó falhoz támasztva. Láttam egy tanonrot

egy lánán (melyben mintákat tartattak) a földön ter-
delve rajzolni, és egy barátja mellett hátára téve
rajzlapját, úgy rajzolt stb.

Ezen állapotokat a legközelebbi tanügyi biralt-
ság gyűlésén előhozva, átig hittek hogy ilyen álla-
pot lehetséges. Békés Imre tanácsos meglehető-
sített; hogy ez nem így van és hogy felle hív-
tál 10 óráig, és felerőse 10 órától 12 ig rajzol. En-
erre azt feleltem, hogyha időszámitást tesz, ezen ál-
lítását ő maga fizikai abszurdumnak fogja ta-
lálni, míg 600 gyermek beszíváro, míg mindenki
mintákat ellátva ~~van~~ és megülledik, mennyi
idő kell, és ha ezek 10 órákor mozdulnak meg,
míg a mintákat visszaxolgáltatják és beszíváro-
nak, mennyi idő telik, és csak akkor kereshetne
a más 600 beszíváro, feltéve még azt is, hogy
mind kisebb állatok a folyásokon, de ott 600 nem
fér el stb. stb. De hogy ezen két kísérlet, mint
lehetetlen meg sem lett kísértve, azt magam láttam.

Ma vasárnap megint oda mentem; de eljött ekkor
Békés is, és látta mint 10-12 gyermek csoport mint
vissza le a liposkai sat.

Gondolkoztam hogy miként lehetne ezen tarthatat-
lan helyzetet segíteni, még pedig gyorsan annál hogy
a városnak valaminek tulságos kiadásába ne kerüljön,

azt találtam legelőre vezetőbbnek, hogy a vasárnapi
iparos tanonok rajziskolát decentralizálni kell.

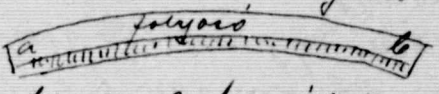
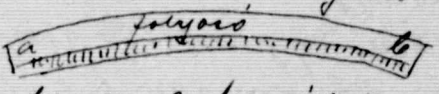
Ezen indítványomat a tanügyi hivatalos is helyes-
nek találta. Mintán előadtam annak más szempont-
ból is előnyös voltát t. i. hogy egy részt ellehet helyer-
ni az V. ker. Lipót templom melletti iskolákba, hol
több tanterem van melyek vasárnap üresen állanak,
egy részt a Híralyúterai templom melletti iskolák
tantermeibe, egy részt a VIII ker. József városi templom
melletti iskolatermekbe, egy részt maradjon a belváro-
si főreáliskola termében, egy az 1200 iparos tanon-
ok nagy felé osztva is már 300-300-ból álló nagy
csoportok is már elég felügyeleti gondot adnak ugyan,
de elférnek, és jobban vezethetők.

Indítványomhoz hogy mindenki osztályonk ve-
tésével egy technikus rajztanár bírássék meg, mintán
az iparos tanonokok tanyműve része inkább szólni a
technikai rajzra, mint a szabadkézi, alatt nagy
tájrakész, kévéin az ornamentikai rajzot, melyeket
a segéd rajztanárok is taníthatnak.

Ezen felajánlással eléretik az is, hogy minden város-
részben lakó tanonok a közeli városi rajztanodába jár-
va sok időt takarít meg az oda is haza men-
tellel.

Ezt kereshet vinni segítettém én is, még pedig a

főszereplőit is, mert Békés Imre nem volt képes boldogulni a város minden megrendelését maguknak követelő iparos képviselőkkel, nem csak rajztáblákat, hanem községi székkeket, padokat sőt ruhafogasokat is csináltattam; hogy félben ne legyen a gyermeknek felő ruháikat, kabatyákat a földre, egy halomra rakni, különösen a VIII ker. ben, hol is volt az épület, még pedig olyan gondatlansággal, mint soha sem láttam olyant, p. o. a folyó-

 so olyan oldalán, melynek más felén uteraria nyílt. ^{szomszéd} úgy mint a fal, hogy ha egy ember az a hoz állott, egy másik a b-ker a fal mellett, egymást nem láthatta, annyira kihalált a körpén, még annyi fáradságot sem vett magánál a polár, hogy spargával egyenes vonalat vonjon, ilyen munkát csak a fővárosnak csináltak. Békés szólni sem mert a választó iparosoknak, mert nekik szembe mondták majd lesz tortyítás. Képviselőnknek adólag még az Szapáry Gyula lett a bíróság miniszter is a választási rendszert megvalósította.

Értetve a föld a föld: hogy semmi sem abszolút jó és semmi sem abszolút rossz, erre is lehet mondani.

Sógas volt ugyan a kerületek egyenlősítése, hogy minden

városi kerület külön választása 22-22 képviselőt, hisz a kerület indokolt képviselője, de másként megsejt az az előnye a választásnak miszerint egy tömeg általános választással minden szakszakra kellő számú szakembereket lehessen választani.

En időben voltam az időt hogy kimaradtam, mert akkor a Lipótvárosban láttam, mely bantáros is így védekezett kerületje volt, kiknek nagyobb része vágyott a képviselőségre, és kiknek sem voltam kedves ember. Nem is volt ellenem ha kimaradtam, mert nagyon kifárasztottam volt, akkor nagyon jól érezték, így nem is tartoztam, sőt nem is igen mutatkoztam, hogy felejtse el ki.

Buschbach P. volt az V. ker. köztisztviselő, ő is dolgozott kizárólag lábbal ellenem, így akármilyen helyre hozni hibáját, melyet a főmájoránál választásnál elkövetett helyteleniségeit tett interpellációjával a klubb ellen tett sat. sat.

A tanügyi bizottság jobb része nagyon jól volt háborodva, mikor meghallották kimaradásomat, és hisz nem akarták annak lehetőségét, pedig nagyon könnyű volt a théma megfigyelt, nem is voltam ennyire való, oda olyan kell ki a klubbok meghajol még a körügy hára is.

Vallak sokan olyanok kik utazottak miszerint az

Bukarestben volt egy francia miniatúr festő,
Mondomville volt a neve, elbeszélte nekem hogy
egyszer menyegzőre megijedt azon, hogy egy bou-
jarné arca néhány percz alatt egészen becselt,
sovány lett és két arcrán két nagy mély ránc
kejszádott, hamar ismerkedte festékkel és azon-
szin alatt hogy ő nagyon rosszul érzi magát,
sietett elmenni, az előszobában meglátva a so-
balányt, rákiáltott hogy siessen be, mert az
asszonya egészen kikelt a képből, erre a so-
balány elkezdett jó ízűen nevetni. Akkor ki-
áltott hogy mincs mit nevetni, mert az asszony
egészen kikelt a képből, erre a so balány nevet-
ve mondta hogy ellenkezőleg, helyre állt a kép. A
előtli nap hogy a két sovány gádrót mely a
képen volt, belát kemény kézzel tömte ki, de a ne-
ki keserűségében kétségbeesett volt, így a máso-
dik napon valami orvosi süteményt tett a sa-
jába, a mely elolvadt, onnan volt hogy visszasó-
ványodott hirtelen.

Eddig senki nem boldogult atyammar
márkosfalvi Barabás Miklós festőműveit.
nek saját kezűleg felfegyverezték emlékei, melyek
ket több és folyamán sorozatosan is írtak,
ugy a mint egyes mórzanatok eszébe jutottak.
Ez a körülmény oka annak, hogy figyelembe
az eseményeket nem folytathatjuk egyenlő nyomon idő-
folyam rendben és rendszerességgel.
Az 1897. évi évi máj. mulatkozás a lakti-
gyűlési felől, emlékeztetve azonban csodálatosan
megmaradt teljes egészében mind végig, 1898
évi lakti évi mind inkább fogott, míg végül
1898 február 12. évi dőlben vendégek örökléte
vándorolt.
Ez történt 1898 február 12. évi, éppen 10
nappal 88. évi évi belöklése előtt.

Gyógy - Mórós Miklós
márkosfalvi Barabás Homag

-322.-

- 323 -

*Szechenyi István
gróf levele Bihar vármegye körön-
ségéhez, melyben
Barabás ajánlja.
Lásd a 207-ik
lapot.*

Tekintetes Karok és Rendek! /
Tetteim oly csekélyek, honosimnak személyem
iránti vonsódása ellenben annyi esetben oly érde-
mem fölötti, hogy igen igen érzem a T. KK. és RR.
kívánata is "képmásomat birni" sem lehet annyira
jutalom, mert erre legkisebb ok sincs — mint inkább
egyik példája, mennyire méltatja a magyar a bücsü-
letes honi tiasta szándékot is, és így mily édes bérre
tarthat az igazi érdem számot!

Azonban T. RR. táncosírányosb volna vala-
mely más érdemes háasának választani személyét,
ki magasb polcon áll mint én — s nem engem —
kiben egyenesen megvallva, csak az a kis lélek ér
tán valamit, melyet festeni nem lehet, de kinek ár-
gás, ráncoslti képe és soványka törődött teste kép-
nek sehogysé való.

Határon túl finnyás lenni egyébiránt nem aka-
rok, s ha a T. RR. okvetlen le kívánnak másoltatni,
ám legyen! ellenesni nem fogom; sőt mi több, a
dolog gyakorlatilag is bátor vagyok itt tenni
néhány szót; mert, ha jól érzem a T. RR.-nek hon-
sám intészt kegyes sorait, én is vagyok némileg
hiva. S ugyanis:

As országgyűlés lefolyta után, mielőtt időm
semmi új tárgyra nincs, Pesten leszek egy darabig,
míg imét Orsova tájékán szándékozom feltűni sa-
toromat. Pest volna tehát a hely, hol a festés végbe
mehetne; mi az által lesz teljesíthető, hogy valami
— mondhatni igen — szerencsés véletlen csak ke-
véssel és előtt honott egy igen derék s ügyes festő
a hazai központba. Neve: Barabás Miklós, szülő-
földje Erdély, mintja Olaszország remekei, melyek-
kel lelkesen s gyakorlatilag jól összeharátkozott.

Ajánlhatom, s jót merek állani, hogy a T. RR. pa-
rancsoljának csak véle, minden cestre ha nem is
egy különös szép arcu s szép testű embernek fog-
ják birni mását, de okvetlen talpra esett munka
leendő a festő munkája s a t. RR. palotáját mint kép-
elhatni nem fogja, s mi még ezen tekintetben is
járul, a T. RR. midőn Szechenyi Istvánt igen meg-
bűcsülik, s ha lehet a hűségnek még erősb láncu-
val kötik magukhoz, Barabás Miklós képirót, ha-
sánklát is gyámoltják, elősegítik.

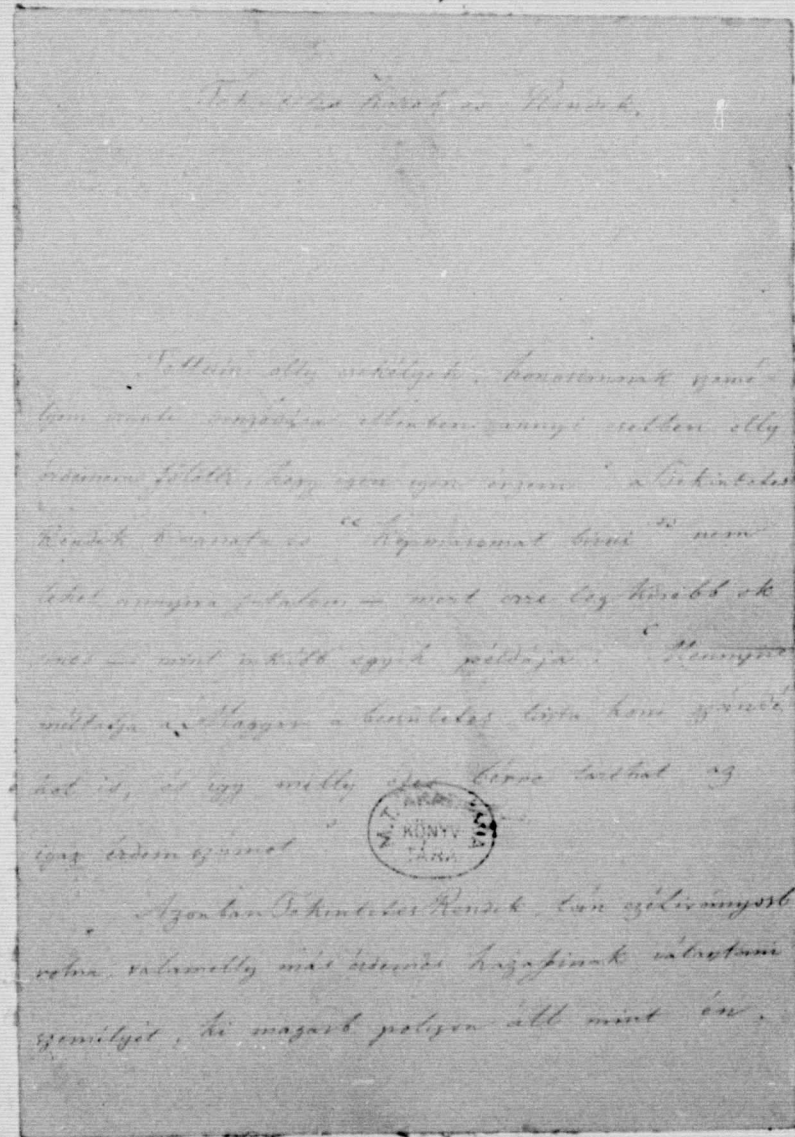
As említett igen becses s ritka ügyességgel
bíró festőnek lakja Pesten a Nádor-ház, rakpáca.

S most T. KK. és RR. alászáttal kérem, s meg-
nyájas learcokodással e néhány óránta soraimat.
Legyenek meggyőződve, soha nem szűnendek meg
kegyességük learcokodásért fáradozni, törekedni, s
maradjanak azanul is jó uraim, engedékeny bíráim,
ki mely hálafelettel vagyok a T. KK. és RR.-nek leg-
hűbbolgója.

Pest Febr. 11. 1836.

Szechenyi István.

*Szechenyi István gróf Bihar vármegye körön-
ségéhez intézett levelének az eredetiről vett, fényké-
pezett mása. Lásd a 207-ik számú lapot.*

41

3

72

72

2

3

72

72

2

72

7

11

MTA KÖNYVTÁRA
KEZIRATTAR

DISZMŰVEK 310.

BARABÁS MIKLÓS

ÖNÉLET RAJZA.

KEZIRATOS MÁSOLAT,

BP. 1898. 329 p.

VEGE